

ပြင်သန်း

သူဗွန်သောစ၊ သူရေးသောစ

မြင့်သန်း

သူမတ်သောစာ၊

သူရေးသောစာ

ရွှေစာပေတိုက်
(၅)၊ ကြာညိုလမ်း၊
ပုဇွန်တောင်၊ ရန်ကုန်မြို့၊
☎ ၂၅၂၀၂၃

စာအုပ်နှင့်မြို့ချက်အမှတ် ... ၃၈၈/၂၀၀၀(၆)
မျက်နှာဖုံးနှင့်မြို့ချက်အမှတ် ... ၃၉၈/၂၀၀၀(၆)

ပထမအကြိမ်

၂၀၀၀၊ နိုဝင်ဘာလ

အုပ်စု (၁၀၀၀)

တန်ဖိုး - (၂၇၅)ကျပ်

ပုံနှိပ်သူ

ဦးနိုင်နိုင်ဦး

ဓမ္မ ပုံနှိပ်တိုက် (၀၅၇၀၁)

အမှတ်(၅)၊ ကြာညိုလမ်း၊ ပုဇွန်တောင်။

☎ - ၂၉၂၀၂၃

ထုတ်ဝေသူ

ခေါ်ရွှေအိမ် (တိုင်းလင်းစာပေ)

၈/၆၅ အုပ်စု (၃)၊ အောင်သိန္နီလမ်း၊ အင်းစိန်။

မာတိကာ

၁။ နိဒါန်း	၁
၂။ နှစ်ဆယ့်ငါးနှစ်က မန္တလေးမြို့ရဲ့ တစ်ခုသောနံနက်ခင်း	၁၄
၃။ ချစ်ခြင်း၊ ခင်ဆွေရီ၊ ရာမမင်း၊ ဦးတိုး၊ သရုပ်မှန်ဝါဒ၊ ဆင်းရဲခြင်း၊ အောင်စားနှင့် အစရှိသည်၊ အစရှိသည်များ...	၂၈
၄။ ခရီးတွင်သော ခရီးသည်၏ကဗျာအားဖြင့် ဖြန့်ဝေသောအသိပညာနှင့် မော်ဒန်လွန်အလွမ်း	၄၄
၅။ လွယ်ကူလာပြီဖြစ်သော ခက်ခဲခဲ့သည့်အကြောင်းများနှင့် မိန်းမစာရေးဆရာတို့၏ အားထုတ်မှု	၅၉
၆။ ပြည်တွင်းဖြစ်မာန်မြင့်၏ ကာလတရားအားဖြင့် ဘောင်ခတ်ထားသောကျိတ်ပြုံး	၇၇
၇။ နေရာအထားမှားခြင်း၊ ရှာဖွေ၍မရတော့ခြင်းနှင့် ပျောက်ဆုံးခြင်း	၉၁
၈။ အရောင်မဲ့စိမ်းလန်းသောစိတ်ကူးများနှင့် ခော်ခော်အောင်၏တောထွက်ခန်း	၁၁၃
၉။ ကျွန်ုပ်တို့၏ 'မြန်မာ' မဟုတ်သော စကော(ရွှေရိုး)၏ 'ဗမာ'	၁၃၄
၁၀။ ကျွန်မ၏သစ်ပင်အောက်မှ ဆင်ခြင်ခြင်း၏ ပြောင်းတံခါးတစ်ပေါက်	၁၆၂

The book is not simply the object that one holds in one's hands; and it cannot remain within the little parallelepiped that contains it: its unity is variable and relative. As soon as one questions the unity, it loses its self-evidence, it indicates itself, constructs itself, only on the basis of a complex field of discourse.

Michel Foucault,
The Archaeology of Knowledge

နိဒါန်း

[၁]

‘ဝေဖန်ရေး’ ဟူသော စာလုံး၊ စကားလုံးမှာ မြန်မာစာပေ၊ ဘာသာ စကားနယ်အတွင်း ၆၀ ပြည့်နှစ်များကစ၍ အလွန်ပင်အလွယ်တကူ သုံးစွဲလာကြသော စာလုံး၊ စကားလုံးဖြစ်သည်။ ထိုစာလုံး၊ စကားလုံးကဲ့သို့ အလွယ်တကူသုံးစွဲလာကြသော အခြားစာလုံး၊ စကားလုံးတစ်ခုမှာ ‘လွတ်လပ်ခြင်း’ ဟူသော စာလုံး၊ စကားလုံးနှင့်အသုံးအနှုန်းဖြစ်သည်။ ‘ဝေဖန်ရေး၊ ဝေဖန်ခြင်း’ ဟူသော အသုံးအနှုန်းကဲ့သို့ ‘လွတ်လပ်ခြင်း’ ဟူသော အသုံးအနှုန်းမှာ လွယ်ကူစွာ သုံးစွဲလာခဲ့ရာ၊ ‘လွတ်လပ်ခြင်း’ ဟူသော အသုံးအနှုန်းမှာ ‘ရမ်းကားခြင်း၊ စည်းစနစ် တစ်စုံတစ်ရာမလိုအပ်ခြင်း’ သဘောဘက်သို့ ပြောင်းလဲကာ ရမ်းကားခြင်းဖက်သို့ အားသန်လာခဲ့တော့သည်။ ‘လွတ်လပ်ခြင်း’ နှင့် ‘ရမ်းကားခြင်း’ တို့၏ အကြားရှိ စည်းရုံးမှာ အသိဘဲနှင့်သော်လည်းကောင်း၊ သိသိကြီးနှင့်သော်လည်းကောင်း ချိုးဖောက်လိုက်ခြင်း ခံရတော့သည်။ ရံဖန်ရံခါ ထိုစာလုံး၊ စကားလုံးကို သုံးစွဲသူများအနေဖြင့် မိမိတို့သုံးစွဲသော စာလုံး၊ စကားလုံး၏ အနက်ရင်းကိုလည်းကောင်း၊ မိမိ၏ဆိုလိုရင်း အနက်ကိုလည်းကောင်း ထုတ်ဖော်တင်ပြခဲ့ခြင်းမရှိဘဲ သုံးစွဲကြရာမှ၊ ခုတ်ရာတစ်လွဲ၊ ရှုရာတခြား ဖြစ်တတ်သည်ကို တွေ့ရတတ်သည်။

‘ဝေဖန်ရေး’ ဟူသော အသုံးအနှုန်းမှာလည်း လက်လွတ်စပယ် သုံးစွဲကြမှုကြီး၏ အောက်တွင် မျက်နှာအကြိမ်ကြိမ်ပျက်နေရသည်ကို တွေ့ရ တတ်သည်။ ‘ဝေဖန်ရေး’ ဆိုသည်မှာ အပြစ်အနာအဆာ ရှာရုံသက်သက်၊ ယိုးစွပ်ရုံသက်သက် သို့မဟုတ်၊ ဝါးလုံးရှည်နှင့်ယမ်းရုံသက်သက်ဟု ထင်မှတ် ကာ သုံးစွဲနေကြသူများ ရှိသကဲ့သို့ ဝေဖန်ခြင်း၏အကြောင်းရင်းနှင့် ဝေဖန် နေသောအကြောင်းရပ်တို့အပေါ် ကွဲပြားခြင်းမရှိဘဲ ထွေးရောယှက်တင်အမြင် ဖြစ်နေကြသူများကိုလည်း တွေ့ရတတ်သည်။ အလားတူပင် ‘မည်သည်ကို မည်သည့်အတွက် ဝေဖန်ရကြောင်း’နှင့် ‘မည်သည်ကို မည်သို့ဝေဖန်ရမည်’ကို မကွဲပြားခဲ့ကြကြောင်းများလည်း မြင်ခဲ့တွေ့ခဲ့ရတတ်သည်။ ထိုမျှသာမက ဝေဖန်ခံအကြောင်းရပ်၊ အကြောင်းအရာကို ဖန်တီးသူနှင့်ရောထွေးကာ တစ်သား တည်း သဘောထားကြမှုများပါ တွေ့ရတတ်သည်။ ထိုအခါ၌ ‘ဝေဖန်ခြင်း’နှင့် ‘လွတ်လပ်ခြင်း’ အသုံးအနှုန်းမှာ ရောယှက်သွားခဲ့ပြီးနောက် လွတ်လပ်စွာ ဝေဖန်ခြင်းများသည် အင်္ဂါလေးပါးနှင့်မညီနိုင်သောဝါစများ ဖြစ်လာတော့သည်။ စင်စစ် ထိုကဲ့သို့ ဖြစ်ရသည်များမှာ ‘စနစ်တကျဝေဖန်ရေး’နှင့် ‘နင်ပဲခဆ’ ပြောကြားကြခြင်းများ ရောထွေးသွားခြင်းသာလျှင်ဖြစ်သည်ဟု အကြမ်းဖျင်း လက်ခံထားရပါမည်။

အသိပညာတို့ပြန့်နှံ့မှု၊ ယဉ်ကျေးမှုတို့၏ ကူးလူးဆက်ဆံမှု၊ ပညာရပ် များဆိုင်ရာ နည်းပညာနှင့် အတတ်ပညာများပေါ်ထွန်းလာမှုများ လျင်မြန်လာ ခဲ့သော ယနေ့ကာလများတွင် ဝေဖန်ရေးသည် ရှေးအခါကများကဲ့သို့ ကျား- ကျားမီးယပ်ပြောဆို၊ ရေးသားခြင်းများကဲ့သို့ မဟုတ်သည်မှာကား သေချာခဲ့ ပါပြီ။ ဝေဖန်ရေး ဆိုသည်မှာ ထမင်းစားရေသောက် လုပ်ဆောင်၍ရသော ကိစ္စတစ်ရပ်ဟု ထင်မှတ်မှားထားရန်လည်း မသင့်သောအခါတစ်ခု ဖြစ်ခဲ့ပါပြီ။ ထို့ပြင် ဝေဖန်ရေးဆိုသည်မှာ တစ်ဖိုးတစ်ရပ်ဟု ရှုမြင်ကြရန်သာမက ရှုမြင် နိုင်ကြရန်၊ ဝေဖန်တတ်ကြရန်လိုအပ်သောအခါ တစ်ခုဖြစ်ခဲ့ပြီ။ သို့အတွက် ဝေဖန်ရေးမှာ ‘ပို့’ ပေးခြင်းမဟုတ်ကြောင်းလည်း ပေါ်လွင်လာခဲ့ပါပြီ။

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

[၂]

အထူးသဖြင့် အနုပညာ၊ စာပေနယ်ပယ်တွင် ရံဖန်ရံခါ အနုပညာ ပစ္စည်း တစ်စုံတစ်ရာအား ဝေဖန်ခြင်းနှင့် လူတစ်ဦးတစ်ယောက်က ၎င်း၏ အကြိုက်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ၎င်း၏သိမှတ်ခံစားနိုင်မှု အတိုင်းအတာ အတွင်းမှ ၎င်း၏(ထိုအနုပညာပစ္စည်းအပေါ်)သိမှတ်ခံစားနိုင်မှုအား ပြန်လည် ရှင်းပြခြင်းကိုလည်းကောင်း ရောထွေးကာ နားလည်တတ်ကြောင်း တွေ့ရ တတ်သည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် စနစ်တကျဝေဖန်ရေးနှင့် အမြင် တစ်စုံတစ်ရာ တင်ပြခြင်းတို့အား ရောထွေးလိုက်သည့်သဘောသာ ဖြစ်တော့သည်။

ဤတွင် မည်သည်ကိုဆိုလိုကြောင်း ဥပမာတစ်ခု ပေးပါရစေ။

မောင်ဇော်ကသူ၏ တစ်ခုသော ‘**ဓားသန်လျက်နှင့်ပန်းပွင့်**’ (ဝေဖန်ရေးကိုဝေဖန်ခြင်း) ဆောင်းပါးတွင် ဒဂုန်တာရာ၏ ဝေဖန်ရေးနှင့် ပတ်သက်၍ ဤသို့ရေးခဲ့ပါသည်။

၁။ ။ ဆရာဝေဖန်စာတွေဟာ စာတစ်ပုဒ်(ဝတ္ထုတစ်ပုဒ်၊ ကဗျာတစ်ပုဒ်)ကို ဖတ်ပြီး မိမိ‘အထင်’ကိုသာ တိုက်ရိုက်ချဝေဖန်လိုက်တဲ့ ဝေဖန်ရေးမျိုး တွေချည်း ဖြစ်နေတာကိုတွေ့ရတယ်။

၂။ ။ ဆရာဝေဖန်စာတွေမှာ (ဝေဖန်ရေးရဲ့ ပင်မလုပ်ငန်းဖြစ်တဲ့) ကောင်းညံ့ တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းအတွက် ခိုင်မာပြေပြစ်တဲ့၊ သင့်လျော် ကိုက်ညီတဲ့ ‘စ’ သတ်မှတ်ချက်တွေ ရှားပါးအားနည်းခဲ့ပါတယ်။

၃။ ။ ဆရာဝေဖန်ချက်တွေမှာ အဲဒီလိုကောင်း၊ ညံ့ တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းအတွက် ခိုင်မာပြေပြစ်တဲ့ သင့်လျော်ကိုက်ညီတဲ့ ‘အတည်ပြုချက်’ တွေ ရှားပါးအားနည်းခဲ့ပါတယ်။

၄။ ။ ဆရာဝေဖန်စာတွေမှာ ကောင်း၊ ညံ့ တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း သဘောပါ သော်လည်း ‘စာအုပ်ဝေဖန်ချက်’ အဆင့်မှာပဲ ရှိနေကြရပါတယ်။ (များသောအားဖြင့် ရှိနေကြရပါတယ်)¹

မောင်ဇော်ရေးသားခဲ့သောအချက်များမှာ တစ်ဦးတစ်ယောက်က မိမိ၏ အကြိုက်၊ သဘောဆန္ဒကိုတင်ပြခြင်းနှင့် စနစ်တကျဝေဖန်ရေးတို့ကို ခွဲကြလိုက်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ဤတွင် ဆင်ခြင်ကြည့်ရန်အကြောင်းတစ်ခုပေါ်လာပါသည်။

တစ်ဦးတစ်ယောက်က မိမိ၏အထင်၊ သဘောထား၊ ဆန္ဒ တစ်စုံတစ်ရာအားတင်ပြခြင်းဖြင့် အမှားတစ်စုံတစ်ရာကို ကျူးလွန်ရာ ရောက်ပါသလောဟု မေးခွန်းထုတ်နိုင်ပါသည်။ ဤမေးခွန်းအားဖြေရန် အကောင်းဆုံးနည်းမှာ သဘင်မဂ္ဂဇင်းများတွင် စာရေးဆရာအောင်သင်းရေးသားခဲ့သော ‘ကျွန်တော်အကြိုက်ဆုံး ဝတ္ထုတိုများ’ ဟူသော ခေါင်းစဉ်ဖြစ်ပါသည်။ အောင်သင်းက သူကြိုက်သောဝတ္ထုများဟု သူ၏အရေးအသား အစဉ် (ခေါင်းစဉ်အဖြစ်) ဖော်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်၍ သူ၏အနေဖြင့် မည်သည့်အမှားမျိုးကိုမျှ ကျူးလွန်ခဲ့သည်မဟုတ်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ ထို့ပြင်တဝ သူသည် သူ့ဖာသာ အသိအမှတ်ပြုလက်ခံထားသော ‘စံ’များအားဖြင့် တိုင်းထွာကြည့်ထားသော အမြင်တစ်ရပ်ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ ဘယ်သူကြိုက်-ကြိုက်၊မကြိုက်-ကြိုက် အောင်သင်းကြိုက်သည်ဟူသော သဘောဖြစ်ပါသည်။ သူက သူကြိုက်သည်များကို တင်ပြထားခြင်းဖြစ်ရာ အောင်သင်းက စနစ်တစ်စုံတစ်ရာကို လည်းကောင်း၊ သဘောတရားရေးရာ တစ်စုံတစ်ရာကိုလည်းကောင်း၊ ကိုယ်စားပြုသည့်အနေဖြင့် ပြန်လည်တင်ပြထားခြင်း၊ ကိုယ်စားပြုတင်ပြခြင်း သဘောများ မဆောင်တော့ပါ။ အောင်သင်း၏ အရေးအသားများကလည်း သူကြိုက်သည်ကိုသာ အဘယ့်ကြောင့် သူကြိုက်ရသည်ကိုသာဆိုပြီး စာဖတ်သူများက မကြိုက်သော် အပြစ်တစ်စုံတစ်ရာဟု မဆိုခဲ့။ ထိုမျှသာမက သူ၏အကြိုက်ကိုသာ သူကတင်ပြခဲ့ခြင်းဖြင့် သူ့ကို ‘ခင်ဗျား၊ မကြိုက်သင့်ဘူး’ ဟူ၍ပင် ပြောရန်မဖြစ်တော့ပါ။ လူတစ်ဦးတစ်ယောက်၏ ပုဂ္ဂလိက အဆုံးအဖြတ်များ၊ စံများမှာ မွေးရာပါအခွင့်အရေးတစ်ရပ်ဖြစ်နေခဲ့ရာ လူတစ်ဦးတစ်ယောက်က ကြိုက်သည်ဆိုခြင်းအပေါ် မှန်မှားဆုံးဖြတ်ခြင်းမှာ မျှတလှသော အပြုအမူတစ်ရပ်မဟုတ်ပါ။

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

[၃]

ဆိုခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း အနုပညာပစ္စည်း တစ်စုံတစ်ရာအပေါ် တစ်ဦး တစ်ယောက်က ၎င်း၏အမြင်၊ အကြိုက်ကိုတင်ပြခြင်းမှာ မှားယွင်းသော အပြုအမူတစ်ရပ် မဟုတ်သည်မှာကား မှန်သည်။ သို့ရာတွင် ထိုအပြုအမူတွင် အကျိုးသက်ရောက်မှု တစ်စုံတစ်ရာ အမြဲတစေရှိနိုင်သည်(မည်)ဟု ပြောဆိုရန် (အာမခံရန်) မှာမလွယ်လှ။ ၎င်းမှာ ထိုတင်ပြသူ၊ ပြန်လည်တင်ပြသူများ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်(ပြောရေးဆိုခွင့်ရှိခြင်း)နှင့် ဩဇာအာဏာသက်ရောက်မှု အတိုင်း အတာတွင်တည်ပါသည်။

ဤတွင် မိမိ၏အမြင်တစ်စုံတစ်ရာကို တင်ပြသူများသာမက ဝေဖန် ရေးနှင့် စနစ်တကျဝေဖန်ရေးလုပ်သူများကိုပါ ဆိုလိုသည်။ သို့ရာတွင် စနစ် တကျဝေဖန်ရေးလုပ်သူများမှာ ထိုအတတ်ပညာတွင် ကျွမ်းကျင်မှုနှင့် အကျွမ်း တဝင် ဖြစ်နေမှုများရှိခဲ့ပြီဟု ကနဦးကပင် လက်ခံထားခဲ့ကြပြီးဖြစ်၍ ၎င်းတို့၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့်ပတ်သက်၍ များစွာသံသယရှိရန်မလိုတော့။ ထို့အတူ ၎င်းတို့မှာ ၎င်းတို့လုပ်ဆောင်မှု၊ အပြုအမူမှ ပေါ်ထွက်လာသောရလဒ် တစ်စုံတစ်ရာ အပေါ်တွင် ဩဇာအာဏာရှိနေတတ်ကြသည်။ ထိုရလဒ်မှာ အမြင်တင်ပြသူ များ၊ (သာမန်)ဝေဖန်သူများ၏ အားထုတ်မှုတို့တွင် အမြဲတစေ တူညီနေကြ သည်မဟုတ်။ ဤတွင် ၁၉၈၅ ခုနှစ်တွင် စာပေဗိမာန်အဖွဲ့က ကျင်းပခဲ့သော ဝေဖန်ရေးစာပေ စာတမ်းဖတ်ပွဲတွင် တင်သွင်းခဲ့သော မြဇင် (ဦးဝင်ဖေ)နှင့် တက်တိုး(ဦးအုန်းဖေ)တို့၏စာတမ်းများမှာ ဖော်ပြထားချက်တို့ကို နမူနာပြု လိုပါသည်။

မြဇင်၏စာတမ်း၌ ဒေါက်တာလှဖေ၏ စာပေဝေဖန်ရေးနှင့် ပတ်သက် ၍ ဖော်ထုတ်တင်ပြရာတွင် ...

ဒေါက်တာလှဖေသည်စာပေဝေဖန်ရာ၌ နှိုင်းယှဉ်ဝေဖန် နည်းကို အများဆုံးအသုံးပြုခဲ့သည်။ ဤနည်းကို ထိထိရောက်ရောက် အသုံးပြု ရန်မှာ စာပေတွင် နှံ့စပ်ဖို့လိုသည်။ ဒေါက်တာလှဖေသည် စာပေ၌ နှံ့စပ်သည့် အတွက် နှိုင်းယှဉ်ဝေဖန်နည်းကို ထိရောက်စွာအသုံးပြုနိုင်ခဲ့ကြောင်းတွေ့ရသည်။

.....ဒေါက်တာလှဖေသည် စာပေဆိုင်ရာ ပြဿနာများကို အဆုံးအဖြတ်ပေးခဲ့သည်။ အများကမတင်မကျထားသော ကိစ္စများ၌ပင် ရပ်တည်ချက်ကို ရဲဝံ့စွာခံယူသည်။²

(ကျွန်တော်၏(အထူးပြု)မျဉ်းသားထားခြင်းများ)

ဒေါက်တာလှဖေ၏ စာပေဝေဖန်ရေးတွင် လုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိနေမှုနှင့် ဩဇာ အာဏာရှိနေမှုကို မြင်၏အရေးအသား (Discourse) ၌ ပေါ်လွင်နေခဲ့သည်။ ဒေါက်တာလှဖေသည် ဒေါက်တာဘွဲ့ရထားသူတစ်ဦး ဖြစ်သည်သာမက မြန်မာ နှင့် ဘာသာခြားစာပေတို့တွင် နှံ့စပ်သောသူဖြစ်သည်။ ထိုအချက်သည်ပင်လျှင် ဒေါက်တာလှဖေမှာ စာပေဝေဖန်ရေးကိုလုပ်နိုင်သော အရည်အချင်းတစ်ရပ် ရှိသွားခဲ့သည်ဖြစ်ရာ သူ့တွင်လုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိခဲ့တော့သည်။ ဒေါက်တာလှဖေသည် စာပေဆိုင်ရာပြဿနာများကို အဆုံးအဖြတ်ပေးခဲ့သည်ဟု မြင်က ဖော်ထုတ် တင်ပြရာတွင် အထက်၌ဖော်ပြခဲ့ပြီးသောအချက်များအရ ဒေါက်တာလှဖေတွင် ထိုသို့လုပ်ဆောင်ရန် လုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိခဲ့ပြီးဖြစ်ကြောင်း ပေါ်လွင်လာသည်။ ထိုသို့ သော ဝေဖန်ရေးတို့ကို လုပ်ခဲ့သူမှာ တမာတော အနောက်၊ လေးတစ်ထောက်၊ ညောင်ပင်ကြီးအောက်တွင် နွားကျောင်းနေသော ကိုဖိုးဆိပ် မဟုတ်။ မြင်းထိန်း ငတာ မဟုတ်။

တစ်ချိန်တည်းမှာပင် တက်တိုး၏စာတမ်းထဲမှ ဖော်ထုတ်တင်ပြထား ချက်တစ်ခုကို ကြည့်ရန်လိုသည်။ ရွှေပြည်စိုးဝတ္ထုနှင့် ပတ်သက်သော၊ ဝေဖန် ချက်နှင့်ပတ်သက်သော တက်တိုး၏အမြင်ဖြစ်သည်။ တက်တိုးက ဤသို့ ဆိုသည် ...

‘ဤဝတ္ထုစာအုပ်သည် အကောင်းဆုံး၊ အညွန့်ဆုံးဟူသော အမြင့်ဆုံး နာမဝိသေသနတို့ဖြင့် ဖော်ပြရမည့်စာအုပ်ဖြစ်သည်’ ဟု အင်္ဂလိပ်လူမျိုး မြန်မာစာတတ်ဖြစ်သော ဗြိတိသျှ အစိုးရ၏ တိုင်းမင်းကြီး မစ္စတာဂျေ-အေ-စတီးဝပ် (Mr.J.A. Stewart)က ဆိုသည်။

.....မြန်မာစာတတ်သည်ဟု အသိအမှတ်ပြုခြင်းခံရသော အင်္ဂလိပ်လူမျိုး ဗြိတိသျှအစိုးရ၏ ထိပ်တန်းအရာရှိကြီးက မြန်မာဝတ္ထုတစ်ပုဒ်ကို

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

ဤသို့ပင်လျှင် စကားကုန်ဆို၍ ချီးကျူးထားသည်မှာ မှတ်သားဖွယ်တစ်ရပ် ဖြစ်သည်.....^၁

(ကျွန်တော်၏(အထူးပြု)မျဉ်းသားထားချက်)

ဤတွင် တက်တိုးက တည်ဆောက်ပြထားသော ဝေဖန်ရေးဆရာ တို့တွင် ရရှိခဲ့သော လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့်ဩဇာအာဏာကို မြင်ရန်လိုပါသည်။ စတီးဝပ်သည်(တက်တိုး၏အလိုအရ) (က) မြန်မာစာတတ်အင်္ဂလိပ်လူမျိုး ဖြစ်နေခြင်း (ခ) အင်္ဂလိပ်လူမျိုး ဗြိတိသျှအစိုးရ၏ ထိပ်တန်းအရာရှိကြီး ဖြစ်နေခဲ့ခြင်းတို့ကြောင့် ရွှေပြည်စိုးဝတ္ထုကို ဝေဖန်ရာတွင် တက်တိုးက ကောင်း လှပြီ 'ဩ' ဟု ဆိုခဲ့သည်။ တက်တိုးအနေဖြင့် ကိုလိုနီစနစ်တွင် ကြီးပြင်း ခဲ့ခြင်း၊ ကြီးပွားခဲ့ခြင်း စသည့်နောက်ခံအကြောင်းတစ်စုံတစ်ရာရှိခဲ့၍ လူဖြူက လုပ်သမျှဟုတ်ပ ဟူသောအမြင်ရှိကောင်းရှိနိုင်ပါသည်။ (စင်စစ် ဤသည်မှာ သူ၏အပြစ်ဟု မဆိုနိုင်ပါ။ လူတစ်ဦးချင်းစီတို့တွင် သူတို့၏သဘောဆန္ဒ အတိုင်း သဘောတူလက်ခံထားနိုင်ခွင့်များ ရှိပါသည်။) ထိုသို့ ကနဦးက လက်ခံထားမှုတို့အပေါ်တွင် အခြေခံကာ မြန်မာစာတတ်အင်္ဂလိပ်လူမျိုး ဖြစ် ခြင်းနှင့် ဗြိတိသျှထိပ်တန်းအရာရှိကြီး ဖြစ်ခြင်းတည်းဟူသော အချက်နှစ်ချက် ဖြင့် ဝေဖန်ရေးဆရာ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိကာ ဩဇာအာဏာရှိလာပေမည်ဟူသော အနေအထားကို တည်ဆောက်ပြခဲ့သည်သာဖြစ်သည်။

ပထမအချက်မှာ မြန်မာစာတတ်အင်္ဂလိပ်တစ်ယောက် ဖြစ်ခြင်း အတွက် မြန်မာအရေးအသားတစ်ခုအား ဝေဖန်နိုင်ကောင်းဝေဖန်နိုင်လောက် သည့် အရည်အချင်း၊ လုပ်ပိုင်ခွင့် ရှိကောင်းရှိပါမည်။ မြန်မာတစ်ယောက် အနေဖြင့် နိုင်ငံခြားဘာသာ တစ်စုံတစ်ရာကို ပိုင်ပိုင်တတ်နိုင်သကဲ့သို့ လူဖြူ တစ်ယောက်ကလည်း မြန်မာဘာသာစကားနှင့်စာပေကို တတ်ကျွမ်းနိုင်ပါ သည်။ သို့ရာတွင် ဒုတိယအချက်မှာ ဝေဖန်ရေးဆရာ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိခြင်းနှင့် ဩဇာအာဏာကို ဖြစ်နိုင်စေခြင်းတို့ကို ထောက်ပံ့ပြုနိုင်သောအချက် မဟုတ် ပါ။ တက်တိုးက မြွေကိုကြိုးထင်ထားခြင်းသာ ဖြစ်ပါသည်။ မြဇင်က ဖော်ထုတ်ပြခဲ့သော ဒေါက်တာလှဖေ၏လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် ဝေဖန်ချက်တို့မှ လွှမ်းမိုး

လာနိုင်သော ဩဇာအာဏာကဲ့သို့ ခိုင်မာခဲ့သည် မဟုတ်တော့ပါ။ ဒေါက်တာ လှဖေ၏ စာပေအရာတွင် ကျွမ်းကျင်နဲ့စပ်သော ဂုဏ်ရည်မျိုးကို မတွေ့ရပါ။ မြန်မာစာတတ် လူမျိုးခြားဖြစ်ခြင်းမှအပ စတီးဝပ်တွင် မြန်မာစာပေဖန်တီးမှု တစ်စုံတစ်ရာအပေါ် ဝေဖန်နိုင်လောက်သည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်မရှိခဲ့ပါ။ သူ့တွင် ရှိသောဂုဏ်ရည်၊ လူဖြူဖြစ်ခြင်း၊ ကိုလိုနီအရာရှိကြီးဖြစ်နေခြင်းနှင့် မြန်မာ တို့ကိုကျွန်ပြုထားသော ‘သခင်’ တစ်ပါး ဖြစ်နေခြင်းသာဖြစ်သည်။ လူဖြူ ဖြစ်ခြင်း၊ ကိုလိုနီအရာရှိဖြစ်ခြင်း၊ အင်္ဂလိပ်လူမျိုးဖြစ်ခြင်းတို့ကြောင့် သင်းတို့က ပြန်လည်တင်ပြသောအချက်ဟူသမျှ ‘အမှန်’ ဟု လက်ခံရမည်ဆိုသော် မြန်မာ တို့မှာ မျောက်ဝံများနှင့်တူသည်ဟူသော အရေးအသားများ၊ မန္တလေးမြို့တွင် ခွေးလှေးတို့နှင့် ပြည့်တန်ဆာများသာ ထူပြောလှသည်ဟု ရေးသားခဲ့သော ဗြိတိသျှ ထိပ်တန်းအရာရှိကြီးတို့၏ အရေးအသားများအားလုံးကို လက်ခံရပါ တော့မည် ထင်သည်။

သို့ဖြစ်ပါ၍ ဖော်ပြပါဝေဖန်ရေးစာတမ်းများတွင် ဝေဖန်သူများအဖြစ် ကိုးကားခံခဲ့ရသူတိုင်းတွင်ပင် တူမျှလိမ့်မည်မဟုတ်သာ လုပ်ပိုင်ခွင့်များသာ ရှိခဲ့ကြပြီး ၎င်းတို့၏ ဝေဖန်ရေးမှပေါ်ပေါက်လာသော အကျိုးတရားများနှင့် ဆင့်ပွားအကျိုးတရားများလည်း တစ်ထပ်တည်းရှိပေလိမ့်မည် မဟုတ်တော့။ သို့အတွက် ဩဇာအာဏာရှိပုံလည်း တူလိမ့်မည်မဟုတ်တော့ချေ။

[၄]

ကျွန်တော်က ကျွန်တော်ရေးခဲ့သော ကဗျာ၊ ဝတ္ထုစသည်တို့နှင့် ပတ်သက်သောစာများကို ဝေဖန်စာဟုသတ်မှတ်ခေါ်ဆိုခြင်း မပြုခဲ့ပါ။ ကျွန်တော်ဖတ်ထားခဲ့သောစာများအပေါ် ကျွန်တော်၏သဘောထားအရ သို့မဟုတ်၊ ကျွန်တော်၏သိမှတ်ခံစားနိုင်မှု နှုန်းတာများအရ ကျွန်တော်က ပြန်လည်တင်ပြခြင်းသာဖြစ်ပါသည်။ အထူးသဖြင့် အသိပညာ လက်ပြောင်း လက်လွှဲလုပ်ခြင်းများတွင် အခြေခံ၍ ရှုမြင်ထားသည်များသာ ဖြစ်ပါသည်။ ပထမဦးစွာ ရေးသားချက်မှာ ပြည်မြို့က ကောလိပ်ကျောင်းအုပ်ဆရာကြီး

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

ဦးမြဝင်း[မြဝင်း(ဒသန)]၏ စာအုပ်ဖြစ်ပါသည်။ ထိုစဉ်က မြဝင်းအနေဖြင့် အသိပညာတစ်စုံတစ်ရာအား လက်ဆင့်ကမ်းရာတွင် လောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟ၊ ကင်းပစ္စာဖြင့်သာမက အတ္တနောမတိမဲ့စွာဖြင့် ပြုမှုနိုင်ခဲ့ပုံကို ဖော်ထုတ် တင်ပြ ခဲ့ပါသည်။ ယနေ့များတွင် အသိပညာဖြန့်ဖြူးရာတွင်လည်းကောင်း၊ အသိပညာ လက်ပြောင်းလက်လွှဲလုပ်ရာတွင် လည်းကောင်း၊ ထိုသို့ပြုမှုနိုင်ရန် အရေးကြီး လှပါသည်။ ထိုအပြုအမူတစ်ရပ်ကို မြင်ကြစေရန် ရည်၍ရေးခဲ့သည်သာ ဖြစ်သည်။

၁၉၉၇ ခုနှစ်တွင်မူ ရွှေပြည်ကြီး၌ မိတ်ဆွေဟောင်းများ၊ ဆရာ ဟောင်းများနှင့် ခရီးသွားဟန်လွှဲ တွေ့ရပါသည်။ ထိုစဉ်က မှာကံ(စ်)ဝါဒီဘဝက ကျွတ်သွားသော ကျွန်တော့်ဆရာဦးသာဒင် ကျွေးမွေးသည့် မြန်မာထမင်း တစ်နပ်ကို စားသုံးကြရင်း မြန်မာစာပေ၊ ကမ္ဘာစာပေအကြောင်းများ ပြောဆို ကြရင်းက ကျွန်တော့်တေးထားချက်၊ ရေးထားချက်များအကြောင်းကို ပြောမိပါ သည်။ မိတ်ဆွေများ၊ ဆရာများက စာတစ်ပုဒ်အဖြစ် ချရေးစေလိုပါသည်။ ကျွန်တော့်တွင် အကြမ်းရေးပြီးသားများ ရှိနေသင့်သလောက် ရှိနေခဲ့သော်လည်း ပြန်လည်အချောရေးရန်လည်းကောင်း၊ သုတ်သင်တည်းဖြတ်တန်သည်ကို သုတ်သင်တည်းဖြတ်ရန်လည်းကောင်း လိုအပ်နေသဖြင့် ရေးမည်ဟု အာမ၊ မခံရဲပါ။ ထိုသို့ အာမ၊မခံရဲသည့်အကြောင်းတွင် အဓိကမှာ ထိုစာများကို သုံးမည့်မဂ္ဂဇင်းရှိပါမည်လောဟု မိမိဖာသာတွေးထင်ချက်ကြောင့်လည်း ဖြစ် သည်။ သို့ရာတွင် ကိုသွေးသစ်နှင့် မောင်မောင်ဇေယျတို့က ယခုအခါ မြန်မာ ပြည်တွင် မဂ္ဂဇင်းပေါင်း ၆၀ ခန့် ထွက်နေပြီဖြစ်ကြောင်း သတင်းကောင်း ပေးသည့်တွင် ကျွန်တော့်အဖို့ လှိုဏ်ခေါင်း၏အခြားတစ်ဖက်တွင် အလင်းရောင် ကို သဲ့သဲ့မျှ တွေ့ခဲ့ရတော့သည်။

ကျွန်တော်၏အရေးအသားများတွင် မည်သူ့ကိုဝေဖန်သည်ဟု တစ်ရံ တစ်ဆစ်ကမျှ မရေးသားခဲ့မိသော်လည်း အယ်ဒီတာဆရာများ၏ ဥာဏ်အမျှော် အမြင်ကြီးမှုကြောင့် ကျွန်တော်၏အရေးအသားများမှာ ဝေဖန်ရေးဘဝအတွင်း သို့ ပစ်ချခြင်းခံခဲ့ရပါသည်။ မောင်သွေးသစ်၏ **‘အရှေ့အနောက် တောင်မြောက်**

ဝဲယာ' ကဗျာစာအုပ်အပေါ် ကျွန်တော်ကရေးသားချက်တွင် ကျွန်တော်က ပေးခဲ့သော ခေါင်းစဉ်မှာ 'ခရီးတွင်သောခရီးသည်၏ကဗျာအားဖြင့် ဖြန့်ဝေသော အသိပညာနှင့်မော်ဒန်လွန်အလွမ်း' ဟူ၍သာဖြစ်သော်လည်း စက်တင်ပုံနှိပ်ရာတွင် ထိုခေါင်းစဉ်မှာ ဒုတိယခေါင်းစဉ်သာဖြစ်ခဲ့ပြီး အထင်ကရဖြစ်လာသောခေါင်းစဉ်မှာ 'ကဗျာဆရာမောင်သွေးသစ်သို့ ဝေဖန်ချက်' ဟူ၍ဖြစ်လာခဲ့ပါသည်။ အောင်ဝေး၏ 'ယာမာဂူချီခင်ဆွေရီသို့' ကဗျာနှင့် ပတ်သက်သော ရေးသားချက်တွင်လည်း အလားတူဖော်ပြခဲ့ကြောင်းတွေ့ရှိရပါသည်။ စင်စစ် ကျွန်တော်သည် ကဗျာဆရာ မောင်သွေးသစ်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ကဗျာဆရာအောင်ဝေးကိုသော်လည်းကောင်း ဝေဖန်သည်မဟုတ်ပါ။ ဝေဖန်ရန်လည်း အကြောင်းမရှိပါ။ ကျွန်တော်၏ ရေးသားချက်တို့မှာ သူတို့၏ ဖန်တီးမှုနှင့် ဝါယမစိုက်ထုတ်ထားမှုများကြောင့် ပေါ်ထွက်လာခဲ့သော ဖန်တီးမှုအရင်းခံပစ္စည်းတစ်စုံတစ်ရာနှင့် ပတ်သက်သောရေးသားချက်ဖြစ်ပါသည်။

ဝေဖန်သည်ဟူသော အသုံးအနှုန်းကို မသုံးရသည်မှာလည်း အကြောင်းရှိပါသည်။

ကျွန်တော့်တွင် အနုပညာတစ်စုံတစ်ရာကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဖန်တီးမှု တစ်စုံတစ်ရာကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဝေဖန်နိုင်လောက်သည့် အသိပညာနှင့် ဝေဖန်ရေးအမြင်ပညာတို့မှာ ပြည့်စုံလှသည်မဟုတ်သေး။ ထို့ပြင် ဝေဖန်ရေး တစ်စုံတစ်ရာကိုပြုနိုင်ရန်အတွက် လိုအပ်သော တစ်နည်း၊ သိထားရန်လိုသော အခြားသော ဘာသာရပ်များ၊ (ဥပမာ၊ လူမှုရေးသိပ္ပံဆိုင်ရာ ဘာသာရပ်များ၊ ဒဿနစနစ်များ၊ သမိုင်းဆိုင်ရာဖြစ်ပေါ်တိုးတက်မှုများ၊ မူရင်းစာပေတို့အား နှိုင်းယှဉ်လေ့လာကြည့်နိုင်ရန်အတွက် အခြားသောဘာသာစာပေနှင့်စကားစသည်များ)မှာ ကျွန်တော့်အနေဖြင့် လေ့လာနေသည့်အဆင့်မှ လွန်မြောက်နိုင်သေးသည်မဟုတ်ပါ။ ထိုမျှသာမက ကျွန်တော့်တွင်အနုပညာ၊ စာပေတို့အား ဝေဖန်ရန် အသိအမှတ်ပြုခံထားရသည့် လုပ်ပိုင်ခွင့် တစ်စုံတစ်ရာမျှ မရှိ။ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် ကျွန်တော်သည် တက်တိုးကဲ့သို့သော၊ သူက အကိုးအကားပြုရလောက်သည့်ထိ ဩဇာအာဏာရှိခဲ့သော မြန်မာစာတတ် အင်္ဂလိပ် ဗြိတိသျှ

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

(ကိုလိုနီ) ထိပ်တန်းအရာရှိကြီးမဟုတ်ဘဲ မြန်မာစာရေးတတ်၊ ဖတ်တတ်သည့် လမ်းပေါ်က ထီးထမ်းလမ်းလျှောက်နေသော မြန်မာတစ်ဦးသာ ဖြစ်နေခဲ့ရာ ‘စေဖန်သည်’ ဟူသော အသုံးအနှုန်းကို အသုံးပြုရန် အလွန်ဝန်လေးနေမိပါသည်။

[၅]

ကျွန်တော်၏ ရေးသားချက်များနှင့်မူ အကျဉ်းမျှရှင်းရန် လိုပါလိမ့်မည်။

ကျွန်တော်က ကျွန်တော်ဖတ်ရှုထားခဲ့သောစာများအား ပြန်လည် တင်ပြရာတွင် အသိတစ်စုံတစ်ရာဖြန့်ဝေခြင်း သို့မဟုတ်၊ အသိတရား တစ်စုံ တစ်ရာအား လက်ပြောင်းလက်လွှဲ လုပ်ပေးပုံများအား သတိထား၍ ကြည့်ပါ သည်။ ထို့ပြင်စာရေးဆရာ၊ ကဗျာဆရာတို့၏ အားထုတ်ထားခဲ့ခြင်းများအား သူတို့၏ အရေးအသား၊ ဘာသာစကား၊ အသုံးအနှုန်းစသည်တို့အား လေ့လာ ပါသည်။ ထို့ပြင်မက စာရေးဆရာ၊ ကဗျာဆရာတို့ သုံးစွဲထားသော ဘာသာ စကားအတွင်းမှ ဆွေးနွေးဖွယ်ဖြစ်သောအကြောင်းရပ်တို့ကို ကြည့်ပါသည်။ ထိုဆွေးနွေးဖွယ်အကြောင်းရပ်တို့အား စာရေးဆရာ၊ ကဗျာဆရာတို့၏ အရေး အသားတွင် မည်သို့ဖော်ထုတ်ပြခဲ့ကြောင်းကို ကြည့်ပါသည်။ ဤသို့ကြည့်ရာမှ စာရေးဆရာ၊ ကဗျာဆရာသည် အဘယ့်ကြောင့် ဤသို့ဖော်ထုတ်ခဲ့သည်၊ မည်သည်ကို သူကမြင်စေလိုသည် စသည်တို့ကို မြင်လာရပါသည်။ စကား လုံးများ၊ စာလုံးများ၏နောက်ကွယ်တွင် ထိမ်မြုပ်ထားသောအနက်ကို ဖော် သည် မဟုတ်ပါ။ စကားလုံး၊ စာလုံးများအားဖြင့် ဖော်ထုတ်ထားသော ဖော်ထုတ်ချက်များကိုသာ ဂရုပြုလေ့လာပါသည်။

တစ်နည်းအားဖြင့် ဟားဗတ်မှ ပါမောက္ခဆာယီ၏ ချဉ်းကပ် လေ့လာ နည်းတွင် အခြေခံခဲ့သည်ဟုဆိုပါမည်။ ပိုမိုသေချာစွာဆိုရသော် ကွယ်လွန်သူ ပြင်သစ် မျက်မှောက်ခေတ် ဒဿနပညာရှင် ဖူးကို ၏ အသိပညာဖြန့်ဖြူးမှု၊ အသိပညာဖြစ်ပေါ်မှုအား လေ့လာမှု စသည်တို့တွင် အခြေခံခဲ့သော ဆာယီ၏ နည်းလမ်းများဖြင့် အခြေခံလေ့လာပါသည်။ ရံဖန်ရံခါ ဒါရီဒါ ၏ ဘာသာ စကားတွင်အခြေခံကာ ဖြန့်ကြည့်နည်းများသည်လည်းကောင်း၊ ပို့(စ)ထပ်

ချာလစ်တို့၏ ရှုထောင့်များသည်လည်းကောင်း ကျွန်တော်၏ ရေးသားချက်တွင် ရောထွေးကာ ပါဝင်ကောင်းပါဝင်နေနိုင်ပါသည်။ ထိုလေ့လာနည်း စနစ်တို့မှာ နီးနွယ်နေမှုများ ရှိကြသဖြင့် ကျွန်တော်၏ အရေးအသားများတွင် ထွေးရော ယှက်တင်မှုများ ရှိနေခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ အခြားသောအချက်တစ်ခုမှာ ကျွန်တော်၏ ရေးသားချက်များတွင် အောက်ခြေတွင် ဘာသာစကားဖြင့်ဖြစ်စေ၊ မြန်မာတို့၏ဘာသာစကားဖြင့်ဖြစ်စေ၊ ရှင်းလင်းချက်များ ထည့်ထားရသည်မှာ အကြောင်းရှိပါသည်။ ပိုမိုရှင်းလင်းသိနားလည်ကြရန်သာမက ကျွန်တော်ပြဆို သည့် အချက်များကို ခိုင်မာစေလို၍ ဖြစ်ပါသည်။ တိုးပွားလိုသူတို့ကိုလည်း အထောက်အကူဖြစ်စေလိုသည်။ ဗန်းပြရေးထားသည် မဟုတ်ပါ။

ဤတွင် ထည့်သွင်းဖော်ပြလိုသောအကြောင်းတစ်ခုလည်း ရှိပါသည်။ ကျွန်တော့်အနေဖြင့် ခိုင်းတိုင်း ကျားတား ဆိုလိုသည် မဟုတ်မူလည်း ဆိုရန် အကြောင်းတစ်ခုရှိပါသည်။ တစ်ခုသော ‘စာပေဂျာနယ်’ တွင် မြန်မာ့စာပေ လောကအဖို့ တန်းစာရင်းဝင်လောက်သည့် တုံးပေကတ်သတ် စာရေးဆရာ တစ်ယောက်က ‘ဒန်တီးရဲ့ ဘုံခန်းတို့၊ ငရဲခန်းတို့စာအုပ်ကြီးတွေဟာ ဖတ်လို့ ကောင်းပါတယ်၊ ဒါပေမဲ့ ရှင်ဥတ္တမကျော်ရဲ့ ဘုံခန်းပျို့တို့ကို မိတယ် မထင် ပါဘူး’ ဟု ရေးသားခဲ့သည်ကို ဖတ်ရခဲ့ဖူးပါသည်။ ထိုအရေးအသားတွင် စာရေးဆရာက သူ၏ဂုဏ်မန္တာလီကိုဖော်ကာ တတ်ယောင်ကား လုပ်ပြခဲ့ပါ သည်။ သို့ရာတွင် အထောက်အထားမရှိ။ အချက်အလက်၊ ဥဒါဟရဏ်မပါ။ အကဲဖြတ်ဝေဖန်မှုနည်းစနစ်၊ နည်းပညာ တစ်စုံတစ်ရာမပါဘဲလျက် မျက်ရမ်း မှန်းဆ၍ လက်တန်းလူတတ် လုပ်ပြခဲ့ပါသည်။ ‘မလိမ္မာ မလိမ္မာ၊ မတတ်လိုက် မတတ်ပါ၊ ဝါချင်သည့်ဝသီ’ နှင့် စိန်ပွဲစားများအကြား ခုံဖိနပ်သည်ဝင်ရှုပ်သလို၊ စာပေဂျာနယ်၏ စာမျက်နှာများပေါ်တွင် ဝေဖန်ရေး၏ အလျားအနံကို မသိစွာ ရေးသားခဲ့ပါသည်။ မျက်မှောက်ခေတ်ကာလတွင် ကျွန်တော်ကဲ့သို့ လူပြိန်း တစ်ဦးအဖို့သာမက မည်သည့် အသိပညာရှင်၊ စာပေပညာရှင်၊ ဝေဖန်ရေး ပညာရှင်တို့ကမျှ လက်ခံကြမည့် အရေးအသားမဟုတ်ပါ။ အထူးသဖြင့် နှိုင်းယှဉ်လေ့လာချက်များတွင် အထောက်အထားသည် အရေးကြီးလှပါသည်။

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

အခြားသောအချက်တစ်ခုမှာမူ ကျွန်တော်၏ညံ့ဖျင်းချက်တစ်ရပ် ဖြစ်ကြောင်း ဝန်ခံရပါမည်။ ၎င်းမှာ ကျွန်တော်၏ ဝါကျတည်ဆောက်မှုများ ဖြစ်ပါသည်။ ထို ကျွန်တော်၏ညံ့ဖျင်းမှုကြောင့် စာဖတ်သူများ ထွေပြားခဲ့ ရသည်ရှိသော် ကျွန်တော်၏ညံ့ဖျင်းမှုဟုသာ ဆိုကြစေလိုပါသည်။ ကျွန်တော့် အနေဖြင့် တတ်နိုင်သမျှ ရှင်းလင်းစွာရေးနိုင်ရန် အားထုတ်ထားပါသော်လည်း အကြောင်းအရာနှင့် အကြောင်းရပ်အချို့တို့မှာ နားလည်ရန်မလွယ်ခဲ့သော် ကျွန်တော်၏အပြစ်ဟုသာ ဆိုကြစေလိုပါသည်။ ကျွန်တော့်အနေဖြင့်မူ ဝေဖန်ရေးတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဝေဖန်ရေးအပြုအမူတို့ကိုလည်းကောင်း လှပစွာ ကြည့်နေလိုပါသည်။ နေဝင်ချိန်၊ နေထွက်ချိန်နှင့် အချိန်မရွေးလှနေသော ပင်လယ်ပြင်ကြီးကဲ့သို့ ကြည့်နေချင်ပါသည်။ ပင်လယ်ကြီးအတွင်း မြူးတူး ပျော်ပါးကြစေချင်ပါသည်။ ကူးခတ်ကြည့်ကြစေလိုပါသည်။ သို့ရာတွင် ပင်လယ်ကြီးအတွင်းသို့ မခုန်ချမီ ရေးကူးတတ်ရန်ကား လိုအပ်ပါလိမ့်မည်။ လူတို့၏ ပုဂ္ဂလိက သဘောဆန္ဒအရ ပင်လယ်ကြီးထဲ ခုန်ဆင်းလိုခြင်း၊ ခုန်ဆင်း ခြင်းကိုမူ ကျွန်တော်က မတားမြစ်နိုင်ပါ။ မတားမြစ်လိုပါ။ ရေကူးနည်းစာအုပ် ကို အပြန်ပြန်အလှန်လှန် ဖတ်ပြီးနောက် ရေးကူးတတ်လောက်ပြီ အထင်နှင့်ကား ပင်လယ်ကြီးအတွင်းသို့ ခုန်မချကြစေချင်သေးပါ။

¹ မောင်ဇော်၊ ဓားသန်လျက်နှင့်ပန်းပွင့်၊ ဒဂုန်မဂ္ဂဇင်း၊ အတွဲ ၃၊ အမှတ် ၈၊ ဩဂုတ်လ၊ ၁၉၈၇၊ စာ ၂၁။

² မြဇင်၊ ဝေဖန်ရေးစာပေ၊ ဝေဖန်ရေးစာပေစာတမ်းများ(ပထမတွဲ)၊ အယ်ဒီတာအမည်မပါ၊ စာပေဗိမာန်အဖွဲ့၊ ရန်ကုန်မြို့၊ ၁၉၈၆၊ ပထမ အကြိမ်ထုတ်ဝေခြင်း၊ စာ ၃၆-၃၈

³ တက်တိုး၊ ဝတ္ထုဝေဖန်ရေးစာပေ၊ ဝေဖန်ရေးစာပေစာတမ်းများ (ပထမတွဲ)၊ အယ်ဒီတာအမည်မပါ၊ စာပေဗိမာန်အဖွဲ့၊ ရန်ကုန်မြို့၊ ၁၉၈၆၊ ပထမ အကြိမ်ထုတ်ဝေခြင်း၊ စာ ၁၂၉-၁၃၀။ ။ စာ ၁၃

နှစ်ဆယ့်ငါးနှစ်က မန္တလေးမြို့ရဲ့ . တစ်ခုသောနံနက်ခင်း

စာအုပ်အမည်	။	။ မန္တလေးမြို့ရဲ့ နံနက်ခင်း
ဆင့်ပွားအမည်	။	။ မောင်စွမ်းရည်၏ ကဗျာများ
ပုံနှိပ်တိုက်	။	။ ပုဂံစာအုပ်တိုက်
ပုံနှိပ်/ဖြန့်ချိ(?) နေ့စွဲ	။	။ ၁၅၊ ဒီဇင်ဘာ၊ ၁၉၇၁
ပုံနှိပ်ခြင်း	။	။ ပထမအကြိမ်၊ ၁၉၇၁
ရောင်းဈေး	။	။ ၃ ကျပ်

မန္တလေးမြို့ရဲ့နံနက်ခင်းကို ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေသော ရက်စွဲအရ ၁၉၉၆ ဒီဇင်ဘာဆိုသော် နှစ်အစိတ် ရှိခဲ့ပေပြီ။ ကာလတရား၏ အနေအထားတစ်ခု အနေဖြင့်ဆိုသော် ကြာခဲ့ပြီဟု ဆိုနိုင်ပေပြီ။ နှစ်အစိတ်ကြာခဲ့ပြီဖြစ်သော ‘ထို’ ကဗျာစာအုပ်တွင် ကာလတရားတစ်ခု၏ အကြောင်းအရာများသာမက ‘ထို’ ကဗျာစာအုပ်၏ထုတ်ဝေသည့် ကာလအတွင်း ကဗျာဆရာက သိစေချင်ခဲ့သော အကြောင်းအရာများ၊ အသိပညာများ တွေ့ရနိုင်သည်။ တွေ့ရသည်။¹ ကဗျာ စာအုပ်ဖြစ်၍ သမိုင်းစာအုပ် မဟုတ်ဟု ပြောလိုသော်ပြောကြပါ။ သို့ရာတွင် ကာလတစ်ခုနှင့်ပတ်သက်သော အသိပညာတစ်စုံတစ်ရာ မပေးနိုင်ဟူ၍ကား

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

မဆိုနိုင်။ ဤတွင် ကဗျာဆရာ၏ အရေးအသား၊ အသုံးအနှုန်းကို ကြည့်ရပါမည်။

အထူးသဖြင့် ကဗျာဆရာက ဖော်ထုတ်ပြခဲ့သော အကြောင်းရပ်တို့ အနက် ဆက်လက်၍သော်လည်းကောင်း၊ သို့မဟုတ် နှီးနှောဖွယ်၊ ဆွေးနွေးဖွယ် ဖြစ်နိုင်သည့်(ဖြစ်မည့်) အကြောင်းများကိုသော်လည်းကောင်း ကြည့်ရပါမည်။ ထို့အတူ ကဗျာဆရာက သိစေလိုသည့်အကြောင်းများကိုသော်လည်းကောင်း၊ ကဗျာဆရာက လက်ဆင့်ကမ်းရုံသာ လက်ဆင့်ကမ်းခဲ့သည့်အသိပညာ၊ အသိ တစ်စုံတစ်ရာကိုသော်လည်းကောင်း ကြည့်ရန်လိုအပ်ပါသည်။ သို့မှသာ ကဗျာ ဆရာ ဝါယမစိုက်ထုတ်ထားသော အသိပညာဖြန့်ဖြူးလိုမှု၏ ပေါက်ရောက်မှု နှင့် အလားအလာကို သိမြင်နိုင်ပါမည်။ သို့အတွက် ကဗျာများကို ရံဖန်ရံခါ ဖျင်ကြည့်ရန်မှာ လိုအပ်နေခဲ့သည်။ ဤသို့ဆိုရာတွင် ကဗျာပါ အကြောင်း အရာများနှင့် အကြောင်းရပ်တို့ပါဖြစ်သည်။

[၁]

ကဗျာဆရာသည် ကျောင်းဆရာ။ ကဗျာဆရာသည် မန်းတက္ကသိုလ် ကျောင်းသားဟောင်း။ ကဗျာဆရာသည် လွမ်းတတ်သူ။ ကဗျာဆရာသည် သရော်တတ်သူ။ ကဗျာဆရာသည် နယ်ချဲ့(နှင့်စနစ်)ကို ရွံ့မုန်းသူ။ ကဗျာ ဆရာသည် ဆရာ(သခင်ကိုယ်တော်)မှိုင်းကို ကြိုက်သူ။ ကဗျာဆရာသည် (လီနှင့်ဘက်အားသန်သော)မာကွံ(စ်)ဝါဒကြိုက်သူ။ ကဗျာဆရာသည် 'ပြည်သူ' ဟူသော အသုံးအနှုန်းကို ခုံမင်သူ။

ကဗျာဆရာသည် ထိုပုံရုပ်ပေါ်စေရန်ရည်၍ သူ၏ကဗျာများကို မျိုးတူစုပြုလေသည်။ သူ၏ကဗျာစာအုပ်တွင် အယ်ဒီတာကိုမတွေ့ရ (ဖော်ပြ မထား၍)။ ကဗျာဆရာက သူ၏လုပ်ပိုင်ခွင့်ကိုသုံးစွဲကာ (၎င်းမှာ သူ၏ အခွင့်အရေး ဖြစ်သည်။) သူ့ကို သူက မြင်စေချင်သည့်အတိုင်း ဖော်ထုတ်ခွင့် ရသည်ဟုဆိုရမည်။ ထိုမျိုးတူစုတစ်ခုတည်းကပင် သူ၏ပုံရုပ်ပေါ်ခဲ့သည်။ ထိုပုံရုပ်ထဲတွင် သူ့အားလွှမ်းမိုးခဲ့သော၊ သူ့ထံပြန်နှံ့စိမ့်ဝင်ခဲ့သော အသိတရား

များ ပါဝင်လာခဲ့သည်။ ထိုအသိတရားများကို သူက ပြန်လည်ဖြန့်ဝေသည်။
ထိုအခါတွင်မူ ‘ထို’ အသိတရားများအပေါ်တွင် သူ၏လက်ခံထားရှိသော
‘စံ’ တစ်စုံတစ်ရာဖြင့် ပုံပိုးခဲ့သည်။ သူလက်ခံထားရှိသော ‘ထိုစံ’ များကို
ရစေချင်ခဲ့သည်။ ဤသို့ဖြင့် ကဗျာဆရာသည် သူက မြင်စေချင်သော၊ သူက
ရစေချင်သောအသိပညာတို့ကို စကားလုံးများအားဖြင့် ဖော်ထုတ်ခဲ့တော့သည်။

ဆရာ(သခင်ကိုယ်တော်)မှိုင်းသည် ကဗျာဆရာက ဖော်ထုတ်လိုသော
အမျိုးသား(ရေး)ပုံရုပ်တစ်ခုဖြစ်သည်။

... အားလုံးကြည်ညို၊ အဘိုးအို
စာဆိုတော်ကြီး ဘကြီးမှိုင်းတဲ့။
မြန်မာတိုင်းခင်မင်၊ ဆရာကြီးသခင်မှိုင်း
တိုင်းပြည့်ခေါင်းဆောင်၊ ကဗျာဆရာ။²

... ဟု သူ၏ ယုံကြည်မှတ်ယူထားမှုကို ဖော်ထုတ်ပြသခဲ့သည်။
ကဗျာဆရာ၏ ဆရာမှိုင်းအပေါ် သက်ဝင်ယုံကြည်မှုသည်ကား ကြီးမားခဲ့ပါ၏။

သူ့ကဗျာက၊ စာကြောင်းတိုင်းဟာ
ယမ်းမီးပါပဲ။
သူ့ကဗျာက၊ ကာရန်တိုင်းဟာ
ဓားချက်ပါပဲ။
သူ့ကဗျာက၊ စာလုံးတိုင်းဟာ
မှိုင်းဖုံးပါပဲ။³

ဆရာမှိုင်း၏ ကဗျာဆရာအပေါ် လွှမ်းမိုးနိုင်ခဲ့သော ဩဇာအာဏာ
ကား ကြောက်မမန်းလိလိဖြစ်ခဲ့သည်မှာ မငြင်းသာ။ သို့ရာတွင် ကဗျာဆရာ
သိမှတ်ခံစားနိုင်မှု နှုန်းတာမှာ ထိုမျှသာမဟုတ်။ သူသည် တွင်းကလေးထဲမှ
ဖားကလေးမဟုတ်။ ထို့ကြောင့် ...

မင်းလိုငါ့မှာ၊ ကမ္ဘာထိပ်က
အော်ခွင့်ရရင်
ဂွေဗာရာတွက်

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

လူသာကင်းအတွက်
ငှယ်ငှယ်ကွင်းအတွက်
အသည်းအက်မှု၊ ငါခံစားမှု
ကဗျာပြုပြီး
မြေထုတုန်အောင် အော်စမ်းမယ်။⁴

ကဗျာဆရာ၏ ထိုအခါက လိုလားနေမှုများသည် ပြင်းထန်လှစွာ၏။

[၂]

‘ထို’ အခါကသည် ဗီယက်နမ်စစ်ကာလ။ ကိုလိုနီ(မူရင်း)နယ်ချဲ့ ဝါဒ၏ ဆိုးရွားမှုကို သိမှတ်ခံစားခဲ့သော ကဗျာဆရာသည် အရင်းရှင်ဝါဒကို အခြေခံသော နယ်ချဲ့ဝါဒ(သစ်)ကိုပါ မုန်းတီးလေသည်။ အရင်းရှင်ဝါဒနှင့် ကွန်မြူနစ်ဝါဒတို့ အားပြိုင်နေသောကာလ။ အာရှပြည်သူတို့ ကိုယ်တိုင် သဘောထားချင်း မတူညီနိုင်ကြသေးသောကာလ။ အင်အားကြီးနိုင်ငံတို့က အာရှတိုက်နိုင်ငံများအပေါ် ဩဇာလွှမ်းမိုးရန် အားထုတ်သောကာလ။ ‘ထို’ ကာလတွင် အာရှတိုက်သည် အာရှပြည်သူတို့အဖို့ ဆိုသည်ကို မေ့လျော့နေကြ ရာ ကဗျာဆရာသည် အာရှပြည်သူတို့ဘက်မှ ရပ်တည်(ရန်ကြိုးစား)ခဲ့သည်။ အာရှတိုက်သား ‘ဗီယက်ကောင်း’ သည် သစ်ကြွားဝင့်မော်၊ ရဲရပ်ပေါ်သည်။ အတော်လှန်ဆုံး ကမ္ဘာသား^၆ဟု ကဗျာဆရာက ဂုဏ်တင်ခဲ့သည်။ နယ်ချဲ့သမားကို ကြောက်သလားဟူသောကဗျာတွင်⁷ ဤသို့ဆိုသည် ...

ကြည့်ကြ ကြည့်ကြ
ဒို့အာရှမှာ၊ ငွေစကြေးစ
လက်နက်စလို့၊ ခြူးမျှ ပြားမျှ
အပ်တို့မျှပင်၊ ပိုင်ကြလေသူ
မဟုတ်မူလည်း၊ ပြည်သူဗီယက်နမ်
‘ဗီယက်နမ်’တဲ့
‘ဗီယက်နမ်’တဲ့။

ကဗျာဆရာသည် ဗီယက်နမ်ကို နမူနာယူကြစေချင်သည်။ သို့
အတွက် ၎င်းကဗျာ၏ အဆုံးနား၌ ကဗျာဖတ်သူကို သူ့ဘက်မှ တွန်းအား
ပေးတော့သည်။

ဗီယက်နမ်က -
ရှေ့ဆောင်ပြပြီ
ကျူးကကျော်က၊ မခံကြနဲ့။

ထို့နောက် ကဗျာဆရာသည် ဒေါသထွက်တော့၏။ သို့ရာတွင်
သူ၏ ဒေါသမှာ ဆင့်ပွားဒေါသဖြစ်သည်။ အခြားသူ၏ဒေါသကို မှီရသည်။
အဘယ့်ကြောင့် မိမိဖာသာ ဒေါသထွက်နိုင်၊ သို့မဟုတ် မိမိ၏ဒေါသကြောင့်
အပြစ် တစ်စုံတစ်ရာဖြစ်မည်ကို ကာကွယ်လိုသည့်လားမသိ။ ‘ဆရာဝန်ဗက်သွန်ရဲ့
ဒေါသကိုမှီးပြီး’ ဟု ကဗျာ၏အခြေ၌ ရှင်းပြခဲ့သည်။^၃ သို့ရာတွင် သူ၏ဒေါသ
များမှာ ပြင်းထန်ရုံသာမက အားကောင်းလှသည်။

သေနတ်တစ်သန်း
ကျည်တစ်သန်းပေါ့၊ တစ်သန်းအမေရိကန်
ဗီယက်နမ်မှာ၊ တစ်ဆန်တစ်ယောက်
ဦးနှောက်ဖောက်ပြီး
တစ်ယောက်မကျန် သတ်လိုလှ
ဒါဟာ ဒီနေ့ ငါ့ဆန္ဒ။^၅

နှစ်အစိတ်ကြာခဲ့ပြီဖြစ်သော်လည်း ကိုလိုနီဝါဒသစ်တို့သည် အာရှကို
လည်းကောင်း၊ နိုင်ငံငယ်များကိုလည်းကောင်း အနိုင်အထက် လုပ်လိုကြသေး
သည်။ ငါ့စကား နွားရ လုပ်ကြဆဲ။ ယခုအခါ ကဗျာဆရာသည် ကာလ
တရားကို မှီ၍ အမြင်တစ်စုံတစ်ရာ ပြောင်းကောင်းပြောင်းမည်။ မပြောင်းဘဲ
သော်လည်းနေမည်။ သို့ရာတွင် ‘ထိုအခါက’ သူက ရရှိစေချင်ခဲ့သောအသိ/
ဒေါသသည် ယခုတိုင် မှန်ခဲ့သည်။ အကြောင်းမှာ ကိုလိုနီဝါဒ(စနစ်)သစ်သည်
ယနေ့များတိုင် အာရှပြည်သူတို့နှင့် ဖွံ့ဖြိုးစနိုင်းငယ်များနှင့် နိုင်ငံငယ်များအပေါ်
ယုတ်မာဆဲ။ ကိုလိုနီဝါဒသစ်(စနစ်)သည် လွတ်လပ်ခြင်းနှင့် ရမ်းကားခြင်းကို

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

ရောထွေးပစ်ကာ အနောက်က ‘သာ’ အုပ်စိုးချယ်လှယ်ရမည့် အရင်းရှင် လူ့အဖွဲ့စည်း၊ အခြေခံလူနေမှုဘဝကြီးတစ်ခုကို ဖန်တီးနေဆဲ မဟုတ်ပါလား။

[၃]

‘ထိုအခါက’ ကဗျာဆရာသည် လီနင်ကို ယုံကြည်ခဲ့သည်။ ဤနေရာ တွင် ကဗျာဆရာသည် မျက်စိစုံမှိတ်၍ ယုံကြည်ခဲ့သည်သာမက အားထားခဲ့ သည်။

လီနင်
သင်သေတဲ့နောက်၊ သင်ဖောက်တဲ့လမ်း
ဆက်လက်လှမ်းကြ၊ သင်ထွန်းတဲ့မီး
တော်လှန်မီးလည်း၊ ညီးညီးထွန်းပြောင်
လက်ဆင့်ဆောင်အံ့။

လီနင်
သင်မရှိလည်း၊ **လူရှိသမျှ**
သင့်ဝါဒနီ
အကမာဘာတည်လိမ့်မည်။¹⁰

(ကျွန်တော်၏အထူးပြုချက်)

ဤနေရာတွင် ကဗျာဆရာ၏ဖြစ်စေချင်သောအာသီသ လွန်ကဲခဲ့ သည်။ ‘လူရှိသမျှ’ ဟူသော အသုံးအနှုန်းကိုကြည့်ပါ။ ဥာဏ်ရည်ဥာဏ်သွေး အသင့်အတင့်ရှိသူတိုင်းကပင် လက်မခံနိုင်သောအကြောင်းတစ်ခုကို သူ (ကဗျာ ဆရာ၊ ကျောင်းဆရာ)သည် ဆန္ဒကိုမှီ၍ ကျူးလွန်လိုက်သည်။ ဆန္ဒ လွန်ကဲမှုတစ်ရပ်ဟု ခေါ်လိုကခေါ်နိုင်ပေသည်။ ‘လူရှိသမျှ’၊ ‘လူတိုင်း’ ‘လူအားလုံး’ ... အစရှိသည့် အသုံးအနှုန်းများကို သုံးလိုသမျှ သုံးနိုင်သော်လည်း ‘ထို-လူရှိသမျှ’သည် တစ်ခုတည်းသောအမြင်တစ်စုံတစ်ရာကို ‘သာ’ လက်ခံ

ကြလိမ့်မည်မဟုတ်။ လက်ခံကြမည်မဟုတ်။ သိလျက်မှားသောအမှားဟု ခေါ်လိုသော် ခေါ်နိုင်ပါသည်။ ကျွန်တော်၏ သာမန်အမြင်အရမူ ကဗျာဆရာသည် အသိပညာရိုးရိုး၊ အသိပညာစစ်ကို ဖြန့်ချိသည်မဟုတ်ဘဲ သူ၏ ‘စံ’၊ ‘ဆန္ဒ’ အစရှိသည်တို့ပါဝင်ထားခဲ့သော အသိပညာတစ်စုံတစ်ရာကိုသာ ဖြန့်ချိခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

ဤနေရာတွင် ကဗျာသည် ကဗျာဆရာနှင့် သူ၏ပရိသတ်တို့အကြား ကြားခံပစ္စည်း တစ်စုံတစ်ရာသက်သက်သာ မဟုတ်တော့။ ကဗျာဆရာက သူ၏ကဗျာကို ကြော်ငြာတစ်ခု၊ ဝါဒဖြန့်ချိမှုတစ်ခု၊ သြဇာသက်ရောက်စေခြင်း တစ်ခုအဖြစ် အသုံးချလိုက်ခြင်းဖြစ်သည်။ တစ်နည်းဆိုရသော် ကဗျာဆရာသည် သူ၏အသိပညာကို သြဇာအာဏာအဖြစ် ပြောင်းလဲနိုင်ခဲ့ခြင်းပင် ဖြစ်တော့သည်။ မှန်ခြင်း၊ မှားခြင်းထက် သြဇာအာဏာသက်ရောက်မှုသည် ဤတွင် အရေးပါခဲ့သည်။

ကဗျာဆရာတွင်သော်လည်းကောင်း၊ နိုင်ငံရေးအကဲဖြတ်ပညာရှင်များ(အတော်များများ)တွင်သော်လည်းကောင်း အရှေ့ဥရောပတွင် ခိုင်မာခဲ့သော ကွန်မြူနစ်ဝါဒသည် တစ်နေ့သောအခါတွင် အချိန်မတိုင်မီအနားယူသွားလိမ့်မည်ဟု ‘ထိုအခါက’ မျှော်လင့်ထားခဲ့ကြခြင်း မရှိခဲ့ကြ။

[၄]

‘ထိုအခါက’ အသိပညာရှာဖွေခြင်းနှင့် ဖြန့်ဖြူးမှု နယ်ပယ်အတွင်း သို့ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာမှု (Analysis)၊ ဖျင်ကြည့်မှု (Deconstruction)၊ နှိုင်းယှဉ် တွဲစပ်တည်ဆောက်ကြည့်မှု (Reconstruction) စသည့် အနောက်နိုင်ငံ၏ အသိပညာရယူမှုဆိုင်ရာ နည်းပညာသစ်များသည် မြန်မာတို့၏ အသိပညာ ရှာဖွေသူများ၏ နယ်ပယ်အတွင်းသို့ မသိမသာ ဝင်လာနေခဲ့သောကာလ တစ်ခုလည်း ဖြစ်ခဲ့သည်။ ဖျင်ကြည့်သူတို့၏ အဖျင်လွန်လာမှုမှ ရလဒ်ကို ကဗျာဆရာက ‘အလှသုသာန်’ ဟု အမည်ပေးထားသော သူ၏ကဗျာအဆုံး၌ ဤသို့ ပုံဖော်လိုက်သည်။

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

-----၊ ကဗျာအလှ
 ရသအလင်္ကာ၊ ဂုဏ်ဥပစာ
 ခွဲဟာ - ခုတ်ဟာ
 ဖြဲဟာ - ဆုတ်ဟာ
 ဖြုတ်ထုတ်ပါရင်
 ကဗျာ -
 သွားရှာလေပေါ့ သားသတ်ရုံ။¹¹

ထိုကဗျာမှာ ပညာတတ်တို့အား ကြိမ်နှင့်တို့လိုက်သည်နှင့်ပင် တူတော့သည်။ Deconstruction ကို အားသန်ခဲ့သော ကျွန်တော့်အဖို့မှာမူ (ပုဂ္ဂလိက ခံစားနားလည်မှုအရ) တစ္ဆေတစ်ကောင်နှင့်ပင် တူနေခဲ့တော့သည်။ အမြဲလိုပင် ခြောက်လှန့်နေတတ်သည်။ တစ်စစီဖျင်ထုတ်ကြည့်ခြင်းဖြင့် အရပ်ဆိုးသွားနိုင်သော အလှတရားများအကြောင်း သတိပေးထားသည်နှင့်တူသည်။ ကဗျာဆရာ၏ ထိုအမြင်မှာ လွန်ခဲ့သော နှစ်ဆယ့်ငါးနှစ်က ဖြစ်ခဲ့သော်လည်း ယခုတိုင်မှန်နေသေးသည်ဖြစ်ရာ ကဗျာဆရာ၏ အနာဂတ်ကြို အမြင်တစ်ရပ်ကို အသိအမှတ်မပြု၍ မဖြစ်နိုင်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် ယနေ့များတွင် အနောက်နိုင်ငံများ(ကိုလိုနီဝါဒီသစ်များ)၏ တတိယကမ္ဘာနှင့်နိုင်ငံငယ်များအား လက်လွတ်စပယ် ယိုးစွပ်မှုပြုရာတွင် သုံးစွဲနေသော ‘လူဝါဒ’ နှင့်ပတ်သက်သော အမြင်တစ်ရပ်အပေါ် နှစ်ပေါင်းအစိတ်ကျော်က မြင်ခဲ့သော ကဗျာဆရာ၏ အမြင်ကို ကြည့်စေချင်သည်။

ကဗျာဆရာက ဤသို့ပြဆိုခဲ့သည်။
 ပြောလိုက်တာက -
 ‘လူချင်းမေတ္တာ၊ ထားကြပါမူ
 ကမ္ဘာငြိမ်းချမ်းပေလတ္တံ့ ’တဲ့။¹²

‘လူဝါဒ’ကား နာ၍ ကြား၍ကောင်းလှကား ‘ဩ’ ချစရာ မဟုတ်ခဲ့ပါ၏လော။ လက်တွေ့တွင်ကား တခြားစီဖြစ်သည်။ ဤသည်ကို ကဗျာဆရာက ဤသို့ရှင်းလင်းပြခဲ့သည်။

ကမ္ဘာကျားက၊ သားရဲအမေရိကန်
 ဗီယက်နမ်မှာ၊ မြေလှန်ရေလှန်
 တောတောင်လှန်ပြီး၊ ရန်သူဆိုကာ
 လယ်ယာလုပ်သား၊ ပြည်သူများကို
 သနားမညာ၊ သတ်နေပါကြောင်း

အိမ်ရှင်က၊ ဓားပြတွေကို
 ကျူးကျော်ခံက၊ ကျူးကျော်သူကို
 ဖိနှိပ်ခံက၊ ဖိနှိပ်သူကို
 ဘယ်မူ မေတ္တာထားမလဲ။¹³

အနောက်နိုင်ငံ ကိုလိုနီဝါဒီသစ်တို့၏ နိုင်ငံရေးအရ ဈေးစကား
 ပြောရာတွင် အသုံးတည့်လှသော ‘လူဝါဒ’မှာ ကဗျာဆရာ၏ ပါးနပ်လိမ္မာ
 လှသောအသိပညာနှင့် အတွေ့အကြုံနယ်ပယ်အတွင်း၌...

ဒီတော့ချက်ချင်း၊ အမြင်ရှင်းပေါ့
 လူချင်းမေတ္တာ၊ ထားကြပါလို့
 ချိုသာတရား၊ ဆွေစကားလဲ
 ငါ့နားမှလျှင်၊ ခုန်ထွက်စဉ်ပြီ
 ဘယ်တွင် လွင့်ထွက်သွားလေမသိ။¹⁴

... ဖြစ်ခဲ့တော့သည်။ ထိုအသိမှာ နှစ်ပေါင်းအစိတ်ကျော် ကြာခဲ့ပြီ
 ဖြစ်သော်လည်း ကဗျာဆရာ၏အမြင်မှာ ကာလတရားသစ်များအတွင်း မှန်နေ
 ဆဲ။ ကဗျာဆရာသည် ကမ္ဘာကြီးနှင့်လည်းကောင်း၊ သူ့ရပ်ဝန်းနှင့်လည်းကောင်း
 မကင်းကွာခဲ့။ ကာလတရား၏ ပြောင်းလဲနေမှုများအတွင်း ကမ္ဘာကြီးနှင့်
 မျက်ခြေမပြတ်သည်ကဲ့သို့ သူ၏ကျောထောက်နောက်ခံတရားများ (တစ်နည်း-
 Anyarian Culture)နှင့် မကင်းကွာခဲ့။ သူ၏အညာသားကို ကြည့်ပါ။

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

[၅]

ကဗျာဆရာသည် အညာသားကိုပုံဖော်ခဲ့သည်။ ထိုပုံဖော်မှုမှာ သူ၏ ပုံဖော်မှုဖြစ်သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ သူက မြင်စေချင်သော အညာသား၏ပုံကို သူကဖော်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ မှားသည်၊ မှန်သည်ကို မဆိုလိုပါ။ ဤနေရာတွင် မြန်မာကို အနောက်တိုင်းအမြင်ဖြင့် ပုံဖော်ခဲ့ကြသော အင်းဝရွှေမြို့တော်သို့ သံအဖြစ်ရောက်လာခဲ့ကြသော ‘ဆိုင်း(မ)’၊ ‘ဖဲယား’¹⁵ စသူတို့ကို အမှတ်ရစေချင်သည်။ ၁၇၉၅ကစ၍ အင်းဝရွှေပြည်သို့လာခဲ့သော အနောက်တိုင်းသားတို့သည် ‘မြန်မာ’ကို ၎င်းတို့၏သဘောဆန္ဒတစ်ခုတည်းဖြင့် ပုံဖော်ခဲ့သည်။ မှန်ခြင်း၊မှားခြင်းထက် ၎င်းတို့၏အမြင်ကို ‘ပြန်လည်’ တင်ပြခြင်း ပြုခဲ့သည်။ စင်စစ် ၎င်းတို့က တင်ပြခြင်းမဟုတ်တော့။ ၎င်းတို့၏တင်ပြခြင်းမှာ ‘ပြန်လည်တင်ပြခြင်း’ များသာ ဖြစ်တော့သည်။ အလားတူပင် ကဗျာဆရာ၏ အညာသားမှာ သူက ပြန်လည်တင်ပြခြင်းများသာ ဖြစ်သည်။ သူ၏ (အခြားသူများ၏မဟုတ်) အညာသားကိုကြည့်ပါ။

အညာမှာဖွား၊ အညာသားမို့
 ကားကြောက်တတ်တိုင်း၊ ချိုင်းကြားထီးညှပ်
 ဖတ်သီဖတ်သီ၊ လုံချည်ရေစို
 ဖိနပ်တိုနဲ့၊ ရုံးကိုအသွား
 တဖားဖားကို¹⁶
 ၎င်းအပြင်
 တို့အညာသား၊ နဂါးဆေးလိပ်
 သိပ်ကြိုက်သနဲ့၊ ရှိုက်ကာရှိုက်ကာ.....¹⁷

...ဟု အညာသားကို ပုံဖော်သည်။ အညာသားတိုင်း ထိုပုံဖော်သည့် အတိုင်းလားဟူသည်မှာ စဉ်းစားစရာ ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ယေဘုယျပုံဆောင်သော ထိုအညာသားသည် စင်စစ် တသီးပုဂ္ဂလ၏အမြင်သာဖြစ်ခဲ့သည်။ အညာ၏ ‘ဆို’ သရုပ်ကိုဖော်ခဲ့သည်။ ကဗျာဆရာသည် ဤနေရာတွင် အညာသားဘက်မှာ ရပ်တည်ခဲ့ပါသလား။ မြို့သားဘက်မှ ရပ်တည်ခဲ့ပါသလားဆိုသည်မှာ စဉ်းစားစရာဖြစ်ခဲ့ပြန်သည်။

ဖုန်ထောင်းထောင်းမှာ
 ကံကောင်းလို့ဗျာ၊ ငါတို့များမှာ
 နွားတိုးလို့မသေ
 ကားတိုးလို့မသေ
 ဖုန်တိုးတာနဲ့သေမတတ်။¹⁸

ဖုန်တစ်ခုတည်းနှင့်ပင် အညာ၏ ‘ဆိုး’ သရုပ်မှာ လုံလောက်ခဲ့သည်။ ထို အညာ၏ ‘ဆိုး’ သရုပ်မှာ၊ မှန်သည်ဖြစ်စေ၊ မှားသည်ဖြစ်စေ ကဗျာဆရာသည် သူ၏ အသိပညာဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်မှုအတွင်းမှ (discipline -ကို ဆိုလိုသည်) ပေးစေခဲ့သည်။ သူ၏ အညာသားနှင့် စပ်လျဉ်းသော အသိပညာသည် တိုက်ရိုက်သိ¹⁹သော် လည်းကောင်း၊ သွယ်ဝိုက်သိသော် လည်းကောင်း ဖြစ်မည်။ သူရရှိထားသော အသိပညာနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဤနေရာတွင် အငြင်းပွားလိုသည်မဟုတ်။ ထိုအသိပညာတွင် အခြေခံသည်ကိုသာဆိုလိုသည်။ သူဖန်ဆင်းလိုက်သော ‘ထို ဆိုးသရုပ်’ မှာ စင်စစ် အခြေမဲ့ဖန်ဆင်းချက်တစ်ရပ်မဟုတ်။ အသိပညာတစ်စုံတစ်ရာပေါ်တွင် အခြေခံခဲ့သည်ဟု ဆိုရပါတော့မည်။

[၆]

လွန်ခဲ့သောနှစ်အစိတ်က မန္တလေးမြို့၏ နံနက်ခင်းတစ်ခုသည် မောင်စွမ်းရည်၏ မန္တလေးမြို့ရဲ့ နံနက်ခင်းဖြစ်သည်။ စာအုပ်၏အမည်ကပင် ကာလတစ်ခုကိုပြဆိုနိုင်ခဲ့သည်။ မြန်မာစာအရေးအသားနှင့်ပတ်သက်၍ စောဒကတက်၍ ကောင်းခဲ့ကြသောကာလတစ်ခုဖြစ်သည်။ ဆင်သွားရင် လမ်းဖြစ်တယ်ဟူသောအဆိုတစ်ရပ်ကို အခြေပြု၍ မြန်မာစာပေအရာတွင် ကျွမ်းကျင်နဲ့စပ်ကြကုန်သော အညာက ဆရာများသည် ‘ပြောသကဲ့သို့ ရေးရမည်’ ကို ဆင်ခြေထုတ်ခဲ့ကြသောကာလဖြစ်သည်။ ယခုအခါတွင် ဆင်ကြီးများ အကြောင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဆင်ကြီးများ ဖောက်ခဲ့သောလမ်းများ အကြောင်းကိုလည်းကောင်း ပြောပြနိုင်မည်မဟုတ်ပါ။ ဤစာတမ်း၏ ရည်ရွယ်ရင်း

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

အကြောင်းတရားလည်းမဟုတ်ပါ။ ကဗျာစာအုပ်က သက်သေခံနိုင်ခဲ့သော ကာလတစ်ခု၏ ဖြစ်ရှိခဲ့ခြင်းအကြောင်းကိုသာ ပြဆိုလိုခြင်းသာဖြစ်သည်။

ကဗျာဆရာ၏ တစ်ခုသောမန္တလေးမြို့ရဲ့ နံနက်ခင်းမှာ (၁၂-၁၀-၆၉)²⁰ ဖြစ်သည်။ ထိုရက်စွဲအရ ကဗျာဆရာ၏ နံနက်ခင်းမှာ နှစ်ပေါင်းနှစ်ဆယ့်ငါးနှစ်ကျော်ခဲ့ပေပြီ။ ‘ထိုအခါက’ ကဗျာဆရာ၏ မန္တလေးမြို့သည် နီယွန်မီးချောင်းနှင့် လှည်းကောင်း၊ ဂျက်လေယာဉ်ပျံ၏အသံနှင့်လှည်းကောင်း၊ ဂြိုဟ်တု၊ ဒုံးပျံတို့နှင့်စပ်ဆိုင်သောအသံပညာနှင့်လှည်းကောင်း များစွာ ရင်းနှီးကြပုံမရ။ ‘ထိုအခါက’ မန္တလေးမြို့၏ လမ်းမများပေါ်တွင် ခွေးလှေတို့ ထူပြောကြဆဲ။ ကျောက်လမ်းပေါ်တွင် နွားလှည်းများ မောင်းကြဆဲ။ ထို့ကြောင့် ကဗျာဆရာသည်....

ဂြိုဟ်တုမျှော်ရင်း၊ လှည်းရှောင်ရင်းက
ဂျက်သံနာရင်း၊ ခွေးခြောက်ရင်းက.....²¹

ကဗျာဆရာသည် လမ်းလျှောက်ထွက်ရင်း သူ၏ မြို့နံနက်ခင်းကို ဝင်စားကြည့်မိသည်။ ထိုအခါတွင် ကဗျာတစ်ပုဒ် ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့တော့သည်။ ထိုအခါတွင် ကဗျာဆရာ၏ ရှိရင်းစွဲအမြင်တစ်ရပ်သည် ၎င်းပျိုင်းနေရာမှ ပြန်လည်ပေါ်ထွက်လာခဲ့သည်။

ဖွဲ့ရတိုထွာ၊ ငါ့ကဗျာဟန်
မြို့ပြဆန်ချင်ဆန်
ကျေးလက်ဆန်ချင်ဆန်
ပြည်သူ့အသံဖြစ်လိုသော.....²²

(ကျွန်တော်၏အထူးပြုချက်)

‘ထိုအခါက’ ပြည်သူ့ဟူသောအသုံးအနှုန်းသည် အသုံးများသော အသုံးတည့်သောအသုံးအနှုန်းကို ကျစ်လျစ်သိပ်သည်းစွာ (ခိုင်မာသော ခြပ်ရိုသဘော)ဖြင့် သုံးနိုင်ခဲ့ပါသလား၊ သို့မဟုတ် ဖောင်းပွစွာ(မရေရာသော ခြပ်မဲ့သဘော)ဖြင့် သုံးခဲ့ပါသလားဆိုသည်မှာ ဆက်လက်ဆွေးနွေးလိုက ဆွေးနွေးနိုင်သော အကြောင်းတစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ ကဗျာစာအုပ်တစ်အုပ်လုံးတွင်

ကဗျာဆရာ၏ ပြည်သူ့ဟူသော အသုံးအနှုန်းပေါ် အားသန်နေခဲ့မှုမှာ သိသာ၊ ထင်သာ၊ မြင်သာလှသည်။

ထို့ကြောင့် ကဗျာဆရာက သူ၏ကဗျာများကို ပြည်သူ့ဟူသော ကန့်သတ်မှုနယ်ပယ်အတွင်း ထည့်ထားကြောင်း ပေါ်လွင်လာခဲ့သည်။ ကဗျာကို အနုပညာပစ္စည်းတစ်ခုဟု သတ်မှတ်လျှင် ကဗျာဆရာသည် သူ၏အနုပညာ စွမ်းရည်ကို သူ့ဖာသာ ကန့်သတ်ခဲ့သည်ဟုသာ ဆိုရမည်။ သို့မဟုတ် သူ၏ အနုပညာပစ္စည်းတစ်စုံတစ်ရာကို ပြည်သူ့ဟူသော ကန့်သတ်မှုနယ်ပယ် အတွင်းမှသာ ဖော်ထုတ်ရန် (ဖော်ထုတ်နိုင်ရန်) အားထုတ်ခဲ့သည်ဟု ဆိုရမည်။ ကဗျာဆရာ၏ ကိုလိုနီစနစ်ကို ဆန့်ကျင်မှုသည် သူ့အားလွှမ်းမိုးခဲ့သော အတွေး အခေါ် နယ်ချဲ့မှုအောက်တွင် ပြန်၍ ကန့်သတ်ခံရပြန်သည်။ ‘ထိုအခါက’ ကဗျာဆရာသည် သူ၏အနုပညာစွမ်းရည်၊ အနုပညာမှော်ဝင်စားမှုတို့ကို ကန့်သတ်မှုကင်းပသော အနုပညာစစ်စစ်၏ ပစ္စည်းတစ်ရပ်အဖြစ်ထက် ရောင်းကုန်၊ ကြော်ငြာတစ်ခုအဖြစ် ထုတ်ဖော်ခဲ့သည်။ ထို့ပြင် ‘ထိုစဉ်အခါက’ ကဗျာစာအုပ်တစ်အုပ်၏ရောင်းဈေးမှာ သုံးကျပ်ဆိုသည်ကို သတိကြစေ ချင်သည်။

‘မန္တလေးမြို့ရဲ့နံနက်ခင်း’သည် ကာလတရားတစ်ခုအတွင်းမှ အသိ ပညာတို့ကို ဖော်ထုတ်နိုင်သည်သာမက ကာလတရားတစ်ခု၏အတွင်း၌ ကဗျာ ဆရာ၏ပတ်ဝန်းကျင်၊ စေ့ဆော်မှု၊ လွှမ်းမိုးမှု အစရှိသည့် အသီးသီး သဘော ဆောင်မှုများမှ ခြုံငုံ၍မြင်နိုင်သော၊ ယေဘုယျသဘောဆောင်သော အမြင်များ အထိ ဖော်ထုတ်ပေးနိုင်ခဲ့သည်ဟုဆိုလျှင် မငြင်းနိုင်တော့။ ထို့ပြင်တဝ ကဗျာ ဆရာ၏ ပယောဂပါသော အသိပညာဖြန့်ဖြူးမှုနှင့် ပယောဂကင်းပသော အသိပညာပေးဝေမှု တို့ကိုလည်း သူ၏ကဗျာများတွင် တွေ့ရသည်။ အကယ်၍ လွန်ခဲ့သောနှစ်အစိတ်(ကျော်)က ကဗျာဆရာနှင့် သူ၏အားထုတ်မှုများအား အသိအမှတ်မပြုနိုင်ခဲ့ဘူးဟုဆိုသော် ကျွန်တော်တို့အဖို့ သံပရာသီး ဆိုသည်မှာ ချဉ်တတ်ကြောင်း ကာလရှည်ကြာစွာ ရှင်းလင်းပြရဦးတော့မည် ဖြစ်သည်။

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

¹ Read, *The Archaeology of Knowledge* by Michel Foucault, (trans.) A.M Sheridan Smith, Routledge, London, 1994, Pp.21-76.

² မန္တလေးမြို့ ရဲ့ နံနက်ခင်း၊ စာမျက်နှာ ၉၂။

³ ယင်း။ ။ စာ ၉၂။

⁴ ယင်း။ ။ စာ ၁၅၁။

⁵ ဤနေရာတွင်၊ ‘ထိုအခါက’ နှင့် ‘ထိုအခါ၌’ ဟူသော အသုံးအနှုန်းများကို သတိချပ်စေလိုပါသည်။ ယခုအခါတွင် ကဗျာဆရာသည် ပန်းနုရောင်သော်လည်းကောင်း၊ အဖြူရောင်သော်လည်းကောင်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ၎င်း၏ အပြစ်မဟုတ်ဟု ထင်ပါသည်။ အသိပညာတစ်စုံတစ်ရာအား လက်ခံမှုမှာ ကာလတရား၏ ပြောင်းလဲမှုနှင့်လည်း စပ်ဆိုင်ပါသည်။

⁶ မန္တလေးမြို့ ရဲ့ နံနက်ခင်း ။ စာမျက်နှာ ၆၈။

⁷ ယင်း။ ။ စာမျက်နှာ ၆၉-၇၁။

⁸ ယင်း။ စာ ၇၈။ အောက်ခြေရှု။

⁹ ယင်း။ ။

¹⁰ ယင်း။ ။ စာ ၈၆။

¹¹ ယင်း။ ။ စာမျက်နှာ ၁၆၁။

¹² ယင်း။ ။ စာ ၁၃၆။

¹³ ယင်း။ ။ စာ ၁၃၇။

¹⁴ ယင်း။

¹⁵ Major Michael Symes, Major Arthur Precival Phayre.

¹⁶ မန္တလေးမြို့ ရဲ့ နံနက်ခင်း ။ စာမျက်နှာ ၃၁။

¹⁷ Ibid.

¹⁸ Ibid p.33.

¹⁹ Empirical Knowledge.

²⁰ မန္တလေးမြို့ ရဲ့ နံနက်ခင်း ။ စာမျက်နှာ ၁၆၇။

²¹ ယင်း။ စာမျက်နှာ ၁၆၇။

²² ယင်း။

**ချစ်ခြင်း၊ ခင်ဆွေရီ၊ ရာမမင်း၊ ဦးတိုး
သရုပ်မှန်ဝါဒ၊ဆင်းရဲခြင်း၊အောင်ပေးနှင့်အစရှိသည်၊
အစရှိသည်များ . . .**

ကျွန်တော်တို့သည် ချစ်ခြင်းကိုအခြေပြု၍ ကူးစက်ခြင်းကဲ့သို့ ခံစား
ခဲ့ကြသည်။ ဘဝဆိုသည်မှာ ဒုက္ခတစ်ရပ်သာဖြစ်သည်ကို နားမဝင်နိုင် သေး
သော ကာလတွင် ချစ်ခြင်းကိုဗဟိုပြုထားသော စိတ်ကူးယဉ်ဘဝများစွာကို
တည်ဆောက်ခဲ့ကြသည်။ ချစ်ခြင်းအတွင်း မနစ်မွမ်းမိသူတို့ကား ရှားလှသည်။
သို့ရာတွင် ထို ‘ချစ်ခြင်း’ အတွင်းနစ်မွမ်းမိသူတိုင်းသည် ချစ်ခြင်းကို ပြန်လည်
တင်ပြဖော်ထုတ်နိုင်ခဲ့ကြသည်မဟုတ်။ စာပေရေးသားသူများ၊ အနုပညာရှင်
များကမူ ချစ်ခြင်းကိုအရင်းတည်၍ရခဲ့သော ဝေဒနာတစ်စုံတစ်ရာတို့ကို
ပြန်လည်ရေးသား ဖော်ထုတ်တင်ပြတတ်ကြသည်။ ထိုသို့ ပြန်လည်တင်ပြ
ဖော်ထုတ်ခဲ့ခြင်းများအားလုံးသည် တောထဲတွင် ဝက်ဝံနှင့်တွေ့ခဲ့ရသော၊
ကောင်လေးက ပြန်လည်ပြောပြသော ဝက်ဝံနှင့်ရင်ဆိုင်ခဲ့ရပုံကဲ့သို့ တစ်မျိုး
တည်းသော ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့်သာမဟုတ်။ တစ်နည်းဆိုရသော် ချစ်ခြင်း၏
ဝေဒနာကိုကူးစက်ရန်သာရည်၍ ဖော်ထုတ်ခဲ့သည်မဟုတ်။ ထိုဖော်ထုတ်
ချက်၏ ဖန်ဆင်းရှင်က သူဖြစ်စဉ်ကိုသိသာစေရန်လည်းကောင်း သို့မဟုတ်

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

‘ချစ်ခြင်း’ ဆိုသည်ကို စာဖတ်သူ၊ အနုပညာပစ္စည်းတစ်စုံတစ်ရာကို ခံစားသူတို့ သိမှတ်ခံစားနိုင်ရန်လည်းကောင်း ရည်၍ ဖော်ထုတ်တင်ပြခဲ့ခြင်းများလည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ၊ ‘ချစ်ခြင်း’ သည် လူ၏ပတ်ဝန်းကျင်ရှိ စံပေါင်း များစွာကို ချိုးဖဲ့၍ ကျော်လွှားနိုင်ခဲ့သည်။ ကာလနှင့် အာကာသတို့၏ လွှမ်းမိုး ထားမှုအောက်၌ ‘ချစ်ခြင်း’ ကို တူညီသောအမြင်တစ်ရပ်တည်းအဖြစ် မရှုမြင် ကြသော်လည်း ‘ချစ်ခြင်း’ သည် လူလုပ်စံများဖြစ်သောဘာသာစကား၊ ယဉ်ကျေးမှုအနေအထား၊ လူ့ယဉ်ကျေးမှုပုံစံ၊ လူ၏မျိုးရိုးစဉ်ဆက်ပုံစံ... စသည်များ အားလုံးကို ကျော်လွှားနိုင်ခဲ့သည်။ စာပေအနုပညာရှင်တို့၏ ပြန်လည်တင်ပြမှုပုံစံများမှာမူ ကာလနှင့်အာကာသကိုမှီ၍ ကွာခြားတတ် ကြပါသည်။

[၁]

‘ဟာမာဂူချီခင်ဆွေရီသို့’^၁ တွင် ခင်ဆွေရီသည် သီတာဒေဝီ ဖြစ် တော့သည်။ ဤတွင် ခင်ဆွေရီသည် အားလုံးအတွက် သီတာဒေဝီ ဖြစ်ချင်မှ ဖြစ်ပေမည်။ အောင်ဝေးအတွက်ကား သီတာဒေဝီဖြစ်ခဲ့သည်။ အောင်ဝေးကား ရာမမင်းတို့ နေ့ရက်များအတွင်းက အသုံးအနှုန်းနှင့်ဆိုသော် ခင်ဆွေရီကို တစ်ရာတစ်ပါးသော မင်းတို့အလည်မှ လေးတင်၍ အရယူခဲ့ပါသလားဟု မေးလိုကမေးနိုင်သည်။ ခေတ်သစ်ကာလတွင်မူ ထိုအပိုင်းသည်များစွာ အရေး မကြီးလှတော့။ မာကီယာဗယ်လီ^၂ ၏ မင်းသားကလေးကဲ့သို့ နည်းလမ်းအပိုင်း သည် အရေးမပါလှ။ အလုပ်ဖြစ်ရန် အရေးကြီးသောအခါကာလဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့်လည်း ‘ဟာမာဂူချီခင်ဆွေရီသို့’ ဟူသော အောင်ဝေး၏ခေတ်သစ် ကာလ၏ ကဗျာရှည်ကြီးထဲတွင် ဦးတိုး၏ ရာမရကန်^၃ တွင်ကဲ့သို့ လေးတင် ခန်း မပါတော့။ မပါ၍လည်း အရေးမကြီးတော့။ ခေတ်သစ်ကာလ၏တင်ပြမှု များအတွင်း သိရန်သာလိုသည်။ နားလည်ရန် များစွာမလိုအပ်ဟူသော သဘော များကို ထိုကဗျာရှည်ကြီးထဲတွင် တွေ့လာရသည်။ ဥပမာတစ်ခုမှာ ယာမာဂူချီ ဟူသောအသုံးအနှုန်းနှင့် ပတ်သက်၍ပင်ဖြစ်သည်။

ငါ့အတွေးနဲ့
 ပေးတဲ့နာမည် ဂျပန်ပြည်က
 ‘တိတ်ခိမိအဝေး’
 ရင်ထဲဆွေးလို့
 မွှေးတဲ့နှင်းဆီ
 ခင်ဆွေရီဟာ
 ‘ယာမာဂူချီ ခင်ဆွေရီ’ ဖြစ်
 ဘာဖြစ်သလဲ
¹

ဤအရေးအသားကြောင့် အောင်ဝေး၏ ခင်ဆွေရီတွင် အောင်ဝေးက ပံ့ပိုးပေးလိုက်သော ‘ယာမာဂူချီ’မှာ ခင်ဆွေရီအတွက် နာမဝိသေသနပုဒ် တစ်ခုဖြစ်မလာ။ နာမ်တစ်ခုသာဖြစ်နေခဲ့သည်။ ယာမဂူချီခင်ဆွေရီသည် အမည်တစ်ခုသာဖြစ်ခဲ့သည်။ ထိုအမည်ကား ကဗျာဆရာမြတ်နိုးသော အမည်ဖြစ်ခဲ့သည်။ စာဖတ်သူသိရန်အပိုင်းမှာ ထိုမျှသာဖြစ်သည်။ ထို့ထက်ပို သော အကြောင်းရင်းများမှာ ခင်ဆွေရီနှင့်အောင်ဝေးတို့၏ အကြား၌သာ တည်သည်။ စာဖတ်သူနှင့်မဆိုင်တော့။

အကယ်၍ ရကန်ဆရာဦးတိုးကသာ ခင်ဆွေရီအကြောင်းကို ရေးသား တင်ပြမည်ဆိုလျှင် မယ်သီတာအား သူတင်စားသကဲ့သို့ ‘ကြာညွန့်အင်္ကျီ၊ နှင်းဆီရွှေပြောက်၊ လည်ခွံအောက်က၊ တောက်သမျှ အသားလျှံ၊ လုံးဖန် ချောဦ . . .’⁵ စသည်ဖြင့် ခင်ဆွေရီ၏အလှကို စာမျက်နှာပေါင်း များစွာသုံးစွဲ၍ စာဖတ်သူအားစွဲငြိစေပေလိမ့်မည်။ အောင်ဝေးအဖို့မှာမူ ထိုသို့မဟုတ်။ အောင်ဝေးက သူ၏စာဖတ်ပရိသတ်ကို သိစေလိုသည်မှာ ခင်ဆွေရီ၏ အချော အလှမဟုတ်။ အောင်ဝေး၏ ခင်ဆွေရီနှင့်ပတ်သက်သော ဝေဒနာသာဖြစ်သည်။ ထိုဝေဒနာကို စာ၊ ကဗျာဖတ်သူ ‘သိ’ စေလိုသည်။ ထိုဝေဒနာကို စာ၊ ကဗျာ ဖတ်သူက ဝေမျှခံစားရမည်လားဆိုသည်မှာ အခြားသောလေ့လာစရာ အကြောင်းတစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် စာဖတ်သူကို ကဗျာဆရာက ဝေမျှ

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

ခံစားစေချင်သော ခင်ဆွေရီ၏ အလှမှာ အတွင်းသားအလှဖြစ်သည်။ ခင်ဆွေရီ၏ အပြုံးဖြစ်သည်။

အိပ်မက်ပွင့်တွေ
ရင့်လို့ပဲမကြွေ
ဝေလို့ပဲမဆုံး
ရောမန်တစ်အပြုံးနဲ့
ဟိုတုန်းက
မင်းပြုံးခဲ့တာတွေ
ငါအမှတ်ရနေတယ်^၆

သို့သော် ခင်ဆွေရီမှာ လူထဲကလူဖြစ်သည်။ သီတာဒေဝီကဲ့သို့ ဘုရင့်သမီးမဟုတ်သည်သာမက ဇာတ်လမ်းအရလည်း မင်းသမီးကလေး မဟုတ်။ အောင်ဝေး၏အသုံးအနှုန်းနှင့်ဆိုသော် မိန်းမလည်း မိန်းမ၊ ကဗျာဆရာ မယားလည်း ကဗျာဆရာမယား ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် တကယ့်ဘဝကြီးမှာ စိတ်ကူးများဖြင့်သာ တည်ဆောက်ထားသည်မဟုတ်ကြောင်း သိလာခဲ့သည်။ ထိုအခါ အောင်ဝေးနှင့်ခင်ဆွေရီတို့အကြား သဘောထားကွဲလွဲစရာများ ပေါ်လာ သည်။ အရင်းခံအကြောင်းတရားမှာ ဆင်းရဲခြင်းဖြစ်သည်။ အောင်ဝေးနှင့် ခင်ဆွေရီတို့၏ဇာတ်တွင် ဆင်းရဲခြင်းသည် ဒဿဂီရီ ဖြစ်လာတော့သည်။

[၂]

ဤတွင် ကာလတရား ကွာခြားမှုရှိသော်လည်း ဇာတ်လမ်း တည်ဆောက်မှုပုံစံတွင် တူညီတတ်သည့်သဘောကို ဆိုလိုပါသည်။ ခပ်လွယ် လွယ်ဆိုရသော် ဇာတ်ရှုပ်စေရန်သော်လည်းကောင်း၊ ဇာတ်လမ်း၏ ချောမွတ်နေ ခြင်းကို ပျက်စီးစေရန်သော်လည်းကောင်း၊ လူကြမ်းလိုအပ်ခြင်းသဘောဖြစ် သည်။ ဘီလူးသည် ရှေးဇာတ်များတွင် လူကြမ်း အမြဲလိုဖြစ်ရသည်။ ကာလ ရွေ့လျောလာသောအခါ ဘီလူးနေရာတွင် ရုပ်အင်္ဂါကြမ်းတမ်းသူ၊ စိတ်ရင်း ညံ့ဖျင်းသူ ... စသည်ဖြင့် ဇာတ်လမ်းများ၊ တင်ပြချက်များတွင် ထည့်သွင်း

လာရသည်။ ‘ယာမာဂူချီ ခင်ဆွေရီသို့’ ခေတ်မှာမူ အနုပညာဖန်တီးသူများအား မာကံ(စ်)ဝါဒက အထိုက်အလျောက် လွှမ်းမိုးထားနိုင်ခဲ့သောကာလ ဖြစ်သည်။ မြောက်ဘက်မှ ယဉ်ကျေးမှုတော်လှန်ရေး၏ လက်ကျန်ရနံ့များမှာ ရှု၍ ကောင်းဆဲဖြစ်သည်။ ‘ပြည်သူ’ ဟူသောအသုံးအနှုန်းမှာ အလွန်သုံး၍ကောင်း လှသောကာလတစ်ခု ဖြစ်ခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့်လည်း ကဗျာဆရာက...

ငါဘဝကို ကဗျာဖွဲ့

ငါ့ရဲ့ကဗျာမှာ

ပြည်သူထဲက

ဆင်းရဲချိုမြိန်

အိပ်မက်မဟုတ်။

ကဗျာအလုပ်

မဟာရုပ်နဲ့

ကျွန်ုပ်။ ။^၇

.....လို့ သူ့ကိုယ်သူ သရုပ်ဖော်ခဲ့သည်။ မာကံ(စ်)ဝါဒ၊ လီနင်ဝါဒ၊ မြောက်ဘက်ဒေသ၏ ယဉ်ကျေးမှုတော်လှန်ရေး လွှမ်းမိုးချက်များကို ကဗျာ ဆရာက သူ၏ကဗျာထဲတွင် ဤသို့ နေရာပေးခဲ့ပြန်သည်။

..... ၊ မင်းကိုလည်း

ရဲဘော်- ရဲဘော် - ရဲဘော်လို့

အော်ရင်း ဟစ်ရင်း

စည်းရုံးရင်းနဲ့

လမင်းတစ်ရာ၊ ထိုနေရာကို

ပန်းပေါင်းတစ်ရာ၊ ထိုနေရာကို.....^၈

မာကံ(စ်)ဝါဒ... အစရှိသည်တို့၏ အောင်ပေး၏ကဗျာတွင် လွှမ်းမိုး ထားချက်များအတွက် ကဗျာဆရာအား လုံးဝဥသည့်အပြစ်တင်ရန်ကား မဖြစ် နိုင်။ မာကံ(စ်)ဝါဒ... အစရှိသည့် အနောက်ဘက်အရပ်မှ လွင့်လာသောအမြင် တို့ကား မြန်မာတို့၏အသိပညာနယ်ပယ်အတွင်းသို့ မြန်မာနိုင်ငံ လွတ်လပ်ရေး

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

မရသေးမီကပင် ဝင်ရောက်နေခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ချစ်ခြင်းကို အခြေခံကာ ခင်ဆွေရီကို ရေးဖွဲ့ခဲ့သောကာလ၌ မကံ(စ်)ဝါဒမှာ အနက်ယူလွဲစွာဖြင့် သုံးစွဲလာကြသော အခါတစ်ရပ်ဖြစ်ခဲ့သည်။ ဥပမာ ဆင်းရဲခြင်း၊ ဆင်းရဲသူ တို့သည် ‘သာ’ ဘဝမှန်သည်၊ အမြင်မှန်သည် ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ငွေကြေး ချောင်လည်သူ၊ ကြေးရတတ် ‘မှန်လျှင်’ ဘဝမှန်သူ၊ ဖောက်ပြန်တတ်သူဟူ၍ လည်းကောင်း သိမှတ်မှု လွဲခဲ့ကြသည်။ ထို ယုံမှတ်မှားမှုကား မြန်မာစာပေ အနုပညာနယ်ပယ်တွင် ဩဇာရှိခဲ့သည်။ ထိုအခါကာလ၏ လူမှုအဖွဲ့အစည်း၊ လူမှုရေးပုံစံအတွင်း အသီးအပွင့်ကို ခံစားခဲ့ရပုံပေါ်သော စာရေးဆရာကြီး တစ်ဦးကမူ ဤသို့ပင်ဆိုခဲ့သည်...

ဆရာတို့ ဆိုရှယ်လစ်နီငြိမ်သားတွေရဲ့ ရင်ထဲမှာ
လူတန်းစားအသိ (Class Consciousness) ရှိနေစေ
ချင်တယ်။ အားလုံးကို လူတန်းစားအမြင် ကြည်လင်
ပြတ်သားစေချင်တယ်။^၉ ဟူ၍လည်းကောင်း၊
ကဗျာတစ်ပုဒ်ဖတ်ပြီးလျှင် တစ်အချက်က သည်ကဗျာ
သည် ဘယ့်သူ့ကို ကိုယ်စားပြုသလဲ၊
နှစ်အချက်က ကဗျာဆရာသည် ဘယ့်သူ့ဘက်က
ရပ်တည်သလဲ၊ သည်လိုဆင်ခြင်ပြီး ကဗျာ၏အကောင်း
အညံ့ကို ဆုံးဖြတ်အတည်ပြုပါ။^{၁၀}

... ဟူ၍ပင် စံတစ်ခုအခိုင်အမာပြုပြခဲ့သည်။ ထို့ပြင် ပညာတတ် မြန်မာ ဘဝသရုပ်ဖော်စာရေးဆရာများသည်ပင် သရုပ်မှန်ဝါဒများအနက် ဆိုရှယ်လစ်သရုပ်မှန်ဝါဒဘက်သို့ အားသန်သော ကျမ်းကိုးများပြုလာသည်ကို ထိုအခါက တွေ့လာရသည်။^{၁၁} ဤတွင် ဖော်ပြခဲ့သော ‘စ’ နှင့် ကျမ်းကိုးတို့၏ မှန်ခြင်း၊ မှားခြင်းကို ဆုံးဖြတ်လိုခြင်းမဟုတ်ပါ။ ‘ယာမာဂူချီခင်ဆွေရီသို့’ ကို တည်ဆောက်ဆဲကာလ၌ ကဗျာဆရာ၏ ပတ်ဝန်းကျင်ရှိ လွှမ်းမိုးမှုများအား ပြည့်နားလိုခြင်းသာဖြစ်သည်။

ထိုကာလ၌ မြန်မာစာပေနယ်ပယ်အတွင်း ဖြစ်ခဲ့ရသောအနေအထား

တစ်ခုကို စာရေးဆရာအောင်သင်းက သူ၏တစ်ခုသော အပြန်အလှန် မေး-
ဖြေခန်းတစ်ခု၌ အောက်ပါအတိုင်း ဖော်ထုတ်ပြောကြားခဲ့သည်။

ဝတ္ထုလောကမှာ တော်တော်လေးကို အနုပညာထက်ထက်
မြက်မြက်ရှိတဲ့ လူတစ်ယောက်ဟာ အဲဒီလို မတောက်
တခေါက် နိုင်ငံရေးသဘောတရားဆရာတချို့ရဲ့ ဩဇာ
အောက်ကို အစဉ်းသားရောက်သွားလိုက်တာ အနုပညာ
အပြီးတိုင် ကျဆုံးသလောက် ဖြစ်သွားရတယ်။ ဝတ္ထုရေး
ဆရာဘဝကနေပြီး ကြွေးကြော်သံစာတမ်းရေးဆရာ
ဖြစ်သွားရတယ်။ ... ရင်နာမဆုံးဖြစ်ခဲ့မိပါတယ်။¹²

ထိုအခါက ထိုသို့ဖြစ်ခဲ့သည်မှာ မငြင်းသာ။ သို့အတွက် အောင်သင်း
ကိုယ်တိုင် ရင်နာရုံမှအပ ဘာမျှတတ်နိုင်ခဲ့ပုံမပေါ်။ ထိုသို့ ဖော်ထုတ်သတိ
ပေးခဲ့သည့်အခါတွင်ပင် သူ၏ဖော်ထုတ်သတိပေးချက်မှာ အနည်းဆုံး ဆယ်စု
နှစ် တစ်ခုခွဲမက နှောင်းခဲ့ပြီဟုထင်မိသည်။

အကယ်၍ ထိုအခါများက ရှေ့တန်းတင်ခဲ့သော ဆင်းရဲခြင်းကို
ရေးဖွဲ့ခြင်းဖြင့် (ဆိုရှယ်လစ်) သရုပ်မှန်ဝါဒကို ဖော်ထုတ်နိုင်ခဲ့သည်ဟု ပုံသေ
ကားချပ် သတ်မှတ်ထားခဲ့ပါလျှင် စဉ်းစားရန်အကြောင်းတစ်ခု ရှိလာပါသည်။
ငါးရာငါးဆယ်နိပါတ်ထဲမှ ဝင်္ဂမာလာဇာတ်နိပါတ်ကို အခြေပြု၍ စလေဦးပုည
(နောင် ဆတိုင်းမွတ်ဦးကူးက စင်တင်ကပြနိုင်ရန်) ရေးသားခဲ့သော ရေသည်
ပြဇာတ်ကို ဆိုရှယ်လစ်သရုပ်မှန်ဝါဒအရ ရေးသားတင်ပြသောဇာတ်လမ်း
သို့မဟုတ် ထောက်ကျပြုဇာတ်လမ်းဟု ခေါ်ဆိုနိုင်ပါမည်လားဆိုသည်ကို
စဉ်းစားရန်လိုလာပေမည်။ စင်စစ် ရေသည်ပြဇာတ်မှာ ဆင်းရဲခြင်းကိုပေါ်လွင်
အောင်ရေးသားနိုင်ခဲ့သော်လည်း ရည်ရွယ်ရင်းအကြောင်းမှာ သီလတရားနှင့်
လူတို့တွင်ဖြစ်တတ်သည့် လောဘတို့၏သဘောကို ဖော်ထုတ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။
အလားတူပင် ဆင်းရဲခြင်းသည် ‘ယာမာဂူချီ ခင်ဆွေရီသို့’ တွင် ချောမွတ်
နေခဲ့ခြင်းအတွက် ဆူးညှောင့်တစ်ခုဖြစ်ခဲ့သော်လည်း ကဗျာဆရာက အဓိက
ထား၍ ဖော်ပြလိုခဲ့သည်မှာ သူ၏ချစ်ခြင်းသာဖြစ်ခဲ့သည်။

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

[၃]

ကဗျာဆရာသည် ဆင်းရဲခြင်း၊ ငွေကြေးအရ အောင်မြင်မှုမရှိခြင်းကို သူ့၌ရှိခဲ့သော ဂုဏ်ရည်တစ်ရပ်အဖြစ်ပါ သုံးစွဲလာသည်။ သူ့တွင်ရှိနေခဲ့သော အရည်အချင်းများအနက် ချစ်တတ်ခြင်း၊ ကဗျာဆရာဖြစ်နေခြင်း၊ ပြည်သူတို့ ဘက်မှ ရပ်တည်လိုခြင်း စသည်တို့မှလွဲ၍ အခြားသော အရည်အချင်းတစ်ရပ် မှာ ‘ဆင်းရဲခြင်း’ သာဖြစ်တော့သည်။ ရကန်ဆရာဦးတိုးက ကိုယ်ရည်သွေး ရာတွင် ...

ပြောထိုက်လို့ ပြောလိုက်သည်၊ နားမိုက်နှင့်မထိုက်ဘူး၊
နားယဉ်မှ စိုက်မိမည်၊ သိုက်တဘောင်ဝင်ပါစုံ။ ။
စမွယ်ပင်ကို၊ နှင်းပင်ရံဘူးသမို့လား၊ အတိုင်းနှင့် ပြီး
လောက်ကဲ့၊ အဖောက်သံမှာကောင့်၊ တိုက်မည်လို့ကြံ၊
ရွှေတိုလန်ဘူးသမို့လား¹³

... စသည်ဖြင့် သူမတူ စံမမီလောက်သည့် ဂုဏ်များကိုဖော်ခဲ့ သော်လည်း အောင်စေးအဖို့မှာ...

ပထမကျေးလက်မှာ
တွဲဖက်ဆရာသုံးနှစ်(၇၉-၈၂)
နောက်တော့ရန်ကုန်မှာ
မဟာဝိဇ္ဇာနွဲ့နွဲ့
ကဗျာဆရာဖြစ်တဲ့တစ်နှစ်
(၈၂-၈၃)
ပြီးတော့ တွဲဖက်ဆရာ
ကျေးလက်မှာ
ဒုတိယမိနှစ်နှစ် (၈၃-၈၅)
.....¹⁴

... စသည်ဖြင့် ထိုအခါ၏ တကယ့်ဘဝအတွင်းမှ ဖြစ်ရပ်များဖြင့်သာ သူကိုယ်သူဂုဏ်တင်နိုင်ခဲ့သည်။ ထိုအခါက ကျောင်းဆရာသည် အနှမ်းပါးဆုံး

ပညာတတ်များသာ ဖြစ်ကြသည်။ ကျောင်းဆရာလစာအပြင် အခြားသောသူ၏
ဝင်ငွေမှာ ကဗျာရေးခြင်းမှသာဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင်...

သူ့ကဗျာတွေဟာ
တစ်နှစ်လုံးနေလို့မှ
မဂ္ဂဇင်းမှာသုံးလေးပုဒ်ပါဖို့
အနိုင်နိုင်ပါ။
ပါနေတော့လည်း
ကဗျာတစ်ပုဒ်မှ
စာမူခအစိတ်သုံးဆယ်။
ဒီဇယ်ဖိုး၊ ရေနံဆီဖိုး
ကုန်မိတာနဲ့ မကာမိပါဘူး။¹⁵

ထို့ကြောင့်လည်း ကဗျာဆရာကိုယ်တိုင်က...

ကဗျာဆရာဆိုတာ
ပိုက်ဆံမချမ်းသာပေမယ့်
အနာဂတ်ချမ်းသာတယ်။
ငွေမဝင့်ပေမယ့်
အနေတင့်တယ်။¹⁶

... ဟူ၍ မိမိ၏ ‘မရှိ’ ဂုဏ်ကိုဖော်ရတော့သည်။ အောင်ဝေး၏ကဗျာ
ထဲတွင် ထိုသို့တကယ့်ဘဝကို အခြေခံ၍ရှုမြင်ကာ တင်ပြဖော်ထုတ်နိုင်ခြင်းများ
ရှိခဲ့သကဲ့သို့ နိုင်ငံရေး၊ အတွေးအခေါ်တစ်စုံတစ်ရာကို အခြေပြု၍ ခိုင်မာခြင်း
မရှိသော တစ်နည်း၊ ဒြပ်မဲ့သောသဘောများကိုလည်း ဖော်ထုတ်တင်ပြခြင်း
များ ရှိပါသည်။ ထပ်မံ၍ရှင်းလင်းအောင် တစ်နည်းဆိုရသော် မရေရာသော
စိတ်ကူးထည်များကို သူ၏ကဗျာတွင် ထည့်သွင်းသုံးစွဲလာခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

ဥပမာ...

ချစ်တတ်ပြီး
သတ္တိရှိမယ်ဆိုရင်

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

အနာဂတ်ဟာ
ထာဝစဉ်ချိုမြနော့မှာပါ။¹⁷ ... ဟုဆိုသည်။

‘ချစ်ခြင်း’၊ ‘သတ္တိရှိခြင်း’၊ ‘အနာဂတ်’၊ ‘ထာဝစဉ်’၊ ‘ချိုမြခြင်း’ ဟူသောအသုံးအနှုန်းများမှာ ခြပ်မဲ့သောအသုံးအနှုန်းများ ဖြစ်သည်။ ထို ခြပ်မဲ့အကြောင်းအရာများကို ကဗျာဆရာက ခြပ်မဲ့ခြင်းသဘောကို ကျော်လွန် ကာ ‘အရှိ’ သဘောဖြင့် သုံးစွဲလာခဲ့သည်။ ထိုအခါတွင် သူ၏ အသိတရား တစ်စုံတစ်ရာကို ရှိမှုနယ်ပယ်တွင် အခိုင်အမာသဘောဖြင့် ဖော်ထုတ်နိုင်လာ သည်။ တစ်နည်း ထပ်မံဆိုရပြန်သော် ရေရာခိုင်မာသောအနာဂတ်ကို ယုံကြည်သည့် မာကုံ(စ်)ဝါဒ၏အမြင်နယ်ပယ်အတွင်းမှပင် လူတို့၏ သဘော ဆန္ဒအရ (ပုထုဇဉ်တို့၏သဘောအရ) ခံစားသိများကိုလည်း လက်ခံထားခြင်း သဘောသာဖြစ်သည်။ အောင်ဝေးအနေဖြင့် သူ၏ ကဗျာရှည်ကြီးထဲတွင် ‘ပြည်သူ’ ဟူသောအသုံးအနှုန်းကို လှိုင်လှိုင်သုံး၍လည်းကောင်း၊ မာယာ ကော့ဖ်စကီး၏ ကဗျာကိုညွှန်း၍လည်းကောင်း၊ ကျေးလက်နှင့်လယ်ယာမြေ များ၊ စပါးရိတ် ကောက်ရိတ်ခြင်းအကြောင်းများ၊ မဟာအောက်တိုဘာ တော်လှန်ရေးနေ့ နှိုးဆော်ချက် စသည်တို့သည်လည်းကောင်း၊ သူရပ်တည်ချင် သော ‘ဘက်’ ကိုဖော်ညွှန်းရန်အတွက် ရည်၍ ရေးသားခဲ့ခြင်းသာဖြစ်သည်။ ထိုမှာ ‘ဘက်’ မှရပ်၍ ချစ်ခြင်းကို သူ့ဆီခေါ်ယူသည်။

အနက်ဖွင့်ဆိုရန် ခက်ခဲလှသောချစ်ခြင်းသည် မာကုံ(စ်)ဝါဒနှင့် ယဉ်ကျေးမှုတော်လှန်ရေးကြီးတို့၏ အငွေ့အသက် လွှမ်းမိုးခဲ့သောအသိ၊ သိမှု၏ နယ်ပယ်နှင့် မည်သို့မည်ပုံ အကျိုးပြုမှု ရှိခဲ့ပါ၏လော။ အပြန်အလှန် လွှမ်းမိုးမှု ရှိခဲ့ပါ၏လောဆိုသည်မှာ ဆက်လက်၍ ဆင်ခြင်ကြည့်လိုသူတို့ ဆင်ခြင် ကြည့်ရန် အကြောင်းတစ်ရပ်ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ဆင်ခြင်ကြည့်ကြပါကုန်။ ဤစာတမ်းတွင် တင်ပြလိုသည်မှာ တကယ့်ဘဝနှင့် နီးစပ်ခဲ့သောကဗျာ၏ ဖော်ထုတ်နိုင်မှုသာဖြစ်ပါသည်။

[၄]

တကယ့်ဘဝနှင့် နီးစပ်ခြင်းဆိုသည်မှာ စင်စစ် ကဗျာဆရာ စာပေ အနုပညာရှင်က သူ၏စာလုံး၊ စကားလုံးများဖြင့် တည်ဆောက်ထားသောကဗျာ စာအုပ်၊ အနုပညာပစ္စည်းတစ်စုံတစ်ရာအား မည်မျှအထိ လူတို့၏ သာမန် နေ့စဉ်ဘဝနှင့် နီးစပ်အောင် တည်ဆောက်ပြနိုင်ခဲ့သည်ကို ဆိုလိုသည်။ ဤတွင် သတိပြုရန်မှာ လူသာမန်ဟူ၍သာဆိုသည်၊ သာမန်လူဟုမဆိုလို။ စကားလုံး များဖြင့် တည်ဆောက်ထားသောလောကကြီးမှာ မည်မျှ လူသာမန်က သိမှတ် ခံစားနိုင်သည်ကို ကြည့်ရန်လိုသည်။

ရာမရကန်တွင် ဦးတိုးက သင်္ဇင်ပန်းဘွဲ့ တစ်နေရာတွင်...

နွေလသံပေါက်၊ ရင့်ချိန်ရောက်သောခါမှ၊ နှင်းသောက်
ကယ် ရွှင်ရွှင်၊ ပွင့်ဖူးတွေ ဆင်ကြသည်။ ရွှေပင်ဆင့်၊
ငွေပင်ဆင့်၊ ပတ္တမြားပင်ဆင့်၊ ဂမုန်အင်ဘက်၊
ဆောက်စက်ရိပ်ခို၊ ရေတွက်လို၊ ဆိုတော့မည်။¹⁸

... ဟု ရေးသားခဲ့သည်။

ဤသည်မှာ အချီးမျှသာ ရှိသေးသည်။ ဦးတိုးသည် သူ၏အရည် အသွေးမှာ သာမန်တို့ထက် သာလွန်ကြောင်း အမြဲတစေ ဂုဏ်ယူခဲ့သူဖြစ်ရာ သူ၏အရေးအသားတို့တွင် တတ်နိုင်သမျှသူ၏ ပညာစွမ်းကိုပြခဲ့သည်။ ၎င်းမှာ သူ၏ခေတ်အခါ၏ လိုအပ်ချက်တစ်ခုဖြစ်ကောင်း ဖြစ်မည်ဖြစ်သကဲ့သို့ သူ၏ မာနမှာ သူပါဝင်ပတ်သက်နေခဲ့ရသော လူမှုရေးအဖွဲ့အစည်း၏ ပုံစံနှင့်လည်း သက်ဆိုင်သည်။ သို့ဖြစ်၍ ဦးတိုး၏အရေးနှင့်မာနကို အပြစ်မပြောနိုင်။ ယခု အခါကာလများတိုင် သူ၏စာတို့မှာ ဖတ်၍ကောင်း၊ ရွတ်၍ကောင်း၊ ဆို၍ ကောင်းလျက်ရှိသေးသည်။ သို့သော်လည်း သိမှတ်ခြင်းနှင့် ခံစားသော အပိုင်း တွင်မူ သိမှတ်ခံစားသူတိုင်းသည် သူခေတ်အခါက သိမှတ်ခံစားနိုင်သော အတိုင်းအတာထိ သိမှတ်ခံစားနိုင်ကောင်းမှ နိုင်ပေမည်။ ဤနေရာတွင် ကာလနှင့် အာကာသကွာခြားမှုကို၌ ပြစ်တင်လိုကတင်နိုင်သော်လည်း သူ၏ ရေးသားခဲ့သောပုံစံကိုလည်း မေ့မထားအပ်။ ထိုစဉ်က ဦးတိုး ရေးသားတင်ပြ

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

ခဲ့ခြင်းမှာ ဖွဲ့ခြင်း၊ ချီးခြင်း၊ တင်စားခဲ့ခြင်းများ ဖြစ်သည်။ တကယ့်ဘဝထက် လွန်နေသောတင်ပြချက်မျိုးသာ ဖြစ်သည်။

‘ယာမာဂူချီခင်ဆွေရီသို့’ တွင်မူ ကဗျာဆရာက သူပတ်သက်သော ကာလတရားကို ရှင်းလင်းစွာ ပြခဲ့သည်။ ဗန်းမော်တင်အောင်၊ ဒဂုန်တာရာ၊ ဇော်ဂျီတို့၏ အရေးအသားများကို ကိုးကားပြကာ ထိုကာလ၏ လွှမ်းမိုးရိပ် တို့ကို ပြခဲ့သည်။ ထိုကာလထက် လွန်၍မသွား။ ထို့ပြင် ကဗျာဆရာသည် သူနှင့် ခေတ်ပြိုင် ကဗျာဆရာများအား ကိုးကားခြင်းဖြင့် သူပါဝင် ပတ်သက်နေသောကာလကိုပြခဲ့သည်။ ထိုကာလကား ခေတ်စမ်းလွန်ကာလ၊ မာကုံ(စ်)ဝါဒ၏ လွှမ်းမိုးမှုရှိသောကာလ၊ ဆင်းရဲခြင်းသည် ဘဝ၏အစိတ် အပိုင်းတစ်ခု ဖြစ်နေသောကာလ၊ ဆင်းရဲခြင်းကို ဖော်ထုတ်ရေးသားခြင်းသည် သရုပ်မှန်သည်ဟု မှတ်ယူသောကာလ၊ တကယ့်ဘဝနှင့် နီးစပ်သောလောကကို စာလုံး၊ စကားလုံးများဖြင့် ဖော်ထုတ်နိုင်ရန် ကြိုးပမ်းသောကာလဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့်လည်း အောင်ပေး၏...

ရွေးမြစ်ပြင် လှိုင်းလှုပ်ခုန်
လွန်းတောင်ပေါ်က မှတ်သုံ...

... ဟူသောအရေးအသားသည် ရာမမင်း အယုဒ္ဓယပြည်ပြန်ခန်းထက် ပို၍သိမှတ်ခံစားရန် လွယ်ခဲ့သည်။ သူကိုးကားခဲ့သော ကဗျာထဲမှ...

တိုက်၊ ကားမရလည်း
ဆိုက်ကားခရိုတုံ့အခါ
ဟင်္သာတ ပေတရာ
ပျော်စရာပါ၊...

... ဟူသော ရေးသားတင်ပြချက်မျိုးမှာ သိမှတ်ခံစားရန်လွယ်ခဲ့သည် သာမက ကာလနှင့်အကာလ တစ်ခုအတွင်း၌ ကဗျာဆရာ၊ အနုပညာတစ်စုံ တစ်ရာ ဖော်ထုတ်သူက တကယ့်ဘဝနှင့်သူက စကားလုံးများ၊ စာလုံးများဖြင့် ဖန်တီးထားသောလောကတို့၏အကြား ဆက်နွယ်နေမှုကို ပြနိုင်ခဲ့သည်။ တကယ့်ဘဝနှင့်နီးစပ်အောင် ဖန်တီးမှုကိုပြုခြင်းထက် တကယ့်ဘဝနှင့်နီးစပ် သော တင်ပြမှုပြုနိုင်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်ဟုဆိုရမည်။

ဤကဗျာရှည်တွင် အောင်ဆေးသည် သူ၏ဖန်တီးမှု၊ တင်ပြမှုထဲမှ နေ၍ သူ၏ဖန်တီးမှု၊ တင်ပြမှုကိုပြုခဲ့သည်ဟုဆိုရမည်။ ဆိုလိုသည်မှာ သူသည် ကဗျာဆရာသာမက သူ့ကဗျာ၏ဇာတ်ကောင်ပါ ဖြစ်ခဲ့သည်။ ဦးတိုးမှာ ထိုသဘောနှင့် ဖြောင့်ဖြောင့်ကြီးဆန့်ကျင်၍ သူ၏ဖန်တီးမှုကိုပြုခဲ့သည်ဟု ဆိုရမည်။ ရာမရကန်မှာ ရှိနှင့်ပြီးသား ဇာတ်လမ်းဖြစ်ပြီးကို သူက ပြန်လည် တင်ပြခြင်းပြုသည်သာမက ဇာတ်လမ်း၏အပြင်ဘက်မှထွက်၍ ဇာတ်ကို တင်ပြရသူသာဖြစ်သည်။ အခြားသောတင်ပြပုံတစ်နည်းမှာ စာပေ အနုပညာ ဖန်တီးသူက သူ၏ ဖန်တီးမှု၊ တင်ပြမှုအတွင်း ဇာတ်ကောင်တစ်ခု၏နေရာမှ ကိုယ်စားပြု တင်ပြပေးခြင်းဖြစ်သည်။ ဥပမာ... ချစ်ဦးညို၏ လင်္ကာဒီပချစ်သူ။ မည်သို့သော တင်ပြမှုပုံစံဖြစ်စေ၊ အဓိကကျသည်မှာ စာရေးဆရာ၊ ကဗျာဆရာ၊ အနုပညာဖန်တီးတင်ပြသူ၏ ဖန်တီးနေဆဲကာလတွင် ရှိနေခဲ့သော၊ လွှမ်းမိုး ခဲ့သော အယူအဆ၊ ဝါဒအမြင်၊ ပတ်ဝန်းကျင်စေ့ဆော်မှု စသည်တို့နှင့် တင်ပြ သောအကြောင်းအရာတို့၏ လိုက်လျောညီထွေမှုရှိခြင်းက တကယ့်ဘဝနှင့် နီးစပ်စေခဲ့သည်။ သို့မဟုတ် စေနိုင်သည်သာ ဖြစ်၏။ ‘ယာမာဂူချီခင်ဆွေရီသို့’ ကဗျာမှာ တကယ့်ဘဝနှင့်နီးစပ်အောင် အားထုတ်ထားခဲ့သော ကဗျာတစ်ခု ဖြစ်သည်မှာ မငြင်းနိုင်။ သို့ရာတွင် ကဗျာဆရာက သူ၏ကဗျာထဲတွင် ကြိမ်ဖန် များစွာတောင်းဆိုခဲ့သော ‘ပြည်သူ့အတွက်’ သို့မဟုတ် ပြည်သူ၏ကဗျာ တစ်ခုကားမဟုတ်။ အကြောင်းမှာ ဤကဗျာသည် သီးခြားစွာဖြစ်တည်နေသော လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦး၏ ချစ်ခြင်းတွင်ဗဟိုပြုကာ ဖော်ထုတ်တင်ပြထားသော ကဗျာ သာ ဖြစ်သောကြောင့်ဖြစ်၏။ ပြည်သူတစ်ရပ်လုံးအား ကိုယ်စားပြုရန် သော်လည်းကောင်း၊ ပြည်သူတို့၏ အကျိုးစီးပွားအတွက်သော်လည်းကောင်း ရည်၍ ဖန်တီးတင်ပြခဲ့သည်မဟုတ်။ ကဗျာဆရာ၏ ရင်ထဲအသည်းထဲက သာမက အသိထဲကပါ သူ့အလိုလိုဖြစ်လာသောကဗျာဟု ဆိုလိုက ဆိုနိုင်ပါ သည်။ ဤအချက်သည်ပင်လျှင် ကဗျာဆရာတို့၏ ဖန်တီးတင်ပြချက်များကို ပြောင်မြောက်စေခဲ့သည် မဟုတ်ပါလား။

ဝမ်းနည်းဖွယ်ကောင်းလှသော အချက်တစ်ခုမှာ ကိုလိုနီစနစ်က

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

ထားခဲ့သော ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာလွှမ်းမိုးချယ်လှယ်ထားချက်မှ လက်ကျန်တစ်ခုကို အောင်ဝေး၏ကဗျာတွင် တွေ့ရှိရခြင်းဖြစ်သည်။ ကဗျာဆရာအောင်ဝေးက သားဖြစ်သူအား လရောင်ဝေးဟူ၍လည်းကောင်း၊ သမီးဖြစ်သူအား နှင်းဆီဝေးဟူ၍လည်းကောင်း မှည့်ခေါ်လိုခြင်းမှာ ကိုလိုနီစနစ်၏အမွေတစ်ရပ်မှ ပေါ်ပေါက်ခဲ့သော အသိပညာကြောင့်သာဖြစ်သည်။ မြန်မာတို့၏အစဉ်အလာထုံး ဓလေ့တို့အတွင်း၌ မိသားစုအမည်၊ ဆွေစဉ်မျိုးဆက်အမည်ဟူ၍ မရှိခဲ့။ ဦးဘိုးသာက သူ၏သားကို မောင်တင်ဟုခေါ်သကဲ့သို့ ဦးမူက သူ၏သားကို မောင်သိမ်ဟုခေါ်ခဲ့ကြသည်။ ဦးခွေး၏သမီး မလှမေသည် မလှမေခွေးဟုခေါ်ရန် မလိုသကဲ့သို့ ခွေးမလှမေဟု မှည့်ခေါ်ရန်မလိုခဲ့။ မြန်မာတို့၏အစဉ်အလာတွင် အတိတ်၊ ကံ၊ ပစ္စည်းဆက်မှုများကြောင့် သီးခြားစွာ ဖြစ်တည်နေကြသော ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်းစီ၏ဘဝနှင့်လွတ်လပ်မှုမှာ ရှိခဲ့သည်။ နောင်ကိုလိုနီပြုကျင့်ခြင်းခံရသောအခါ မြန်မာတို့လူနေမှုစနစ်အတွင်း လူ့အတန်းအစားခွဲခြားနိုင်ရန်လည်းကောင်း၊ သူခိုးဓားပြ ရှာဖွေရာတွင် လွယ်ကူစေရန်လည်းကောင်း ရည်ရွယ်၍(၄င်းတို့၏ အကျိုးစီးပွားအတွက်) မျိုးရိုးအမည်၊ မိသားစုအမည် သုံးနှုန်းသောစနစ်ကို သွင်းထားခဲ့သည်။ ကိုလိုနီစနစ်သည် နယ်ပယ်များကို သိမ်းပိုက်၍ နယ်ပယ်ချဲ့ထွင်ခြင်းကိုသာ ပြုခဲ့သည်မဟုတ်။ ၄င်းတို့၏ ယဉ်ကျေးမှုကို စံတစ်ရပ်လုပ်ကာ မိမိလက်အောက်ရောက်ရှိသော အင်အားနည်းသောလူမျိုးစု၊ နိုင်ငံတို့၏ ယဉ်ကျေးမှုလုပ်ထုံး စသည်တို့ကိုပါ ဖျက်ဆီး၍ ၄င်းတို့၏ယဉ်ကျေးမှုကို လွှမ်းမိုးစေခဲ့သည်။ ထိုလွှမ်းမိုးမှုမှာ ယခုတိုင်တည်ခဲ့ကြောင်း အောင်ဝေး၏ကဗျာတွင် အထောက်အထားတစ်ခုအဖြစ်တွေ့ခဲ့ရသည်။ ခေတ်မီခြင်းနှင့် အနောက်တိုင်းဆန်ခြင်းသည် ရောထွေး၍ သွားခဲ့သည်။

ယခုအခါတွင် ကဗျာဆရာအောင်ဝေး၏ ချစ်ခြင်းနှင့် ပတ်သက်သော အသိအမြင်ကိုလည်းကောင်း၊ ပြည်သူတို့ဘက်မှ ရပ်တည်လိုသော ပရဟိတသဘောဆောင်သည့် အမြင်ကိုလည်းကောင်း၊ မာကုံး(စ်)ဝါဒနှင့် ယဉ်ကျေးမှုတော်လှန်ရေးကြီးတို့က လွှမ်းမိုးထားခဲ့သောအမြင်များအကြောင်းကို

လည်းကောင်း ပြောမပြနိုင်တော့ပါ။ ‘ယာမာဂူချီခင်ဆွေရီသို့’ ကဗျာမှာ ၁၃-၁-၈၆ ရက်စွဲရေးထိုးထားခဲ့သည်ဖြစ်ရာ ကာလအားဖြင့် ဆယ်စုနှစ် တစ်ခုပင် ကျော်ခဲ့ပေပြီ။ မာကွဲ(စ်)ဝါဒီတို့၏ ခိုင်ခိုင်မာမာ ထုတ်လုပ်ထားခဲ့ကြ သော အနာဂတ်ရေးခဲတုံးကြီးများမှာ အရည်ပျော်စပြုလာခဲ့သည်သာမက ယဉ်ကျေးမှုတော်လှန်ရေး ဝါဒီသစ်တို့သည် ကျော်ဂျီယိုအမာနီ ဝတ်နိုင်ရေးတွင် ပိုမို၍ စိတ်ပါနေခဲ့ကြသည်။ သရုပ်မှန်ခြင်းတွင် မည်သူတို့၏သရုပ်မှန်ခြင်း ဆိုသည်ထက် မည်သို့ဖြင့် သရုပ်မှန်သည်ကို ပိုမိုစဉ်းစားလာကြသည်။ ‘ချစ် ခြင်း’ မှာမူ တိုးပွားလာသောစကားလုံးများ၊ စာလုံးများ၊ နာမ်အသစ်များ၊ နာမဝိသေသနအသစ်များနှင့် မလွဲမသွေ ရင်ဆိုင်ပေါင်းသင်းနေရသော်လည်း အရင့် အရင်ကအတိုင်းသာ ဖြစ်ရှိနေပါသည်။ ကဗျာဆရာကပူပန်တခွဲသကဲ့သို့ ကဗျာထဲက ခင်ဆွေရီအနေဖြင့် လမ်းခွဲသွားခဲ့သည်ရှိသော ကဗျာဆရာအဖို့ လက်ကျန်မာကွဲ(စ်)ဝါဒ၏ အကောင်းမြင်ရှုထောင့်မှ ရှုမြင်ရင်း ဟင်ဒီရာမ ဇာတ်သိမ်းတွင်ကဲ့သို့ ဗြဟ္မာမင်းကြီးအလိုအရ နတ်ပြည်တွင်မှ ပေါင်းဖက်ရ တော့မည့်အရေးကိုတွေးကာ ဆုပန်နေရန်သာရှိတော့သည်မဟုတ်ပါလား။

¹ အောင်ဝေး။ ။ ‘ယာမာဂူချီခင်ဆွေရီ’ ၊ ပေဖူးလွှာမဂ္ဂဇင်း၊ အမှတ် ၆၂၊ ဇူလိုင်လ၊ ၁၉၈၆။ ထုတ်ဝေသူ- ဦးမြလှိုင်၊ အခန်း ၉၊ တိုက် ၂၆၆၊ ရန်ကင်း၊ ရန်ကုန်။ ပုံနှိပ်သူ- စာလုပ်ငန်းပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၄၊ ၃၃ လမ်း၊ ရန်ကုန်မြို့။ စာ ၉၆-၁၀၂။

² Niccolo di Bernado Machiavelli.

³ ဦးတိုး။ ။ ရာမရကန်၊ (တည်းဖြတ်သူ- ဦးအုန်းရွှေ) ဟံသာဝတီပုံနှိပ်တိုက်၊ ရန်ကုန်မြို့။ ၁၉၆၅။

⁴ ပေဖူးလွှာ။ ။ စာ ၉၉။

⁵ ရာမရကန်။ ။ စာ ၁၈။

⁶ ပေဖူးလွှာ။ ။ စာ ၉၈။

⁷ ယင်း။ ။ စာ ၉၉။

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

⁸ ယင်း။ ။ စာ ၁၀၂။

⁹ *Op. cit.* ။ **ပေဖူးလွှာ**၊ အမှတ် ၈၄၊ မေလ၊ ၁၉၈၈။ စာ ၆၁။

¹⁰ ယင်း။ ။

¹¹ Read, **ပေဖူးလွှာ**၊ အမှတ် ၄၈၊ မေလ၊ ၁၉၈၅။ စာ ၆၄-၆၅။

¹² ဝင်းငြိမ်း။ ။ **စာပေလူကြမ်းမင်းသားနှင့် တွေ့ဆုံပေးခြင်း** (မာတိကာပါ အမည်ကွဲ၊ ‘စာရေးဆရာအောင်သင်းနှင့် တွေ့ဆုံပေးခြင်း’) **ပေဖူးလွှာ**၊ အမှတ် ၈၁၊ ဖေဖော်ဝါရီလ၊ ၁၉၈၈။ စာ ၄၀။

¹³ ဦးတိုး။ ။ **ရာမရုကန်**၊ စာ ၈၃။

¹⁴ **ပေဖူးလွှာ**။ ။ စာ ၁၀၁။

¹⁵ ယင်း။ ။ စာ ၁၀၀

¹⁶ ယင်း။ ။ စာ ၁၀၂

¹⁷ ယင်း။ ။

¹⁸ ဦးတိုး။ ။ **ရာမရုကန်**၊ စာ ၉၆။

ခရီးတွင်သာခရီးသည်၏ ကဗျာအားဖြင့် ဖြန့်ဝေသောအသိပညာနှင့် မော်ဒန်လွန်အလွမ်း

စာအုပ်အမည် || || အရှေ့အနောက်တောင်မြောက်ဝဲယာ
ထုတ်ဝေသူ || || အားမာန်သစ်စာပေ
ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခြင်း || || ဩဂုတ်လ၊ ၁၉၈၉
ပုံနှိပ်ခြင်း || || ပထမအကြိမ်၊ ၁၉၈၉
ရောင်းဈေး || || ၂၅ ကျပ်

[၁]

ခရီးသွားခြင်းက အသိပညာတစ်စုံတစ်ရာကိုလည်းကောင်း၊ အတွေ့အကြုံတစ်စုံတစ်ရာကိုလည်းကောင်း၊ ထို့ပြင် ဝေဒနာတစ်စုံတစ်ရာကိုလည်းကောင်းရစေနိုင်သည်။ ဟိုမား^၁၏ဂန္ထဝင်ထဲမှ ယူလဆီး^၂သည် အသိပညာသစ်အတွေ့အကြုံသစ်ဖွေရှာရန် သူ မသိရှိသေးသော အနောက်ဘက်ပင်လယ်တစ်ကြောအတွင်း ရွက်လွင့်ခဲ့သည်။ ၎င်းကို ဒန်းတေး^၃က သရုပ်ဖော်ရာတွင် ယူလဆီး၏ပြောစကားအဖြစ် ဤသို့ရေးပြခဲ့သည်...

‘ညီအစ်ကိုတော်တို့...။ ကျုပ်တို့၏ မူလအစ၊ အရင်းအမြစ်ကို ပြန်လည် ဆင်ခြင်ကြစမ်းပါ။ ကျုပ်တို့ဟာ အရိုင်းအစိုင်းများကဲ့သို့ နေထိုင်ကြရန် မွေးဖွားခဲ့ကြသည်’

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

မဟုတ်။ ကောင်းမြတ်ခြင်းနှင့် အသိပညာတို့ကို ဖွေရှာရန်
မွေးဖွားခဲ့ကြသည်။⁴

ဤသို့ဖြင့် ခရီးသည် ခရီးသွားတို့သည် အသိပညာသစ်၊ အတွေ့အကြုံ
သစ် ခံစားချက်တို့ကို ရခဲ့ကြသည်။ သို့ရာတွင် ခရီးမတွင်သော် ပညာသစ်၊
အသိသစ်နှင့် ဝေဒနာတို့မဖြစ်ပေါ်။ ကိ(သ)(စ)⁵၏ ‘လူဆိုးကလေး’⁶ အင်္ဂလန်
နိုင်ငံမှ စကော့တလန်နိုင်ငံသို့ ထွက်ပြေးလေရာတွင် သူ့မျှော်မှန်းထားသကဲ့သို့
အသစ်အဆန်း တစ်စုံတစ်ရာမတွေ့ရ။ အသိပညာ တစ်စုံတစ်ရာမရ။ ရရှိသော
ဝေဒနာတစ်ခုတည်းမှာ ပြန်လည်ပေးဝေရန် အသိပညာတစ်စုံတစ်ရာ မရခြင်း
သာဖြစ်သည်။ ‘လူဆိုးကလေး’ ကဗျာ၏ နောက်ဆုံးပိုဒ်၌...

... သူတွေ့ရှိရသည်မှာ
မြေသား၏
မာကြောမှုသည်လည်းကောင်း၊
တစ်ကိုက်၏
အရှည်သည်လည်းကောင်း၊
တေးတစ်ပုဒ်၏
မြူးကြွပုံသည်လည်းကောင်း၊
ချယ်ရီသီး၏
နီမြန်းနေပုံသည်လည်းကောင်း၊

.....
.....

အင်္ဂလန်မှာကဲ့သို့သာ
ဖြစ်ပါသည်။

‘လူဆိုးကလေး’သည် သူသွားခဲ့သောခရီးတစ်ခုအတွက် သူ၏
အတွက်သော်လည်းကောင်း၊ အခြားသူတို့အတွက်သော်လည်းကောင်း၊ အကျိုး
တစ်စုံတစ်ရာမပြုနိုင်ခဲ့။ အကြောင်းရင်းတစ်ခုမှာ ‘လူဆိုးကလေး’ သွားခဲ့သော

ခရီးမှာ ပထဝီအနေအထားအရ ကွာလှမ်းလှသောဒေသမဟုတ်၊⁷ အသိပညာ သစ် ဖြစ်ထွန်းလောက်သည်မဟုတ်။

ဤနေရာတွင် ခရီးသည်နှင့် ၎င်းပေါက်ရောက်သောခရီးဒေသ၊ ၎င်း ဒေသ၏ သက်ရှိလူမှုပတ်ဝန်းကျင်၊ ပျိုးထောင်ထားသောယဉ်ကျေးမှု အစရှိ သည်များ၏ ရင်ဆိုင် ‘ထိတွေ့ရာရပ်ဝန်း’^၈သည် အရေးပါလာသည်။ ထို ထိတွေ့မှုမှ ခရီးသည်သည် အတွေ့အကြုံ၊ အသိပညာ၊ ခံစားချက်ဝေဒနာ စသည်တို့ကို ရတော့သည်။ (တစ်ချိန်တည်းမှာပင် ဒေသခံသည် ခရီးသည် ထံမှ အသိပညာ... အစရှိသည်တို့ ရရှိသည်ကို မမေ့ထားသင့်။) ထို့ပြင် ‘ကြည့်တတ်မှလည်းမြင်သည်’ဟူသော အဆိုကိုလည်း သတိရသင့်သည်။

[၂]

လွန်ခဲ့သော အနှစ်နှစ်ဆယ်ကျော်က စတင်ရေးသားခဲ့သော သူ၏ ခရီးသွားကဗျာများကိုစုစည်း၍ မောင်သွေးသစ်က ကဗျာစာအုပ်အဖြစ် ထုတ်ဝေ ရာတွင် စာအုပ်ကို ‘အရှေ့အနောက် တောင်မြောက်ဝဲယာ’ ဟု အမည်ပေး လိုက်သည်။ ထို ‘အရှေ့အနောက် တောင်မြောက်ဝဲယာ’ စာလုံး၊ စကားလုံးများ အကြားတွင် ပုဒ်ဖြတ်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ပုဒ်မကိုသော်လည်းကောင်း မတွေ့ ရ၍ ကဗျာဆရာသည် စာလုံး၊ စကားလုံးများအား စုစည်း၍ တစ်လုံးတည်း အဖြစ် သုံးနှုန်းလိုကြောင်းသိသာသည်။ ကဗျာစာအုပ်၌ တရားဝင်ဆင့်ပွား အမည်မရှိသော်လည်း စာအုပ်၏မာတိကာနောက်၊ နံပါတ်မပါသော စာမျက်နှာ ၌ ဖော်ပြထားသောဝန်ခံချက်တွင် ကဗျာဆရာက ခရီးသွားကဗျာများဟု ဆို ထားသည်။ သို့အတွက် ‘အရှေ့အနောက် တောင်မြောက်ဝဲယာ’ကို ခရီးသွား ကဗျာများဟု လက်ခံထားရပေမည်။

ဤတွင် သူ၏ခရီးသွားကဗျာဆိုသည်မှာ မည်သို့ဖြစ်သည်ကို ကြည့် ရန် လိုလာသည်။ အကောင်းဆုံးနည်းမှာ သူပေးသောရှင်းလင်းချက်များကို ဖတ်ခြင်းသာဖြစ်သည်။ ကဗျာဆရာက သူ၏အမှာတွင် ဆိုခဲ့သည်မှာ...

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

‘လူ(လူထု)နှင့်ပတ်သက်သော၊ ဒေသန္တရဆိုင်ရာ သမိုင်း အစဉ်အလာကောင်းများနှင့်ဆက်နွယ်သော၊ တောင်တန်း ပြည်မ၊ မြို့ပြကျေးလက်ဒေသ ဗဟုသုတများ ရောပြွမ်း သော နောက်ခံကားချပ်ပေါ်တွင် ကျွန်တော်တို့၏ ခရီးသွား ကဗျာကို ရေးဖွဲ့ခဲ့ကြခြင်းဖြစ်သည်။’^၉

ဤအချက်သည် သူ၏ခရီးသွားကဗျာမှ မည်သည်၊ မည်သို့ ဆိုသည်ကို ပုံဖော်လိုက်ခြင်းဖြစ်တော့သည်။ သူ၏အမှာတွင် ရေးသားထား ချက်အရ ကျွန်တော်‘တို့’ ဟူသော အသုံးအနှုန်းကို သတိထားလိုက်မိပါသည်။ ထို ‘တို့’ဟူသော အသုံးအနှုန်းအရ သူချည်းသာမဟုတ်။ အခြားသူများ၊ တစ်နည်း သူနှင့်အပေါင်းအဖော်များ၊ သဘောတူစိတ်တူသူများလည်း ဤသို့ ရေးသည်ဟု မှတ်ထားရတော့မည်ထင်သည်။ သူ၏ကဗျာများကို မဖတ်မီ သူ၏အမှာကို ဖတ်ရန်လိုပါသည်။ သို့မဟုတ်ပါက သူ၏ကဗျာများအပေါ် အနက်ယူခြင်းသော်လည်းကောင်း သို့မဟုတ် တင်ကြိုမှတ်ယူချက်များသော် လည်းကောင်း လွဲနိုင်ပေသည်။ ကဗျာတည်ဆောက်ထားမှုနှင့် ပတ်သက်၍ မောင်စွမ်းရည်၏အမှာတွင် ‘မောင်သွေးသစ်ရဲ့ မော်ဒန်ကဗျာတွေ...’¹⁰ ဟု ရေးသားထားသည်ကိုတွေ့ရသဖြင့် မော်ဒန်ကဗျာဟု မှတ်သားမိပါသည်။ မြသန်း တင့်ကမူ မောင်သွေးသစ်သည် ခေတ်ပေါ်ကဗျာတွင် အမျိုးအစားသစ်တစ်ခုကို တီထွင်သူ...¹¹ ဟုဆိုသည်။ ဤနေရာတွင် ‘မော်ဒန်’ဟူသော အသုံးအနှုန်းနှင့် ‘ခေတ်ပေါ်’ ဟူသောအသုံးအနှုန်းမှာ တစ်မျိုးတစ်စားတည်းဟု မှတ်ယူနိုင် သကဲ့သို့ တစ်မျိုးတစ်စားတည်းမှ ဟုတ်ပါ၏လောဟု စနစ်တကျဆင်ခြင် ကြည့်နိုင်ရန် (ဤတွင် ကန့်ကွက်ငြင်းဆိုရန်ဟူသော သဘောမဆောင်ပါ) အခွင့်အရေးတစ်ရပ် ရလာပြန်ပါသည်။

မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ သို့မဟုတ် မည်သည့်မျိုးတူစု တစ်ရပ်အောက်၌ ထားနိုင်သည်ဖြစ်စေ၊ ကဗျာဆရာသည် သူ၏ကဗျာ ‘အားဖြင့်’ မည်သည်ကို တင်ပြခြင်း၊ ကိုယ်စားပြုတင်ပြခြင်းနှင့် သူ၏ခံစားချက်များကို ဖြန့်ဝေခဲ့ခြင်း များ လုပ်ခဲ့သည်ကို ကြည့်ရန်လိုပါသည်။

[၃]

များစွာမငြင်းဆိုနိုင်သည်မှာ ကဗျာဆရာသည် သူ၏ခရီးသွားကဗျာ တွင် ကာလတရားတစ်ခု၏ ဖြစ်ရှိခဲ့ခြင်းနှင့် ကာလတရားတစ်ခု၏ ဖြစ်ပျက် ခဲ့ခြင်းများကို ဖော်ထုတ်နိုင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုအခါက ကဗျာဆရာ သွားခဲ့ ရသော ခရီးတွင် သွားရေးလာရေး မလွယ်လှသည်ကို သူ၏ ကဗျာဖတ်တိုင်း သတိရကြရတော့မည်။ သူ၏ ‘ပင်းဘောဘူတာမှာ ကဗျာတစ်ပုဒ်’¹² ဖတ်ရုံဖြင့် ထိုအသိပညာကို အလုံအလောက်ရနိုင်သည်။ ‘ထိုအခါက’ ပြည်နယ်တွင် နေရသောဘဝက စ၍ကြည့်ရပါမည်။

ပြည်နယ်ထဲမှာ

နေရတာက၊ သွားရလာရ

ဒုက္ခပါပဲ၊ ရထားတစ်ခုတည်းရှိတာပ။

ထိုသို့ ခရီးလမ်းပန်း အဆက်အသွယ်ပြုရန်အတွက် အားကိုးအားထား ပြုရသည့် ရထားအခြေအနေမှာ၊ ဤသို့ဖြစ်သည်...

အဆန်စာပို့ရထား

ပျောက်ဆုံးသွားပြီ၊

ခေါက်ပြန်ရထား

လာပါဦးမလားကွယ်။

ကဗျာဆရာ၏ သောကသည် ‘ထိုအခါက’ ခရီးသွား၏ သောက ဖြစ်သည်။ သူ၏သံသယသည် ခရီးသွား၏ သံသယဖြစ်တော့သည်။ သူ၏ မျှော်လင့်ချက်တစ်စုံတစ်ရာမှာ ခရီးသွား၏မျှော်လင့်ချက်တစ်စုံတစ်ရာ ဖြစ် သည်။ သူ၏မျှော်လင့်ချက်များအတွက် ယတိပြတ်အဖြေ ဤသို့ရခဲ့လေသည်။

စာပို့နောက်က

ခေါက်ပြန်ရထားလည်း

နှင်းတောထဲမှာ

ရေခဲစိမ်ရထားကြီးအဖြစ်

ရှေ့တစ်ဆစ်တိုး မခုတ်နိုင်ပြီ။

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

ကဗျာဆရာသည် ထိုသို့မရေးမီ ဤကဗျာ၏ရှေ့ပိုင်းနား၌...

စာပို့ရထား...

ခေါင်ရေမူးများနေရောသလား

...ဟု ရေးခဲ့သေးသည်။ သူသည် သရော်ရုံသက်သက် ရေးလိုသည် မဟုတ်။ ရထားဟူသော အသုံးအနှုန်းကို သူ၏ဘာသာစကား သုံးစွဲနိုင်မှု အခွင့်အရေးတစ်ရပ်အားဖြင့် ပုံဖော်ခြင်းဖြစ်သည်။ ဤနေရာတွင် ကဗျာဆရာ၏ ကဗျာအာရုံဝင်စားမှုမှာ သူပါဝင်ပတ်သက်နေရသော ကာလတရားအတွင်း ရင်ဆိုင်နေရသော ဖြစ်ရပ်ဖြစ်ချေများအပေါ် သိမှတ်ခံစားသည်သာမက တုံ့ပြန် လာသည်ကို တွေ့ရနိုင်သည်။ သို့အတွက် မော်ဒန်နှင့်မော်ဒန်လွန်¹³ ကဗျာများ သည် စစ်မှန်မှုကင်းပသည်၊ သရုပ်မှန်ခြင်းမရှိ၊ ဒြပ်မဲ့၍ ခိုင်မာမှုမရှိဟူ၍ ယိုးစွပ်ထား၍မဖြစ်နိုင်။ မော်ဒန်နှင့်မော်ဒန်လွန် ကဗျာဆရာများသည် သူတို့ ဖြတ်သန်းခဲ့ရသောကာလ၊ ပတ်ဝန်းကျင်၊ အသိပညာတို့ကြောင့် မိမိပါဝင် ပတ်သက်နေရသော သို့မဟုတ် သိမှတ်ခံစားနိုင်သောလောကကြီး၏ ကစဉ့် ကလျားဖြစ်နေမှုများကို ပိုမိုခံစားတတ်ကြသည်။ ထို့ကြောင့်လည်း ရံဖန်ရံခါ စနစ်တကျမရှိလှသောလောကကြီး၏ ရှိနေမှုနှင့် (လူတို့၏အလိုအရ) စနစ် တကျ ရှိစေချင်သော(ဖြစ်သင့်သော)သဘောတို့၏ အကြားသို့ ကဗျာဆရာ သည် ဝင်ရောက်ကာ ဖြန့်ဖြေလေသည်။ သို့မဟုတ် ဒေါသထွက်တတ်သည်။ သို့တည်းမဟုတ် အလံဖြူတင်တော့သည်။ မောင်သွေးသစ်၏ ‘ဘော်တွင်းပြန် သို့မဟုတ် မြေအောက်ကဗျာ’¹⁴ကိုကြည့်ပါ။ သူ၏ကဗျာကို ဤသို့ အဆုံး သတ်ထားသည်။

စာနာမှုတရား
ဦးရွက်ထားလျက်
သွေးသားတောင်းဆို
ရင်လျှိုက်ဖိုပြီး
ပွင့်ပြိုပေါက်ကွဲ
ဝေဒနာခဲသည်

ရင်ထဲရွတ်ဆို
 ကဗျာတိုအား
 အလိုမကျ
 မပြည့်ဝသော်
 ဒေါသလှိုင်းလုံး
 တဝန်းဝန်းဖြင့်
 ချေမှုန်းပစ်လော့
 ဒဏ်ခတ်လော့
 ရဲရင့်လော့

[၄]

မော်ဒန်လွန်ကာလ၏ ကဗျာပုံစံကိုတည်ဆောက်သော ကဗျာဆရာသည် မော်ဒန်လူသားဖြစ်သည်မှာ ငြင်းဆို၍မရ။ ကဗျာဆရာတွင် မော်ဒန်လူသား၏ဝေဒနာကို တွေ့ရနိုင်သည်။ ဤတွင် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးပြီးသည့်နောက် ပေါ်ပေါက်လာသော မြို့ပြလူ့အဖွဲ့အစည်းနှင့် မြို့ပြနေ မော်ဒန်လူသား၏ ခံစားချက်ကို နားလည်ရန်လိုသည်။ မြို့ပြများဆီသို့ တစ်စတစ်စပြောင်းရွှေ့နေထိုင်လာကြသောလူမှုရေးပုံစံကြောင့် မြို့ပြလူ့အဖွဲ့အစည်းသည် အားကောင်းလာခဲ့သည်။ မြို့ပြများသည် ‘တစ်မိမိတရံစာများစုဝေးရာအရပ်’ ဖြစ်လာသည်မှာ မငြင်းနိုင်။¹⁵ ကျေးလက်မှာကဲ့သို့ (သခင်ကိုယ်တော်မှိုင်း အသုံးအနှုန်းကို ငှားရမ်းသုံးစွဲရသော်) ‘ဆွေသားရင်းချာ၊ ညာတကာမိတ်တို့ဖြင့်သာ ဖွဲ့စည်းထားခဲ့ခြင်းမျိုးမဟုတ်တော့။

မြို့ပြနေမော်ဒန်လူသားသည် သူပါဝင်ပတ်သက်နေ ‘ရ’သော လူ့အသိုက်အမြို့ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း၌ အဖော်မဲ့နေသည်။ အထီးကျန်ဘဝ၌ တည်နေသည်။ ကမ္ဘာစစ်ကြီးကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပြည်တွင်းစစ်များကြောင့်လည်းကောင်း မော်ဒန်လူသားတွင် အနိဋ္ဌာရုံပုံရိပ်များစွာ လွှမ်းမိုးနေခဲ့သည်။

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

သို့အတွက် သူ့တွင် ပျော်ရွှင်ခြင်းမှာ ပြည့်ပြည့်ဝဝ ရှိခဲ့သည်မဟုတ်။ သောက များစွာဖြင့် ဖြစ်ရှိနေခဲ့သော မော်ဒန်လူသားသည် (ဤနေရာတွင် မော်ဒန် လူသားနှင့်ကဗျာဆရာကို တစ်သားတည်းဟူသော သဘောဆောင်စေလိုပါ သည်။) လူလုပ် လူဖန်တီးထားသော ပျော်ရွှင်ခြင်းများအတွက် ပျော်ရွှင်နိုင်သူ မဟုတ်တော့။

မြောက်တောင်ဝိုးတဝါး...
ချောက်ချားစိတ်လျင်
ဝေဒနာရင်အလှုပ်
အပူရုပ်ကဗျာရှင်
ပြုံးရွှင်မရှိ၊ ကြည်နူးခြင်းမရှိ
ရယ်မောခြင်းမရှိ
သတိသွေးဖြူရော်
တစ်ကိုယ်တော်။^{1၆}

ကဗျာဆရာသည် သူ၏အရေးအသားထဲတွင် သူ၏သောကကိုသာ ဖော်ထုတ်သည်မဟုတ်။ ထိုကာလ၏ လူနှင့်လူ၏ဆက်သွယ်မှု တစ်နည်းအား ဖြင့် မိမိနှင့်အခြားသူတို့၏ ဆက်သွယ်နေမှုမှ ရရှိတတ်သာ ဝေဒနာကိုလည်း ဖွင့်ဆိုခဲ့သည်။ (ဥပမာ... ‘ဥပေက္ခာရွာပြန်’)၊ ထို့ပြင် သူပါဝင်ပတ်သက်နေ ရသောကာလ၏ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းမှ ရှောင်တိမ်းရန်မလွယ်လှသော စက်မှုပစ္စည်းက လူ၏ဖြစ်-ရှိနေခြင်းကို ဆုံးဖြတ်ခွင့်ရှိလာခြင်း၏ ဆိုးကျိုးကို ဖော်ထုတ်လာသည်။ လူ၏ဖြစ်နေခြင်းတွင် ရှေးက စက်မှုအပိုင်းကို များစွာ မှီခိုခဲ့ခြင်းမရှိ။ မော်ဒန်ကာလတွင်မူ လူတို့သည် စက်မှုပိုင်းဆိုင်ရာ တိုးတက်မှု အပေါ် လွန်စွာအားထားမိကြသည်။ ကာလတရား၏တွန်းပို့မှုအရ အားမထား ရှိလည်းမဖြစ်။ ထို့ကြောင့် ရထားစောင့်ရင်း သေဆုံးသွားရသော မိန်းမ တစ်ယောက်နှင့်ပတ်သက်၍ ရေးရာတွင် ကဗျာဆရာက ဤသို့ဆိုသည်...

ဪ...
 တန်ဖိုးဖြတ်မရတဲ့
 လူ့အသက်နှစ်ချောင်း
 ရထားအစောင့်ကောင်းရင်း
 ကျွန်းပင်ရင်းမှာ
 စွန့်ပစ်ခဲ့ရပါပကော။¹⁷

မော်ဒန်လူသား နှစ်ဆယ်ရာစုလူသား၏ ၎င်းဖာသာ မှန်ကန်စွာ တည်ရှိနေခဲ့သော အတ္တဘဝအပေါ် စက်မှုပိုင်းဆိုင်ရာ လွှမ်းမိုးလာမှုသည်ပင် မော်ဒန်လူသားတို့ ခံစားရသောဝေဒနာကို ဖြစ်စေခဲ့တော့သည်။

[၅]

မောင်သွေးသစ်၏ ခရီးသွားကဗျာများသည် ကာလတစ်ခုအတွင်း ရေးသားခဲ့ခြင်း၊ ကန့်သတ်ထားသောဒေသတစ်ခုအတွင်း (ဤတွင် နယ်နိမိတ် အားဖြင့် သတ်မှတ်ထားသောမြန်မာနိုင်ငံအတွင်းကို ဆိုလိုသည်) သွားခဲ့ခြင်းမှာ မှန်၏။ သို့ရာတွင် ကဗျာအားဖြင့်သွားသောခရီးကား ကာလနှင့်ဒေသ သတ်မှတ်ချက်များကို ကျော်လွှားခဲ့သည်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် ကိုလိုနီဝါဒကို ပြန်လည်စစ်ကြောလာသည်။ ကိုလိုနီစနစ်ကို ပြန်လည်မေးခွန်းထုတ်လာသည်။ ‘တိုင်းချစ်ပြည်ချစ်စိတ်’ ကို အားပေးဖော်ထုတ်လာသည်။ စင်စစ် ဤသည်မှာ မော်ဒန်လွန်ကာလ၏အမြင်များနှင့် ကိုလိုနီကာလလွန်အမြင်¹⁸ များအကြား အပြန်အလှန်အကျိုးသက်ရောက်နေမှု၏ သဘောများလည်း ဖြစ်ပါသည်။

ဤနေရာတွင် အပြန်အလှန်အကျိုးသက်ရောက်သည်ဆိုခြင်းကို တူသည်ဟု နားလည်မလွဲစေလိုပါ။ အနောက်တိုင်းပညာရှင်တို့ အလိုအရ ယခု အခါကာလမှာ မော်ဒန်လွန်ကာလသာဖြစ်သည်။ မော်ဒန်ကာလ၏ လှုပ်ရှားမှုများသည် ဥရောပ အတွေးအမြင်(ဥရောပ-အမေရိကန်ဟုတွဲ၍ ကျယ်ပြန့်စွာ သုံးနှုန်းလိုသော် သုံးနှုန်းနိုင်ပါသည်)ကို ဗဟိုပြုထားသော လှုပ်ရှားမှုတစ်ရပ် ဆိုသည်မှာ မငြင်းနိုင်။ မော်ဒန်လွန်ကာလတွင်မူ မော်ဒန်ကာလအတွင်းမှ

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

ဥရောပအတွေးအမြင် လှုပ်ရှားမှု စသည်ဖြင့် ဘောင်ခတ်ထားချက်များကို ကျော်လွန်ကာ ကမ္ဘာကြီးတစ်ခုလုံးနှင့် ပတ်သက်လာသည့် သဘောဆောင်လာ သည်ဟု ဥရောပမှမဟုတ်သောနိုင်ငံများက အနက်ဖွင့်လာတော့သည်။¹⁹ တွေးခေါ်မှုပုံစံတွင် ပို့စထရပ် ချာလစ်များ²⁰ ဖြစ်သော ဒရီဒါ²¹၊ ဖူကိုး²² စသူတို့၏ အတွေးအခေါ်၊ အရေးအသားများ အလွန်အရေးပါလာသည်။

ထို့ကြောင့် မော်ဒန်ကာလနှင့် ၎င်းမတိုင်မီက လှုပ်ရှားမှုများ(အသိ ပညာ၊ အနုပညာ၊ အတွေးအခေါ်၊ အစရှိသည်များ) အပေါ် ပြန်လည်၍ဆန်းစစ် ကြည့်ကြ၊ တစ်နည်း ဖျင်ကြည့်ကြတော့သည်။ ကိုလိုနီလွန်ကာလ၏ လေ့လာ ချက်များ²² ဌ်လည်း ဤသဘောကိုတွေ့လာရသည်။ ကိုလိုနီကာလ၏ အရေး အသား၊ အသုံးအနှုန်း၊ အသိပညာဖြန့်ဝေမှု စသည်တို့အား ပြန်လည် ဖျင်ကြည့် ကြသည်။ စစ်ကြောကြသည်။ ထိုသို့ပြုကျင့်ရာမှ တိုင်းချစ်ပြည်ချစ်စိတ်၊ ချက်မြုပ်ဒေသအား တန်ဖိုးထားလိုစိတ်၊ မြတ်နိုးစိတ်များဖော်ထုတ်ခြင်းဘက် သို့ ကူးစက်လာသည်။ မောင်သွေးသစ်၏ ကဗျာများတွင် ထိုသဘောများ ကူးစက်နေသည်ကို များစွာတွေ့ရတတ်သည်။ မော်ဒန်ကာလ၏ ဥရောပဗဟိုပြု ကန့်သတ်မှုပုံစံကိုကျော်ဖြတ်၍ ဥရောပမဟုတ်သောနိုင်ငံများပါ ပါဝင် ပတ်သက်နိုင်မှု ရှိလာသည်။ မော်ဒန်လွန်²⁴ ဘက်သို့ ရောက်လာသည်။ ဘာသာစကားအားဖြင့် မည်သို့ခေါ်ကြသည်၊ သတ်မှတ်ကြသည်ဖြစ်စေ မောင် သွေးသစ်၏ ကဗျာဟန်တစ်ခုတည်းကပင် ပြောင်းလဲခဲ့ပြီဖြစ်သော ကာလတရား တစ်ခုကို ပြဆိုနိုင်ခဲ့သည်။

ဝမ်းနည်းဖွယ်ကောင်းသည်မှာ ယခုအခါ မောင်သွေးသစ်ခရီးသွား မှု ပြု-မပြုကိုလည်းကောင်း၊ ခရီးသွားကဗျာများရေး-မရေးကိုလည်းကောင်း မသိရတော့ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ နောက်ဆုံးကဗျာမှာ ၁၉၈၆ခုနှစ်က ရေးခဲ့သော ကဗျာဖြစ်သည်။ ကျွန်တော်၏ ပုဂ္ဂလိကတန်ဖိုးထားမှုအရဆိုရသော် ထို ကဗျာသည် စာအုပ်တစ်ခုလုံးတွင် အလှဆုံးကဗျာဖြစ်သည်သာမက စွဲမက်ဖွယ် လည်းကောင်းလှသည်။ ရွတ်ဖတ်ရန်လည်းကောင်းလှသည်။ ထိုကဗျာဖြင့် သူ၏ ‘ရွှေကိန္နရီ’ကို စာဖတ်သူ၏လက်တွင် အပ်ထားခဲ့သည်။ သူ၏ကဗျာ

ခရီးကို ရပ်တန့်ပစ်ခဲ့သည်။ တောင်ညိုတန်းများကို မြင်ရသည့်အခါတိုင်း ကျွန်တော်တို့အဖို့ သူ၏ (ယခုအခါ ကျွန်တော်တို့ လက်အတွင်းရောက်နေခဲ့ပြီဖြစ်သော)ရွှေကိန္နရီကို သတိရ ရတော့မည်ဖြစ်သည်။ ဝမ်းနည်း၍သာ နေရတော့မည်။

ရွှေကိန္နရီကို စာဖတ်သူတို့လက်တွင် မထားခဲ့မီ ရှေးဦးစွာ ကဗျာဆရာက တည်ဆောက်ပြသည်။ ထိုတည်ဆောက်ခဲ့မှုကပင် သူ၏ ရွှေကိန္နရီကို စွဲမက်စေချင်သော ဖန်တီးပျိုးထောင်ထားမှုဖြစ်သည်။ ရွှေကိန္နရီ၏တန်ဖိုးကို ဖြစ်စေသော အထောက်အပိုများဖြစ်သည်။ ကောလိပ်ကျောင်း ပရိဝုဏ်ထဲမှာ၊ စိန်ပန်းပင်၊ ချယ်ရီပင်ရိပ် အောက်မှာ၊ အင်းလေးကန်၊ ကလော၊ တောင်ယာ၊ ပင်တယဂူထဲမှာ၊ ကရင်မရေထွက်စခန်းမှာ၊ စဝ်စံထွန်းဈေးထဲမှာ... ကဗျာဆရာသည် (ထိုအခါကနှင့် ထိုအခါ၌)သူ၏ ရွှေကိန္နရီကို...

ဝိညာဉ်ထဲမွှေး

ရင်ထဲထွေး

အတွေးနဲ့သွေး

ရောပြေးပေါင်းစပ်

မလပ်စေရ

သူမှသူ သူ သူ။

...ဟု စွဲမက်တသကာ စိတ်ကူးထည်များစွာကို အခြေခံကာ မွေးထုတ်ခဲ့သည်။ တည်ဆောက်ခဲ့သည်။

စိတ်ကူးနဲ့လက်တွေ့

အစေ့အစပ်ပေါင်း

အကောင်းတကာအကောင်းဆုံး

ခြယ်မှုန်းဖန်တီး

ချွေးဒီးဒီးကျ

ကျ

တတ်ကျွမ်းသမျှစုစည်း

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

ရှုမငြီးရုပ်ပုံလွှာ
လူတကာငေးမဲ့ရုပ်
သူ သို့မဟုတ် ရွှေကိန္နရီ။

ကဗျာဆရာသည် သူ၏ရွှေကိန္နရီကို သူကဲ့သို့ပင် ခရီးသွား ခရီးသည် ဖြစ်စေချင်သည်။ ကြည့်စေ မြင်စေချင်သည်။ သို့ရာတွင် သူသည် သူ၏ဖန်တီးမှု၌ ငြိနေခဲ့ပြီဖြစ်တော့သည်။ ထို ငြိတွယ်နေမှုကပင် သူ့ကို အကောင်းမြင်စွန့်လွှတ်ရေးဝါဒလက်အောက်သို့ ကျရောက်စေခဲ့တော့သည်။ ထိုအခါ ကဗျာဆရာသည် သူ၏ရွှေကိန္နရီအတွက် အနာဂတ်ကြိုစိတ်ကူးသစ်များကို တည်ဆောက်ကာ ကျေနပ်သာယာမှုနှင့် သောကများကို တည်ဆောက်ခံစားရယူခဲ့သည်။ ဆင်ခြင်တုံတရားနှင့် ဆင်ခြင်တုံတရားကင်းပမှုများကို သူ၏ ကဗျာအတွင်း ထည့်သွင်းပြလာသည်။ ဆင်ခြင်တုံတရားနှင့် စပ်ဆိုင်ခြင်းမရှိသော သူ၏ဆန္ဒများကို ဖွင့်အန်ပြဆိုခဲ့သည်။

နှုတ်ဆက်လိုက်ပါရဲ့ ရွှေကိန္နရီ
စိတ်ငြိမ်ငြိမ်ထားပါနော်
အသွားအလာ ဆင်ခြင်ပါနော်
လေနှင့်ရာ ချင့်ပါနော်
မျက်စိစုံ ဖွင့်ပါနော်...

...စသည်ဖြင့် မှာကြားခဲ့သည်။ အစဉ်အလာ လူနေမှုစနစ်၏ လုပ်ထုံးအတွင်းမှ ဆုတောင်းသည်ဟူသော မိမိ၏ဆန္ဒဖော်ထုတ်မှုတစ်ရပ်ဖြင့် သူသည် ရွှေကိန္နရီ၏ ဖြစ်သင့်ခြင်းများကို ဖော်ထုတ်ခဲ့သည်။

လေကြမ်းနဲ့ဝေး
ဘေးကင်းပါစေသတည်း။
ခရီးညင်သာ
ကျန်းမာပျော်ရွှင်ပါစေသတည်း။

...ဟုဆိုခဲ့သည်။ ချစ်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ တွယ်တာမှုသည်လည်းကောင်း၊ ဘဝသည်လည်းကောင်း၊ အလွမ်းအဆွေးသည်လည်းကောင်း၊

ဆင်ခြင်တုံတရားသည်ပင်လည်းကောင်း တကယ့်ဘဝအတွင်း ဆင်ခြင်ခြင်း နည်းလမ်းများအရ ဆင်ခြင်နည်းတကျဖြစ်နေကြသည် မဟုတ်။ သို့အတွက် ကဗျာဆရာ၏ မျှော်လင့်ခြင်းများစွာတို့မှာ ကြေကွဲဖွယ်အလွမ်း (အဆိုးဝေဒနာ) အဖြစ် ပြောင်းလဲခဲ့ရတော့သည်။ ကြေကွဲဖွယ်အလွမ်းများကို ကြုံတွေ့ခံစားရမှု သည်ပင် သူ၏ကဗျာခရီးသည်ဘဝမှ ခံစားခဲ့ရသောအတွေ့အကြုံများအနက် တစ်ခုဖြစ်လာခဲ့သည်။ ဤကဗျာကို နောက်ဆုံးကဗျာတစ်ပုဒ်အဖြစ် ဖော်ပြခဲ့ပြီး နောက် သူ၏အလွမ်းကို စာဖတ်သူလက်တွင်း ထားခဲ့တော့သည်။ သူ့လိုပင်...

‘အို’

အဖြစ်ဆိုးလှချည်လား

ရွှေကိန္နရီရယ်²⁵

...ဟူ၍သာတမ်းတ၍ နိရု²⁶ ပြဆိုခဲ့သော အပိုလိုနီယံ-ဒိုင်အိုနီသျှ²⁷

၏ ကြေကွဲဖွယ်အလွမ်းဝေဒနာဖြင့်သာ နေရပါတော့မည်။ မော်ဒန်လွန်ကာလ ၏ လူသားသည် ကျေနပ်ဖွယ်တွေ့ဆွေ၍ လွမ်းဆွတ်ခံစားတတ်သူမဟုတ်ဟု မည်သူကမျှမပြောခဲ့ပါ။ မော်ဒန်၏အစဉ်အလာ၌ပင် ကျေနပ်ဖွယ် တွေ့ဆွေ၍ လွမ်းဆွတ်ခံစားတတ်ခြင်း²⁸သည် အရေးပါခဲ့သည် မဟုတ်ပါလား။

¹ Homer

² Ulysses

³ Dante Alighieri

⁴ Dante Alighieri. *The Divine Comedy, I, Hell*. (trans.) Louis Biancolli. Washington Square Press: New York, 1966.p.108.

⁵ John Keats

⁶ There was a naughty boy in *John Keats*. (ed.) Elizabeth Cook. Oxford University Press: Oxford,1994,pp.108-111.

လူဆိုးကလေးဟူသောပြန်ဆိုချက်မှာ အလွယ်တကူပြန်ဆိုထားခြင်းမျှသာ ဖြစ်သည်။ ကဗျာ၏အနက်အရင်းတို့မှာ ထို့ထက် ကျော်လွန်သည်။

- ⁷ ဤသဘော၏အကျယ်ကို Mary W. Helms ၏ *Ulysses' Sail*. Princeton University Press. Princeton/New Jersey. 1988. pp.20-22. တွင် ကြည့်လေ။
- ⁸ ပေါမေကွပ်ပရက်က "contact zone" ဟု ခေါ်သည်။ အကျယ်ကို Pratt, M.L. *Imperial Eyes: Travel Writing and Transculturation*. Routledge. London and New York. 1992. pp.1-11. တွင်ဖတ်ပါ။
- ⁹ မောင်သွေးသစ်၊ *အရှေ့အနောက်တောင်မြောက်ဝဲယာ*၊ အားမာန်သစ်စာပေ၊ ရန်ကုန်၊ ၁၉၈၉၊ စာ ၃၉။
- ¹⁰ ယင်း။ စာ ၃၆။ ဤတွင် ကျွန်တော့်အနေဖြင့် မော်ဒန်ဖြစ်ခြင်း၊ မဖြစ်ခြင်းကို များစွာပါဝင်ပတ်သက်၍ မဆွေးနွေးနိုင်ပါ။ ကျွန်တော်ကျွမ်းကျင်ရာဘာသာရပ်တစ်ခုမဟုတ်ပါ။ ဤစာတမ်းတွင် 'မော်ဒန်' နှင့်စပ်လျဉ်း၍ ပါခဲ့သည်များကို ခရီးသွားဟန်လွဲ ဆွေးနွေးမှုဟုသာ သဘောထားစေလိုပါသည်။
- ¹¹ ယင်း။ စာ ၁၂။
- ¹² ယင်း။ စာ ၅၁-၅၇။
- ¹³ ဤနေရာတွင် Postmodern ကို ဆိုလိုပါသည်။ post-Modern ကို မဆိုလိုပါ။ 'လွန်' ဟူသောစကားလုံးကို 'ဘွဲ့လွန်'၊ 'အရှိန်လွန်' တွင် သုံးနှုန်းသကဲ့သို့သုံးပါသည်။ 'ကွယ်လွန်'၊ 'အခါလွန်' စသည့် အသုံးအနှုန်းများကဲ့သို့ သုံးသည်မဟုတ်ပါ။ 'လွန်' ဟူသောအသုံးအနှုန်းမှာ ဤနေရာတွင် ပြီးဆုံးသွားသည့်သဘောဖြင့် မသုံးထားပါ။
- ¹⁴ မောင်သွေးသစ်၊ *အရှေ့အနောက်တောင်မြောက်ဝဲယာ*၊ စာ ၁၆၃-၁၇၄။
- ¹⁵ အကျယ်ကို Thompson, J. *Fiction, Crime, and Empire*. University of Illinois Press, Urbana and Chicago. 1993. pp.15-26.
- ¹⁶ မောင်သွေးသစ်၊ *အရှေ့အနောက်တောင်မြောက်ဝဲယာ*၊ စာ ၇၀။
- ¹⁷ ယင်း။ စာ ၅၆။
- ¹⁸ ဤတွင် Postmodernism နှင့် Post-colonialism ကို ဆိုလိုသည်။ နားလည်လွယ်ရန် လွယ်လင့်တကူ ပြန်ဆိုထားချက်သာဖြစ်သည်။ ပုံသေမှတ်ယူသုံးစွဲရန်မဟုတ်ပါ။ 'လွန်' မှာ ပြီးဆုံးသည့်သဘောမဆောင်ပါ။

- 19 Read, Hutcheon, L. Circling the Downspout of Empire. In *The Post-colonial Studies Reader*, (eds) Ashcroft, B, Griffiths, G, and, Tiffin Helen. Routledge, London, 1995, pp. 130-35
- 20 Post-structuralist.
- 21 Derrida, Jacques.
- 22 Foucault, Michel.
- 23 Post-colonial Studies.
- 24 ဤတွင် မောင်သွေးသစ်၏ စာအုပ်တွင် အမှာရေးခဲ့သော မောင်စွမ်းရည်နှင့် မြသန်းတင့်တို့၏ သတ်မှတ်ချက်များအပေါ် ကန့်ကွက်ခြင်း၊ ငြင်းဆိုခြင်းဟု မမြင်ကြစေလိုပါ။ ၎င်းတို့၏ သတ်မှတ်ချက်များအား နည်းလမ်းတကျ ဆင်ခြင်၍ လက်ခံရပါမည်။ ၎င်းတို့မှာ စာပေ၊ ကဗျာစသည်တို့တွင် ဩဇာအာဏာရှိကြသူများဖြစ်ပါသည်။ ထိုအချက်သည်ပင် ၎င်းတို့၏ အသိပညာဖြစ်သည်ဆိုသည်မှာ မငြင်းဆိုနိုင်။
- 25 မောင်သွေးသစ်၊ *အရှေ့အနောက်တောင်မြောက်ဝဲယာ*၊ စာ ၂၆၈။
- 26 Nietzsche, F.
- 27 Apollonian-Dionysian dichotomy
- 28 Read, Langbaum, R. Romanticism as Modern Tradition. In *The Poetry of Emperience*. The Norton Library, New York, 1957, pp.9-37.

လွယ်ကူလာနဲ့ပြန်သော ခက်ခဲသည့်အကြောင်းများနှင့် မိန်းမစာရေးဆရာမတို့၏ အားထုတ်မှု

[၁]

အရွန်ဒတ်တီရိုင်း၏ *The God of Small Things*^၁ကို ဖတ်နေစဉ် ရွှေပြည်ကြီးမှ ကဗျာဆရာကိုသွေးသစ် ပို့ပေးသော မြန်မာ မိန်းမစာရေးဆရာမ တို့၏ ဝတ္ထုစာအုပ်အချို့ရရှိပါသည်။ ရွှေပြည်ကြီးသို့ ခရီးရောက်စဉ်အခါက အကြောင်းသင့်သည့်အခါ မြန်မာ မိန်းမစာရေးဆရာများ၏ ဝတ္ထုစာအုပ်များ ရချင်ကြောင်း၊ ဖတ်လိုကြောင်း ပြောပြခဲ့သည်။ အလျဉ်းသင့်၍ ဖတ်ခဲ့ရသော သို့မဟုတ် အလျဉ်းသင့်၍ရရှိခဲ့ရသော မြန်မာမဂ္ဂဇင်းအချို့မှ မြန်မာမိန်းမ စာရေးဆရာမတို့၏ ဝတ္ထုတိုများတွင် သိသာသောပြောင်းလဲမှုများကို သတိ ထားခဲ့မိကြောင်း ပြောပြခဲ့မိပါသည်။ အထူးသဖြင့် ခုနှစ်ဆယ်ခုနှစ် နှောင်းပိုင်း ခန့်က စတင်ခဲ့သည်ဟု ဆိုရမည်ထင်သည်။

မြန်မာ မိန်းမစာရေးဆရာမတို့၏ အရေးအသားတွင် ကာလတရား၏ ပြောင်းလဲနေခြင်းကို သတိရှိစွာ ဖော်ထုတ်လာကြသည်။ ကာလတရား၏ ပြောင်းလဲနေခြင်းအတွင်းတွင် ခေတ်မီရန်လိုကြောင်း သတိပေးလာကြသည်။ အားရဖွယ်ကောင်းသည့်အားထုတ်မှုတစ်ရပ်မှာ (ဆန့်ကျင်ဘက်ရှုထောင့်မှ

ကြည့်သော်) အာရှမြန်မာတို့၏ ခိုင်မာခဲ့သော ရှိရင်းစွဲ စံ၊ အစဉ်အလာတန်ဖိုးများကို အဓမ္မကျင့်၍ အနောက်တိုင်း၏(ဤနေရာတွင် ခေတ်မီစေရန်ဟုမဆိုလို) စံများအောက်သို့ အတင်းသွတ်သွင်းခဲ့ခြင်း မရှိပင်ဖြစ်သည်။ ကားလ်ပေါ့ပါး၏ အဆိုအမိန့်များအားကိုးဖြင့်လည်းကောင်း၊ ကင်း(မ)ဒေဂျန်း အားကိုးဖြင့်လည်းကောင်း မိမိလူမျိုး၏ ရှိရင်းစွဲစံများ၊ တန်ဖိုးများကို ချုပ်ငြိမ်းသွားစေရန် ကြိုးပမ်းခဲ့ကြခြင်း မရှိခြင်းဖြစ်သည်။

[၂]

ဤတွင် အရောင်များနှင့်ကစားခြင်း ဝတ္ထု(တို)^၃စာအုပ်ထဲမှ ဝတ္ထုလေးပုဒ်နှင့် မအိ၏ မဟေသီမဂ္ဂဇင်းပါ ဝတ္ထုတို^၄ ‘ဆည်းလည်းများဖွဲ့’ ဝတ္ထုတို့ကို လေ့လာတင်ပြပါမည်။ တင်ကူး၍ ရှင်းပြထားလိုသည်မှာ ဤစာတမ်းသည် စာပေဝေဖန်ရေးစာတမ်းမဟုတ်ခြင်းပင်ဖြစ်ပါသည်။ စာတမ်း၏ ရည်ရွယ်ရင်းအကြောင်းမှာ မြန်မာ မိန်းမစာရေးဆရာများ၏ အရေးအသားတွင် တွေ့ရှိလာရသောအကြောင်းရပ်များနှင့် ဖော်ထုတ်တင်ပြချက်များသာဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့၏ အရေးအသား၊ အသုံးအနှုန်းတွင် ပေါ်လွင်လာခဲ့သော ဖော်ထုတ်ချက်များကို လေ့လာကြည့်မည်ဖြစ်သည်။

ဝတ္ထု(တို)များအားလုံးတွင် တညီတညွတ်တည်း တွေ့လာရသည်မှာ ပုဂ္ဂိုလ်ဘဝ၏ ဖြစ်ရှိနေခြင်းအတွင်းမှ ခံစားမှုများကို ဖော်ထုတ်လာခြင်း ဖြစ်သည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် ပုဂ္ဂလိကအတွေ့အကြုံ၊ ခံစားချက်၊ သိမှတ် နားလည်မှု အတိုင်းအတာ စသည်တို့အား အနုပညာပစ္စည်းတစ်ရပ်အဖြစ် ဖော်ထုတ်နိုင်ရန် ကြိုးပမ်းထားကြခြင်းဖြစ်သည်။ ဤသည်မှာ အနုပညာပစ္စည်း ထုတ်လုပ်မှုတွင် အားကောင်းလာသောအင်္ဂါတစ်ရပ်ဟု ပြောရမည်သာမက အရောင်ကင်းပလာသော အနုပညာဖော်ထုတ်မှုများဖက်သို့ ဦးတည်လာသောသဘောသာ ဖြစ်တော့သည်။ တစ်ခုသောအခါက အနက်ယူလွဲခဲ့ကြသဖြင့် အနုပညာနယ်ပယ်တွင် ပုဂ္ဂလိကအသိအမြင်၊ ခံစားမှုစသည်များကို လုံးဝပစ်ပယ်ရမည်ကဲ့သို့ ထင်မှတ်မှားခဲ့ကြသည်။ ခံစားချက်၊ ခံစားချက်များအား ဖော်ထုတ်ခြင်း

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

စသည်တို့မှာ နားလည်ရန်မလွယ်လှသော အနက်ဖွင့်ဆိုမှုများအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ ယတိပြတ် အနက်ဖွင့်ဆိုထားခဲ့ခြင်းမရှိသော အနက်ဖွင့်ဆိုမှုများကို သုံးစွဲ၍လည်းကောင်း အသုံးများခဲ့ကြသည်။ ‘ဓမ္မဓိဋ္ဌာန်ကျသည်’ ဟူသော အသုံးအနှုန်း၏ လွှမ်းမိုးထားမှုအောက် ခိုကိုးရာမဲ့ ဖြစ်ခဲ့ကြရသည်။ ထိုအခါ နားမလည်ခဲ့သော အသုံးအနှုန်းများစွာအနက် နောင်လည်းမည်သည့်အခါတွင်မှ ကျွန်တော်ဉာဏ်မီလိမ့်မည်မထင်သော အသုံးအနှုန်းတစ်ခုမှာ ‘ဓမ္မဓိဋ္ဌာန်ကျသော ချစ်ခြင်း’ ဟူသော အသုံးအနှုန်းဖြစ်ပါသည်။

‘ချစ်ခြင်း’ မှာ လူတစ်ဦးချင်းစီ၏ သိမှတ်ခံစားမှုနှင့် နားလည် အနက် ဖွင့်ဆိုနိုင်မှုများပေါ်တွင်သာတည်သည်မှာ ငြင်းဆို၍မရ။ ယေဘုယျသဘော အားဖြင့် သတ်မှတ်ခေါ်ဆိုနိုင်သော ချစ်ခြင်းများကား မရှိမဟုတ်။ ရှိကြ ပါသည်။ အထူးသဖြင့် ဘာသာစကားအသုံးအနှုန်းအားဖြင့် သုံးနှုန်းရန်အတွက် အသုံးတည့်ကြသော စကားလုံးများဖြစ်ပါသည်။ ဥပမာ ‘မိဘချစ်’၊ ‘မောင်နှမ ချစ်’ စသည့် အသုံးအနှုန်းများဖြစ်သည်။ တကယ့်ဘဝအတွင်းမှာမူ ထို ချစ်ခြင်းများမှာ တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး ထပ်တူကျနိုင်ဖွယ်မရှိပါ။ အကြောင်းမှာ ချစ်ခြင်းသည် လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်းစီ၌ တည်သောကြောင့်သာဖြစ်သည်။ ထိုအမြင်ကို မြန်မာ မိန်းမစာရေးဆရာတို့က ယခုအခါ ရဲရဲတင်းတင်းပင် ဖော်ထုတ်လာကြပြီ ဖြစ်သည်။

‘ဘဝဆိုသည်မှာ အရောင်းအသွေးတို့စုံလှသည်’ ဟု တင်ပြ ပြောဆို တတ်ကြသော ဘာသာစကားအသုံးအနှုန်းမှ ပေါ်ပေါက်ခဲ့သော ဘဝ၏ဖြစ်ရှိ နေမှုဆိုင်ရာအမြင်ကို အခြေပြု၍ ဂျူးသည် သူ၏ ‘အရောင်များနှင့်ကစားခြင်း’^၆ ကို ရေးဖွဲ့ပြခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် အလွန်ပါးနပ်စွာ ရေးပြခဲ့သည်။ အရောင်များကို တန်ဖိုးထားတတ်ရန်မှာ အတွေ့အကြုံများကို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သော ကာလတရား ကို ဖြတ်သန်းရမည်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့်လည်း ဝတ္ထုစသည်နှင့်ပင် ကာလ တရားတစ်ခုကို သူကဘောင်ခတ်ထားပြလိုက်သည်။ ပထမစာကြောင်း၌ ‘အရောင်များဖြင့်’^၆ အသက်ရှင်နေထိုင်တတ်သူ ဖြစ်လာချိန်မှစ၍...^၇ ဟုရေးသားခဲ့သည်။ ဤနေရာမှပင်စတင်၍ စာဖတ်သူအား သူက မည်သည့်

အရွယ်(ကာလ)အပိုင်းအခြားကို တင်ပြတော့မည်ကို သိစေခဲ့သည်။ အရောင်များဖြင့်(နှင့်)နေထိုင်တတ်လာသောအရွယ်မှာ သာယာတတ်ခြင်းကို ဆင်ခြင်တုံတရားက ထိန်းကျောင်းတတ်လာသောအရွယ် ဖြစ်တော့သည်။ ဘဝကို စိတ်ကူးတစ်စုံတစ်ရာအားဖြင့်သာ ခံစားတော့သည့်အခါ မဟုတ်တော့။

ထိုအရွယ်တွင် လောက၏သာယာစဖွယ် ရှိခဲ့ခြင်းများကိုသာ မြင်ခဲ့၊ တွေ့ခဲ့ပြီးသည်မဟုတ်။ ဘဝ၏ လေဒဏ်၊ လှိုင်းဒဏ်နှင့် ကျေနပ်ဖွယ်မရှိခြင်းများကိုလည်း ကြုံခဲ့ဆုံခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ ‘... ကျွန်မသည် မရနိုင်သောအရာများကိုမျှော်လင့်တတ်သောအရွယ်မှ လွန်မြောက်ခဲ့ပြီမို့ ဖြစ်သည်’^၈... ဟု နောက်ပိုင်းတွင် ရေးပြခဲ့သည်။ ထိုအရွယ်(ကာလ)တွင် ဘဝ၏အတွေ့အကြုံတို့မှာ ဆင်ခြင်ခြင်းပြုရန် အတွက်သော်လည်းကောင်း၊ သို့မဟုတ် ယုတ္တိဗေဒတစ်စုံတစ်ခုဖြင့် ချဲ့ယူနိဂုံးသော်လည်းကောင်း၊ ထုတ်ယူနိဂုံးသော်လည်းကောင်း ပြုရန်တို့အတွက် အဆိုများဖြစ်လာခဲ့သည်။ စနစ်တကျဆင်ခြင်ခြင်းကို အသိအမှတ်မပြုလိုသည့်တိုင် တကယ့်ဘဝအတွင်း တွေးကြည့်ရန်၊ ပြန်လည်သုံးသပ်ကြည့်ရန်အတွက် အတွေ့အကြုံများ ရရှိခဲ့ပြီးသည့်အခါ ဖြစ်ခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် အတွေ့အကြုံနှင့်ဆင်ခြင်တုံတရားတို့ အားကောင်းလာသဖြင့် ထိုအခါတွင် မိမိ၏ပုဂ္ဂိုလ်ဘဝအတွက် အမှန်တကယ်လိုအပ်မှုများကို သိလာတောင်းဆိုရဲလာသည်။ မိမိဘဝ၏ဖြစ်ရှိနေမှုအတွက် အမှန်တကယ်လိုအပ်မှုများကိုသိရှိသဖြင့် တောင်းဆိုရန် ဝန်မလေးတော့သည့်အခါ ဖြစ်လာသည်။ ‘ကျွန်မသည် လောကထံမှာ အဖော်တစ်ယောက် တောင်းခံဖို့ ဝန်လေးနေခဲ့ပြီ’^၉...။ ‘ယခုတော့ ကျွန်မသည် ယောက်ျားတို့ထံမှာ ဘာကိုမှ မမျှော်လင့်သူ၊ မလိုချင်သူဖြစ်ခဲ့ပြီ’^{၁၀}...။ ဤတွင် ဂျူးသည် အရွယ်(ကာလ)သာမက သူပါဝင်ပတ်သက်နေရသော အခါ(ကာလ)ကိုပါ ဖော်ထုတ်တင်ပြလာသည်။ မိန်းမ-ယောက်ျားဆက်ဆံရေးမှာ လွန်ခဲ့သောနှစ်ပေါင်းနှစ်ဆယ်-အစိတ်ကကဲ့သို့ မဟုတ်တော့။ တစ်ဖက်သတ်ဆက်ဆံရေး မဟုတ်တော့။ မိန်းမတို့သည် ယောက်ျားတို့၏ အသုံးခံပစ္စည်းသက်သက် မဟုတ်တော့။ ဟိုစဉ်က မိန်းမများသည် ‘သားကိုသခင်၊ လင်ကိုဘုရား’ ဟူသော တစ်ဖက်သတ်ပိတ်ဆို့၍

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

ပြုခဲ့သော အဆိုတစ်ရပ်၏အောက်တွင် အမြီးပင်ရဲရဲ မလှုပ်ရဲသော ဆင်ပြောင် ကြီးနောက်က ဆင်မကြီးများသာဖြစ်ခဲ့ရသည်။ ယောက်ျားတို့အား အားထား မျှော်လင့်နေကြရသူများ ဖြစ်ခဲ့သည်။ ယခုမူ မိန်းမတို့သည် ယောက်ျားတို့နှင့် ရင်ဘောင်တန်းလာကြသည်။ ထို့ကြောင့်လည်း ဂျူးသည် ‘... ယောက်ျား တို့ထံမှ ဘာကိုမှ မမျှော်လင့်သူ၊ မလိုချင်သူဖြစ်ခဲ့ပြီ’ ဟု ရဲရဲတင်းတင်း ဆိုလာသည်။ ထိုသာမက ‘သူတို့ပေးလာမည့် နှင်းဆီပန်းများထက် ကျွန်မ ကိုယ်တိုင်စိုက်ပျိုးယူသည့် နှင်းဆီပန်းများကို ပို၍မက်မောစွာ တန်ဖိုးထား ပါသည်’¹¹ ဟု ခိုင်မာစွာဆိုခဲ့သည်။

‘တောင်းခံရန် ဝန်လေးနေခဲ့ပြီ’ ဟု ဆိုခြင်းတွင် တောင်းခံလိုသော် တောင်းခံနိုင်သည့်အခွင့်အရေးရှိကြောင်း ပေါ်ခဲ့သည်။ ‘... ဘာကိုမျှမလိုချင် သူဖြစ်ခဲ့ပြီ’ ဟု ဆိုလာ၍ ငြင်းပယ်နိုင်သောအင်အား ပေါ်လာခဲ့သည်။ မိန်းမ- ယောက်ျားဆက်ဆံရေးမှာ အသွားအပြန် ရှိလာခဲ့သည်။ မိန်းမသည် ယောက်ျား တို့၏ အသုံးခံ၊ လက်ဝေခံ၊ အချစ်ခံသက်သက်မျှသာ မဟုတ်တော့။ ချစ်ခြင်း သည်ပင် အရွယ်(ကာလ)နှင့်အချိန်(ကာလ)တို့၏ ဖြစ်ပေါ်ပြောင်းလဲခြင်းများ အတွင်း၌ နားလည်လက်ခံမှု၊ သိမှတ်ခံစားမှုများ ပြောင်းလဲလာခဲ့သည်။ ချစ်သူ နှင့်အချစ်ခံပစ္စည်းတစ်စုံတစ်ရာတို့အကြား အပြန်အလှန်သဘောဆောင်လာ ခဲ့သည်။ ချစ်ခြင်းနှင့်အချစ်ခံပစ္စည်းတို့၏အကြားရှိ စည်းရုံးမှာ ထင်ထင်ရှားရှား မရှိတော့ချေ။ တစ်ခုသောအခါက ချစ်ခြင်းတွင် တပ်မက်ခြင်း၊ ပိုင်ဆိုင်လိုခြင်း၊ ကိုယ်ကာယအားဖြင့် နှီးနှောလိုခြင်း စသည်များဖြင့် အခြေတည်ကာ ရှုမြင်ရာမှ ယခုအခါ(ကာလ)တွင်မူ ချစ်ခြင်းသည် သိနားလည်မှုကို အခြေခံသောအပိုင်း ဘက်သို့ ပြောင်းလဲလာသည်။ တစ်ဦးသဘော တစ်ဦး သိနားလည်ခြင်းအပိုင်း သည် အရေးပါလာ၏။ ‘ဘဝ၏ အဖော်မွန်’ ဟူသော အသုံးအနှုန်းအတွက် အံဝင်တကျဖြစ်လာခဲ့သည်။ သို့အတွက် ဂျူးက ‘... ကျွန်မငိုလျှင် ဝမ်းနည်းပေး မည့်၊ ကျွန်မပျော်ရွှင်လျှင် ကြည်နူးပေးမည့် လူသားတစ်ယောက် ...’¹² သာ လိုသည်ဟု ဆိုခဲ့သည်။ ထို လိုအပ်သူမှာ ‘အဖော်’သာဖြစ်သည်။ ‘...ချစ်သူ တစ်ယောက် ဖြစ်စရာမလို၊ ခင်ပွန်းတစ်ယောက်ဖြစ်စရာမလို၊ သား

တစ်ယောက် ဖြစ်စရာမလို၊ သမီးတစ်ယောက် ဖြစ်စရာမလို¹³...ဟု ဆိုသည်။ ထိုအဖော်သည် လူသားတစ်ယောက်သာဖြစ်ရန်လိုသည်။ ထိုအဖော်သည် လိင်အမျိုးအစားအားဖြင့် တူညီခြင်း၊ မတူညီခြင်းများပေါ်၌ မတည်။ ချစ်ခြင်း ဟူသော ယေဘုယျနာမ်ကို ဖော်ထုတ်တင်ပြရန်မှာ ပုဂ္ဂလိက သိမှတ်ခံစားမှု ၌သာတည်ကြောင်း ပေါ်လာသည်။

ချစ်ခြင်းကို ပုဂ္ဂလိကသတ်မှတ်အနက်ဖွင့်ဆိုမှုနှင့် သတ်မှတ်လက်ခံ မှုသဘောကို ခက်မာနှင့်မေငြိမ်းတို့၏ ဝတ္ထုများတွင်လည်းတွေ့ရသည်။

[၃]

သက်ဝင်ယုံကြည်မှုကို အခြေခံ၍ ဘုရားသခင်၏ ကျေးဇူးတော်အား အသိအမှတ်ပြုထားခဲ့ခြင်း¹⁴ မှအပ မေငြိမ်း၏ဝတ္ထုမှာ မိန်းမ(တို့)၏အစွမ်းအစ၊ လုပ်နိုင်ခွင့်နှင့် လူတို့တွင် အထီး၊ အမ၊ ယောက်ျား၊ မိန်းမခွဲခြားခြင်း၌ မတည်သော ပုဂ္ဂလိကဆုံးဖြတ်နိုင်မှုများကို ပေါ်လွင်စေခဲ့သည်။ ‘မောင်’ နှင့် ‘မေ’ တို့ နှစ်ယောက်သားအနက် ‘မောင်’သည် အစဉ်အလာ ကျား- ကျားဝါဒလက်အောက်မှ မလွတ်နိုင်သေးသော ခေတ်ပညာတတ်ယောက်ျား ဖြစ်သည်။ ယောက်ျားတို့က ‘သာ’ ဦးဆောင်(နိုင်/သင့်)သည်ဟူသော အမြင် ရှိရင်းစွဲ။ ချစ်ခြင်း၏အရှိန်အဟုန်မှာ ပိုင်ဆိုင်ရယူခြင်းအဆင့်တွင် ရပ်တန့်သွား သောသူဖြစ်သည်။ ချစ်ခြင်းအား ဆက်လက်ရှင်သန်စေရန်အလိုငှာ (အထူး သဖြင့် လက်တွေ့ဘဝတွင်) စွန့်လွှတ်သင့်သည်ကို စွန့်လွှတ်ခြင်း၊ ချိန်ထမ်း ပိုးထမ်းရှိခြင်း၊ နှစ်ဦးသားသဘောကို ညှိနှိုင်းနိုင်လောက်သည့် ကြားနေအရပ် သို့မဟုတ် နှစ်ဦးသားသဘောထား ညှိနှိုင်းနိုင်လောက်သည့်ရပ်ဝန်းအထိ မိမိ၏ ယုံကြည်ချက်ကို လျော့ချခဲ့ခြင်းများမရှိသူ ဖြစ်သည်။

‘မေ’ သည် ခေတ်ပညာတတ်တစ်ဦးဖြစ်သော်လည်း သျှောင်နောက် ဆံထုံးပါ အစဉ်အလာကို အသိအမှတ်ပြုရင်းဖြင့် မိမိ၏ချစ်ခြင်းကို ရှင်သန်နေ ရန်အားထုတ်သည်။ သို့အတွက် သူ့ဘက်က လိုအပ်သည်ထက်ပို၍ လျော့ခဲ့ သည်။ တစ်ခုတည်းသော သူ၏အမှား(ဤတွင် မိန်းမဖြစ်ခြင်းအတွက် ပျော့ညံ့

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

သောကြောင့် ကျူးလွန်မိသောအမှားဟု မဆိုလို။ ချစ်ခြင်းကို ရှေ့တန်းတင်ခဲ့ မိချိန်၌ လူတိုင်း(ဤတွင် ယောက်ျား-မိန်းမ ခွဲခြား၍မရ) ပေါ်ပေါက်တတ် ခဲ့သောအမှားဟုသာ ဆိုလိုသည်)မှာ တကယ့်ဘဝနှင့် စိတ်ကူးယဉ်ခြင်းကို ရောထွေးပစ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ‘ဆိတ်ငြိမ်သော မောင့်ရွာကလေးမှာ ကျွန်မ ဝတ္ထုတွေအများကြီးရေးဖို့... ပတ်ဝန်းကျင်ကျယ်ကျယ်မှာမှ ကိုယ့်အတွက် စာရေးစရာများများရမှာ မောင်ရဲ့ဟု မောင့်ကို ပြောပြရမှာပေါ့¹⁵...’ စသည်ဖြင့် စိတ်ကူးယဉ်ခဲ့သည်။ အချစ်ဆိုတာကိုက Romanticism ဝဲ မောင်ရဲ့၊ စိတ်ကူးယဉ်ဆန်မှာပေါ့¹⁶... ဟူ၍လည်း ဆိုခဲ့သည်။ ထိုအသိ အချိန် မလွန်မီမှာပင် ‘မေ’ သည် တကယ့်ဘဝအတွင်း ပြန်၍ ရောက်လာခဲ့သည်။ ‘... တကယ်တမ်းမှာတော့ ကျွန်မရင်ဆိုင်ရသည့် လက်တွေ့ဘဝက ကျွန်မ ကိုးကွယ်ယုံကြည်ရာ Romanticism နှင့် အလှမ်းကွာနေခဲ့သည်။’¹⁷... ဟု ‘မေ’ က ဝန်ခံလိုက်သည်။

‘မောင်’သည် အတ္တလွန်ကဲခဲ့သည်။ ဤအတ္တလွန်ကဲခဲ့မှုသဘော မှာ မိမိအတ္တဘဝကို သိမြင်လက်ခံထားသည့်သဘောမျိုးမဟုတ်။ လူ့အသိုက် အမြဲအတွင်း တသီးတခြားစီ ရှိနေတတ်သော အတ္တဘဝကို လက်ခံရင်းဖြင့် မိမိနှင့်နီးနွယ်နေသော ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် အခြားသောအတ္တဘဝတို့၏ ဖြစ်ရှိ နေမှုကို လက်ခံသောသဘောမဟုတ်။ ‘ဖြစ်သင့်ခြင်း’ နှင့် ‘ဖြစ်နေခြင်း’ တို့ အပေါ် ရောထွေးပစ်ကာ ‘ငါ’ လုပ်ချင်သည်ကို ‘ငါ’ လုပ်သည် သို့မဟုတ် ‘ငါ’ လုပ်နိုင်သည်ဟူသော အတ္တလွန်ကဲခဲ့မှုသာဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့်လည်း ‘မောင့်ဘဝမှာ Choice ကို မရှိဘူးမေ’ ...ဟုဆိုခဲ့သည်။ စင်စစ် ‘မောင်’က ပေးခဲ့သောဆင်ခြေအစုံတို့သည် ‘မောင်’ လုပ်ချင်သည်တို့ကိုလုပ်ရန်၊ တစ်နည်း ‘မောင်’၏ ရွေးချယ်ခဲ့မှုအတွက် ဆင်ခြေများ ဖြစ်လာသည်။ ထိုရွေး ချယ်ခဲ့မှုအပေါ်¹⁸ ‘မောင်’က အသိအမှတ်မပြုဘဲ (ယောက်ျားတစ်ယောက်၏) လုပ်သင့်သည်ကိုလုပ်ခြင်းအနေဖြင့် ပြောဆိုခဲ့ပုံကို မေငြိမ်းက တင်ပြခဲ့သည်မှာ ကောင်းမွန်လှသည်။ ဆန့်ကျင်ဘက်သဘောဖြင့် ပြဆိုသည်ဟု ခေါ်လိုက ခေါ်နိုင်ပါသည်။ ‘မောင်’ ပေးသမျှသော ဆင်ခြေနှင့်တောင်းဆိုမှုတို့မှာ အားနည်းလှသည်။

ယခုအခါ(ကာလ)တွင် မိန်းမတို့မှာ ထားရာနေ၊ စေရာသွားဘဝ၏ နေ့ရက်များကို ကျော်လွန်ခဲ့ပြီဖြစ်ရာ ‘မေ’ တွင်လည်း ဆင်ခြေပြုရန် အကြောင်း များရှိခဲ့သည်။ ထို့အတွက်လည်း ဆင်ခြေများပေးလာခဲ့သည်။ ဤတွင် မေငြိမ်းက ဆန့်ကျင်ဘက်ဇာတ်ကောင်၊ ဆန့်ကျင်ဘက်လိင်၏ ဆင်ခြေများကို တင်ပြခဲ့ရင်း သူ၏ဆင်ခြေခြင်းစနစ်အတွင်းမှ ချစ်ခြင်းကို စိတ်ကူးယဉ်ဘဝအတွင်းက တကယ့်ဘဝအတွင်း ပြန်လည်သယ်ဆောင်လာခဲ့သည်။ ‘မောင့်’တွင် သာမညသာ ဖြစ်ခဲ့ပြီဖြစ်သောချစ်ခြင်းကို ‘မေ’၏ အဓိကကျနေသေးသောချစ်ခြင်းဖြင့် အားပြိုင်ခဲ့သည်။ ထို့နောက် လူ(ဤတွင် ယောက်ျား/မိန်းမခွဲခြားခြင်း မရှိသော) ရွေးချယ်မှုတစ်ရပ်ဖြင့် ရွေးချယ်ကာ ‘မောင့်’ ကို စွန့်ခဲ့တော့သည်။ မေငြိမ်းသည် သူ၏အရေးအသားဖြင့် ပုဂ္ဂလိကသဘောဆောင်မှု၌ အခြေခံခဲ့သောဆုံးဖြတ်မှုကို ပေါ်စေခဲ့သည်သာမက မိန်းမတစ်ယောက်ဖြစ်နေခြင်းအတွင်းမှ လုပ်ပိုင်နိုင်ခွင့်ကိုလည်းကောင်း၊ တကယ့်ဘဝအတွင်းမှ ချစ်ခြင်းနှင့် စိတ်ကူးယဉ်ဘဝအတွင်းမှ ချစ်ခြင်းကိုလည်းကောင်း ဖော်ထုတ်ခဲ့သည်။ ဂျူးနှင့် မေငြိမ်းတို့၏ ဝတ္ထုနှစ်ပုဒ်လုံးတွင် မိန်းမတို့၏ ဆုံးဖြတ်ပိုင်းခြားခွင့်များ ဖော်ထုတ်ခဲ့ ကြသည်။ မတူညီသောအချက်တစ်ခုမှာ ဂျူးဝတ္ထု၏ အဓိကဇာတ်ကောင်မှာ သူ၏အပြိုင်ဇာတ်ကောင်အား စောဒကတက်ခွင့်ပေးခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ခက်မာ၏ဝတ္ထုတွင်မူ အဓိကဇာတ်ကောင်များအားလုံးကို တန်းတူ(ညီမျှလူနီးပါး)အခွင့်အရေးပေး၍ သူ၏ဝတ္ထုတွင် ပါဝင်ပတ်သက်ခွင့်ပေးခဲ့လေသည်။

ခက်မာ၏ ‘မရင့်မီတော့ ပန်းနုရောင်’^{၅၅} တွင် ချစ်ခြင်း၏လှပမှုကို ပြခဲ့သည်။ ချစ်ခြင်း၏တည်ရှိမှုနေရာကို ပြခဲ့သည်။ ချစ်ခြင်းသည် လိင်ကွဲပြားမှုနှင့်သော်လည်းကောင်း၊ ပိုင်ဆိုင်လိုခြင်းနှင့်သော်လည်းကောင်း၊ သို့မဟုတ် ရာဂနှင့်ဆက်စပ်၍သော်လည်းကောင်း၊ သို့တည်းမဟုတ် ကိုယ်ကာယချင်း စပ်ယှက်လိုမှုနှင့်သော်လည်းကောင်း တိုက်ရိုက်စပ်ဆိုင်ခြင်း မရှိသည်သာမက ပဓနမကျကြောင်းကို လှပစွာပြဆိုခဲ့သည်။ ချစ်ခြင်းတွင် လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်းစီ၏ တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦးအပေါ် အပြန်အလှန်တန်ဖိုးထားမှုက အရေးပါလှသည်

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

ဖြစ်ရကား ခက်မာ၏ဝတ္ထုတွင် ဆန့်ကျင်ဘက်လိင်တို့၏ကြား၌သာရှိခဲ့သည်ဟု ပြောစမှတ်ရှိခဲ့သော ချစ်ခြင်း၏သဘောကို ပြက်သိကာမျှသာ ပြဆိုခဲ့သည်။

‘မျိုး’၊ ‘မလေး’၊ ‘မော်’ တို့သုံးဦးစလုံးမှာ မိန်းမများဖြစ်ကြသည်။ သူတို့အကြားရှိ တစ်ဦးအပေါ်တစ်ဦး ကူညီခြင်း၊ စောင့်ရှောက်ခြင်း၊ အနစ်နာခံလိုကြခြင်းစသည်များက ချစ်ခြင်း၏သရုပ်ကို ပေါ်စေခဲ့သည်။ စာရေးဆရာသည် တစ်လုံးတစ်ပါးမျှ ချစ်ခြင်းအကြောင်းကို တိုက်ရိုက်မဖွင့်ဆိုခဲ့။ ဝတ္ထုပြီးဆုံးသွားသောအခါ သူတို့သုံးယောက်ကြားရှိ အနှောင်အတည်းတစ်ခုအတွင်းမှ ချစ်ခြင်းကိုတွေ့လာရသည်။ ထိုအနှောင်အတည်းကပင်လျှင် သူတို့၏အကြားမှ ချစ်ခြင်း၏သဘောကို ပေါ်စေခဲ့သည်။ ချစ်သူနှင့် အချစ်ခံရသူ သို့မဟုတ် အချစ်ခံအရာ တစ်စုံတစ်ရာတို့၏အကြားမှ အပြန်အလှန် ဆက်နွယ်နေမှုများမှာ ခက်မာ၏ဝတ္ထုထဲတွင် သိသာနေသည်။ မိန်းမသားများ၏ အတွင်းသဘောအားဖြင့် အပြန်အလှန်ဆက်နွယ် အကျိုးပြုနေနိုင်မှုကို ဖော်ထုတ်ကာ နှီးနှောခြင်း၊ ယိုင်းပင်းခြင်းဖြင့် ရပ်တည်နိုင်သော(ရပ်တည်နိုင်ခွင့်ရှိသော) အခြေအနေတစ်ရပ်ကို သတိပေးလိုက်သည်။ မိန်းမတည်းဟူသော ဖြစ်နေရခြင်းအတွင်း မိန်းမတို့သည် ၎င်းတို့ဘာသာ ရပ်တည်နိုင်သည့်သဘောမှာ ခက်မာ၏အရေးအသားထဲတွင် တွေ့လာရသည်။

‘မျိုး’၊ ‘မလေး’၊ နှင့် ‘မော်’ တို့မှာ ယနေ့များ၏ နေ့စဉ်ဘဝထဲမှ မိန်းမများဖြစ်ကြသည်။ အလားတူပင် ဂျူး၊ မေငြိမ်းနှင့် မိုချာတို့၏ ဝတ္ထုများထဲက မိန်းမများသည်လည်း တကယ့်ဘဝထဲက မိန်းမများ ဖြစ်ကြသည်။ သူတို့သည် နေ့စဉ်ဘဝအတွက် ရုန်းကန်ကြရသည်။ ရုန်းကန်သင့်၍ ရုန်းကန်ရသူ ရှိသကဲ့သို့ မိန်းမတည်းဟူသော ဖြစ်နေမှုကြောင့် အစဉ်တစိုက် အုပ်ထိန်းမှုခံနေရခြင်းအောက်မှ လွတ်မြောက်လိုသဖြင့် ရုန်းကန်ရသူလည်းရှိသည်။ ကာလတရား၏ ပြောင်းလဲနေခြင်းအတွင်း၌ ထိုရုန်းကန်မှုများ ပါဝင်ခဲ့သည်။ ရုန်းကန်မှု အချိန်(ကာလ) ကြာမြင့်လာသော အခါ၊ အသိ၊ အမြင်၊ အတွေ့အကြုံများ ပွားများခဲ့ပြီဖြစ်၍ ရင့်ကျက်မှုများ ဖြစ်တည်လာရသည်။ သို့အတွက် ယနေ့

များ၏ မိန်းမများသည် အသိ၊ သိမှုအပိုင်းတွင် ရင့်ကျက်စွာဖြင့် ပြောင်းလဲလာသည်ဟု ဆိုရမည်။ ဤသည်ကို ယနေ့များ၏ မိန်းမစာရေးဆရာများအနေဖြင့် လက်ခံကြည့်မြင်လာသောအမြင်တစ်ရပ်တွင် တွေ့တတ်လာရသည်။

မိုချာဝတ္ထု²⁰ တွင် ‘ချစ်ခြင်း’ ၏ အရေးပါမှုကို လုံးဝမတွေ့ရတော့။ ယနေ့များအတွင်းမှ တကယ့်မိန်းမတစ်ယောက်၏ ဘဝတွင်လည်းကောင်း၊ မိန်းမတစ်ယောက်၏ အမြင်တွင်လည်းကောင်း ချစ်ခြင်းသည် နေရာများစွာ မယူနိုင်တော့ကြောင်း တွေ့ရသည်။ ‘မျက်လှည့်ဆရာ’ ဝတ္ထုကို သာမန်အားဖြင့် အလှည့်ပါသော အစဉ်အလာအရေးအသားတစ်ခုသာဟု သတ်မှတ်လိုသူတို့က သတ်မှတ်ကြမည်ဖြစ်သော် မိုချာ၏အရေးအသားထဲတွင် ဖော်ပြချင်သော (ထားသော) အကြောင်းအရာတို့မှာ စိတ်ဝင်စားစရာများဖြစ်သည်။ ‘သိခြင်း’ နှင့် ‘အသိခံအရာ’တို့၏ ဆက်စပ်မှုပြဿနာသာမက ‘သိခြင်း’ သည်ပင် ‘အသိခံအရာ(တစ်စုံတစ်ရာ)’ ဖြစ်နေသည်ဟူသော မျက်မှောက်ခေတ် အနောက်တိုင်းအတွေးအခေါ်တွင် အချေအတင်ဆွေးနွေးနေကြသည့် ပြဿနာ၏ သဘောများ ပါဝင်နေကြောင်းတွေ့ရနိုင်သည်။ စင်စစ် နေ့စဉ်ဘဝ၏ ဖြစ်ပျက်နေမှုများအတွင်း အများက သတ်မှတ်ပြောဆိုထားခြင်းများနှင့်ပတ်သက်၍ လက်ခံရာတွင်(ဤတွင် မိန်းမတစ်ယောက်အနေဖြင့်) ဆင်ခြင်တုံတရား၏ အခန်းကဏ္ဍကို ရှေ့တန်းတင်ရန် သို့မဟုတ် အသုံးပြုရန်မှာ လိုအပ်နေခဲ့ပြီကို စာရေးဆရာက ဆိုနိုင်ခဲ့သည်။

စာရေးဆရာက သူပါဝင်ပတ်သက်နေသော လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် ‘လူ့အတော်များများသည် ပတ်ဝန်းကျင်မှ အသံကိုသာ စိတ်က အလွယ်တကူ လက်ခံတတ်သော လူများသာဖြစ်သည်’ ဟု ရဲရဲတင်းတင်း ဖော်ထုတ်ရေးသားလိုက်သည်။ ထို့ပြင် အများကမှန်သည်ဟုဆို၍ လိုက်ပါမှန်ကြခြင်းများ၊ သို့မဟုတ် အများနှင့်အတူ လိုက်ပါမှားယွင်းကြခြင်းများအပေါ် ဆင်ခြင်ခြင်းဖြင့် သတိတရားရရှိခဲ့ပုံကို စာရေးဆရာသည် တစ်စုံတစ်ရာ တိုက်တွန်းစေ့ဆော်ခြင်းမရှိဘဲ ဤသို့ရေးသားခဲ့သည်...

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

‘လူတွေ၏ အလွယ်တကူယုံကြည်မှုကို သရော်သွားသော
အပြုံးများသာဖြစ်ကြောင်း ကျွန်မ ယခုမှ တွေးလိုက်မိ
ပါသည်။’

သို့အတွက်လည်း ယနေ့များ၏ မိန်းမစာရေးဆရာတို့ ဖော်ထုတ်
တင်ပြလာမှုများ၊ ဇာတ်ကောင်များမှာ လွန်ခဲ့သောနှစ်အစိတ်ခန့်က ထင်ရှားခဲ့
သည့် မြန်မာ မိန်းမစာရေးဆရာမအချို့ရေးသော ဇာတ်ကောင်များကဲ့သို့
ပျော့ညံ့သော၊ ဦးနှောက်မဲ့သောချစ်ခြင်းနှင့် အချစ်ခံဘဝမှ မလွတ်ကင်းနိုင်သော
ဒုတိယတန်းစား လူတစ်မျိုး မဟုတ်ကြတော့။ ဟိုစဉ်ကမူ မြင်းချေးရောင်
ကိုရိုလာကားကလေးထဲက ကြည်ပြာရောင် ဖော့ ဝမ်းဆက်ဝတ်၍ ဆယ်ရတီစုံ
ပန်ကာ ကြော့ကြော့ကလေးဆင်းလာတတ်သော ရွှေတောင်ကြား သို့မဟုတ်
ဂိုလဒင်းဘယ်လီတွင် နေရင်း ဒယ်ဒီ-မာမီသာခေါ်တတ်သည့် ဆေးကျောင်းသူ
ဖြူဖြူချောချောကလေးများအကြောင်းကိုသာ ကျွန်တော်တို့ အဖတ်များခဲ့ရ
သည် မဟုတ်ပါလား။

[၄]

‘ဆည်းလည်းများဖွဲ့’^{၂၂၁} ထဲမှ မအိ၏ အဓိကဇာတ်ကောင်မှာလည်း
တကယ့်ဘဝထဲမှ မိန်းမတစ်ဦးပင်ဖြစ်သည်။ မအိ၏ ဘာသာစကားအသုံး
အနှုန်းထဲတွင် မိန်းမတစ်ယောက်၏ နေရာကို တောင်းဆိုနေကြောင်း သတိထားခဲ့
မိပါသည်။ လွန်ခဲ့သော ဆယ့်ငါးနှစ် အနှစ်နှစ်ဆယ်ခန့်က ကျွန်တော်ဖတ်ခဲ့
ဖူးသော ‘ပန်းမဲ့လိပ်ပြာ’^{၂၂၂} ဟူသော ဝတ္ထုတစ်ပုဒ်ကို သတိရမိသည်။ ထို
ဝတ္ထုမှာ ယနေ့များ၏ အရေးအသားပုံစံနှင့် ရေးသားထားသောဝတ္ထုတစ်ပုဒ်
ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာစာပေ ဝေဖန်ရေးဆရာများ၊ ကျွမ်းကျင်နဲ့စပ်သူများကမူ
မော်ဒန်ဟု ခေါ်ကြမည်ထင်ပါသည်။ မည်သို့သော ကင်ပွန်းတပ်မင်္ဂလာအောက်
၌ အမည်မှည့်ခေါ်ခဲ့ကြသည်ဖြစ်စေ (ကျွန်တော့်အနေဖြင့်) ဝတ္ထုကောင်းတစ်ခုဟု
ဆိုချင်ပါသည်။ ထိုဝတ္ထုတွင် အမေ(မိန်းမတစ်ဦး)က သမီး(အခြားသော မိန်းမ
တစ်ဦး)အပေါ် လွှမ်းမိုးထားမှုကို ပြခဲ့သည်။ အပြိုင်ဖော်ထုတ်တင်ပြထား

မူတစ်ရပ်မှာ ကဗျာဆရာကလေးနှင့်သမီးဖြစ်သူတို့၏အကြားမှ ဆက်ဆံရေး ဖြစ်သည်။ ဤတွင် မအိက တကယ့်ဘဝကို Romanticised လုပ်မတ်ဘဲ တကယ့်ဘဝအတွင်းသို့ Romanticism ကို ဆွဲသွင်းလာခဲ့သည်ဟု ဆိုရပေမည်။ ဝတ္ထုကို တင်ပြဖော်ထုတ်သူမှာ သမီးဖြစ်၍ သူ၏ဖြစ်စဉ်များကို လှပစွာ တင်ပြဖော်ထုတ်နေစဉ်မှာပင် သူ၏တောင်းဆိုမှုများ ပါဝင်လာသည်။ အဓိက (ကျွန်တော်မှတ်မိနေသော)အချက်တစ်ခုမှာ သမီးဖြစ်သူကို စောင့်ကြည့်နေသော အဖေနှင့်အမေတို့အား သမီးဖြစ်သူက ဖြစ်နိုင်လျှင်²³ ပြန်မလာတော့ဘူးဟု အော်ပြောလိုက်လိုသည်ဟူသောအချက်ဖြစ်သည်။ ဤသည်မှာ မိန်းမ စာရေး ဆရာမတစ်ဦး၏ တောင်းဆိုမှုတစ်ရပ်သာမက သူပါဝင်ပတ်သက်နေရသော လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းမှ အိပ်မောကျနေခဲ့သော တစ်သက်စောသည့် မျိုးဆက် ဟောင်းကြီးတို့အား သတိပေးခြင်းတစ်ရပ်လည်း ဖြစ်ပါသည်။

နှစ်ပေါင်းနှစ်ဆယ်နီးပါးမျှ ကြာလာပြီဖြစ်သော်လည်း မအိသည် မိန်းမတစ်ယောက်၏နေရာကို ပြဆိုဆဲ၊ တောင်းဆိုဆဲဖြစ်သည်။ သူ၏ဟန် အတိုင်း(ဤတွင် ကဗျာဆရာဖြစ်နေခြင်းနှင့် ဖြစ်နေခဲ့ခြင်းတို့မှာ သူ၏ဟန်ကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သော ကျောထောက်နောက်ခံတစ်ခုဖြစ်နေသည်ကို အသိအမှတ် ပြုရပါမည်။) နေ့စဉ်ဘဝအတွင်းသို့ Romanticism ကို ဆွဲယူလာခဲ့သော် လည်း မိန်းမတစ်ယောက်၏ တကယ့်ဘဝအတွင်းမှ လွတ်ထွက်မသွားခဲ့။ ဝတ္ထု၏တည်ရာမှာလည်း နေ့စဉ်ဘဝထဲမှာပင် ဖြစ်ခဲ့သည်။ ဤဝတ္ထုတွင်မူ အဓိကဇာတ်ကောင် (ဤတွင်ဝတ္ထုထဲကမအိဟု လက်ခံထားရပါမည်) သည် မိန်းမတစ်ယောက်၏ ဖြစ်နေခြင်းအတွင်းမှ သမီး၊ ဇနီး၊ မိခင်ဟူသော မိန်းမ တစ်ယောက်ကသာ ပိုင်ဆိုင်နိုင်သည့်ဘဝများကို ပိုင်ဆိုင်ခဲ့သူအဖြစ်မှ ရပ်တည် ၍ ဝတ္ထုကိုတင်ပြဖော်ထုတ်ခဲ့သည်။

ဝတ္ထုမှာ ကဗျာနှစ်ပုဒ်ပေါ်ခံစား၍ ရေးသည်ဟု ဆိုထားသော်လည်း ဝတ္ထုရေးသူက သယ်ဆောင်သွားသောခရီးတာမှာ ဝေးလှသည်။ မအိက သူသွားခဲ့သော ခရီးထဲမှ သူ၏အတွေ့အကြုံတို့ကို ပြန်လည်တင်ပြလာသည်။ သို့အတွက် သူ၏တင်ပြဖော်ထုတ်မှုတို့မှာ သူ၏ပုဂ္ဂလိကအတွေ့အကြုံ၊

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

ခံစားချက်များမှအပ အခြားမဟုတ်တော့။ သူ၏ အတွေ့အကြုံ၊ သိမှတ်ခံစားမှု စသည်များကို ဝတ္ထုတစ်ပုဒ် ဖြစ်လာစေသည်။ ဝတ္ထု၏အဓိကဇာတ်ကောင်က ဖော်ထုတ်တင်ပြခြင်းများ ပြုနိုင်ရန်အတွက် အခြားသောဇာတ်ကောင်များ၊ ဥပမာ... စာရေးဆရာများ၊ ကိုတင်မြင့်၊ အဖေ... စသည်ဖြင့် ထည့်ထား ခဲ့သော်လည်း ဝတ္ထုကို ရေးသူကိုယ်တိုင်ဝတ္ထုတွင် ပါဝင်ပတ်သက်ကာ ရယူ ထားသောရှုထောင့်၊ ဘာသာစကားအသုံးအနှုန်း စသည်များကြောင့် ဝတ္ထု တစ်ခုလုံးတွင် အဓိကဇာတ်ကောင်က အထက်စီးမှသာ တင်ပြသွားခဲ့တော့ သည်။ သမီးတစ်ယောက်၊ ဇနီးတစ်ယောက်၊ မိခင်တစ်ယောက်အဖြစ် ပြောချင် သော (နှင့်ပြောခဲ့သော) စကားများကို ထိန်းသိမ်း၍ ပြောပြခဲ့သော်လည်း အဓိကအပြောခံရသူများဖြစ်သည့် အဖေနှင့်ကိုတင်မြင့်တို့မှာ ပြန်ပြောခွင့်၊ ချေပခွင့်မရခဲ့ကြ။ သို့အတွက်လည်း မိန်းမစာရေးဆရာတစ်ယောက်၏ အားရှိ သောတင်ပြချက်၊ တောင်းခံချက်များ ပေါ်လွင်လာခဲ့တော့သည်။

သမီး၊ ဇနီး၊ မိခင်စသည့်ဘဝများကို ပိုင်ဆိုင်ထားခဲ့သည့် မိန်းမ တစ်ယောက်၏ ဖြစ်နေခြင်းအတွင်းမှပင် ကဗျာကိုနှစ်ခြိုက်သူ၊ ကဗျာရေးသူ စသည့်ဘဝများကိုလည်း ဝတ္ထု၏အဓိကဇာတ်ကောင်က ပိုင်ဆိုင်ခဲ့ရာ ပျောက် ဆုံးနေတတ်သော သူ၏ဖြစ်နေခြင်းမှာ အရေးအသားထဲ၌ ပေါ်လာတော့သည်။

ကျွန်မ... ကျွန်မ... ကဗျာတွေဖွဲ့ရင်း အသက်ရှူနေတဲ့
 ကျွန်မ။ ကဗျာမရေးနိုင်လောက်အောင် ဗျာများခဲ့ရပုံတွေ၊
 အချိန်မီအိမ်ပြန်ရောက်ရန်နှင့် ကျမ်းကိုးပြီး စိတ်လိုလက်ရ
 အစစ်ခံရန် ကျွန်မအား အချိန်တစ်ခုပေးပါ။ ဘယ်သူ့ဆီ
 တောင်းရလိမ့်မလဲ။ ဘယ်... သူ... ဆီ... မှာ။²⁴

စင်စစ် မိန်းမတစ်ယောက်၏ ဖြစ်နေခြင်းအတွင်းမှ နေ့စဉ်ဘဝတွင် တိုက်ဆိုင်၊ ရင်ဆိုင်နေရသည့် မလွယ်ကူလှသော အခြားသောဖြစ်ရှိနေခြင်း များနှင့် ဆက်စပ်နေမှုကိုပါ တင်ပြခဲ့လေသည်။ ထိုသို့ပြဆိုနိုင်ခဲ့ခြင်းဖြင့်လည်း တကယ့်ဘဝထဲမှ မိန်းမတို့၏နေရာကို တည်ဆောက်ထားခဲ့သောအစဉ်အလာ၊ မိန်းမတို့၏ ပုံရုပ်ကို ငြင်းပယ်လိုက်သကဲ့သို့ ချေဖျက်၍လည်း ပစ်လိုက်သည်။

တကယ့်ဘဝထဲက မိန်းမတစ်ယောက် သို့မဟုတ် မိန်းမတို့၏ ‘ချစ်ခြင်း’ ဆိုသည်မှာ မည်သည်၊ မည်သို့ဆိုသည်ကို အကျယ်တဝင့်ရှင်းပြခဲ့ခြင်း မရှိဘဲ ပေါ်လွင်လာစေခဲ့သည်။

[၅]

ဤစာကို အဆုံးမသတ်မီတွင် အရွန်ဒါတီရိုင်း၏ဝတ္ထုနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အကျဉ်းမျှဆွေးနွေးလိုပါသည်။ သူ၏ဝတ္ထုမှာ အိန္ဒိယပြည်၊ ကေရာလာပြည်နယ်ကို အခြေပြု၍ ရေးသားခဲ့သောဝတ္ထုဖြစ်သည်။ ထိုကေရာလာပြည်နယ်တွင် မာက့်(စ)ဝါဒီတို့ အနည်းဆုံး ဆယ်စုနှစ်သုံးခုခန့် ဩဇာရှိခဲ့ပြီး အသုံးလုံးကျေသူတို့မှာ ကိုးဆယ်ရာခိုင်နှုန်းခန့် ရှိခဲ့လေသည်။ သို့အတွက် အခြားသောပြည်နယ်များ၊ ဥပမာ... မဒ္ဒရာပရာဒက်(ရှ)ကဲ့သို့သော ပြည်နယ်နှင့်ယှဉ်လျှင် ပညာတတ်များ၍ တိုးတက်သောအရပ်တစ်ခုဟုဆိုနိုင်သည်။ ကာလတရားကြီး၏ ပြောင်းလဲမှုတစ်ရပ်အတွင်း အထိုက်အလျောက်ပြောင်းလဲမှု ရှိခဲ့သည့်အရပ်ဟု ဆိုရမည်။ ရိုင်းသည် သူ၏ဝတ္ထုထဲတွင် ထင်သာမြင်သာအောင် ဖော်ထုတ်ခဲ့သောအကြောင်းတစ်ရပ်မှာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲခဲ့မှုများအတွင်း ရဲတင်းစွာ (သိသာထင်ရှားစွာ)ဖော်ထုတ်ကာ ဆန်းစစ်ခဲ့ကြခြင်းမရှိသော ဇာတ်အနိမ့်အမြင့် ခွဲခြားခြင်းပြဿနာ’ ဖြစ်သည်။

ရိုင်း၏ အရေးအသားကိုလည်းကောင်း၊ စာကြောင်း၊ ဝါကျတည်ဆောက်ပုံများကိုလည်းကောင်း ဝေဖန်လိုက ဝေဖန်နိုင်ကြပါသည်။ ဤစာတမ်းတွင် တင်ပြလိုသည်မှာ မိန်းမတစ်ယောက်က တင်ပြဖော်ထုတ်လာသောအကြောင်းရပ်များအကြောင်းသာ ဖြစ်သည်။ မိန်းမစာရေးဆရာတစ်ယောက်အနေဖြင့် တင်ပြဖော်ထုတ်ရဲလာသော အကြောင်းရပ်များအကြောင်းဖြစ်သည်။ ထိုအကြောင်းရပ်တို့မှာ ၎င်းတို့ပါဝင်ပတ်သက်နေသော သို့မဟုတ် နေခဲ့သောလူ့အသိုက်အမြုံအတွင်းမှ အကြောင်းရပ်များ၊ ထိုလူ့အသိုက်အမြုံအတွင်း၌ ပြည်လည်ဆန်းစစ်ခြင်းမပြုဘဲ ထားရှိခဲ့သော တစ်ဖက်သတ်အမြင်တို့ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသောအကြောင်းရပ်များနှင့် အထူးသဖြင့် မိန်းမ

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

တို့၏ အမြင်ဘက်မှ (ဆိုလိုသည်မှာ ယောက်ျားမဟုတ်သော်လည်း အခြား သော 'လူ'ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦး၏ ဖြစ်နေခြင်းအတွင်းမှ) ရှုမြင်၍ တင်ပြဖော်ထုတ် လာကြသော အမြင်များဖြစ်သည်။ လူ့အဖွဲ့အစည်း၊ လူ့အသိုက်အမြွှအတွင်း၌ ကာလနှင့်အာကာသကိုမှီတွဲကာ ပြောင်းလဲခဲ့ခြင်းနှင့် ပြောင်းလဲနေခြင်း၊ ယဉ်ကျေးမှု ကူးလူးဆက်ဆံမှုအတွင်း၌ ပြန်နံ့စိမ့်ဝင်နေသော၊ စိမ့်ဝင်နေခဲ့ သောလူမှုရေးပုံစံများ ဖြစ်သည်။ ဤတွင် ရိုင်း၏အရေးအသားကိုသာမဟုတ်၊ မြန်မာ မိန်းမစာရေးဆရာတို့၏ အရေးအသားကိုပါ ဆိုလိုသည်။ ထို့ပြင်တဝ ထိုထိုသောအရေးအသားများကို ရေးသားတင်ပြဖော်ထုတ်လာခြင်းဖြင့် မိန်းမ စာရေးဆရာတို့သည် ငြင်းပယ်ထားခြင်းမဟုတ်သော်လည်း အသိအမှတ်ပြုခံ ရခြင်း နည်းပါးခဲ့သောမိန်းမတို့နေရာ(တစ်နေရာ)မှ အမြင်များကို တင်ပြနိုင် လာကြသည်။

မိန်းမစာရေးဆရာတို့၏ တင်ပြဖော်ထုတ်လာမှုများတွင် ငြင်းဆိုရန် မလွယ်တော့သည့် လူ့အသိုက်အမြွှအတွင်းမှ အမှန်တကယ် ဖြစ်ပျက်နေခဲ့သည့် အကြောင်းများ ပါဝင်လာခဲ့သည်မှာ ကြီးမားသောအားထုတ်မှုဟု ဆိုရတော့ မည်။ ဤတွင် တလွဲဆံပင်ကောင်းကာ အနက်ယူမလွဲကြစေလိုပါ။ သူတို့၏ အားထုတ်မှုကို 'ပွဲလန့်ဖျာခင်း'ဝါဒီတို့၏ အမြင်များနှင့်ရောထွေးမပစ်စေလိုပါ။ 'ပွဲလန့်ဖျာခင်း'ဝါဒီတို့အဖို့မှာမူ ရှိရင်းစွဲ၊ အတွေးအခေါ်၊ စံ စသည်များအတွင်း သို့ လိုက်လျောညီထွေမှု ရှိသည်ဖြစ်စေ၊ မရှိသည်ဖြစ်စေ မိမိ၏ အကျိုးစီးပွား ကိုသာကြည့်၍ လက်ဖျစ်တစ်တွက်အတွင်းမှာပင် ရသည့်အခွင့်အရေးကိုယူကာ မိမိလက်ခံထားသော အယူအဆ (ဤတွင် အခြေခံအမြင်အားဖြင့် မတူညီသည့် အနောက်တိုင်းအမြင်၊ အယူအဆ၊ လုပ်ထုံးစသည်များ)ကို အဓမ္မသွတ်သွင်း နိုင်ရန် အားထုတ်ခြင်းဖြစ်သည်။ အရှေ့နှင့်အနောက်တို့၏ တစ်ထပ်တည်း ကျရန် မတူညီသည့် တန်ဖိုးထားမှုများကို အဓမ္မတူညီရန်လုပ်ဆောင်ခြင်းဖြင့် အရှေ့၏ဂုဏ်ကို သိမ်ငယ်အောင်ပြုကျင့်ရင်း မိမိ၏အကျိုးစီးပွား(ဤတွင် လူမှုရေးထက်၊ နိုင်ငံရေးအရ ဖြစ်ပေါ်စေသောအကျိုးစီးပွား)ကို ရယူရန် ကြိုးစား ခြင်းဖြစ်သည်။ တစ်နည်းဆိုရပြန်သော် မိမိသိမှတ်ယုံကြည်မှု၊ လက်ခံထားရှိမှု

တို့အား တင်ပြခြင်းပြုရုံသာမက အခြားသူများအတွင်းသို့ သွတ်သွင်းနိုင်ရန် အားထုတ်ကာ မြွေကိုကြိုးဟု မြင်စေခြင်းပင်ဖြစ်သည်။

မြန်မာ မိန်းမစာရေးဆရာများ၏ အားထုတ်မှုမှာ လူ့အသိုက်အမြုံ၊ လူ့အဖွဲ့အစည်းကို အသုံးချ၍ မိမိတို့၏အကျိုးစီးပွားကို ဖန်တီးသည်မဟုတ်။ ပြောင်းလဲနေခဲ့သော လူမှုရေးဘဝအတွင်းမှ အမြင်များကို မိန်းမများအနေဖြင့် ရှုမြင်တင်ပြဖော်ထုတ်လာခြင်းသာဖြစ်သည်။ ပြောင်းလဲနေသော သို့မဟုတ် ပြောင်းလဲနေခဲ့ပြီဖြစ်သော လူမှုဆက်သွယ်ရေးပုံစံအမြင်ကို ဖွင့်ဟပြနိုင်ခဲ့ကြ သဖြင့်လည်း ပြောင်းလဲနေခြင်းကို လျစ်လျူရှုမထားနိုင်ကြောင်း သတိပေးခဲ့ ကြသည်။ သို့အတွက်လည်း ယခုအခါ မိန်းမများကို ပိုမိုနားလည်လာရသည်။ မိန်းမတို့၏ သိမှတ်ခံစားမှုကို ပိုမို၍အသိအမှတ်ပြု လက်ခံကြလာနိုင်သည်။ ချစ်ခြင်းအစရှိသော နေ့စဉ်လူမှုဆက်ဆံရေးဘဝအတွင်းမှာ အကြောင်းရပ်တို့မှာ ယောက်ျား၊ မိန်းမဟူသော ကန့်သတ်ထားမှု၌ တည်သည်မဟုတ်ဘဲ ‘လူ’၌သာ တည်သည်သဘော ပေါ်လွင်လာခဲ့ရသည်။ ဖော်ထုတ်တင်ပြမှုနည်းခဲ့သဖြင့် တစ်ဖက်သတ် ရှုမြင်ခဲ့ကြသောအမြင်များစွာတို့မှာ ‘ဆားရှိ နွားရ’ သဘော ၌သာ မတည်တော့။ စာဖတ်သူတို့၏အမြင်မှာ မိုးကုတ်စက်ဝိုင်းအထိ ချဲ့လိုက ကျယ်ပြန့်နိုင်ခဲ့ပြီဖြစ်သည်။ သို့အတွက် မြန်မာ မိန်းမစာရေးဆရာတို့၏ အားထုတ်မှုကို အသိအမှတ်မပြုဘဲ ထား၍မရနိုင်တော့။ တစ်ဆိတ်စာကလေးမျှ သံသယရှိရန်မလိုတော့သော တန်ဖိုးတစ်ရပ်လည်း ဖြစ်ခဲ့ရပါပြီ။

¹ ဤတွင် အတန်ငယ်မျှ ရှင်းလိုသည်။ မိန်းမဟူသောအသုံးအနှုန်းမှာ ယောက်ျားဟူသောအသုံးအနှုန်းနှင့် ကွဲရန် ရည်ရွယ်၍သုံးပါသည်။ အမျိုး သား/ အမျိုးသမီးဟူသော အသုံးအနှုန်းမျိုးသာ ဖြစ်ပါသည်။ အမျိုးသမီးဟူ သော အသုံးအနှုန်းမှာ မိန်းမဟူသော အသုံးအနှုန်းကဲ့သို့ အားမာန်မရှိဟု ထင်ပါသည်။ ထို့ပြင် မိန်းမဟူသောအသုံးအနှုန်းမှာ လိင်အားဖြင့် ကွဲပြားမှု အရာတွင် သိသာပေါ်လွင်ပါသည်။ စာရေးဆရာဟူသော အသုံးအနှုန်း တွင်မူ စာရေးဆရာမ ဟူ၍ မသုံးပါ။ ဤနေရာတွင် အထီး/အမ ခွဲခြားရန်

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

တွင်မူ စာရေးဆရာမ ဟူ၍ မသုံးပါ။ ဤနေရာတွင် အထီး/အမ ခွဲခြားရန် လိုအပ်သည်ဟု မထင်ပါ။ စာရေးဆရာဖြစ်ခြင်းအပိုင်းတွင် ခွဲခြားမှုရှိရန် မလိုအပ်လှပါ။ စာရေးဆရာဖြစ်နေခြင်းမှာ အထီး/အမ ခွဲခြားရန်မလို သော ဖြစ်နေခြင်းတစ်ရပ် ဖြစ်သည်ဟုထင်ပါသည်။ ဤတွင် သုံးနှုန်းသော ‘မိန်းမစာရေးဆရာ’ဟူသော အသုံးအနှုန်းမှာ စာရေးသူ၏သဘောအရ သုံးနှုန်းသော အသုံးအနှုန်းသာဖြစ်သည်။ အများက သဘောတူလက်ခံရန် တောင်းဆိုသည်မဟုတ်ပါ။ မှန်-မှားငြင်းဆိုရန်လည်း မဟုတ်ပါ။ ဤ စာတမ်းတွင် သုံးစွဲထားသည်ကို ရှင်းလင်းပြဆိုခြင်းသာဖြစ်သည်။

² Arundhati Roy. *The God of Small Things*. Flamingo, London, 1997.

³ စာအုပ်၏ ဆင့်ပွားခေါင်းအမည်တွင် ...ဝတ္ထုစုစည်းမှုဟု ဖော်ပြထားသည်။ ဝတ္ထုကို အတို/အရှည် ခွဲပြမထား။

⁴ ဤဝတ္ထုကိုမူ မဟေသီမဂ္ဂဇင်း၏ မာတိကာ၌ ဝတ္ထုတိုဟူသော မျိုးတူစု အောက်တွင် ထည့်ထားသည်ကို တွေ့ရသည်။

⁵ ဂျူး၊ အရောင်များနှင့် ကစားခြင်း။ **အရောင်များနှင့်ကစားခြင်း၊ ရသအိမ် ဝတ္ထုစုစည်းမှု၊** ရသအိမ် စာအုပ်ထုတ်ဝေရေး၊ ရန်ကုန်မြို့၊ ၁၉၉၇၊ စာ ၁-၁၉

⁶ ဝတ္ထု၏အမည်တွင် ‘နှင့်’ ကို သုံးခဲ့သော်လည်း ဤစာကြောင်းတွင် ‘ဖြင့်’ ကို သုံးသည်။ စာလုံးနှစ်ခုစလုံးကို ‘အတူတကွ’၊ ‘အတူ’ ဟု သဘောဆောင်စွာသုံးခဲ့ခြင်း ဖြစ်တန်ရာသည်။ ဤစာတမ်း၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ သတ်ပုံသတ်ညွှန်းကြည့်ရန် မဟုတ်သဖြင့် ဤအပိုင်းကို ဆွေးနွေးမည် မဟုတ်ပါ။

⁷ **အရောင်များနှင့်ကစားခြင်း၊** စာ ၁။

⁸ ယင်း။ ။ စာ ၁၇။

⁹ ယင်း။ ။ စာ ၁၇

¹⁰ ယင်း။ ။

- 11 ယင်း။ ။ စာ ၁၈။
- 12 ယင်း။
- 13 ယင်း။
- 14 Op. cit. စာ ၂၃-၂၅။
- 15 ယင်း။ ။ စာ ၄၃-၄၄။
- 16 ယင်း။ ။ စာ ၄၄။ ဤတွင် ကျွန်တော် သေသေချာချာ နားမလည်သော အကြောင်းတစ်ခုရှိပါသည်။ အချစ်ဆိုတာကို Romanticism ဝဲ ဟူသော အချက်ပင်ဖြစ်သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ အချစ်သည် Romanticised လုပ်ထားခြင်း၊ Romantic ဖြစ်ခြင်းဟု နည်းလည်လိုက်ပါသည်။ နားမလည်ခြင်းမှာ ဘာသာစကားအသုံးအနှုန်းသာ ဖြစ်သည်။ ကျွန်တော်နားလည်မှု မှားခဲ့သော် ပြင်ကြစေလိုပါသည်။
- 17 ယင်း။ ။ စာ ၄၄။ ဤတွင်မူ Romanticism မှာ ဘာကိုဆိုလိုသည်ဟု ကျွန်တော် သဘောပေါက်ပါသည်။
- 18 ဤတွင် ‘မောင်’၏ မရှိဘူးဟုဆိုသော Choice ကို ဆိုလိုသည်။ စင်စစ် မရှိဘူးဟု လက်ခံထားခြင်းသည်ပင် ‘မောင်’ ၏ Choice သာဖြစ်ပါသည်။
- 19 **အရောင်များနှင့်ကစားခြင်း**။ စာ ၁၀၇-၂၀၀။
- 20 မိချာ၊ မျက်လှည့်ဆရာ၊ **အရောင်များနှင့်ကစားခြင်း**။ စာ ၇၁-၁၀၃။
- 21 မအိ၊ **ဆည်းလည်းများဖွဲ့**၊ မဟေသီမဂ္ဂဇင်း၊ အမှတ်၁၄၉၊ ဧပြီလ၊ ၁၉၉၇။ တာဝန်ခံအယ်ဒီတာ ခင်မောင်မြင့်၊ ထုတ်ဝေသူ ဦးစောမြင့်၊ ရန်ကုန်၊ စာ ၁၆၆-၇၁
- 22 ၁၉၈၀-၈၁-၈၂... ခန့်က ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။ ကျွန်တော့်လက်ဝယ်မရှိ၍ အတိအကျမပြောနိုင်ပါ။ ရှုမဝတွင်ဟု ထင်ပါသည်။
- 23 ဤတွင် ‘ဖြစ်နိုင်လျှင်’ ဟူသော အသုံးအနှုန်းကို မအိ အရေးအသားထဲတွင် ပါခဲ့ကြောင်း ကျွန်တော်အမှတ်ရှိခဲ့ပါသည်။ အကယ်၍ ကျွန်တော်၏ အမှတ်အသားမှားခဲ့သည်ရှိသော် မအိကိုလည်းကောင်း၊ စာဖတ်သူများ ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ကျွန်တော်တောင်းပန်ပါသည်။ ထို့ပြင် ဤတွင် ထောက်ပြခဲ့သောအချက်ကိုပါ အသိအမှတ်မပြုစေလိုတော့ပါ။
- 24 **မဟေသီ**၊ အမှတ် ၁၄၉။ စာ ၁၇၀။

ပြည်တွင်းဖြစ်မာန်မြင့်၏ ကာလတရားအားဖြင့် ဘောင်ခတ်ထားသောကျိတ်ပြုံး

စာအုပ်အမည် || || မြန်မာပြည်မှာလုပ်သည်နှင့်အခြားဝတ္ထုတိုများ
ထုတ်ဝေသူ || || စာပေလောက(စာအုပ်အမှတ် ၁၁၉)
ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခြင်း || || ဇန်နဝါရီလ၊ ၁၉၇၇
ပုံနှိပ်ခြင်း || || ပထမအကြိမ်၊ ၁၉၇၇
ရောင်းဈေး || || ၁၀ ကျပ်

[၁]

မာန်မြင့်၏ ပထမဆုံးဝတ္ထုတိုကို နောက်ဆုံးမှပင် ဆွေးနွေးလိုပါသည်။
ထိုဝတ္ထုတိုမှာ သူ၏ဝတ္ထုတိုများအနက်မှ တစ်မူထူးခြားသောဝတ္ထု ဖြစ်သည်။

မာန်မြင့်၏ဝတ္ထုများက ပေးလိုသောအသိပညာ၊ ပေးသောအသိပညာ
အကြောင်းမဆွေးနွေးမီ သူ၏အရေးအသားပိုင်းအား ဆွေးနွေးရပါမည်။ စင်စစ်
ကျွန်တော်၏ ပုဂ္ဂလိကအဆုံးအဖြတ်အရ ကျွန်တော်မလုပ်ချင်ဆုံးအလုပ်တစ်ခု
ဖြစ်ပါသည်။ စာတစ်ပုဒ်၊ စာပေပညာရှင်တစ်ဦး၏ အရေးအသားကို ဆွေးနွေး
သည်။ ဝေဖန်သည်ဆိုသည်မှာ အလွန် ဉာဏ်ပညာအရာတွင် ထက်မြက်သူများ၊

အသိပညာအရာတွင် ပေါက်ရောက်သူများနှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိသူများနှင့်သာ အပ်စပ်သော၊ လုပ်ရိုးတစ်ရပ်သာဖြစ်သည်။ ကျွန်တော်ကဲ့သို့ လမ်းပေါ်က လူတစ်ယောက်အနေဖြင့် လုပ်အပ်သောအလုပ်တစ်ခုမဟုတ်။ သို့အတွက် ကျွန်တော်အနေဖြင့် ဤနေရာတွင် မာန်မြင့်၏အရေးအသားကို ဆွေးနွေးရသည် မှာ လိုအပ်စွာပြုကျင့်ရသော အပြုအမူတစ်ရပ်ဟူ၍သာ သဘောထားကြစေလို ပါသည်။

ယေဘုယျအားဖြင့် မာန်မြင့်၏အရေးအသားများမှာ(ဤတွင် အကြောင်းအရာကိုမဆိုလို။ သူ၏အရေးအသား၊ တစ်နည်း သူ၏အပြုအမူကို ဆိုလိုပါသည်။) ၁၉၄၇ ခုနှစ်ခန့်ကစတင်၍ ဆာထာ^၁ရေးသားတောင်းဆို လာခဲ့သော၊ စာပေ၏ လုပ်သင့်သော၊ တစ်နည်း ဖြစ်သင့်သော၊ လုပ်ငန်းစဉ် တစ်ရပ်^၂သာဖြစ်ပါသည်။ ဤတွင် ထပ်မံရှင်းပါရစေ။ မာန်မြင့်ကို အတ္တဘဝ အမှန်ဝါဒီဟု ယိုးစွပ်ခြင်းမဟုတ်ပါ။ ဆာထာ၏ စာပေနှင့်စပ်လျဉ်းသော အဆိုပြုချက်နှင့် လိုက်လျောညီထွေခြင်း၊ သဘောထားခြင်း တူညီခဲ့ခြင်းကို ဆိုလိုခြင်းသာဖြစ်သည်။

ဆာထာက ပြုခဲ့သောအဆိုတစ်ရပ်တွင်...

(က) စာပေလှုပ်ရှားမှုများသည် ဆင်ခြင်နည်းလမ်းကျ၍ အကောင်းမြင် သဘောကိုဆောင်ခြင်း။

(ခ) စာအုပ်သည် ဆက်သွယ်ရေး၏ နည်းလမ်းတစ်ခုဖြစ်ခြင်း။

(ဂ) စာပေသည် လူမှုရေး၊ ကိုယ်ကျင့်တရားပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် နိုင်ငံရေး ပိုင်းဆိုင်ရာ မေးခွန်များအတွက် ရပ်တည်ချက်တစ်ရပ် ဖြစ်ခြင်း။

(ဃ) စာရေးသူသည် သမိုင်းတည်ဆောက်မှုတွင် ပါဝင်ပတ်သက်ခြင်း။

(င) စာရေးသားခြင်းသည် လူမှုရေး၊ ကိုယ်ကျင့်တရားပိုင်းဆိုင်ရာ စသည်တို့၏ လွတ်မြောက်မှုဆိုင်ရာ ပုံစံတစ်ရပ်အတွက်ဖြစ်ခြင်း^၃... တို့ ဖြစ်သည်။

ဆာထာ၏အဆိုပြုချက်တို့မှာ စာပေနှင့်ပတ်သက်၍လည်းကောင်း၊ စာပေရေးသားပြုစုဖော်ထုတ်ခြင်းနှင့်လည်းကောင်း ပတ်သက်၍ အလွန်မွန်မြတ်

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

လှသည်ဟု ပညာရှင်အများက ဆိုကြသည်။⁴ အကြောင်းမှာ ဆာထာက ပုဂ္ဂလိကလွတ်လပ်ခြင်းနှင့် ဓမ္မဓိဋ္ဌာန်ကျသောလွတ်လပ်ခြင်းတို့ကို ဆက်စပ် နိုင်ရန် ကြံဆောင်ခဲ့ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။ သို့အတွက် စာရေးသူများအနေဖြင့် ထို(ဆာထာ၏)အဆိုကို ဖြည့်ဆည်းနိုင်ရန်အတွက် ၎င်းတို့၏ အတတ်ပညာဖြင့် ကမ္ဘာကြီး၏ သို့မဟုတ် လောကကြီး၏ စနစ်တကျမရှိမှု၊ မျှတမှုမရှိမှုတို့ကို ဖော်ထုတ်ရန်လိုအပ်လာသည်။ (ဤတွင် သတိချပ်ရန်လိုသည်မှာ ထိုစာပေ အဆိုတစ်ရပ်ပြုချိန်တွင် ဆာထာ၌ မာကုံး(စ)ဝါဒ အားသန်လျက်ရှိနေခြင်း ဖြစ်သည်။) စာပေသည် လူမှုရေးနှင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာ ပြောင်းလဲရေးဖက်သို့ ဦးတည်နေသည်ဟူသောသဘောဖြစ်သည်။

မာန်မြင့်သည် ဆာထာကို အလိုလိုက်ခဲ့သူဖြစ်သည်။ သို့မဟုတ် ဆာထာ၏အလိုနှင့် လိုက်လျောညီထွေရှိခဲ့သူဟုသာ ဆိုရတော့မည်။ သို့တည်း မဟုတ် ဆာထာနှင့် ဉာဏ်အမျှော်အမြင်ခြင်း တူခဲ့သူဟုသာ ဆိုရတော့မည်။ မာန်မြင့်က ‘အရေးအသားကောင်း၍ ဖတ်ကောင်းစေကာမူ စာဖတ်သူတို့အား အတွေးအမြင်သစ်၊ အတွေ့အကြုံသစ်၊ ရသသစ် မကျန်ရစ်စေသောဝတ္ထုတို့ကို ကျွန်တော့်အနေဖြင့် မရေးလိုပါ’⁵ ဟုဆိုခဲ့သည်။ ဤတွင် စာရေးဆရာသည် စာပေအရေးအသား၏ ရသကိုသာမက အသိပညာတစ်စုံတစ်ရာကိုပါ ပေး တော့မည်ကိုညွှန်းသည်။ သူသည် သူပါဝင်ပတ်သက်နေရသောနှင့် ပါဝင် ပတ်သက်ခဲ့ရသောလောကကြီးကို မျက်နှာဖုံးခွာပြတော့မည်ဖြစ်ကြောင်း သတိပေးထားလိုက်နှင့်သည်သာ ဖြစ်တော့သည်။

[၂]

‘မြန်မာပြည်မှာလုပ်ခြင်း’ ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်မှာ ‘မြန်မာပြည်တွင် မလုပ်ခြင်း’များဖြစ်သည်။ ထိုအခါ၌ ငါးဆယ်ပြည့်နှစ်များအတွင်းက ပေါ် ပေါက်ခဲ့သော ‘ပြည်တွင်းဖြစ်ကိုအားပေးပါ’ ဟူသော အသုံးအနှုန်းကို မသုံးကြ စေကာမူ ပြည်တွင်းဖြစ်ကိုသုံးရန် အကြောင်းဖြစ်လာခဲ့သည်။ ပုဂ္ဂလိက သွင်းကုန်ထုတ်ကုန် လုပ်ငန်းများမရှိတော့။ နိုင်ငံခြားမှ အဓိကသွင်းကုန်များမှာ

လူများစုအသုံးပြုရန်ဖြစ်သော ကားတာယာ၊ သတင်းစာ၊ စာအုပ်(စက္ကူ)စသည် တို့သာဖြစ်တော့သည်။ ‘အထူးသဖြင့်’ နိုင်ငံခြားမှ ဇိမ်ခံပစ္စည်းဟု သတ်မှတ် ထားသောအရာမှန်သမျှကို တရားဝင်တင်သွင်းသည်မရှိတော့။ သို့ရာတွင် ထိုဇိမ်ခံပစ္စည်းဟု သတ်မှတ်ခံထားရသောအရာတို့မှာ တစ်နည်းတစ်လမ်း အားဖြင့် မြန်မာပြည်တွင်းရောက်ရှိနေခဲ့သေးသည်။

ရောက်ရှိပုံမှာလည်း တစ်နည်းသာရှိသည်။ နိုင်ငံခြားပြန်တို့က ပြန် လည် ရောင်းချခြင်းမှ ဖြစ်သည်။ ထိုအခါက နိုင်ငံခြားသွားကြသူတို့မှာ ပညာတော်သင်၊ သင်္ဘောသားနှင့် လေ့လာရေးခရီးသွားခွင့်ရသူတို့သာ ဖြစ် သည်။ လေ့လာရေးခရီးသွားသူတို့မှာ သင်္ဘောသားနှင့်ပညာတော်သင်တို့ကဲ့သို့ များစွာ ငွေမရွှင်ရကား နိုင်ငံခြားလုပ်ပစ္စည်းများ ပြန်လည်ရောင်းချရေးတွင် များစွာပတ်သက်နိုင်ကြခြင်းမရှိ။ လူတို့၏သဘောဆန္ဒအရ ရှားပါးလေ တပ်မက်လေဖြစ်ရာ နိုင်ငံခြားဖြစ်များကို သုံးနိုင်သူကိုလည်းကောင်း၊ ပိုင်ဆိုင် သူကိုလည်းကောင်း အထင်ကြီးကြတော့သည်။ ထိုအခါ၌ နိုင်ငံခြားဖြစ် သုံးနိုင်သူတို့မှာ ငွေကြေးချောင်လည်သူတို့သာ ဖြစ်ခဲ့သည်။ ထိုအထဲတွင် ဆရာဝန်သည် လူတန်းစားတစ်ရပ်အဖြစ် ပါဝင်ခဲ့သည်။ အလုပ်သမား၊ လယ် သမား၊ လူထုလူတန်းစားအသီးသီးဟူသော မျိုးတူစုအောက်၌ ဆရာဝန်၊ သင်္ဘောသားနှင့် ကျောင်းဆရာတို့သည် ယတိပြတ်ပြောဆိုရန်ခက်ခဲသော လူတန်းစားတစ်မျိုး ဖြစ်ခဲ့သည်။ ကျောင်းဆရာများမှာ ‘ကျောမွဲတို့၏ လူချမ်းသာ’ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ‘အနိမ့်ဆုံးပညာတတ်များ’ ဟူ၍ လည်းကောင်း ကင်ပွန်းတပ်ထားခံရသည်သာမက ‘ဖောက်ပြန်ရန်လွယ်ကူ သော လူတန်းစားတစ်ရပ်’ ဟူ၍လည်း တွင်ခဲ့သည်။ သင်္ဘောသားမှာ ပညာတတ်ဟု ယတိပြတ်ဆိုရန် ခက်ခဲသော်လည်း ပိုက်ဆံတတ်နိုင်သော (လူချမ်းသာမဟုတ်စေကာမူ) ငွေရွှင်သောလူတန်းစားတစ်ရပ် ဖြစ်လာ တော့သည်။

ထိုကာလ၌ မာန်မြင့်သည် နိုင်ငံခြားဖြစ်နှင့် နိုင်ငံခြားဖြစ်သုံးနိုင်သူ တို့ကို သရော်သည်။ ဥပမာ... ‘နိုင်ငံခြားပြန်’ဝတ္ထုတိုကို ကြည့်ပါ။ မျှစ်ဘူးက

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

ဤသို့ဆိုသည်...

ဘာပဲပြောပြောပေါ့လေ၊ နိုင်ငံခြားက ပြန်လာရင် အဆင့်
အတန်းမြင့်လာတာတော့ ခင်ဗျားတို့ ငြင်းနိုင်မလား၊
ကျွန်တော်တို့အဆင့်က သိပ်ရှားရှားပါးပါး အတန်းအစား၊
တန်ဖိုးကျတော့လဲအဆ နှစ်ဆယ်-သုံးဆယ် မြင့်တက်
သွားတာကို ခင်ဗျားတို့အမြင်...။⁷

မျှစ်ဘူးသည်ကား နိုင်ငံခြားပြန်ဖြစ်၍ သူ့ကိုယ်သူအထင်ကြီးလေ
သည်။ ထိုမျှစ်ဘူးကို ဦးတည်ပြောရမည့် စကားများမှာ မာန်မြင့်ပြောချင်သော
စကားဖြစ်သည်။ ဆူသည့်အခါတိုင်း ပွက်တတ်သော ရေခွေးအိုးကြီးကို မာန်မြင့်
က ဤသို့ပြောစေခဲ့သည်...

ရိုင်းတယ်ထင်ချင်လဲထင်၊ သူ့ကိုအထင်ကြီးရအောင်က
သူ့အနေနဲ့ ဘဝတူမျှစ်တွေကို ဘယ်လောက်ကောင်းကျိုး
ပြုခဲ့လို့လဲ၊ သူ့တန်ဖိုး တဖြည်းဖြည်းကြီးပြီး ဈေးတက်လာ
တော့လဲ ဘယ်သူတွေကောင်းစားသွားလဲ။

ရန်ကုန်က သူဋ္ဌေးကြီး ကားသစ်ဝယ်စီးနိုင်မယ်၊ စက်ရုံပိုင်
တဲ့လူကြီးက တစ်ရုံက နှစ်ရုံဖြစ်လာမယ်။ ကဲ...အများစု
ဖြစ်တဲ့ မျှစ်ချိုးရတဲ့သူတွေ ဘာထူးလာသလဲ၊ လူတစ်စုကို
အကျိုးပြုတဲ့ခင်ဗျားကို ကျုပ်တို့က ဂုဏ်ပြုပွဲတွေ၊ ဘာတွေ
များ လုပ်သင့်တယ် ထင်နေသလား။^၈

ဤသည်ကား ထိုအခါကရှိခဲ့သောပဋိပက္ခတစ်ခုဖြစ်သည်။ နိုင်ငံခြား
ပြန်သည် လူနည်းစု။ လူများစုကား နိုင်ငံခြားဆိုသည့် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်
ကိုပင် သိသူနည်းသေးသည်။ ရောက်ဖူးရန်မှာ ဝေးစွ။ သို့အတွက် မာန်မြင့်သည်
ရေခွေးအိုးကြီးကဲ့သို့ ဆူပွက်ပွက်ပြသည်။ သို့ရာတွင် စာဖတ်သူအတွက်
ပြဿနာတစ်ရပ် ထားရစ်ခဲ့သည်။ ‘...ဂုဏ်ပြုပွဲတွေ ဘာတွေများ လုပ်သင့်
တယ်ထင်လား...’ဟု ဆိုခဲ့သည်။ ထိုအခါက ထိုပြဿနာသည် လူ့အဖွဲ့အစည်း
အတွင်း ဖော်၍မထားခဲ့သော်လည်း မြုပ်၍မနေခဲ့သော ပြဿနာတစ်ခု ဖြစ်ခဲ့

သည်။ မာန်မြင့်သည်သူ၏ဝတ္ထုများတွင် ထိုအသိကိုပေးနိုင်ရန် အားထုတ်ခဲ့သည်။

‘မြန်မာပြည်မှာလုပ်သည်’မှာ အလားတူ အခြားသောဝတ္ထုတိုတစ်ခုဖြစ်သည်။

[၃]

ထိုအခါက ‘လူတန်းစား’ ဟူသောအသုံးအနှုန်းသည်လည်းကောင်း၊ ‘လူတန်းစားအသိ’ဟူသော အသုံးအနှုန်းသည်လည်းကောင်း လူတို့၏ နေ့စဉ်ဘဝများအတွင်းသို့ ပြည့်ကျပ်အောင်ဝင်ခဲ့သည်။ မာကို(စ)ဝါဒအပေါ်တွင် အခြေခံခဲ့သောအမြင်များ အားသန်ခဲ့သဖြင့် လူတန်းစားပဋိပက္ခဟူသော အသုံးအနှုန်းတို့ အရာဝင်လာသော ကာလတစ်ခုဖြစ်လာသည်။ ထိုအခါ၌ မာန်မြင့်သည် တစ်ခုသောလူတန်းစားဘက်မှရပ်တည်၍ သူဖော်ချင်သည်တို့ကို ပေါ်စေခဲ့သည်။ သူနှင့် သူ၏စာဖတ်သူတို့အကြား အင်ဂျင်နီယာမောင်စိုးမိုးကို ထည့်လိုက်သည်။ မောင်စိုးမိုးသည် မာန်မြင့်မဟုတ်စေကာမူ မာန်မြင့်ပြောချင်သည်များကို ပြောပြသူ၊ တစ်နည်း တင်ပြသူဖြစ်လာသည်။ ‘သွက်လက်သော ခြေလှမ်းများ’^{၁၅} ‘မရင်နွေးရဲ့အလှ’^{၁၆} နှင့် ‘ခြင်ထောင်’^{၁၇} ဝတ္ထုတို့တွင် မောင်စိုးမိုးသည် အဓိကဇာတ်ကောင်ဖြစ်သည်။ မောင်စိုးမိုးသည်ကား ထိုအခါက ဘာသာစကားနှင့်ဆိုသော် မျက်ကန်းမျိုးချစ်ပေါက်စ ဖြစ်သည်။ ထိုအခါက သို့မဟုတ် ထိုအခါ၏လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် မောင်စိုးမိုးကလေးပေါင်း မြောက်မြားစွာသည် ရည်ရွယ်ချက်များစွာဖြင့် သူတို့၏နေ့စဉ်ဘဝတို့ကို ပျိုးထောင်ခဲ့ကြရရှာသည်။

ထိုအခါက ရှိတတ်ခဲ့သော မလုံမလဲ အသိတရားတစ်ခုသည် မောင်စိုးမိုးနှင့် မောင်စိုးမိုးကလေးပေါင်းများစွာတွင် ရှိတတ်ခဲ့ရာ စာရေးဆရာသည် ထိုမလုံမလဲဖြစ်တတ်မှုကြီးကို တင်ကူး၍ ဤသို့ဝန်ခံထားခဲ့သည်။

မောင်စိုးမိုး၌ ခံယူချက် ကြီးကြီးကျယ်ကျယ်ရှိလှသည်
မဟုတ်။ မှန်သည်ကိုဝန်ခံရလျှင် တိုင်းပြည်နှင့်လူမျိုးကို

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

သူများတကာထက် ပိုချစ်နိုင်လိမ့်မည်မဟုတ်သလို မဖွံ့ဖြိုး
သေးသော တိုင်းရင်းသားများအတွက် ကိုယ်ကျိုးအနစ်နာ
ခံပြီး စွမ်းစွမ်းတမံ ကြိုးစားဆောင်ရွက်ရန်အထိ ကြီးကျယ်
မြင့်မြတ်သောရည်ရွယ်ချက်လည်း မရှိပါ။

သို့သော် လူငယ်တစ်ဦးပီပီ တက်ကြွသောစိတ်နှင့်
ကျရာတာဝန်ကို ကျေပွန်အောင်ဆောင်ရွက်ပြချင်သည်။¹²

မာန်မြင့်၏ မောင်စိုးမိုးသည် ထိုအခါက မြောက်ဘက်အရပ်ဒေသ
များမှ လှိမ့်ဆင်းလာသော ယဉ်ကျေးမှုတော်လှန်ရေး၏ အရိပ်အာဝါသများ
အောက်မှ အရာရာကို ကြည့်တော့၏။ အစိုးရအမှုထမ်းချင်းတူသော်လည်း
ရုံးထိုင်သူများကို အခွင့်ထူးခံလူတန်းစား၏ နောက်မြီးဆွဲဟု မြင်သောကာလ၌
မောင်စိုးမိုးက ထိုလူတန်းစားကို ‘ဖောင်တိန်ကိုင်လူတန်းစား’¹³ဟု သမုတ်
တော့သည်။ ယဉ်ကျေးမှုတော်လှန်ရေး၏ ဂယက်သည် ကြီးမားလွန်းလှရာ
ထိုအခါက မြို့နေလူတန်းစားအများစုမှာ ဘဝမမှန်သူများဘဝသို့ အလို
အလျောက် ရောက်ခဲ့ရချိန်ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် မောင်စိုးမိုးကိုယ်တိုင် လူတန်း
စားမျိုးတူစုအတွင်း ပြုတ်ကျခဲ့သောအခါ အသိတစ်စုံတစ်ရာကို ရလိုက်ပုံရ
သည်။ ‘မရင်နွေး၏အလှ’ဝတ္ထုတွင် ဤသို့ရေးခဲ့သည်။

မောင်စိုးမိုးတို့လို အင်ဂျင်နီယာများကို လမ်းဗိုလ်ကြီးဟု
ခေါ်သည်မှာ ဘယ်သောကာလက စတင်ခဲ့သည်မသိ။
အင်ဂျင်နီယာဆို၍ နားလည်ကြမည်မဟုတ်ပေ။

အလုပ်သမားများက လမ်းဗိုလ်ကြီးဟုခေါ်ခြင်းကို
ကြားရလေတိုင်း စိတ်ထဲ၌ ယားကျိကျိနှင့်တွန့်၍တွန့်၍
သွားမိသည်။...¹⁴

အင်ဂျင်နီယာစင်စစ်မှ လမ်းဗိုလ်ဟု ကန့်သတ်ခေါ်ဆိုခြင်းခံရသော
ထိုကာလတွင် ရုံးထိုင်အရာရှိများကို မောင်စိုးမိုးက ‘ဖောင်တိန်ကိုင်လူတန်းစား’
ဟုသတ်မှတ်ခြင်းမှာ ထိုအခါကလွှမ်းမိုးခဲ့သော အသိပညာနှင့် အင်အားကြီးမား
သော လူမျိုးစုတစ်စုံတစ်ရာ၏ ယဉ်ကျေးမှုအားဖြင့်လွှမ်းမိုးမှု၏ စနက်သာ

ဖြစ်သည်¹⁵။ မောင်စိုးမိုးသည်လည်းကောင်း၊ မာန်မြင့်သည်လည်းကောင်း ထိုကာလတွင်း၌ လွမ်းမိုးထားသော အမြင်တစ်စုံတစ်ရာ၏အောက်မှ မလွတ်ကင်းနိုင်။ မြို့နေရုံးထိုင်အရာရှိဆိုသည်မှာလည်း ဤသို့ဖြစ်သည်။

ဦးမျိုးလွင်ကမူ အရာရှိကြီးတို့၏ ရှိသင့်ရှိထိုက်သော ဟန်ပန်ဖြစ်နေသည့် နဖူးပြောင်၊ ကော်ကိုင်းနက် မျက်မှန် ထူနှင့် ပိုးသားတိုက်ပုံ၊ ရခိုင်လုံချည်၊ ယူအက်စ်အေသားရေ လက်ဆွဲအိတ်ပြား အနက်ကြီးနှင့်။¹⁶ ထိုမျှသာမက မြို့နေရုံးထိုင်အရာရှိတို့၏ နေ့စဉ်ဘဝမှာ အိမ်ကနေ ကားကလေးနဲ့ ရုံးခန်းပန်ကာအောက်မှာ ဖောင်တိန်ကိုင်နေရတဲ့လူပဲဗျ။ အစားကောင်းကောင်း ဝဝလင်လင်စားရတဲ့လူပဲဗျ။ အသားမဖြူဘဲ၊ မနုဘဲ၊ မဝဘဲ နေရိုးလားဗျ¹⁷ဟု ဆိုသည်။

ဤတွင် မာန်မြင့်တင်ပြထားသောအချက်အလက်တို့၏ မှန်ခြင်း၊ မှားခြင်းကို ဆွေးနွေးမည်မဟုတ်။ ၎င်းက ပုံဖော်လိုက်သော မြို့နေ ရုံးထိုင်အရာရှိတို့၏ပုံကို ဖော်ပြလိုက်ခြင်းသာဖြစ်သည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် စာရေးဆရာက ထုတ်ဖော်ပေးလိုက်သော ထိုအခါက မြို့နေရုံးထိုင်အရာရှိတို့(ဗြူရိုကရက်ဟုလည်း ထိုစဉ်ကခေါ်တတ်ပါသည်)၏ ပုံရုပ်ဖြစ်သည်။ စာရေးဆရာက ပေးလိုက်သောအသိတစ်ခုဖြစ်သည်။

ထိုအခါက အလုပ်လုပ်သောလူတန်းစားဟူ၍လည်းကောင်း၊ မြေကြီးနှင့် နီးစပ်သူများအဖြစ်လည်းကောင်း ဂုဏ်ယူဝင့်ကြွားစွာ မှတ်ယူခဲ့သူတို့သည် ပညာတတ်လူတန်းစားဟု သတ်မှတ်ခံလူတန်းစားအပေါ် ရယ်သွမ်းသွေးခဲ့ကြသည်။ စာရေးဆရာသည် ထိုအခါက ၎င်းအမြင်နှင့် လိုက်လျောညီထွေမှုရှိခဲ့သည်ဟု ဆိုရမည်။ ပညာတတ်လူတန်းစားတို့တွင် လက်တွေ့ဘဝနှင့်မနီးစပ်၍လည်းကောင်း၊ နိုင်ငံခြားပြန်ဖြစ်၍လည်းကောင်း ခလုတ်တိုက်ရန်အကောင်းဆုံးသူများမှာ ပီအိပ်(ချ)ဒီဘွဲ့ရများဖြစ်သည်။ အခြားသော လူတန်းစားတစ်ရပ်မှာ ဝင်ငွေကောင်း၊ လင်ကောင်း၊ မယားကောင်း အရလွယ်သော ဆရာဝန်များဖြစ်ခဲ့ကြသည်။ စာရေးဆရာသည် ထိုလူတန်းစားနှစ်ရပ်စလုံးကို

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

သူရပ်တည်ရာဘက်မှကြည့်၍ သရော်ခဲ့သည်။ ထိုမျှသာမက ထိုလူတန်းစား တို့အပေါ်သာယာခဲ့သောသူတို့ကိုပါ သရော်နိုင်ခဲ့သည်။ သူ၏ ‘ကျွန်မ အမျိုးသားကဒေါက်တာ’¹⁸၊ ‘ကောင်းပါ့ဗျာ’¹⁹ ဝတ္ထုတို့တွင် ဆိုခဲ့ ပြီးသော လူတန်းစားကို သရော်နိုင်ခဲ့သည်သာမက ‘ငဖလောင်း’²⁰ ဝတ္ထုတို့တွင်ပါ အကင်းမျှထည့်၍ ကလိခဲ့သည်ဟု ဆိုရမည်။

အသိပညာရှင်၊ အတတ်ပညာရှင်တို့၏ စည်းကမ်းတကျလုပ်ထုံး မှာ ထိုအခါက သရော်စရာဖြစ်ခဲ့သည်။ သရော်သင့်၊ မသင့်သည်လည်းကောင်း၊ သရော်ခြင်း၏ မှန်ကန်မှုရှိ၊ မရှိသည်လည်းကောင်း ထိုအခါက မှန်ခြင်း၊ မှားခြင်း တွေးဆဖွယ်မဟုတ်။ သရော်ရန်သာ လိုခဲ့သည်။

ပါရဂူတစ်ဦးရေးသားတင်ပြသည်နှင့်အညီ တော်ရုံတန်ရုံ လူများ၏ နားထဲသို့ ချောချောမောမောဝင်မသွားသည့် အခေါ်အဝေါ်များဖြင့် လူအထင်ကြီးခံရုံသာမက အောက် ခြေမှတ်စုများ၊ နောက်ဆက်တွဲဇယားများ၊ စကားလုံး အညွှန်းများပါ ထည့်သွင်းဖော်ပြထားသောကြောင့် အချက် အလက်ပြည့်စုံလှလေသည်။ ထို့ပြင် စာတမ်းပြုစုရာ၌ မှီငြမ်းကိုးကားထားသော အင်္ဂလိပ်စာအုပ်၊ ဂျာမန်စာအုပ်၊ ရုရှစာအုပ်စသည့် ဘာသာပေါင်းစုံ စာအုပ်စာရင်း အရှည် ကြီးကပင် စာတမ်း၏ခမ်းနားထည်ဝါမှုကို သက်သေခံနေ သကဲ့သို့ပင်။ ထို့ကြောင့် သုတေသနဆွေးနွေးပွဲ၌ သူ့ စာတမ်းကို ဝေဖန်ဆွေးနွေးရသည့်သူ မရှိတော့ဘဲ လက်ခံ လိုက်ကြလေသည်။²¹

‘ကောင်းပါ့ဗျာ’ ဝတ္ထုတွင် သူက အထက်ပါအတိုင်း ရေးသားခဲ့သည်။ ထိုအခါက ပညာတတ်တို့အား ၎င်းတို့၏ဆင်စွယ်ရဲတိုက်အတွင်းမှ အတင်း (အဓမ္မ)ထွက်ခိုင်းနေခဲ့သောကာလဖြစ်ရာ ပညာတတ်တို့၏ စည်းကမ်းနည်းလမ်း တကျရှိခြင်းသည်ပင် သရော်စရာ အကွက်ကောင်းဖြစ်ရသည်မှာ အဆန်း တကြယ်မဟုတ်တော့။ သရော်ခြင်း၊ ကလိလိုက်ခြင်းတို့မှာ စနစ်တကျဝေဖန်

ခြင်း မဟုတ်စေကာမူ သာမန်ဝေဖန်ရေး၊ ဝေဖန်လိုမှုများ၏ ရှေ့တော်ပြေးများ ဖြစ်လာတော့သည်။ ‘ပလေတို၏ ဂန္ထဝင်သာလိကာ’²²မှာ အခြားသော ဝတ္ထုတိုတစ်ပုဒ်ဖြစ်သည်။ ကျမ်းကိုးနှင့် ဆင်စွယ်ရဲတိုက်ထဲက ပညာတတ်များ ၏(ထိုအခါကစကားနှင့်ဆိုသော်) လက်တွေ့မဆန်သောဘဝကို သရော်လိုခြင်း ဖြစ်သည်။ သရော်ရာတွင်လည်း ထိရောက်ခဲ့သည်။ အခြားသော နောက်ဆက် တွဲအကျိုးသက်ရောက်မှုတစ်ခုမှာ ကြက်တူရွေးနှင့်သာလိကာဆိုသည်မှာ အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန်ဟု သိနားလည်ထားသော လူ့အဖွဲ့အစည်း တစ်စုံတစ်ခုအတွင်း ‘အသားမည်းမည်း၊ အပေါ်ပိုင်း ဗလာဟင်းလင်း၊ ပုဆိုးကြမ်းတစ်ထည်ကို တိုတိုလေးဝတ်ထားသော’²³ (ဤတွင် မြန်မာ၏သရုပ်ကို ဖော်ဆောင်ထား သော)သူတို့ကား အိမ်မွေးသတ္တဝါကိုပင်မရှောင် သတ်ဖြတ်စားသောက်တတ် သော လူရိုင်းတို့ဖြစ်နိုင်ပေသည်ဟု မှတ်ယူဖွယ် ဖြစ်နိုင်ခဲ့သည်။ ထိုအသိကို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်ခဲ့သည်။ ဤတွင် မိုက်ကယ်ဖူကိုး ရှင်းပြခဲ့သော ဘာသာစကား အသုံးအနှုန်း၏စနစ်နှင့် တည်ဆောက်မှုပေါ်တွင် အခြေခံမထားသော တစ်နည်း၊ လွတ်လပ်စွာပေါ်ပေါက်လာသော အတွေးတစ်ရပ်²⁴သာ ဖြစ်တော့ သည်။ ခုတ်ရာတခြား၊ ရှုရာတလွဲ ဖြစ်တတ်သောသဘောတို့ကို ဆိုလိုပါသည်။

[၄]

‘စာတည်းကလေး’ ဝတ္ထုတိုမှာ စာရေးဆရာ၏ တင်ပြချက်ပုံစံ ကွဲပြားသော ဝတ္ထုတစ်ခုဟုဆိုရမည်။ (‘ငဖလောင်း’ဝတ္ထုကို ထိုအမျိုးအစား တွင်ထည့်လိုသော် ထည့်နိုင်ပါသည်။) သူ၏ဝတ္ထုအတော်များများမှာ ရှေ့ပိုင်း တွင် တင်ပြခဲ့သော ဆာထာ၏ စာပေနှင့်စပ်လျဉ်းသောအဆိုပြုချက်တို့နှင့် လိုက်လျောညီထွေရှိနိုင်ခဲ့သော်လည်း ‘စာတည်းကလေး’တွင်မူ လမ်းခွဲလာ သည်ကို တွေ့ရနိုင်သည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် မော်ဒန်၊ မော်ဒန်လွန်တင်ပြမှု အပိုင်းနှင့်မိတ်ဖက်ပြုရန် ညွတ်လာခဲ့သည်ကို တွေ့ရနိုင်သည်။

‘စာတည်းကလေး’သည် အစဉ်အလာဝတ္ထုများတွင် ဦးတည် ရေးသားကြသော ပညာပေးပုံစံမျိုးမဟုတ်။ အတွေးသစ်၊ အမြင်သစ်တစ်ရပ်

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

ကိုလည်း ထုတ်ဖော်ခြင်းမပြု။ အကြောင်းအရာတစ်ရပ်ကိုသာ တင်ပြခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုအကြောင်းအရာမှာလည်း ယေဘုယျသဘောဖြင့်လည်းကောင်း၊ တူညီလက်ခံထားသော စံတစ်စုံတစ်ရာဖြင့်လည်းကောင်း၊ လက်ခံထားသော အသိပညာသဘောကိုဆောင်သည့် အကြောင်းအရာမဟုတ်။ စာတည်းကလေး က သူ၏ ပုဂ္ဂလိကအတွေ့အကြုံ၊ ပုဂ္ဂိုလ်ဘဝဆိုင်ရာအမြင်တို့ဖြင့် တင်ပြ ထားသော အကြောင်းတစ်ရပ်သာဖြစ်သည်။ မော်ဒန်၊ မော်ဒန်လွန်ဝတ္ထုသစ် များတွင် အားသန်လာသော အသိပညာမဟုတ်သည့် အသိတစ်စုံတစ်ရာကို တင်ပြသည့်သဘော ဖြစ်သည်။ စာရေးဆရာနှင့် ဝတ္ထု၏ဇာတ်ကောင်၊ စာရေး ဆရာနှင့်စာဖတ်သူတို့အကြား ဆက်သွယ်ပေးသူတို့မှာ တစ်သားတည်း ဖြစ်နေ ခဲ့သည်။ ထိုသို့ဖြစ်ရန်အတွက် စာရေးဆရာသည် သူ၏စစ်မှန်မှု၊ သရုပ်မှန် လောကကို သူဖာသာ တည်ဆောက်လိုက်တော့သည်။ စာရေးဆရာသည် ‘စာတည်းကလေး’ကို တည်ဆောက်ခဲ့သည်သာမက စာတည်းကလေးအမြင် နှင့် အမှန်တရားတို့ကို တည်ဆောက်ပေးထားလိုက်သည်။ စာတည်းကလေး၏ လောကကြီးသည် စာတည်းကလေး ပြောသမျှ၊ တင်ပြသမျှသာ ဖြစ်တော့ သည်။ တကယ့်ဘဝကြီးနှင့်လည်းကောင်း၊ ပြင်ပလောကကြီးနှင့်လည်းကောင်း မသက်ဆိုင်။ ‘စာတည်းကလေး’ကို တည်ဆောက်ရန်အတွက် စာရေးဆရာ သည် သူ၏ဘဝအတွေ့အကြုံများကို အခြေခံကောင်းအခြေခံမည်မှာ မငြင်း သာသော်လည်း စာတည်းကလေးပြန်လည်တင်ပြသောတင်ပြချက်တို့မှာ ထိုစာတည်းကလေး၏ အမှန်တရားနယ်ပယ်အတွင်းမှသာ ဖြစ်တော့သည်။

ထို့ကြောင့် စာတည်းကလေးကို သတ်ဖြတ်ပစ်ရန်မှာ လွယ်ခဲ့သည်။ ဝတ္ထု၏တည်ဆောက်ထားမှုဖြစ်စဉ်အတွင်း စာတည်းကလေးကို တဖြည်းဖြည်း ချုပ်ငြိမ်းသွားစေခဲ့သည်။ ဝတ္ထုသစ်များတွင် တွေ့လာရတတ်သော ဝတ္ထု၏ ဖြစ်စဉ်အတွင်း ပြောင်းလဲ၍သွားခြင်းနှင့် ဝတ္ထု၏ဖြစ်စဉ်အတွင်း ချေဖျက်ချုပ် ငြိမ်းသွားခဲ့ခြင်း နှစ်မျိုးစလုံးကို တွေ့လာရသည်။ သို့အတွက်လည်း စာတည်း ကလေး၏ဘဝကား ယာယီသာဖြစ်ခဲ့ရရှာသည်။ မော်ဒန်အနုပညာနှင့် ဝတ္ထုသစ်တို့တွင် လူတို့၏ဖြစ်တည်နေမှုမှာ ယာယီအခြေအနေနှင့် ယာယီ

ပတ်ဝန်းကျင်များ၌သာဖြစ်သည်²⁵ကို အဓိကထားဖော်ထုတ်ခဲ့ကြရာ စာတည်းကလေး၏ ဖြစ်တည်နေမှုတွင် ဝတ္ထုအရှိန်ရလာသည်နှင့်အမျှ သူ၏ မမြဲတရားသည် ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ရတော့သည်။ စာရေးဆရာသည် စာတည်းကလေးကို သူ၏ သတ်မှတ်ထားသောကာလအတွင်းသာ ရှင်သန်နေခဲ့စေချင်သည်။

အမှတ်တမဲ့ဖြစ်လာခဲ့သော စာတည်းကလေး၏ဘဝကို ချုပ်ငြိမ်းသွားစေရန် စာရေးဆရာက ဘွဲ့ရသွားစေခဲ့ခြင်းဖြင့် ဖန်တီးခဲ့သည်။ ထိုအခါ ဘွဲ့လက်မှတ်သည် ထန်းတက်ကောင်းသော လက်မှတ်ကဲ့သို့ မဆိုးလှစေကာမူ ထမင်းရှာစားရန် လက်မှတ်ရသကဲ့သို့ဖြစ်ခဲ့သည်။ ဘွဲ့လက်မှတ်ဖြင့် စာတည်းကလေးကို တကယ့်ဘဝထဲ တွန်းပို့လိုက်ကာ စာမျက်နှာပေါ်မှဘဝကို ချုပ်ငြိမ်းစေခဲ့သည်။ စာတည်းကလေး၏ဘဝမှာ ကန့်သတ်ခံရမှုသာဖြစ်ကြောင်း ပေါ်လွင်လာစေသည်။ ပစ်ချထားခြင်းခံရသောဘဝနှင့် ကန့်သတ်ထားခြင်းခံရသောဘဝတို့၏အကြား ဆက်စပ်မှုပေါ်လာခဲ့သည်။ ထိုအမြင်ကို စာရေးဆရာ(ဤနေရာတွင် မာန်မြင့်)က သိသိကြီးနှင့်သော်လည်းကောင်း၊ မသိဘဲနှင့်သော်လည်းကောင်း ရေးခဲ့ပေမည်။ သို့ရာတွင် ခေတ်သစ်ကာလ၏ လူသားတို့ သိမှတ်ခံစားနေရသောလူနှင့် သူဖြစ်တည်နေရသော လောကကြီးတို့၏အကြား ဆက်ဆံမှုသည်လည်းကောင်း၊ လူ၏လွတ်လပ်မှုနှင့်ကန့်သတ်ခံရမှုအပိုင်းသည်လည်းကောင်း၊ ရေရာသေချာခြင်းမရှိသော ကာလတရားကြီး၏အကြောင်းများသည်လည်းကောင်း၊ စာရေးဆရာ၏သိမှတ်ခံစားမှုအပိုင်းတွင် တစ်နည်းနည်းနှင့်တည်ရှိနေခဲ့ပေသည်။ ခေတ်သစ်လူသား၏ သိမှတ်ခံစားမှုက သူ၏ တင်ပြချက်အပိုင်းတွင်ပေါ်လာခဲ့တော့သည်။ ထို့ကြောင့် သူတင်ပြခဲ့သော အမှန်တရားများကို ဝတ္ထုဆန်လှသောအမှန်တရားများဟု ခေါ်ဆိုလိုက် ခေါ်ဆိုနိုင်သော်လည်း စင်စစ် ဝတ္ထုဆန်လှသောတကယ့်အမှန်တရားများဟု ဆိုရန်ကား ပို၍သင့်ပေသည်။

လွန်ခဲ့သောနှစ်၊နှစ်ဆယ်ကျော်ကရေးသားခဲ့သော မာန်မြင့်၏ဝတ္ထုတိုများတွင် ကာလတရား၏ ဘောင်ခတ်ထားခြင်းအတွင်းမှ ပေါ်ပေါက်ခဲ့သော အသိအမြင်၊ အသိပညာနှင့်ပတ်ဝန်းကျင်ရိုက်ခတ်မှုတို့၏ အကျိုးသက်ရောက်မှု

သူပတ်သောစာ သူရောသောစာ

က လွမ်းမိုးထားခဲ့ခြင်းများတွေ့ရနိုင်သည်။ ထိုအခါက လွမ်းမိုးခဲ့သော အသိ ပညာ တစ်စုံတစ်ရာကိုအခြေခံ၍ ရွှေမြင်ခဲ့သောအမြင်များကို မာန်မြင့်က ပြန်လည်၍ (ဤနေရာတွင် ဝတ္ထုတိုများအဖြစ်)တင်ပြရာတွင် သူက မည်သည်ကိုမြင်စေချင်သည်ကို မြင်ရန်လိုသည်။ သို့မှသာ သူ၏အားထုတ်မှုကို တန်ဖိုးထားနိုင်ပေမည်။ မည်သည်ကို မည်သို့သရော်သည်ဆိုခြင်းထက် မည်သည့်အတွက်သရော်ရကြောင်း သိသာမြင်သာရန်လိုသည်။ ယခုအခါ မာန်မြင့်တစ်ယောက် စာရေး-မရေးအကြောင်းကိုလည်းကောင်း၊ သက်ရှိ ထင်ရှား ရှိ-မရှိကိုလည်းကောင်း ကျွန်တော်မပြောပြနိုင်ပါ။ သို့ရာတွင် မာန်မြင့် အနေဖြင့် ယခုအခါတွင် ယခင်အခါများကကဲ့သို့ ထပ်တူညီသောအတွေး အမြင်များ ရှိကောင်းမှရှိတော့မည်ဟု ထင်ပါသည်။ အတွေးအမြင်များ ကာလတရားကိုမှီ၍ ပြောင်းတတ်သည်မှာ လက်ခံရမည့် အကြောင်းတစ်ခုသာ ဖြစ်ပါသည်။ အပြစ်တင်စရာမဟုတ်။

-
- ¹ Sartre, Jean- Paul.
 - ² Sartre, himself, called this, *la literature engage*.
 - ³ Quoted by R. Federman in his book *Critifiction*. State University of New York. 1993. p.4.
 - ⁴ ဤတွင် မော်ဒန်နှင့် မော်ဒန်လွန်စာရေးဆရာများက လက်ခံသည်ဟု လည်းကောင်း၊ သဘောထားခြင်းတူကြသည်ဟုလည်းကောင်း မဆိုလို။
 - ⁵ မာန်မြင့်။ ။ မြန်မာပြည်မှာလုပ်သည်နှင့် အခြားဝတ္ထုများ။ စာ တ။
 - ⁶ ယင်း။ ။ စာ ၃၇-၅၅။
 - ⁷ ယင်း။ ။ စာ ၅၁-၅၂။
 - ⁸ ယင်း။ ။ စာ ၅၃။
 - ⁹ ယင်း။ ။ စာ ၇၁-၉၂။
 - ¹⁰ ယင်း။ ။ စာ ၂၃၄-၂၅၂။

¹¹ ယင်း။ ။ စာ ၂၅၃-၂၇၂။

¹² ယင်း။ ။ စာ ၂၃၅။

¹³ ယင်း။ ။ စာ ၇၉။

¹⁴ ယင်း။ ။ စာ ၂၃၉။

¹⁵ ဤတွင် Antonio Gramsci ပြဆိုခဲ့သော hegemony သဘောကို ထည့်သွင်း စဉ်းစားနိုင်သည်။

¹⁶ မြန်မာပြည်တွင်လုပ်သည်။ စာ ၇၀။

¹⁷ ယင်း။ ။ စာ ၃၁၆။

¹⁸ ယင်း။ ။ စာ ၁၇၆-၁၉၀။

¹⁹ ယင်း။ ။ စာ ၂၁၆-၂၃၃။

²⁰ ယင်း။ ။ စာ ၅၆-၇၀။

²¹ ယင်း။ ။ စာ ၂၂၆။

²² ယင်း။ ။ စာ ၁၉၁-၂၁၅။

²³ ယင်း။ ။ စာ ၂၁၄။

¹⁵ Read, "Practising Criticism". In *Politics, Philosophy, Culture: Interviews and other writings of Michel Foucault, 1977-1984*, (ed.) Lawrence D. Kritzman. Routledge, New York and London, 1990, pp.152-156.

²⁵ Cited, *Critifiction*, pp.10-11.

နေရာအထားမှားခြင်း၊ ရှာဖွေ၍မရတော့ခြင်းနှင့် ပျောက်ဆုံးခြင်း

စာအုပ်အမည်	။	။ နိဗ္ဗာန်ဘုံပျောက်ဆုံးခြင်း
ထုတ်ဝေသူ	။	။ ပုဂံစာအုပ်တိုက်(စာအုပ်အမှတ် ၁၇၆)
ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခြင်း	။	။ သြဂုတ်လ၊ ၁၉၆၉
ပုံနှိပ်ခြင်း	။	။ ပထမအကြိမ်
ရောင်းဈေး	။	။ ၆ ကျပ်

[၁]

ဤဝတ္ထုကို ၁၉၆၉ ခုနှစ်တွင် ‘ရေးသား’ထုတ်ဝေခဲ့ရာ ကာလအတိုင်းအတာအားဖြင့် နှစ်ပေါင်းသုံးဆယ်နီးခဲ့ပြီဟုဆိုရပါမည်။ ဝတ္ထု၏ အကြောင်းကိုမဆွေးနွေးမီ စာအုပ်၏အကြောင်းကို စဉ်းငယ်မျှ ဆွေးနွေးလိုပါသည်။ ဝတ္ထုတစ်အုပ်လုံးမှာ စာမျက်နှာပေါင်း ၇၈၉ မျက်နှာရှိပါသည်။ ဟင်္သာပုံနှင့်ဆယ့်ငါးပြားတန်တံဆိပ်ခေါင်းကို မတွေ့ခဲ့ဘူးသူများအဖို့ စာအုပ်တန်ဖိုးခြောက်ကျပ်ဆိုသည်ကိုကြည့်ကာ ဇေဝေဝေါဖြစ်နိုင်ပါသည်။ စင်စစ် ဤအချက်သည်ပင် ကာလတရား၏ ပြောင်းလဲခဲ့ခြင်းနှင့် ပြောင်းလဲနေခြင်း၏

အထောက်အထားများဖြစ်ကြပါသည်။ ဤသည်မှာပင် ယခုအခါကာလများ သို့မဟုတ် ယနေ့များ၏အမြင်မှကြည့်လျှင် စာအုပ်၏ဝိသေသထူးခြားမှု တစ်ရပ်ဖြစ်ကြောင်း ပို၍ ထင်သာမြင်သာပါသည်။

အခြားသော ထူးခြားမှုတစ်ရပ်မှာ ထို ၇၈၉ မျက်နှာရှိသော စာတစ် အုပ်ကို တစ်လ(သာသာ)အချိန်အတွင်း အပြီးရေးသားနိုင်ခဲ့သည်ဟု ဆိုခြင်းပင် ဖြစ်သည်^၁။ ဇာတ်ကောင်အများအပြား၊ ကာလတရားအားဖြင့် အနည်းဆုံးသုံးခု လူမှုရေး၊ နိုင်ငံရေး အပြန်အလှန်ပတ်သက်နေသောအကြောင်းအရာများ စသည် တို့ဖြင့် ပြည့်နှက်နေ၍ အချို့က ဝတ္ထုထုတ်လုပ်မှုကာလကိုကြည့်ကာ သံသယ ဖြစ်ကောင်းဖြစ်ကြပါလိမ့်မည်။ သို့သော် ဤကိစ္စအတွက် သံသယမရှိသင့်ပါ။ ဉာဏ်ကြီးသူများ၊ ဉာဏ်ရည်ဉာဏ်သွေး မြင့်မားသူများမှာ ထိုကဲ့သို့ စွမ်းဆောင် နိုင်ကြပါသည်။ စာရေးဆရာက ထို ၇၈၉မျက်နှာရှိခဲ့သော ဝတ္ထုကို တစ်လ (သာသာ)အချိန်အတွင်း အပြီးရေးခဲ့သည်ဟုဆိုသော်လည်း သူ၏ဝတ္ထုအား နှစ်ရှည်ခံရန် များစွာအားထုတ်ခဲ့သည်မှာ ပေါ်လွင်နေသည်။ သူ၏ဦးတည်ချက် မှာ ‘ခေတ်အမျိုးမျိုးပြောင်းလာသည့်အခါ အခြေအနေအမျိုးမျိုးကြောင့် ခေတ်သစ်၏ခေါ်ရာသို့မလိုက်နိုင်ဘဲ ကျဆုံးသွားသည့်လူတန်းစားတစ်ရပ် အကြောင်းဖြစ်သည်’^၂ ဟု ဆိုခဲ့သည်။

ယခုအခါ ကျွန်တော်တို့သည် ခေတ်သစ်တစ်ခုအတွင်း ထပ်မံဝင် ရောက်လာခဲ့ပြီသာမက ပေါက်ပြားကိုပေါက်ပြားဟူပင် ပြန်လည်ခေါ်ဝေါ် သုံးစွဲလာကြပြန်ရာ ထို ‘ခေတ်သစ်၏ခေါ်ရာ မလိုက်နိုင်ဘဲ ကျဆုံးခဲ့သည့် လူတန်းစားတစ်ရပ်အကြောင်း’ဆိုသည့်အသုံးအနှုန်းမှာ ပိုမို၍စိတ်ဝင်စားစရာ ကောင်းလာခဲ့ပါတော့သည်။ ခေတ်တိုင်းတွင် ခေတ်၏ပြောင်းလဲခြင်းနှင့်အတူ လိုက်ပါမပြောင်းလဲနိုင်ကြသူများ၊ တရားသေကြသူများ၊ ရှင်ပြုတုန်း ရွှေထီး ဆောင်းခဲ့ကြသူများ၏ ခေတ်သစ်အပေါ်ထားရှိသော အဆိုးမြင်ရှုထောင့်များမှာ တွေ့ရလေ့ရှိပါသည်။ ၎င်းတို့နှင့်ပတ်သက်သော(စာရေးဆရာ၏)အမြင်နှင့် (စာရေးဆရာက ပေးချင်သော) အသိတစ်စုံတစ်ရာကိုကြည့်ရပါမည်။

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

[၄]

အကယ်၍ ပထမစာမျက်နှာသုံးရွက်ကို အလေးဂရုပြု၍မဖတ်ခဲ့သော် ဤဝတ္ထု၏ ဇာတ်ကောင်တစ်ဦးဖြစ်သူ စောဖိုးအေးက ပြန်လည်တင်ပြသော ဇာတ်လမ်းဟု ထင်မှတ်ဖွယ်ရှိသည်။^၃ သို့မဟုတ် ဒူးယားဆွေးနွေးပွဲတွင် စောဖိုးအေးနှင့်အတူရှိသည့် မောင်စိုးမောင်၏ပြန်လည်တွေးဆခန်းဟု ထင်မှတ်ထားရန်ရှိသည်။ သို့ရာတွင် မည်သူ၏ တင်ပြဖော်ထုတ်မှုမှန်း ဝေခွဲရန်မလွယ်။ ထိုစာမျက်နှာ ၁၊ ၂ နှင့် ၃ တို့မှာ ဝတ္ထုသား၏တစ်နေရာမှ ဆွဲထုတ်ထားခဲ့သော အပိုင်းလည်းမဟုတ်။ ဝတ္ထုမှာ စာမျက်နှာ ၅ မှသာ စသည်ဖြစ်၏။ အကယ်၍ စာမျက်နှာ ၇၈၈ မှ ဇာတ်ကောင်မောင်စိုးမောင်ပြောစကားဖြစ်သည့် ‘မေမေအကြောင်းတွေးရင် မောတယ်၊ ဂါဂါရင်ဒုံးယာဉ်နဲ့ ကမ္ဘာကို ပတ်ရသလိုပါပဲ’ ကို စာမျက်နှာ ၃ ပါ စာကြောင်းအချို့ဖြစ်သည့် ‘သူသည်အလွန်မောပန်းစရာကောင်းသည့် ခရီးရှည်ချီတက်ပွဲကြီးကို ချီတက်နေသည်။’ ‘ဒုံးယာဉ်ဖြင့် ဂါဂါရင်ကမ္ဘာကိုပတ်သည့် ခရီးနှင့်တူသည်လည်း ထင်မိသည်’ ဟူသောစာကြောင်းများနှင့် ယှဉ်တွဲဆက်စပ်ကြည့်သော် စာမျက်နှာ ၁၊ ၂၊ ၃ ပါ အကြောင်းအရာတို့မှာ မောင်စိုးအောင်၏တွေးဆချက်ဟု ဆိုရပေမည်။

ဝတ္ထု၏အစမှာပင် သတိထားရန်အကြောင်းတွေ့လာရပြန်သည်။ ဝတ္ထုမှာ သီပေါမင်းပါတော်မူပြီးချိန်မှစသည်ဟုထင်ရန် အကြောင်းရှိသော်လည်း စင်စစ် ထို့ထက်စောခဲ့သည်။ မင်းတုန်းမင်းလက်ထက်က စခဲ့သည်ဟု ဆိုလိုကဆိုနိုင်ပါသည်။ ဝတ္ထုတွင်ပါသော မျိုးဆက်သုံးခုအနက် အစောဆုံးဖြစ်သော မျိုးဆက်ကို တည်ထောင်ခဲ့သူမှာ ရွှေဘို၊ ကျောက်မြောင်းဘက်မှ ဆင်းသက်လာကြသော ကျော်သူနှင့်ဗလတို့ဖြစ်သည်။^၄ သို့အတွက် ဤဝတ္ထုအား ဖတ်ရာတွင် အနက်ယူမလွဲရန်သာမဟုတ်၊ လမ်းစမပျောက်ရန်လည်း သတိထားရန် လိုအပ်လာပါသည်။

ပျောက်ဆုံးသွားသောနိဗ္ဗာန်ဘုံအကြောင်းကိုလည်း စဉ်းစားရန်ရှိလာသည်။ စာရေးဆရာက သူ၏အမှာတွင် ‘ခေတ်သစ်၏ခေါ်ရာသို့ မလိုက်နိုင်ဘဲ ကျဆုံးသွားသည့် လူတန်းစားတစ်ရပ်အကြောင်းပင်ဖြစ်သည်’ ဟု ဆိုခဲ့ရာ

လူတန်းစားတစ်ခု(ခု)၏ ကျဆုံးမှုအကြောင်းဟု တွေးဆရန်ရှိပါသည်။ သို့ရာတွင် ဝတ္ထု၏နိဂုံးပိုင်းတွင် မောင်စိုးမောင်ပြောသောစကားတို့အနက် ဤသို့ပါခဲ့ပါသည်။

‘သည့်အရင်က မေမေဘဝဟာ လောကနိဗ္ဗာန်ပဲ၊ နောက်တော့ အဲဒီလောကနိဗ္ဗာန်လေး ဘယ်ရောက်သွားတယ် မသိတော့ဘူး’

ထို့ကြောင့် ပျောက်ဆုံးသွားသောနိဗ္ဗာန်ဘုံမှာ ဝတ္ထု၏ အဓိကဇာတ်ကောင်ဖြစ်သူ ဒေါ်ညွန့်ညွန့်ခင်၏ နိဗ္ဗာန်ဘုံသာ ဖြစ်တော့သည်။ ဒေါ်ညွန့်ညွန့်ခင်သည် ကာလတရား၏ပြောင်းလဲခြင်းများအတွင်း၌ သူဖြစ်စေချင်သလို ဖြစ်အောင် လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။ အောင်မြင်သည်၊ မအောင်မြင်သည်များရှိခဲ့သော်လည်း သူဖြစ်စေချင်သလို ဖြစ်ခဲ့သည်ကများသည်။ သို့ကြောင့်လည်း သူလုပ်ချင်သည်များကို လုပ်နိုင်ခဲ့သည့်အတွက် နိဗ္ဗာန်ဘုံတစ်ခုကို သူက တည်ဆောက်ထားနိုင်ခဲ့သည်ဟု ဆိုရမည်။ ဤတွင် ဒေါ်ညွန့်ညွန့်ခင် မည်သို့ တည်ဆောက်ခဲ့သည်ဆိုခြင်းထက် မည်သူ၏ နိဗ္ဗာန်ဘုံဖြစ်သည်ဆိုသည်ကို ဆန်းစစ်ကြည့်ရန်လိုလားသည်။ ဒေါ်ညွန့်ညွန့်ခင် ပါဝင်ပတ်သက်နေသော ပတ်ဝန်းကျင်ရှိ လူမှုဝန်းကျင်တစ်ခုလုံးတွင် ထိုနိဗ္ဗာန်ဘုံကလေး၏ အကျိုးသက်ရောက်မှုကို ခံစားရခဲ့ပါ၏လော။ ဤတွင်ဆိုလိုသည်မှာ လူတစ်စု၊ လူတန်းစားတစ်ရပ် ‘ကတည်ဆောက်ခဲ့သော သို့မဟုတ် အကျိုးစီးပွားအတွက် ဖြစ်သော’ နိဗ္ဗာန်ဘုံလော။ လူတစ်ဦးတစ်ယောက် ‘၏’ သို့မဟုတ် ‘အတွက်’ နိဗ္ဗာန်ဘုံလောဆိုသည်ကို ကြည့်ရန်လိုအပ်လာသည်။ စာရေးဆရာကရေးခဲ့သော ‘လူတန်းစား’ဆိုသည့်အသုံးအနှုန်းကို လေ့လာရန် လိုအပ်လာသည်။

ဤတွင် တင်ကူး၍ လက်ခံထားရမည့်အကြောင်းတစ်ခု ရှိပါသည်။ ၎င်းမှာ စာရေးဆရာပါဝင်ပတ်သက်နေသော ကာလတရား၏အတွင်းမှ ၎င်းအား လွှမ်းမိုးနေခဲ့သောအသိပညာ၏အပိုင်း ဖြစ်သည်။ ထိုအခါက မာကွံ(စ်)ဝါဒမှာ အရှိန်အဟုန်ကောင်းနေခဲ့သည်။ အနောက်ဘက်မှ လွင့်ပါးလာသော မာကွံ(စ်)ဝါဒအပြင် မြောက်ဘက်မှ မျောပါလာသော ယဉ်ကျေးမှု တော်လှန်ရေး၏ အရိပ်အရောင်များအကြောင်းတို့မှာ ပြောဆို၍ကောင်းသောကာလ

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ပြည်တွင်းဖြစ်နိုင်ငံခြားအရက်နှင့် အတူတကွ ကြီးပြင်းလာသော ပြည်တွင်းဖြစ် နိုင်ငံခြားအရင်းခံ မာက်(စ)ဝါဒမှာလည်း စိတ်ကူးတိမ်တောင်တို့၏အလည်တွင် စံပယ်တော်မူခိုက်ဖြစ်သည်။ ‘လူတန်းစား၊ ‘လူတန်းစားပဋိပက္ခ’ အစရှိသည့် စကားလုံးများမှာ မှန်သည်ဖြစ်စေ-မှားသည်ဖြစ်စေ၊ သို့မဟုတ် အနက်ရင်းကို သိသည်ဖြစ်စေ-မသိသည်ဖြစ်စေ၊ အသုံးကောင်းလာသောကာလ ဖြစ်ခဲ့သည်။ မြန်မာတို့၏အစဉ်အလာ အကျိုးတူလူနေမှုပုံစံအတွင်းမရှိခဲ့သော ပဋိပက္ခသဘောဆောင်သည့် လူတန်းစားအမြင်ကို နိုင်ငံရပ်ခြား အတွေးအခေါ်မှ ဘာသာပြန်ကာ သွတ်သွင်းခဲ့သည်။ သူကြီးဘုရားရွာသားကောင်းမှု ဟု ကျေနပ်နှစ်သိမ့်ခြင်းတွင်အခြေခံသော မြန်မာတို့၏အတွင်းသို့ မုန်းတီးမှုအခြေခံသော လူတန်းစားအမြင် ဝင်ရောက်လာခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် ထိုအခါကာလတွင် ရေးသားခဲ့သောဝတ္ထု၌ စာရေးဆရာက လူတစ်ဦးတစ်ယောက် သို့မဟုတ် လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုဟုမသုံးဘဲ လူတန်းစားတစ်ရပ်ဟုသုံးစွဲခဲ့သည်မှာ လက်ခံရပါမည်။ ယခုအခါတွင် မှန်ခြင်း၊ မှားခြင်းနှင့် မဆိုပါ။

ဤတွင် စာရေးဆရာက သုံးစွဲခဲ့သော ‘ခေတ်သစ်’ ဟူသော အသုံးအနှုန်းကို စဉ်းစားရန်လိုအပ်လာပြန်ပါသည်။ ‘ခေတ်သစ်’ကို ‘မော်ဒန်’ ဟူသော အသုံးအနှုန်း (အထူးသဖြင့် ဤစာအုပ်တွင် စာရေးဆရာ၏သုံးနှုန်းမှု၌)နှင့် လည်းကောင်း၊ သတ်မှတ်ထားသောကာလအတိုင်းအတာတစ်ခုနှင့်လည်းကောင်း ရောထွေးမပစ်မိရန် လိုအပ်ပါသည်။ စာရေးဆရာက ခေတ်သစ်ဟု သုံးနှုန်းသောအသုံးအနှုန်းမှာ နိုင်ငံရေးစနစ် တစ်စုံတစ်ရာပြောင်းလဲသွားမှုကို အခြေခံ၍ လူမှုဆက်ဆံရေး ပုံစံပြောင်းလဲသွားခြင်းကို ဆိုလိုကြောင်း သူ၏အရေးအသားများအရ သိနိုင်သည်။ နိုင်ငံရေးအသိပညာတစ်စုံတစ်ရာမှ ဩဇာအာဏာကိုဖြစ်ထွန်းစေခဲ့ရာ ထိုဩဇာအာဏာ၏အောက်၌ လိုက်လျောညီထွေစွာဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဆန့်ကျင်ကန့်ကွက်စွာဖြင့်သော်လည်းကောင်း ပေါ်ပေါက်လာတတ်သည့် လူမှုဆက်ဆံရေးပုံစံသစ်တို့ ပေါ်ပေါက်သောကာလ(သစ်)တစ်ခုကို ဆိုလိုခြင်းသာဖြစ်၏။ တစ်နည်းဆိုသော် ကာလသစ်

New Eraကို ဆိုလိုသည်သာဖြစ်၏။ ထို့ပြင် မြန်မာတို့၏ အသိပညာဖြစ်ပေါ် တိုးတက်မှုအစဉ်တွင် အနောက်တိုင်းသမိုင်းတွင်ကဲ့သို့ ခေတ်သစ်ကို ဖြစ်ပေါ် စေခဲ့သော The Age of Enlightenment မရှိခဲ့ပေ။ ဤဝတ္ထုတွင် သုံးစွဲခဲ့ သော ‘ခေတ်သစ်’ ဟူသော အသုံးအနှုန်း၏အနက်ကို အနောက်တိုင်း အသိ ပညာ ဖြစ်ပေါ်တိုးတက်မှုကို အခြေခံသုံးစွဲခဲ့သည့် ‘ခေတ်သစ်’ ဟူသော အသုံး အနှုန်းနှင့် တသဘောတည်းမထားမိရန်မှာလည်း အရေးကြီးလှသည်။

[၃]

ဤဝတ္ထုရှည်ကြီးတွင် အဓိကတွေ့ရသောအပိုင်းများမှာ အစဉ်အလာ မြန်မာတို့၏ လူမှုဆက်ဆံရေးပုံစံ (ဤတွင် မိသားစုနှင့် မိမိပါဝင်ပတ်သက် နေသောပတ်ဝန်းကျင်ကိုသာ ဆိုလိုသည်)နှင့် နိုင်ငံရေးစနစ် တစ်စုံတစ်ရာ ပြောင်းလဲမှုအောက်တွင် လိုက်ပါပြောင်းလဲတတ်သည့် လူမှုရေးပုံစံတို့၏ အကြောင်းများ ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံရေးပုံစံများပြောင်းလဲခြင်းဟုဆိုသဖြင့် ဤဝတ္ထုတွင် သမိုင်းဆိုင်ရာအချက်အလက်များပါဝင်နေသည်ဆိုသည်ကို လက်ခံထားရတော့မည်။ သို့ရာတွင် သမိုင်းနောက်ခံပြုဝတ္ထုဟု မဆိုနိုင်။ စာရေးဆရာက သူ၏ကျွမ်းကျင်မှုဖြင့် သင့်တင့်လျောက်ပတ်သည့်အခါတိုင်း သမိုင်းဆိုင်ရာအချက်အလက်များကို ဖော်ထုတ်တင်ပြခဲ့သည်မှာ မှန်၏။ သို့ရာ တွင် သမိုင်းတွင် အဓိကပါဝင်ပတ်သက်ခဲ့သူများအား ဇာတ်ကောင်ပြု၍ လည်းကောင်း၊ သမိုင်းအဖြစ်အပျက် ‘အလုံးစုံ’ ပေါ်တွင်တည်မှီ၍ ဇာတ်လမ်း ဖွဲ့ထားသည်လည်းကောင်းမဟုတ်။ သို့ရာတွင် စာရေးဆရာ၏ အရေး အသားတွင်ပို့(စ)ကိုလိုနီရယ်⁵ အရေးအသား အားသန်မှုကို တွေ့လာရသည်။ သို့မဟုတ် လွှမ်းမိုးထားမှုများ တွေ့ရသည်ဟု ဆိုရပါမည်။

စာရေးဆရာမှာ ပို့(စ)မော်ဒန်⁶ ကာလ၏ လူသားဖြစ်နေခြင်းအတွက် သူသည် (ကြိုက်သည်ဖြစ်စေ၊ မကြိုက်သည်ဖြစ်စေ) ပို့(စ)ကိုလိုနီရယ်အမြင်၊ အတွေးများရှိနေမည်ကို လက်ခံထားရပါမည်။ ကိုလိုနီပြုကျင့်ခံခဲ့ရသော နိုင်ငံအများအပြားမှ စာရေးဆရာနှင့်ပညာတတ်အများသည် ၆၀ ပြည့်နှစ်

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

ကာလများ၏ နောက်ပိုင်းမှစတင်၍ ကိုလိုနီပြုကျင့်ခဲ့သူများနှင့် ၎င်းတို့၏ ယဉ်ကျေးမှု၊ စာပေ အစရှိသည်တို့ကို ပြန်လည်လေ့လာကြည့်လာကြခြင်း၊ ဝေဖန်လာခြင်းများသာမက ဆန့်ကျင်မှုများပင် ပြုလာကြသည်။ ဂရမ်ချီ^၇ တင်ပြခဲ့သော ယဉ်ကျေးမှုအားဖြင့် လွှမ်းမိုးခဲ့ခြင်းအကြောင်းများကို ဖော်ထုတ် စစ်ကြောလာကြသည်။^၈ တစ်နေရာတွင် စာရေးဆရာက ဤသို့ ရေးခဲ့သည်။

‘ဘုရားသခင်ဖန်ဆင်း၍သာ ဤကမ္ဘာကြီးဖြစ်လာသည်။
ထို့နောက်အာဒံနှင့် ဧဝ၊ ထို့နောက် ငါတို့လူသားများ’။
ဤအယူဝါဒကိုသွတ်သွင်းရန် သာသနာပြုတို့သည် အရှေ့
တစ်လွှားသို့ ရောက်လာကြသည်။ သူတို့က ကျောင်း
ထောင်သည်။ ဘုရားရှိခိုးကျောင်း ဆောက်သည်။ ဘုရား
သခင်အလိုတော်ကို ပြောဟောညွှန်ပြသည်။ သူတို့
ထောင်သည့် ကုလားဖြူစာသင်ကျောင်းသို့ သျှောင်ထုံးရှင်
မြန်မာကလေးတစ်စု တက်ကြသည်။ သူတို့၏ ဘုရား
ရှိခိုးကျောင်းသို့ လုံချည်ဝတ် မြန်မာလေးတစ်သိုက် တက်
ကြသည်။^၉ ခေတ်သစ်၏အလိုကို ခေတ်သစ်၏သားသမီး
များ လိုက်ပါကြရကုန်သည်။

စာရေးဆရာက ကိုလိုနီပြုကျင့်ခံရသောလူမျိုးတစ်စုမှာ နယ်ပယ်
များကိုသာ သိမ်းပိုက်ခံရသည်မဟုတ်။ ကိုလိုနီပြုကျင့်သူတို့က ကိုလိုနီပြုကျင့်
ခံရသူတို့အပေါ် သူတို့၏ယဉ်ကျေးမှု၊ ဘာသာရေးစသည်တို့ကိုပါ လွှမ်းမိုး
လာစေခဲ့ကြောင်း ပြဆိုခဲ့သည်။ မှန်သည်ဖြစ်စေ၊ မှားသည်ဖြစ်စေ ကိုလိုနီပြု
ကျင့်ခံရသူတို့၏အမြင်ကိုထိန်းချုပ်လာနိုင်ခဲ့သည်။ ဤသည်ကို စာရေးဆရာက
တင်ပြလိုသောအခါ မြို့သူကြီးဦးရွှေဖြူအမြင်ဖြင့် ဤသို့ပုံဖော်ခဲ့သည်။

‘ဒို့ဆီမှာ မက်သောဒစ်ကျောင်းဆိုတာဖွင့်လိမ့်မယ်၊ သူတို့
ဘုရားရှိခိုးကျောင်းဖွင့်ဖို့လဲ သူတို့ဘုန်းကြီးရောက်နေပြီ၊
မက်သောဒစ်ကျောင်းမှာ ကုလားဖြူစာသင်မယ်။ ကုလား
ဖြူစာက ခေတ်စာကွ၊ နောင်ကုလားဖြူစာတတ်မှ အရာ
ဝင်မယ်။’^၉

ဤအမြင်မှာ ကိုလိုနီပြုကျင့်ခံရသည့်နိုင်ငံများတွင် ပေါ်ပေါက်ခဲ့သော အမြင်မျိုးဖြစ်သည်။ အနောက်တိုင်း စာ၊ စာပေ၊ ယဉ်ကျေးမှု စသည်တို့သည် ကိုလိုနီပြုကျင့်ခံရသူတို့အဖို့ ‘အရာရာ’ ဖြစ်လာခဲ့သည်။ သို့သော် ရေရာသော အသိတစ်ခုမဟုတ်။ ထို့ကြောင့်လည်း ဘိုဟီးမား¹¹၏အမြင်တွင် ‘ချားလ်(စ) ဒစ်ကင်၏ အရေးအသားကို ဖတ်ရှုပြီးနောက် ကိုလိုနီပြုကျင့်ခံရသောနိုင်ငံမှ ကလေးများအဖို့ လန်ဒန်မြို့မှ မြူကြပုံကို မိမိတို့ရပ်ရွာက ရာသီဥတုထက်ပို၍ သိလာကြသည်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် ထိုမြို့၊ ထိုအင်္ဂလန်(လန်ဒန်)မှာ သူတို့ အတွက် ရေရာခဲ့သည်မဟုတ် ။.....’¹²ဟု ဆိုခဲ့သည်။ ဤဝတ္ထုရှည်ကြီး၏ ပထမပိုင်းတွင် ပို့(စ)ကိုလိုနီရယ်ကာလမှ စာရေးဆရာ၊ ပညာတတ်တို့က ကိုလိုနီစနစ်၊ လူမျိုးခြား အုပ်ချုပ်ချယ်လှယ်မှု၊ မျိုးချစ်စိတ်ပေါ်ပေါက်လာပုံ စသည်တို့ကို တင်ပြဖော်ထုတ်ရင်း ပြန်လည်ဆန်းစစ်မှုများပြုလာတတ်သည့် အရေးအသားများပါနေခဲ့သည်ဆိုခြင်းမှာ မငြင်းသာချေ။

ထို့ပြင် ထိုအခါက မတူညီခဲ့မှုတစ်ခုကို စာရေးဆရာက သူ၏အရေး အသားတွင် ထောက်ညွှန်းပြခဲ့သည်။ မိမိ(မြန်မာ)နှင့် အခြားသူတို့ (အနောက် နိုင်ငံသားများ)၏အကြား မတူညီမှုများကို ဖော်ထုတ်ပြသည်။ အချက်အလက် အားဖြင့် မှန်သည်ဖြစ်စေ၊ မှားသည်ဖြစ်စေ၊ စာရေးဆရာက စာဖတ်သူကို ထိုအခါကရှိခဲ့သော အခြားသူတို့၏အခြေအနေကို ဤသို့ပြခဲ့သည်။

‘ကုလားဖြူဆိုတာက ပရိယာယ်အကြွယ်သားလားကွ၊ လက်နက်နိုင်ငံကြီးလဲဖြစ်ပြန်၊ စစ်အင်အားကလဲ ကောင်း ပြန်၊ သူ့အတွက်တိုက်ပေးမဲ့၊ သူ့အတွက်အသေခံပေးမဲ့ လူကလဲပေါ်ပြန်ဆိုတော့ ကြွကြွ၊ ကြွကြွနဲ့ နေတော့တာ ပေါ့.....’^{၁၃}

တစ်ချိန်တည်းမှာပင် မိမိ(မြန်မာ)၏ပုံရိပ်ကို ဤသို့ ဖော်ပြပြန်သည်။

‘သားထောက်သမီးခံရှိပြန်တော့လည်း သူများ လိုပင် ဘုန်းကြီးကျောင်းထား၊ မင်္ဂလာသုတ်၊ ပရိတ်ကြီး ကုန်လျှင်ထွက်၊ ကိုယ်ပိုင်ဓားမဦးချ ယာလေးထွန်၊ ဒီလို

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

နေကြသူများဖြစ်သည်။..... ရှေ့ဘာဖြစ်ဦးမယ် မသိဘူး
ဟူ၍ကား ဘာဖြစ်မည် မမှန်းဆနိုင်သော ရှေ့ရေးကိုတွေး
၍ ပူတတ်ပင်တတ်သည်။ သူတို့တွေးသောရှေ့ရေးမှာ
ကောင်းကွက်တစ်ခုမျှ မဟုတ်။.....¹⁴

ထိုပြင် အရှေ့တိုင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ကျွမ်းကျင်နဲ့စပ်ကြသည်ဆိုသော
အနောက်တိုင်းသားတို့¹⁵၏ အရှေ့တိုင်းအပေါ် ပုံဖော်ခဲ့မှုကို စာရေးဆရာက
ထောက်ပြခဲ့သည်။

‘အနောက်၏အမြင်၌ အရှေ့တစ်လွှားဆိုသည်မှာ အရိုင်း
အစိုင်းတို့ဒေသ၊ ဘုရားမရှိ၊ တရားမရှိ လူသားစားလူရိုင်း
တို့၏ ဒေသနီးပါး အထင်ရောက်စေခဲ့သည်’¹⁶၊

တစ်နည်းဆိုရသော် ‘နိဗ္ဗာန်ဘုံပျောက်ဆုံးခြင်း’ ဝတ္ထုရှည်ကြီး၌
ကိုလိုနီလက်အောက်မှ လွတ်မြောက်ခဲ့သော လွတ်လပ်ရေးရပြီး(စ)နိုင်ငံတစ်ခုမှ
တိုင်းရင်းသားစာရေးဆရာ၏ ဖော်ထုတ်တင်ပြရေးသားချက်တွင် ထွေးရော
ယှက်တင်ဖြစ်နေသောအမြင်များ ပါဝင်နေခဲ့သည်။ ထပ်မံ၍ တစ်နည်းဆိုရ
ပြန်သော် လူဖြူတို့၏ (ကိုလိုနီစနစ်အပါအဝင်) လုပ်ဆောင်ချက်များအပေါ်
အပြတ်အသတ်တိုက်ခိုက်ကာ ဝေဖန်မည့်အစား အဖက်ဖက်မှကြည့်ကာ စကား
နည်း ရန်စဲ လုပ်ခဲ့လေသည်။

[၄]

စာရေးဆရာသည် ကိုလိုနီစနစ်ကြီးတစ်ခုလုံးကို ဆန့်ကျင်လိုပုံမရ။
အထူးသဖြင့် ဝတ္ထု၏ရှေ့ပိုင်းတွင် မြို့သူကြီး ဦးရွှေဖြူက သားဖြစ်သူအား
ကုလားဖြူစာသင်ခိုင်းမည်ဟု ဆုံးဖြတ်သောအခါ စာရေးဆရာက ခေတ်မီခြင်း
နှင့် အနောက်တိုင်းဆန်ခြင်း၏သဘောကို ပြခဲ့သည်။ ဦးရွှေဖြူ၏အနေအထားမှာ
အယူအဆသစ်တစ်ခု သို့မဟုတ် ခေတ်နှင့်အညီနေလိုသောအမြင်ရှိမှု သို့တည်း
မဟုတ် အများနှင့်မတူညီသောအမြင်ရှိခဲ့မှုစသည့် အမြင်တစ်ခုခုအတွက် မိမိ၏
လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း၌ပင် အထီးကျန်ဖြစ်နေရခြင်းသဘော ရောက်ခဲ့ရသေး

သည်။ စာရေးဆရာသည် အစဉ်အလာနှင့် အစဉ်အလာကို ရုန်းထွက်လိုမှု နှစ်ခုအကြားရှိ အခြေအနေကိုပြခဲ့သော်လည်း အဆုံးအဖြတ်မပေးခဲ့။ ‘ကုလား ဖြူစာ မတတ်ပေမယ့် ထမင်းငတ်မသေပါဘူး...’¹⁷ ဟု ရေးပြခဲ့သကဲ့သို့

‘ခေတ်ပြောင်းနေသည်။ ပြောင်းနေသည့်ခေတ်သဘောကို သူတို့နားမလည်ကြ။ သူတို့ကိုလည်း အပြစ်မဆိုသာ။ မန်းရွှေမြို့တော်ရှိ မှူးကြီးမတ်ရာတို့သည်ပင် ပြောင်းနေ သည့် ခေတ်သဘောကို နားမလည်ကြ။ ...ကမ္ဘာနှင့် တစ်နည်းမဟုတ်တစ်နည်း ဆက်ဆံရတော့မည်။ ကိုယ်က မဆက်ဆံချင်ငြားလည်း သူတို့က အတင်းလာ၍ ဆက်ဆံ လိမ့်မည်.....’¹⁸

...ဟူ၍လည်း ရေးပြခဲ့သည်။ တစ်ဖန် ‘အင်္ဂလိပ်ဆန့်ကျင်ရေး၊ နိုင်ငံခြားသားဆန့်ကျင်ရေး အားလုံးအတူတူပင်ဖြစ်သည်။ ကုလားဖြူနှင့် စပ်ဆိုင်သမျှ အားလုံးဆန့်ကျင်မည်သာတည်း’¹⁹ ...ဟူ၍လည်း ရေးသားခဲ့ ပြန်သည်။

စာရေးဆရာက ထိုအခါကာလ၏ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း ရှိခဲ့သော ကိုလိုနီပြုကျင့်ခံရမှုနှင့် ကိုလိုနီစနစ်အပေါ်တုံ့ပြန်ခဲ့သော ကိုလိုနီပြုကျင့်ခံရသူ တို့၏သဘောထားကို ပြခဲ့သည်။ ဤသည်ကို စာရေးဆရာက မြင်စေချင် သည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် ပို့(စ)ကိုလိုနီရယ်ကာလ၌ တင်ပြဖော်ထုတ် ဆန်းစစ် လာသောအကြောင်းအရာတို့မှာ ယေဘုယျအားဖြင့် ‘ထွေးရောယှက်တင်ဖြစ် နေသောအမြင်များဖြင့် ဖြစ်ခဲ့သည်’²⁰ ဟု ဟိုမီဘာသာ ²¹က ဆိုသကဲ့သို့သာ ဖြစ်ပေတော့သည်။ ဖရန့်ဖင်နော့²² ရေးသားခဲ့သကဲ့သို့ ကိုလိုနီပြုကျင့်ခံခဲ့ရသူ များအနေဖြင့် လူဖြူတို့၏တန်ဖိုးများ၊ (စံများ)ကို ပက်ပက်စက်စက် စော်ကား ပစ်ရမည်ဟူသော အဆင့်အထိ မရောက်ခဲ့။ ဆိုလိုသည်မှာ စာရေးဆရာသည် တစ်နည်းအားဖြင့် ကစ်ပလင်²³ ရေးခဲ့သော ‘လူဖြူတို့၏တာဝန်တစ်ရပ်’ဆိုသည့် အပိုင်းကို အထိုက်အလျောက်လက်ခံထားခဲ့ပုံမှာ ပေါ်လွင်လာခဲ့သည်။

ဤတွင် စာရေးဆရာသည် သူသုံးစွဲသောဘာသာစကား၏ အသုံး

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

အနှုန်း²⁴တွင် ကျွမ်းကျင်မှုကို အသိအမှတ်မပြုဘဲ မနေနိုင်ပါ။ ထိုအခါက (လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်းသုံးဆယ်နီးပါးက) 'ခေတ်ပြောင်းသည်' ဟူသော အသုံးအနှုန်းမှာ 'ပြည်သူ' ဟူသော အသုံးအနှုန်းကဲ့သို့ အသုံးကောင်းခဲ့ကြသည်။ ရံဖန်ရံခါ ဖောင်းပွ၍ပင် နေခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် အခွင့်အခါကိုကြည့်၍ စာရေးဆရာက သူပါဝင်ပတ်သက်နေသော မျက်မှောက်ခေတ်ကာလအတွင်းမှ အသုံးအနှုန်း(စာလုံး၊ စကားလုံး)ကို သုံးစွဲကာ လွန်ခဲ့သောနှစ်ပေါင်းတစ်ရာ နီးပါးက အဖြစ်အပျက်ကိုတင်ပြခဲ့သည်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် သူပါဝင်ပတ်သက်နေရသော ခေတ်ကာလအတွင်းမှ သူ၏စာကိုဖတ်နေသူကို 'ခေတ်ပြောင်းနေသည်။ ပြောင်းနေသည့် ခေတ်သဘောကိုနားမလည်ကြ' ဟု တစ်စုံတစ်ရာကို ရည်ရွယ်၍ ဖော်ထုတ်တင်ပြခဲ့သည်။ စင်စစ် စာရေးဆရာ၏ မုန့်စားရင်းလှည်းစီးပြခဲ့ခြင်းမှာ သူ၏ဘာသာစကားသုံးစွဲမှုအတွင်း၌ ပေါ်လွင်နေခဲ့တော့သည်။

ဦးရွှေဖြူ၏သား ကိုဖေမောင်လက်ထက်တွင်မူ ခေတ်မီခြင်းကိုပို၍ သဘောပေါက်နားလည်လာကြသည်။ စာရေးဆရာသည် ထိုအခါက ပေါ်ပေါက်နေခဲ့သော ခေတ်နှင့်လိုက်ပါနိုင်ရေး အမြင်(အသိ)ကို တိုက်တွန်းရန် အလို့ငှာ ကိုဖေမောင်၏ အမြင်ကို ဤသို့ဖော်ထုတ်ခဲ့သည်။

'ခေတ်နှင့်လျော်ညီအောင် မပြောတတ်စရာ အကြောင်းမရှိ။ ထို့အတူ ခေတ်နှင့်လျော်ညီအောင်မကျင့်တတ်စရာ အကြောင်းမရှိ။ အောင်မြင်လိုသူသည် ခေတ်မီရမည်။ ခေတ်သဘောကို နားလည်ရမည်မဟုတ်လား။ ခေတ်က အလှမ်းကျယ်လျှင် ကိုယ်ကလည်း အလှမ်းကျယ်ရလိမ့်မည်။ ခေတ်ကရှေ့သို့ တစ်ဟုန်တိုးပြေးလျှင် ကိုယ်ကလည်း တစ်ဟုန်တိုးလိုက်နိုင်ရမည်။'²⁵

ဤတွင် စာရေးဆရာ၏အားပေးမှု တိုက်တွန်းမှုတို့မှာ အားကောင်းလှ၏။ အသိပညာတစ်စုံတစ်ရာကို ပေးလိုခြင်းထက် သူ၏ဆန္ဒကိုပါ ထည့်ပေးထားခဲ့ပုံရသည်။ စာရေးဆရာသည် ခေတ်က 'ရှေ့သို့' တစ်ဟုန်တိုးပြေးလျှင်

ကိုယ်ကလည်း တစ်ဟုန်ထိုးလိုက်နိုင်ရမည်ဟု ထိုအခါက ရေးခဲ့လေသည်။ နှစ်ပေါင်းသုံးဆယ်နီးပါး ကြာခဲ့ပြီးနောက် စာရေးဆရာအနေဖြင့် ကာလတရား ပြောင်းလဲမှုအတွင်းမှ ရရှိခဲ့သော အသိပညာ၊ အတွေ့အကြုံကို အခြေခံကာ ပြန်လည်ရှုမြင်ကြည့်မည်ဆိုသော် ထိုတစ်ဟုန်ထိုး ပြေးလိုက်ခဲ့သူများအနက် ခလုတ်မတိုက်ဘဲ လဲပြိုခဲ့ရသူများနှင့် ရောယိမ်းလိုက်၊ ဘသားယိမ်းလိုက်ပေါင်း များစွာကို တွေ့ခဲ့ကောင်းတွေ့ရပေလိမ့်မည်။ ထိုအမြင်ကို အခြေခံကာ နိဗ္ဗာန်ဘုံ ပြန်လည်ရှာဖွေတွေ့ရှိကြောင်း ရေးကောင်းရေးလိမ့်မည်လားဟု မရေမရာ မှန်းဆကြည့်မိပါသည်။ ထိုအခါက မှန်ကန်သည်ဟု လက်ခံထားရှိခဲ့သော စာရေးဆရာ၏အမြင်ကိုမူ ယခုအခါကာလများအတွင်းမှ လေ့လာကာ မှန်၊ မှား ဆုံးဖြတ်ရန်မှာ သင့်လှသည် မဟုတ်ပါ။

[၅]

ဦးရွှေဖြူ၏မြေး၊ ကိုဖေမောင်၏သား မောင်စိုးမောင်တို့ခေတ်မှာမူ ‘အရာရာ’သည် ပိုမိုရှုပ်ထွေးနေခဲ့ပြီဖြစ်သည်။ ဆိုင်းယင့်ကို ဝိဇ္ဇာခေါ်ချင် သူကတစ်မျိုး၊ သိပ္ပံခေါ်ချင်သူကတစ်မျိုး ဖြစ်နေသောကာလ။²⁴ တစ်နည်းအား ဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် မြို့ပြလူအဖွဲ့အစည်းပျိုးထောင်စကာလအတွင်း ပညာတတ် တို့က ၎င်းတို့အတွက် တစ်နေရာကို ရှာဖွေနေချိန်ဖြစ်သည်။ မောင်စိုးမောင် ကိုယ်တိုင် တက္ကသိုလ်ပညာကိုသင်ယူကာ အစဉ်အလာ မြေနှင့်နီးသော ကျေးလက်ပျော်ဘဝက ရုန်းထွက်လိုသည်။ အလားတူပင် မောင်စိုးမောင်၏ ပတ်ဝန်းကျင်တွင်လည်း ခေတ်ပညာကို သင်ကြားသူ များလာခဲ့သည်။ ကိုလိုနီ စနစ်၏လက်အောက်၌ပင် မြန်မာတို့ကာလသစ်တစ်ခုအတွင်း ဝင်လာခဲ့ပြန် သည်။ ထိုကာလသစ်နှင့်အတူ အသိ၊ အသိတရားနှင့် အသိပညာနှင့်စပ်ဆိုင် သော ဖွံ့ဖြိုးမှုများပါဝင်လာခဲ့သည်။ အသစ်ကိုအားပေးလိုသော စာရေးဆရာက ဤသို့ပုံဖော်ခဲ့ပြန်သည်။...

တိုင်းရေးပြည်ရေးက ရှုပ်သည်ထက် ရှုပ်လာသည်။
ခေါင်းဆောင်ဟောင်းတို့မြုပ်ကာ ခေါင်းဆောင်သစ်တို့

သုဝဏ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

ပေါ်လာသည်။ လူကြီးပိုင်းခေတ်မှိန်ကာ လူငယ်ပိုင်း
 လှုပ်ရှားစပြုလာသည်။ အဟောင်းနှင့်အသစ် လူဟောင်း
 နှင့်လူသစ် အတွေးအခေါ်ဟောင်းနှင့်အတွေးအခေါ်သစ်၊
 အသစ်သည် အဟောင်းထဲမှပင် ပြုထွက်ရသည်။
 အဟောင်းထဲတွင် နစ်မကျန်ရစ်ခဲ့လို။ သူတို့ အသစ်ဘက်
 သို့ပြုရန် အားစုကြသည်။ အဟောင်းတွင် တွယ်ဖက်
 နေရစ်ချင်သူတို့ကား လုံ့လဝီရိယရှိရန် မလို။ တက်တက်
 ကြွကြွဖြစ်ရန် မလို။ လှုပ်လှုပ်ရှားရှားလုပ်ရန် မလို။
 အဟောင်းကိုဖက်ထားရသည်မှာ လွယ်သည်။ အား
 မထုတ်ရ။ အသစ်ကိုရဖို့အရေးကား အားထုတ်ရသည်။
 အသစ်သည်သာလျှင် ခေတ်၏အထုအထောင်းခံနိုင်မည်။
 သို့သော် ထိုအသစ်သည်လည်း တစ်ချိန်တစ်ခါရောက်လျှင်
 ဟောင်းရမည်သာတည်း။²⁷

စာရေးဆရာသည် အသစ်ကိုအားပေးသည်မှာမှန်၏ သို့ရာတွင်
 ရဲရဲကြီးအားမပေး။ ယနေ့များတွင် မော်ဒန်နှင့်ပို့(စ)မော်ဒန်တို့အကြောင်း
 ဆွေးနွေးကြသောအခါတိုင်းလိုတွင် ကာလတရား၏ ဖြစ်ပေါ်တိုးတက်နေမှုကို
 သိသော်လည်း အစဉ်အလာဟုဆိုသော ‘ဘောင်’ အတွင်းမှ ရဲရဲကြီးခုန်မထွက်
 ရဲသည့် ‘ပညာတတ်တို့၏လေ’နှင့် တူနေခဲ့သည်။ ထုတ်ယူထားသောနိဂုံးမှာ
 ဘိုးဘွားရိပ်သာမှဆောင်ပုဒ်ဖြစ်သော ‘သင်လည်း ဤသို့အိုရအံ့’ ဆိုသကဲ့သို့
 ဖြစ်နေခဲ့သည်။ သို့အတွက် စာရေးဆရာအား အပြစ်တင်ရပါမည်လော။

တင်လိုသော် တင်နိုင်ပါသည်။ သို့ရာတွင် စဉ်းစားစရာများရှိနေခဲ့
 ပါသည်။ စာရေးဆရာသည် သူဖြတ်သန်းလာခဲ့ရသောခရီးအတွင်း အဟောင်းမှ
 အသစ်သို့ပြောင်းခဲ့ခြင်းများကို အတွေ့အကြုံတစ်ခုအဖြစ် ရရှိကောင်းရရှိခဲ့မည်။
 ထို့အတူ တိုးတက်ခြင်းကို တစ်ဖက်သတ်ယုံကြည်သော မာ့က်(စ)ဝါဒနှင့်
 ခရီးသွားဟန်လွှဲသော်လည်းကောင်း၊ သို့မဟုတ် တစိုက်မတ်မတ် လေ့လာမှု
 ဖြင့်သော်လည်းကောင်း ရင်းနှီးခဲ့ပြီးသူလည်းဖြစ်နိုင်သည်။ တစ်ချိန်တည်း

မှာပင် အစဉ်အလာသက်ဝင်ယုံကြည်မှုအရ ဘာသာတရား တစ်စုံတစ်ရာ၏ လွှမ်းမိုးထားမှုလည်း ရှိနိုင်ပါသည်။ ၎င်းအချက်များ အားလုံးကိုကျော်လွန်၍ ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည်မှာ စာရေးဆရာ၏(ထိုအခါ)ရှိခဲ့သော လုပ်ပိုင်ခွင့် ဖြစ်သည်။ သူပါဝင်ပတ်သက်နေရသော လူ့အဖွဲ့အစည်း၊ စနစ်၊ လုပ်ထုံး စသည်တို့အတွင်းမှ မည်ရွေ့မည်မျှ သူ၏စွမ်းရည်၊ လုပ်ဆောင်နိုင်မှုကို အနှောင်အတည်းကင်းစွာဖြင့် ဖော်ထုတ်နိုင်ခဲ့ခြင်းရှိသည်ဆိုသော အချက်ဖြစ်သည်။ သို့အတွက် စာရေးဆရာ၏ အားထုတ်မှုကို ယနေ့များ၏အမြင်မှလေ့လာ၍ အပြစ်တင်မည်ဆိုသော် များစွာမျှတလိမ့်မည်မထင်ပါ။

စာရေးဆရာ၏အားထုတ်မှုအလုံးစုံတို့မှာ အချည်းနှီးဖြစ်သည်ဟု လည်း မဆိုနိုင်ပါ။ ဥပမာ (ထိုစဉ်က)လိပ်ခဲတည်းလည်းဖြစ်နေခဲ့သော ကရင်-မြန်မာဆက်ဆံရေးကို တတ်စွမ်းသမျှပြေပြစ်ရန် အားထုတ်ပြခဲ့သည်။ အရေးပါသော ဇာတ်ကောင်တစ်ဦးဖြစ်သူ ကိုကိုအေးကို ကရင်မကလေး နန်းခင်နှင့် တွေ့စေခဲ့သည်။ စာရေးဆရာကရေးလိုလျှင် ပတိန်း-ငဖဘက်ကဆင်းလာသော ချင်းမကလေး သို့မဟုတ် မောရွှေလီဘက်ကဆင်းလာသော ကချင်မလေး၊ သို့တည်းမဟုတ် အရှေ့ရိုးမကဆင်းလာသော ရှမ်းမကလေး.... စသည်ဖြင့် တစ်ယောက်ယောက်နှင့် ကိုကိုအေးကို တွေ့ပေးနိုင်သော လုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိခဲ့သော်လည်း စာရေးဆရာသည် ရည်ရွယ်ချက်တစ်ရပ်ဖြင့် ကိုကိုအေးကို နန်းခင်နှင့် တွေ့စေခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့်လည်း ဝတ္ထု၏အဆုံး(မြန်မာဇာတ်တို့၌ ဇာတ်ပေါင်းရန် သိကြားရပ်ပေါ်ချိန်)တွင် ကိုကိုအေး၏သား စောဖိုးအေးနှင့် ကိုကိုအေး၏တူ (ကိုဖေမောင်၏သား)မောင်စိုးမောင်တို့အား ပြန်လည်ဆုံစေခဲ့သည်။ ‘တို့ညီအစ်ကိုတွေပါပဲ’ ဟူသောအမြင်တစ်ရပ်ဖြင့် ဝတ္ထုကိုအဆုံးသတ်ခဲ့သည်။

ဤတွင် တစ်ခုသောအကြောင်းအရာတစ်ခုမှာ မျှော်လင့်ထားခြင်း မရှိဘဲ ပေါ်ပေါက်လာပါသည်။ ညီအစ်ကိုတွေဖြစ်ကြသော မောင်စိုးမောင်နှင့် စောဖိုးအေး(ကရင်-မြန်မာဆက်ဆံမှုသဘော)အကြားတွင် ပြဿနာမရှိခဲ့ကြ။ တစ်ယောက်နှင့်တစ်ယောက် ပွင့်ပွင့်လင်းလင်းရင်ဖွင့်ကြသည်။ နားလည်မှု ရှိလာကြသည်။ သို့ရာတွင် စောဖိုးအေးသည် ဖခင်(မြန်မာဖြစ်သူ)ဖြစ်သူကို

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

အခဲမကျေဘဲ ကြီးမားလှသောအာဇာတဖြင့် ဝတ္ထုမှာပြီးဆုံးသွားရသည်။ ဗလ နှင့်တောင်ရိုးကရင်အမျိုးသမီးကလေး နန်းရွှေတို့မှစ၍ ဇာတ်လမ်းကို ပင်ပန်း ကြီးစွာ ပျိုးထောင်ယူလာခဲ့ပြီးနောက် စာရေးဆရာသည် 'ငြိမ်းချမ်းစွာ အတူ တကွ နေထိုင်နိုင်ကြရန်' ပြောဆိုအားထုတ်လာသည့်ကာလတွင်မှ စောဖိုးအေး ၏အာဇာတကို ပြန်လည်မြေတောင်မြှောက်ပေးသည်နှင့်တူသည်မှာ နားလည် ရန် ခက်ခဲခဲ့ပါသည်။ စာရေးဆရာက မည်သည်ကိုမြင်စေလိုကြောင်းမှာ မြင်ရန်၊ သိရန်ခက်ခဲခဲ့ပါသည်။ ဤပြဿနာမှာ စာရေးဆရာကသာ ရှင်း နိုင်မည်ဖြစ်သော ပြဿနာဖြစ်သည်။

[၆]

ဆိုခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း စာရေးဆရာသည် သူ၏ဝတ္ထုကို 'လူတန်းစား တစ်ရပ်အကြောင်း' ရေးခဲ့သည်ဟူသောအဆိုကို ပြန်၍သတိရကြစေချင်သည်။ ဝတ္ထုကိုဖတ်၍ပြီးသောအခါ စာဖတ်သူတို့အနေဖြင့် စာရေးဆရာ၏ အားထုတ်မှု ဖြစ်သော ဇာတ်ကောင်တို့၏ စရိုက်ပီမှု၊ မပီမှု... အစရှိသည်တို့ကို ငြင်းခုံ ဆွေးနွေးလိုသော် ဆွေးနွေးနိုင်ကြပါသည်။ ထိုအဆုံးအဖြတ်မှာ ပုဂ္ဂလိက အရည်အသွေး၊ ပညာအဆင့်အတန်း အစရှိသည်တို့၌တည်မှီ၍ ကွဲပြားမှု ရှိ ကြပါမည်။ ကျွန်တော့်အနေဖြင့်မူ ဤကိစ္စတွင်ပါဝင်ပတ်သက်ကာ တစ်စုံ တစ်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်မပေးလိုပါ။ ဤစာတမ်းပြုစုခြင်း၏ ရည်ရွယ်ချက် လည်းမဟုတ်ပါ။ အဆုံးအဖြတ်ပေးရန်လည်းမလိုဟု ယုံမှတ်ပါသည်။ ကျွန်တော့်အမြင်ဖြင့် တင်ပြလိုသည်မှာ စာရေးဆရာ၏ အားထုတ်မှုဖြစ်သော ဇာတ်ကောင်ပီသရန် ကြိုးပမ်းထားမှုအောက်၌ တွေ့လာရသော ပုဂ္ဂလိက အဆုံးအဖြတ်များ၊ ပုဂ္ဂလိကစံများ အကြောင်းဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းတို့မှာ စာရေး ဆရာ၏အရေးအသား၊ အသုံးအနှုန်းများအတွင်း ထင်သာမြင်သာလှသည်။

ထိုအချက်ကို ထောက်ညွှန်းမပြမီ တင်ကူး၍ဆိုရန် အကြောင်းရှိ ပါသည်။ စာရေးဆရာက ထိုဝတ္ထုရှည်ကြီးအား ရေးသားခဲ့သောကာလ အကြောင်းပင်ဖြစ်သည်။ ထိုအခါကာလ၏ လွှမ်းမိုးချက်တို့ကို ရိပ်စားမိရန်

အလွယ်ဆုံးနည်းမှာ ဝတ္ထု၏ အတွင်းဖုံး၊ အပြင်ဖုံးပါ ပုဂံစာအုပ်တိုက်၏ ဆောင်ပုဒ်နှင့် တံဆိပ်ကို ဂရုပြု၍ လေ့လာကြည့်ကြစေချင်သည်။ ပုဂံစာအုပ် တိုက်၏ဆောင်ပုဒ်နှင့် တံဆိပ်ကပင်လျှင် ထိုအခါကာလ ပြန့်နှံ့နေခဲ့သော အမြင်(လွမ်းမိုးထားနိုင်ခဲ့သော ဟု မဆိုလို။) တစ်စုံတစ်ရာကို ဖော်ပြနိုင်ခဲ့ ပါသည်။

ထိုအခါကမူ ဓမ္မဓိဋ္ဌာန်ကျသည်ဟုဆိုသောအသုံးအနှုန်းမှာ အလျှံပယ် သုံးစွဲကြရာမှ အနက်ရင်းကို ဖော်ထုတ်နိုင်စွမ်းမရှိတော့သော အသုံးအနှုန်း ဘဝသို့ပင် ရောက်ခဲ့ရပါသည်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် ပုဂ္ဂလဓိဋ္ဌာန်ကျခြင်း အကြောင်းကို ပြောဆိုသော် အနက်ယူလွဲမှားစွာဖြင့် ‘ကိုယ်ကျိုးစီးပွားကြည့် သူ’ဟု ခေါ်ဆိုကြသည်မှစ၍ ‘အရင်းရှင်ညဉ့်ရှိသူ’ ဟုခေါ်ဆိုကြသည်အထိ တလွဲဆံပင်ကောင်းခဲ့ကြပါသည်။ ဓမ္မဓိဋ္ဌာန်ကျခြင်း (စကားလုံးနှင့်အသုံး အနှုန်း)ကို လက်လွတ်စပယ်သုံးခဲ့ကြရာ ‘အများမှန်၍ မှန်ခြင်း’ ဟူသော အခြေအနေမှ ‘အများမှား၍ မှန်ခြင်း’ အခြေအနေထိ ရောက်ခဲ့ကြပါသည်။ ပုဂ္ဂလိကအမြင်၊ ပုဂ္ဂလိကခံစားချက်... စသည်များကို လိုအပ်သည်ထက်ပိုမို၍ ငြင်းပယ်ရန် တိုက်တွန်းအားထုတ်ခဲ့ကြသည်သာမက သုတ်သင်နိုင်သမျှ သုတ်သင်ရန် အားထုတ်ကြပါသည်။

စင်စစ် တသီးတခြားစီ ဖြစ်-ရှိနေကြသော လူတစ်ဦးချင်းစီတို့တွင် ပုဂ္ဂလိကဆုံးဖြတ်ချက်များ၊ ‘စံ’များ ရှိနေကြသည်မှာ ငြင်းဆို၍မရနိုင်ပါ။ လူအသီးသီးတို့၏ နေ့စဉ်ဘဝတို့တွင် ပုဂ္ဂလိကစံများစွာဖြင့် တည်ဆောက်ထား ကြပါသည်။ ထို့ကြောင့်လည်း လူတို့၏ နေ့စဉ်ဘဝအတွင်းမှ အမှန်တရား အသီးသီးတို့မှာ ပုဂ္ဂလိကအဆုံးအဖြတ်များဖြင့် တည်ဆောက်ထားခဲ့ကြသည် ဟု ဆို၍ရနိုင်သည်။ လွယ်ကူသော ဥပမာတစ်ခုဖြင့် ပုံဆောင်ပြရသော် လူ တစ်ဦး၏နေ့စဉ်ဘဝအတွင်းမှ ‘စားမလား’၊ ‘သွားမလား’၊ ‘ထိုင်မလား’၊ ‘ထမလား’ ကဲ့သို့သော ကိစ္စများမှအစ အရေးပါသောလူမှုဆက်ဆံရေး၊ သားရေး သမီးရေး၊ နိုင်ငံရေးစသည့်ကိစ္စများအထိ လူပုဂ္ဂိုလ်အသီးသီးတို့ အဆုံးအဖြတ်များမှာ ပုဂ္ဂလိကဆုံးဖြတ်ချက်များသာ ဖြစ်နေသည့်အကြောင်းပင်

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

ဖြစ်သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ လူတစ်ဦးချင်းစီ၏ ရွေးချယ်မှု၊ ဆုံးဖြတ်မှု စသည်တို့မှာ မည်သည့်အတွေးအခေါ်၊ မည်သူမည်ဝါ၏ လွှမ်းမိုးချက်၊ တိုက်တွန်းစေ့ဆော်ချက်စသည်များအောက်တွင်ပင်ဖြစ်စေ အရင်းခံအကျဆုံးသောဆုံးဖြတ်ချက်မှာ ထိုဆုံးဖြတ်ချက်ပြုသူ၌သာ တည်နေခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ မိမိ၏ ပုဂ္ဂလိကစံများ၊ ဆုံးဖြတ်ချက်များမှာ အမြဲတစေ အခြားသူတို့၏ အဆုံးအဖြတ်များ၊ စံများနှင့် မတူနိုင်ပါ။ ထို‘အသိ’မှာ အလွန်အရေးကြီးသည်သာမက အမြဲတစေ သတိရှိစွာဖြင့် လက်ခံထားရမည့်အသိတရားတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့်လည်း မျက်မှောက်ခေတ်၏ အထွန်းပြောင်ဆုံး တွေးခေါ်ရှင်တစ်ဦး ဖြစ်သည့် ဖူကိုးက ‘အမှန်တရားအကြောင်းပြောဆိုသူသည် သူ၏ ပုဂ္ဂလိက အမြင်ကို ပြောဆိုခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်’ ဟုဆိုကာ ပုဂ္ဂလိက၏ အခန်းကဏ္ဍကို ပြန်လည်၍ရှေ့တန်းတင်လာခဲ့သည်။ စင်စစ် လူတစ်ဦးချင်းစီသည် သူ၏ အတွေ့အကြုံ၊ ဉာဏ်ရည်ဉာဏ်သွေး၊ သိမှတ်ခံစားနိုင်မှု အတိုင်းအတာ.... စသည်များပေါ်၌အခြေခံကာ သူတို့၏နေ့စဉ်ဘဝအတွင်း (သူတို့၏)အမှန်တရားကိုယ်စီဖြင့် ရပ်တည်နေခဲ့ကြသည်မှာ ငြင်း၍ ရနိုင်သည်မဟုတ်။

ဤဝတ္ထုရှည်ကြီးတွင်လည်း ထိုအချက်မှာ အလွန်ထင်သာ မြင်သာ လှ၏။ ဝတ္ထု၏အဓိကဇာတ်ကောင် ဒေါ်ညွန့်ညွန့်ခင်သည် အရာရာကို သူ့အမြင် သူ့စံများဖြင့်သာ ဆုံးဖြတ်သည်။ အားလုံးနှင့် တသဘောတည်း ဖြစ်ခြင်း- မဖြစ်ခြင်းများ အခြားသောပြဿနာဖြစ်သည်။ စီးပွားရေးအမြင်မှအစ သားရေး သမီးရေးအထိ သူ၏အမှန်တရားဖြင့် တိုင်းတာသည်။ အလားတူပင် အခြား အခြားသောဇာတ်ကောင်များမှာ နိဗ္ဗာန်ဘုံပျောက်ဆုံးခြင်းတွင် အထွေအထူး ရှာဖွေနေရန်ပင် မလိုခဲ့။ သို့ရာတွင် စောဒကတက်လိုသူတို့အဖို့ စောဒက တက်ရန် အကြောင်းတစ်ခုရှိပါသည်။ ဝတ္ထုဇာတ်လမ်းပါအကြောင်းတစ်ရပ်ဖြင့် ဥပမာပြပါမည်။

ဒေါ်ညွန့်ညွန့်ခင်က သားကြီးဖြစ်သူမောင်စိုးမောင်အတွက် မိန်းမ ပေးစားရန် စီမံပုံကို ကြည့်စေလိုသည်။ မောင်စိုးမောင်မှာ ကောလိပ်ကျောင်း သားတစ်ဦးဖြစ်ပြီး ကောလိပ်ကျောင်းတွင် မျက်စိကျနေသူရှိခဲ့သည်။ သို့ရာတွင်

မိခင်ကြီးကစီမံသည့်အတိုင်း မိခင်ကြီးပေးစားသူနှင့် လက်ထပ်ခဲ့သည်။ ဤနေရာတွင် မောင်စိုးမောင်၏ပုဂ္ဂလိကဆုံးဖြတ်ချက် ရှိ-မရှိသဘောကို စောဒကတက်နိုင်ကြပါသည်။ ထို့ပြင် ဒေါ်ညွန့်ညွန့်ခင်၏ ပုဂ္ဂလိကဆုံးဖြတ်ချက်များက အနိုင်ယူသွားသည့်သဘောပေလောဟု စောကြောရန်ရှိပါသည်။ စင်စစ် ဒေါ်ညွန့်ညွန့်ခင်၏ ပုဂ္ဂလိကဆုံးဖြတ်ချက်တို့မှာ ပိုမိုအင်အားရှိသောဆုံးဖြတ်ချက်များဟု ခေါ်ဆိုလိုက ခေါ်နိုင်ပါသည်။ ထို့အတူ မောင်စိုးမောင်တွင်လည်း သူ၏ ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ခွင့်များရှိခဲ့သည်ဟု အခိုင်အမာပြော၍ ရပါသည်။ အကြောင်းမှာ မောင်စိုးမောင်က မိခင်ကြီး၏အစီအမံကို နားထောင်ခြင်းသည်ပင် သူ၏ရွေးချယ်မှု၊ ဆုံးဖြတ်မှုတစ်ခုသာ ဖြစ်ခဲ့သည်။ သူ့အနေဖြင့် သူ၏ဉာဏ်ရည်ဉာဏ်သွေးအရ သူ့အားလွှမ်းမိုးနေသော(ထားသော) သို့မဟုတ် စေ့ဆော်လျက်ရှိသောအချက်အလက်ပေါင်းများစွာအား ထည့်သွင်းကာ စဉ်းစားခဲ့ပြီးနောက်မှသာ မိခင်ကြီး၏အဆုံးအဖြတ်ပေါ် သဘောတူလက်ခံခဲ့သဖြင့် သူ၏အဆုံးအဖြတ်မှာ သူ့ပုဂ္ဂလိကအဆုံးအဖြတ်သာ ဖြစ်ပါသည်။

အလားတူပင် ဤဝတ္ထုရှည်ကြီး၌ ဇာတ်ကောင်များအားလုံး၏ အပြုအမူ၊ အပြောအဆိုတို့အားလေ့လာကြည့်လျှင် သူတို့၏အမြင်၊ အသိတစ်စုံတစ်ရာကို အခြေခံကသာ တင်ပြပြောဆိုခြင်းပြုကြရာ လူပုဂ္ဂိုလ်အသီးသီးတို့၏ ရှိနေခြင်းနှင့် ပုဂ္ဂလိကဓိဋ္ဌာန်ကျသောဆုံးဖြတ်မှုတို့မှာ နေ့စဉ်ဘဝနှင့် ကင်းကွာ၍မရှိနိုင် ဆိုသည်ကို သိမြင်လာကြပါမည်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် ထင်မှတ်မှားလက်ခံထားခဲ့ကြသော ပုဂ္ဂလိကဓိဋ္ဌာန်ကျမှုဟူသည့်သဘောကို ရှင်းလင်းလာကြပါမည်။ ဤတွင် အဓိကတင်ပြလိုသည်မှာ သီးခြားလူတစ်ဦးချင်းစီ၏ရွေးချယ်မှုနှင့် ဆုံးဖြတ်ပိုင်းခြားနိုင်မှု အကြောင်းများသာ ဖြစ်ပါသည်။ နိဗ္ဗာန်ဘုံပျောက်ဆုံးခြင်းဝတ္ထု၏ စာမျက်နှာတိုင်းတွင် သက်သေအထောက်အထားများစွာ ကျန်ရစ်နေခဲ့ပါပြီ။ စာရေးဆရာတည်ဆောက်ပြခဲ့သော ခေတ်သစ်သို့လိုက်ပါမလာနိုင်ကြသူများ (စာရေးဆရာ၏အလိုအရ လူတန်းစားတစ်ရပ်)သည် လည်းကောင်း၊ ခေတ်သစ်နှင့်သဟဇာတဖြစ်စွာ နေနိုင်သူများသည် လည်းကောင်း၊ ထို့ပြင်တဝ ခေတ်နှင့်အမီ နေနိုင်ကြသူ

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

များသည်လည်းကောင်း ပုဂ္ဂလိကခံစားမှုရှိခဲ့သူများ ဖြစ်ကြသကဲ့သို့ သီးခြား ဖြစ်တည်နေကြသော လူ၏ဖြစ်တည်နေမှုကို ခံစားနေရသူများ ဖြစ်ကြသည်။ စာရေးဆရာသည် သူပြဆိုလိုသည်ကို ပြဆိုနိုင်သကဲ့သို့ စာရေးဆရာ၏ အရေးအသားအတွင်းမှ သီးခြားစီဖြစ်ရှိနေခဲ့သော လူတို့၏စစ်မှန်သော ပကတိ အနေအထားကို ပေါ်လွင်စေခဲ့သည်။ အကယ်၍ ဤအချက်တစ်ခု မဟုတ်ခဲ့ပါမူ ဝတ္ထုတွင်တွေ့ရှိရသော အရေးအသား၊ အသုံးအနှုန်းများက ဆန့်ကျင်ငြင်းဆို လျက်ရှိသည်ဟူ၍သာ ဆိုရပါတော့မည်။

သမိုင်းဆိုင်ရာအချက်အလက်များအပေါ် အမှီသဟဲပြု၍ ရေးထား သောဝတ္ထုဖြစ်သောကြောင့် စာဖတ်သူအချို့အနေဖြင့် ဘဝင်မကျခဲ့သည်များ ရှိကောင်းရှိနေနိုင်ပါသည်။ သို့ဖြစ်ခဲ့သော် ဤစာအုပ်မှာ ဝတ္ထုစာအုပ် တစ်အုပ်သာဖြစ်ကြောင်း သတိပေးလိုသည်။ အထူးသတိပြုရမည်မှာ ရက်ပေါင်းသုံးဆယ်ခန့်အတွင်း မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဖြစ်ပေါ်တိုးတက်မှုဖြစ်စဉ်နှင့် ကာလတရားပြောင်းလဲခဲ့မှု အများအပြားကို အခြေတည်ကာ ရေးသားထား ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ဤတစ်ချက်တည်းနှင့်ပင် စာရေးဆရာ၏ကြီးမားသော အားထုတ်မှုကို အသိအမှတ်ပြုရပါမည်။ အကယ်၍ နိဗ္ဗာန်ဘုံပျောက်ဆုံးခြင်း အကြောင်း အဓိကထား၍ဆွေးနွေးလိုသော် ဤသို့စဉ်းစားရန်ရှိပါသည်။ ပျောက်ဆုံးခဲ့သော နိဗ္ဗာန်ဘုံမှာ ကနဦးကပင် ရှိနေသည်ဟု အထင်ရှိခဲ့သော နိဗ္ဗာန်ဘုံ၏ ပျောက်ဆုံးခြင်းလော....။ ထို ရှိနေခဲ့သည်ဟု အထင်ရှိခဲ့သော နိဗ္ဗာန်ဘုံနှင့် ရှိလေလိမ့်မည်ဟု အထင်ရှိခဲ့သောနိဗ္ဗာန်ဘုံတို့ကို ရှာဖွေမရတော့ သဖြင့် ပျောက်ဆုံးခဲ့သည်ဟု ယုံမှတ်မှားခြင်းလော။ သို့မဟုတ် နေရာအထား မှားနေသဖြင့် ပျောက်ဆုံးသည်ဟု ယူဆခဲ့ခြင်းလော.... ဆိုသည်ကို ဆက် လက်၍ စဉ်းစားနိုင်ကြပါသည်။ အဖြေတစ်စုံတစ်ရာမှာ စာဖတ်သူတို့၏ ဉာဏ်ရည်ဉာဏ်သွေး၊ အသိပညာနဲ့စပ်မှု၊ အတွေ့အကြုံ အသိအမြင်၏ အတိုင်း အတာ.... စသည် စသည်တို့၌သာ တည်ပါလိမ့်မည်။

စာရေးဆရာကမူ ‘ထိုအခါက’ သူလုပ်သင့်သည်ဟုထင်သော အလုပ်တစ်ခုကို လုပ်ခဲ့သည်သာဖြစ်သည်ဟု ကျွန်တော်ကထင်ပါသည်။

¹ ကျော်အောင်၊ *နိဗ္ဗာန်ဘုံပျောက်ဆုံးခြင်း*၊ စာ ၁၀။

² ယင်း။ ။ စာ ၉။

³ ဤတွင် ကျွန်တော်အနေဖြင့် ဝန်ခံရန်ရှိပါသည်။ နှစ်ပေါင်းသုံးဆယ်နီးပါး အတွင်း ဤဝတ္ထုကို ဖတ်သည်မှာ တစ်ဆယ့်နှစ်ကြိမ်ရှိပါပြီ။ သို့ရာတွင် အလုံးစုံသိနည်းလည်ခဲ့ခြင်း မရှိသေးပါ။

⁴ ကျော်အောင်၊ *နိဗ္ဗာန်ဘုံပျောက်ဆုံးခြင်း*၊ စာ ၄၄-၆၁။

⁵ Post-colonial.

⁶ Postmodern.

⁷ Gramsci, Antonio.

⁸ ဤတွင် ဂရမ်ချီတင်ပြခဲ့သော Hegemony သဘောကိုဆိုလိုသည်။ အကျယ်ကို Gramsci, A. *The Prison Notebooks: Selections*. Trans and ed Quintin Hoare and Geoffrey Nowell Smith. International Publishers, New York, 1971 ကြည့်ပါ။

⁹ ကျော်အောင်၊ *နိဗ္ဗာန်ဘုံပျောက်ဆုံးခြင်း*၊ စာ ၂၁။

¹⁰ ယင်း။ ။ စာ ၂၀။ ဤတွင် ၁၈၄၃-၃၅ က၊ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၊ ဘင်ဂေါလ် ပြည်နယ်တွင် ပညာရေးစနစ်ပြောင်းရန် ကြံဆောင်ခဲ့သော သောမတ်(စ) ဘာဘင်တန်မက်ကောလေ Thomas Babington Macaulay ၏ အမြင့် နှင့် ယှဉ်တွဲကြည့်သင့်သည်။ မက်ကောလေက အင်္ဂလိပ်ပညာရေး စံနစ် အောက်တွင် ‘ကုလားသွေး၊ ကုလားအရောင်ရှိသော်လည်း အင်္ဂလိပ်လိုမြင်၊ အင်္ဂလိပ်လိုတွေးသူများ ဖန်တီးရမည်’ ဟု ဆိုခဲ့သည်။ ထိုအစီအစဉ်အရ ‘နောင်နှစ်ပေါင်းသုံးဆယ်ကြာသော် ဘင်ဂေါလ်ပြည်နယ်တွင် ဟိန္ဒူစစ်စစ် ပင်ရှိတော့မည်မဟုတ်’ ဟု ဆိုခဲ့သည်။ ကိုလိုနီစနစ်သည် နယ်မြေသိမ်းပိုက် ရန်သာမဟုတ်။ လူမျိုးတစ်မျိုး၏ အစဉ်အလာနှင့်ယဉ်ကျေးမှု စသည် တို့ကိုပါ ပျောက်ဖျက်ဖြစ်ရန် အစီအမံရှိခဲ့သည်ကို သတိထားမိရန်လိုသည်။

¹¹ Boehmer, Elleke.

¹² Behmer, E. *Colonial and Postcolonial Literature*. Oxford, New York, 1995- p.189.

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

- 13 ကျော်အောင်၊ နိဗ္ဗာန်ဘုံပျောက်ဆုံးခြင်း၊ ။ စာ ၆၄။
- 14 ယင်း။ ။ စာ ၁၃၀။
- 15 Orientalist ကိုဆိုလိုသည်။
- 16 ကျော်အောင်၊ နိဗ္ဗာန်ဘုံပျောက်ဆုံးခြင်း၊ စာ ၂၁။ ဤတွင် စာရေးဆရာက 'နီးပါး' ဟူသော အသုံးအနှုန်းကိုသုံးကာ အနောက်တိုင်းသားတို့၏ ပုံဖော်မှုတွင် အာဇာတနည်းပါးရန် အားထုတ်ခဲ့သည်။ စင်စစ် အနောက်တိုင်းသားအများစု၏ ပုံဖော်မှုတွင် အရိုင်းအစိုင်းများသာ ဖြစ်သည်ဟု ဆိုခဲ့ကြသည်။ ဥပမာ... မြန်မာတို့အပေါ်နားလည်မှုရှိခဲ့သည်ဟုဆိုသော မေဂျာ မိုက်ကယ် ဆိုင်း၏ မှတ်တမ်းတွင်... (မြန်မာတို့၏)စိတ်နေစိတ်ထားနှင့် အမူအကျင့်တို့ကား မျောက်ဝံများနှင့် တူကြသည်... ဟု ရေးသားခဲ့သည်။ အကျယ်ကို Aymes, M. *An Account of An Embassy to the Kingdom of Ava in 1795.* (Reprint) Gregg International Publishers, Westmead [England], 1969,p.104 တွင် ဖတ်ပါ။
- 17 ယင်း။ ။ စာ ၂၆။
- 18 ယင်း။ ။ စာ ၂၇။
- 19 ယင်း။ ။
- 20 Read, Bochmer, E. *Colonial and Postcolonial Literature.* pp. 232-43, and also, Homi K. Bhabha, 'Sings Taken for Wonders: Questions of Ambivalence and Authority Under a Tree Outside Delhi, May 1817, in Francis Barker et al. (eds), *Europe and Its Others,* Vol.1, 1985.
- 21 Homi K. Bhabha.
- 22 Frantz Fanon. For further details read Fanon's *The Wretched of the Earth,* trans. Constance Farrington, Penguin Books, 1986.
- 23 Rudyard Kiplings.
- 24 ဤတွင် Language ကိုမဆိုလို။ Discourse ကိုသာ ဆိုလိုသည်။

၁၁၂

မြင့်ဆန်း

²⁵ ကျော်အောင်၊ နိဗ္ဗာန်ဘုံပျောက်ဆုံးခြင်း၊ စာ ၂၈၈-၂၈၉။

²⁶ ယင်း။ ။ စာ ၅၆၄။

²⁷ ယင်း။ ။ စာ ၆၄၂-၃။

အရောင်မဲ့စိမ်းလန်းသောစိတ်ကူးများနှင့် ဖော်ဖော်အောင်၏ တောထွက်ခန်း

လွန်ခဲ့သောဆယ်နှစ်ကျော်က သဘင်မဂ္ဂဇင်း¹တွင် ဖော်ဖော်အောင်က ‘အရောင်မဲ့စိမ်းလန်းသောစိတ်ကူးများ ဒေါသတကြီး အိပ်စက်နေကြသည်’ ဟူသောအမည်ဖြင့် ဝတ္ထုတိုတစ်ပုဒ်ရေးခဲ့ပါသည်။ ဝတ္ထု၏အဆုံးတွင် ဝတ္ထု၏အမည်ကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ဤသို့ပြန်ဆိုထားသည်ကိုတွေ့ရသည်။ *Colorless Green Ideas Sleep (furiously)*²။ အဘယ့်ကြောင့်ဘာသာပြန်ဆိုချက်ပေးထားသည်ကို မသိနိုင်သော်လည်း ခေါင်းစဉ်ဖတ်၍ နားမလည်နိုင်သူတို့အဖို့ကား အကျိုးထူးလှပါသည်။ ထိုဝတ္ထုကို မြန်မာစာပေနယ်ပယ်အတွင်းမှ ကျွမ်းကျင်နဲ့စပ်သောဝေဖန်ရေးဆရာများ၊ ပညာရှိများ၊ ပညာရှင်များက မည်သို့ကင်ပွန်းတပ်မင်္ဂလာပြုခဲ့ကြသည်၊ မည်သည့် မျိုးတူစုတွင် ထည့်သွင်းခဲ့ကြသည်ကို ကျွန်တော့်အနေဖြင့် မပြောဆိုနိုင်ပါ။ ပို့(စ)မော်ဒန်ဝတ္ထု သို့မဟုတ် ရေးနည်းရေးဟန်သစ်ဝတ္ထုတစ်ပုဒ်ဟု ခေါ်မည်လား မသိပါ။ ကျွန်တော့်အနေဖြင့်မူ ပို့(စ)မော်ဒန်ကာလ၊ ပို့(စ)ကိုလိုနီရယ်ကာလ၏ ‘အလွန်’ စိတ်ဝင်စားစရာဝတ္ထုတစ်ပုဒ်ဖြစ်သည်ဟု ဆိုချင်ပါသည်။ ထိုသို့ဆိုခြင်း၏အကြောင်းကို ရှင်းပြပါမည်။ သို့ရာတွင် ရှေးဦးစွာ စာရေးဆရာ၏ အကြောင်းကို ဆွေးနွေးရပါမည်။

မျက်မှောက်ခေတ်ဝေဖန်ရေးဆရာအချို့တို့က စာရေးဆရာနှင့်စာကို ခွဲ၍လည်းကောင်း၊ တွဲ၍လည်းကောင်း ဝေဖန်ကြရမည်ဟု နည်းဥပဒေအမျိုးမျိုး ထုတ်ခဲ့၊ ဆိုခဲ့၊ ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ကြသော်လည်း ဤစာတမ်းမှာ ဝေဖန်ရေးစာ မဟုတ် မူ၍ ထိုပြဋ္ဌာန်းထားသော ဥပဒေများ၏ဘောင်အတွင်းမှ ရေးသားမည် မဟုတ်ပါ။ ထို့ကြောင့် စာရေးဆရာ၏အကြောင်းကို ဤတွင် ထည့်သွင်း ဆွေးနွေးခြင်းဖြစ်ပါသည်။ စာရေးဆရာ၏ဩဇာနှင့်ရေးပိုင်ခွင့်၊ ရေးနိုင်ခွင့် တို့ကို သဘောပေါက်မိရန်ဖြစ်သည်။ ဇော်ဇော်အောင်မှာ **‘ဓားသန်လျက်...’** အစရှိသည့် ဝေဖန်ရေး အနုပညာသီဝရီဆိုင်ရာဆောင်းပါးများကို ရေးခဲ့သော မောင်ဇော်အမည်ခံ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် မြန်မာစာပေဌာနမှ (တစ်ရံရောအခါက) ဆရာတစ်ဦးဖြစ်ခဲ့သည်ကို အားလုံးကသိပြီးဖြစ်ကြပါမည်။ သို့အတွက် သူသည် မြန်မာစာနှင့်သော်လည်းကောင်း၊ မြန်မာစာပေနှင့်သော်လည်းကောင်း မရင်းနှီး သူတစ်ဦးမဟုတ်သည်မှာ သေချာခဲ့ပါသည်။ ထို့ပြင် စာပေအနုပညာ၊ ရသ ပညာ အစရှိသည့်ပညာရပ်များတွင်လည်း ကျွမ်းကျင်နဲ့စပ်သူဖြစ်ခဲ့ကြောင်း သူ၏အနုပညာသီဝရီပိုင်းဆိုင်ရာ ဆောင်းပါးများက အထောက်အထားပြနေ ခဲ့ပါသည်။ အလားတူပင် နောက်ပိုင်းတွင်ပေါ်ပေါက်လာသော **မရမ်းကုန်း တစ်ကြောမှ သူ၏စာတမ်းများ**^၁ ကလည်း သူ၏ကျွမ်းကျင်နဲ့စပ်မှုကို သက်သေခံ လျက် ရှိကြလိမ့်မည်။

သို့ဖြစ်၍ သူ၏ ‘အရောင်မဲ့စိမ်းလန်းသောစိတ်ကူးများ ဒေါသတကြီး အိပ်စက်နေကြသည်’ ဟူသော ဝတ္ထုအားတည်ဆောက်ထားမှု၊ ဖန်တီးထားမှုကို အလကားပဲတင်း သဘောထား၍ မဖြစ်နိုင်ပါ။ ထို့ပြင် သူ၏ကျွမ်းကျင်နဲ့စပ်မှု နှင့် သူ့ကို ခွဲမြင်၍လည်း မဖြစ်တော့ပါ။ အသိပညာနှင့် ဩဇာအာဏာတို့မှာ ဆက်နွယ်မှုရှိနေခဲ့ရာ ဇော်ဇော်အောင်၊ မောင်ဇော်၊ ဦးဇော်မြင့်တို့ကို တွဲ၍မြင် နိုင်ရန်လိုပါသည်။ သို့မှလည်း သူ၏စာသား အရေးအသားအတွင်းပါရှိနေသော သို့မဟုတ် ထင်ပေါ်နေသောလူသားတစ်ဦး၏အပိုင်းအစများ၊ ပုံသေဖြစ်မနေ သောအမြင်များကို မြင်လာပါလိမ့်မည်။ စာကိုဖျင်ကြည့်ရန်လည်း ပို၍လွယ်ကူ လာပါလိမ့်မည်။ ဤသို့ရှုမြင်ရန်မှာလည်း အမြဲတစေ ပုံသေကားချပ်ထား၍ ရှုမြင်ရမည်။ ရှုမြင်သင့်သည်ဟု မဆိုလိုပါ။

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

ဤနေရာတွင်(ဤစာတမ်းတွင်) ဤသို့ ရှုမြင်ကြောင်း သိသာစေလိုသည်သာ ဖြစ်သည်။

[၁]

ရှေးဦးစွာ ခေါင်းစဉ်ကို ကြည့်စေလိုသည်။ ခေါင်းစဉ်ကို ရှင်းလင်း ပြရန်မှာ ပြင်သစ်တွေးခေါ်ရှင် မိုက်ကယ်ဖူကိုးကို အားကိုးရပါလိမ့်မည်။ ဖူကိုး၏အသိပညာနှင့်စပ်ဆိုင်သောကျမ်းတစ်ခုတွင်⁴ Colourless green ideas sleep furiously ကို ရှင်းပြခဲ့ပါသည်။

‘ဤသို့သော ဝါကျမျိုးမှာ အဓိပ္ပာယ်မရှိပါ။ ... ဝါကျတစ်ခုနှင့် ၎င်း၏အနက်အဓိပ္ပာယ်တို့မှာ တိကျသေချာ၍ ခိုင်မာစွာ ဖော်ထုတ်ဖွင့်ဆို နိုင်သော ဆက်ဆံရေးတစ်ရပ်တွင် တည်သည်။ ... အကယ်၍ ဤဝါကျကို ဖော်ထုတ်ဖွင့်ဆိုနိုင်သော အဆင့်တစ်ရပ်တွင်ပင် ထည့်သွင်း၍စဉ်းစားသော် (ဝါကျတွင်ပါဝင်နေသောစကားလုံးတို့၏)အပြန်အလှန်ဆက်ဆံမှု ကင်းပနေ၍ အဓိပ္ပာယ်မရှိဟူ၍သာ ဆိုရပါမည်။ ... ဥပမာ စိတ်ကူးတို့၏ အရောင်ရှိမှု၊ မရှိမှုကို အခိုင်အမာပြောဆိုနိုင်ခြင်း မရှိပါ။’⁵

ဤသို့ ဖူကိုး၏အရေးအသားကို တင်ပြရသော်လည်း ထောက်ခံရန် သော်လည်းကောင်း၊ ငြင်းဆိုရန်သော်လည်းကောင်း မဟုတ်ပါ။ အကိုးအကား ပြုလိုသည့်အချက်မှာ ထိုဝါကျ၌ အနက်အဓိပ္ပာယ်တစ်စုံတစ်ရာ မရှိကြောင်းကို ဖော်ပြလိုခြင်းသာဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် အနက်အဓိပ္ပာယ် တစ်စုံတစ်ရာမရှိခြင်းနှင့် မှန်ခြင်း-မှားခြင်းကို ကွဲပြားစေလိုသည်။ အနက်အဓိပ္ပာယ် တစ်စုံတစ်ရာ မရှိသဖြင့် မှားသည်ဟုဆိုနိုင်။ သဒ္ဒါ၊ စည်းကမ်းနည်းလမ်းများအရ မှားသည် ဟုလည်း မဆိုနိုင်။ နာမ်နှင့် ကြိယာပါသောဝါကျတစ်ခုဖြစ်၍ ပြည့်စုံစွာ တည်ဆောက်ထားသောဝါကျတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ နာမဝိသေသနှင့် ကြိယာ ဝိသေသနတို့ကို ထုတ်ပယ်၍ကြည့်သော် ‘စိတ်ကူးများ အိပ်စက်နေကြသည်’ဟု ဖြစ်မည်။ နာမ်နှင့်ကြိယာတို့အား ဝိသေသပြုခြင်းများဖြင့် ဖြည့်စွက်လိုက်ရာမှ ‘အရောင်မဲ့’ + ‘စိမ်းလန်းသော’ + ‘စိတ်ကူးများ’ + ‘ဒေါသတကြီး’

+ ‘အိပ်စက်နေကြသည်’ ဟူသော ဝါကျတစ်ခုဖြစ်လာရသည်။ သို့အတွက် ဤနေရာတွင် သဘောပေါက်ထားကြစေလိုသည်မှာ သဒ္ဒါစည်းကမ်းတကျ တည်ဆောက်ထားသောဝါကျတိုင်းသည် အဓိပ္ပာယ် တစ်စုံတစ်ရာ အမြဲရှိနေရမည်ဟု လက်ခံထား၍ မဖြစ်တော့သည်သာမက ထိုဝါကျတို့၏ မှန်ခြင်း-မှားခြင်းကို အမြဲတစေပြောဆို၍ မရနိုင်ခြင်းသဘောဖြစ်သည်။ ဝါကျတစ်ခုတွင် စကားလုံးနှင့်အကြောင်းရပ်တို့အကြား အပြန်အလှန် အကျိုးပြုနေမှုများ မရှိပါဘဲလျက် တည်ဆောက်ထားနိုင်သည့်သဘောဖြစ်သည်။

ဇော်ဇော်အောင်သည် သူ၏ဝတ္ထုတိုတွင် အလားတူဝါကျပေါင်းများစွာဖြင့် တည်ဆောက်ခဲ့သည်။ ဥပမာ ... ‘တိမ်ကင်းစင်စွာ ရက်စက်စူးရှသော မိုးကောင်းကင်မှာ လေဆာရောင်ခြည်ဖြင့် လေးထောင့်စပ်စပ် ပြတင်းပေါက် တစ်ပေါက် ဖောက်ထားသည်’^၆။ ‘ဖျော့တော့ပါးလျော့သော ဖန်နန်းဆောင်ထဲမှာ ရယ်မောသံများသည် ပန်းပွင့်ယောင်ဆောင်နေကြသည်’^၇။ ‘ဝါးရုံပင်ထိပ်ဖျားစွန်းမှာ ငွေလဝန်းကို မဆွဲချိတ်ရသေးပါ’^၈ စသဖြင့် ရေးသားခဲ့သည်။ အဓိပ္ပာယ်တစ်စုံတစ်ရာကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့ခြင်းမရှိသော ဝါကျများဖြင့် သူ၏ဝတ္ထုတိုကို တည်ဆောက်ခဲ့သည်။ ဤတွင် မြင်ကြရန်လိုလာခဲ့သည်မှာ သူ၏ဖန်တီးမှုအပိုင်းဖြစ်သည်။ သူ၏ဖန်တီးမှုအပိုင်းတွင် ရှောင်ဖယ်ထားရန် မလွယ်သော၊ အသိအမှတ်မပြုဘဲထားရန် မဖြစ်နိုင်သောအဓိပ္ပာယ်ကင်းမှုများ အကြောင်းဖြစ်သည်။ ကစဉ့်ကလျားဖြစ်နေတတ်သော လောကကြီးအတွင်းမှ ပို့(စ)မော်ဒန်လူသား၏အမြင်ဖြစ်သည်။ ဘာသာစကားအားဖြင့် ဖော်ထုတ်တင်ပြနိုင်သော်လည်း အကျိုးတစ်စုံတစ်ရာကိုလည်းကောင်း၊ အနက်အဓိပ္ပာယ်တစ်စုံတစ်ရာကိုလည်းကောင်း မဖော်ဆောင်နိုင်သည့်အကြောင်းများ ဖြစ်သည်။ စာရေးဆရာသည် ဤဝတ္ထုအားရေးသားရာတွင် အစဉ်အလာဝတ္ထုများတွင်ကဲ့သို့ အသိပညာတစ်စုံတစ်ရာပေးရန် ရည်ရွယ်၍ရေးသားခဲ့သည်မဟုတ်သော်လည်း သူ၏ အသိပညာနှင့်အတတ်ပညာတို့မှ ကင်းပ၍ တည်ဆောက်ထားသောဝတ္ထုတစ်ပုဒ် မဟုတ်ချေ။ သူ၏အသိပညာနှင့်အတတ်ပညာတို့မှာ ပို့(စ)မော်ဒန်လူသား၏ ပါဝင်ပတ်သက်နေရသော ကာလတရားအတွင်းမှ ခံစားချက်နှင့်အမြင်များပေါ်တွင် အခြေတည်ခဲ့လေသည်။

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

[၂]

ဤတွင် ဝတ္ထုဇာတ်ကောင် ဇော်ဇော်အောင်နှင့် ဝတ္ထုကိုဖန်တီးသူ ဇော်ဇော်အောင်တို့ကို ကွဲပြားစွာ နားလည်ရန် လိုအပ်လာပါသည်။ ဝတ္ထုရေး ဆရာဇော်ဇော်အောင်က သူ၏ဖန်တီးတည်ဆောက်မှုဖြင့် ဇာတ်ကောင် ဇော်ဇော်အောင်ကို တည်ဆောက်ထားခဲ့သော်လည်း ဇာတ်ကောင်နှင့်စာရေးဆရာတို့မှာ တစ်သားတည်းမဟုတ်ပါ။ စာရေးဆရာဇော်ဇော်အောင်က သူ၏ဇာတ်ကောင် ဇော်ဇော်အောင်၏အကြောင်းကို ဖော်ထုတ်တင်ပြသည်။ ထို့ပြင် သူ၏ ဇာတ်ကောင်ကို ဇော်ဇော်အောင်ဟု သတ်မှတ်ခေါ်ဆိုသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ဝတ္ထုထဲက ဇော်ဇော်အောင်သည် ဝတ္ထုရေးဆရာဇော်ဇော်အောင်ကဲ့သို့ ဖော်ထုတ်တင်ပြ နိုင်သူတစ်ဦး မဟုတ်ခဲ့။ ဝတ္ထုရေးဆရာဇော်ဇော်အောင်က သူ၏ဇာတ်ကောင်ကို ဖော်ထုတ်ရာတွင် အစဉ်အလာ၊ စည်းကမ်းတို့ကိုကျော်လွှာကာ သူ၏လွတ်လပ်မှုကို အခြေခံ၍ ဖော်ထုတ်ထားခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ဝတ္ထုထဲက ဇော်ဇော်အောင်မှာ ဝတ္ထုရေးဆရာကဲ့သို့ လွတ်လပ်တော့သည်မဟုတ်။ ဝတ္ထုရေးဆရာကသာလျှင် လွတ်လပ်စွာ ဖော်ထုတ်တင်ပြနိုင်သူ ဖြစ်နေတော့ သည်။ ထိုအခါ ဝတ္ထုထဲမှ ဇော်ဇော်အောင်မှာ ဇော်ဇော်အောင်သာမဟုတ်။ ‘ငခွေး’၊ ‘မောင်လှ’၊ ‘ကိုဖိုးထောင်’ စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုးဖြစ်နိုင်တော့သည်။ ‘ဖြစ်နေရခြင်း’ သည်သာ အရေးပါခဲ့ပြီး မည်သူမည်ဝါ ဖြစ်နေခဲ့ခြင်းမှာ အရေးမပါတော့။

ဝတ္ထုရေးဆရာ၏လွတ်လပ်မှုမှာ သူပါဝင်ပတ်သက်နေသောဘဝ ဖြစ်နေရခြင်းများစွာကို သူ၏သဘောအလိုအရ ဖော်ထုတ်တင်ပြနိုင် လာခြင်း ဖြစ်သည်။ သူ့ကိုယ်သူ ဝတ္ထု၏ဇာတ်ကောင် ဇော်ဇော်အောင်ကိုသာ ဖန်တီး ဖော်ထုတ်နေသူဟု ကန့်သတ်၍မထားတော့ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ဝတ္ထုရေး ဆရာဇော်ဇော်အောင်၏ ဖန်တီးမှုများတွင် ဇော်ဇော်အောင်ချည်းသာမဟုတ်။ မောင်ဇော်နှင့် ဦးဇော်မြင့်တို့ပါ ပါဝင်ပတ်သက်ခွင့်များ ရရှိလာခြင်းပင်ဖြစ် တော့သည်။ ဤသည်မှာပင် ပို့(စ) မော်ဒန်လူသား၏ သဘောသဘာဝတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ဤတွင် လစ်(ဖ)တန်^၅တင်ပြခဲ့သော ပရိုတီယန်လူသား^{၁၀} အကြောင်း အကျဉ်းမျှသိရှိသော် အကျိုးရှိရာဟုထင်သည်။

ပရိုတီယန်လူသား၏အရင်းအမြစ်မှာ ရှေးဂရိဒဏ္ဍာရီတွင်ပါခဲ့သော ပရိုတီးယပ်(စ်)¹¹ တွင် အခြေခံခဲ့ပါသည်။ ပရိုတီးယပ်(စ်)မှာ တောဝက် တစ်ကောင်အဖြစ်သို့လည်းကောင်း၊ ခြင်္သေ့အဖြစ်သို့လည်းကောင်း၊ နဂါး အဖြစ်သို့လည်းကောင်း ပြောင်းနိုင်သူ၊ တစ်နည်း ဘဝများစွာကိုပိုင်ဆိုင် နိုင်သူဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းကို နမူနာယူ၍ လစ်(ဖ)တန်က ပရိုတီယန်လူသား အကြောင်း ရှင်းလင်းပြခြင်းဖြစ်သည်။ မျက်မှောက်ခေတ်လူသားသည် အတွေး၊ အမြင်၊ အသိပေါင်းစုံကို လက်ခံထားနိုင်သူဖြစ်သည်သာမက ဖော်ထုတ် နိုင်သူ ပါဖြစ်ခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့်လည်း ဤသို့သော လူသားပုံစံမျိုးဖြင့် မျက်မှောက် ခေတ်တွင် ရှင်သန်နေကြသည်ဟု လစ်(ဖ)တန်ကဆိုခဲ့သည်။ မည်သို့ခေါ်ဆို သည်ဖြစ်စေ၊ မျက်မှောက်ခေတ်လူသား(ပို့(စ)မော်ဒန်လူသား)ကား ရှေးက ကဲ့သို့ မဟုတ်သည်မှာသေချာသည်။ ဥပမာ ဆရာဝန်ကြီးများသည် ဆေးကုသ ရေးတွင်သာ စိတ်ပါကြသည်မဟုတ်တော့။ ကဗျာစပ်ချင်လာကြသည်။ နိုင်ငံရေးတွင် ပါဝင်ပတ်သက်လိုလာကြသည်။ လေ့လာလာကြသည်။ အလားတူပင် သမိုင်းပညာရှင်သည် ဆေးပညာတွင် စိတ်ပါလာခဲ့သည်။ သင်္ချာ ပညာကို လေ့လာလာခဲ့သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ပို့(စ)မော်ဒန်လူသားသည် ဘဝ များစွာကို ပိုင်ဆိုင်သူများ ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ထိုသို့ ဘဝများစွာကိုပိုင်ဆိုင်နေသော မျက်မှောက်ခေတ်လူသားသည် မိမိ၏ပိုင်ဆိုင်နေမှုများအတွင်း၌သာ ရပ်တည် မနေတော့ဘဲ မိမိ၏ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် ဆက်ဆံလာခဲ့တော့သည်။ ထိုအခါတွင် ၎င်းတို့၏ အမြင်အသီးသီးကို ဖော်ထုတ်တင်ပြလာကြတော့သည်။

‘အရောင်မဲ့စိမ်းလန်းသောစိတ်ကူးများ ဒေါသတကြီးအိပ်စက်နေ ကြသည်’ ဝတ္ထုတွင် အနုပညာအကြောင်း၊ အနုပညာဆိုင်ရာ သီအိုရီအကြောင်း၊ အနုပညာစာပေအကြောင်း စသည်တို့တွင် ကျွမ်းကျင်နဲ့စပ်သောမောင်ဇော်၏ အသိအမြင်မှာ ဤသို့ပေါ်လာသည်။ ‘စကားပြေနှင့်ကဗျာ၏ကြားမှ ပါးလျား သိမ်မွေ့သော နယ်နိမိတ်မျဉ်းကြောင်းကလေး ပျောက်ကွယ်သွားပြီဖြစ်ကြောင်း ကောင်းကောင်းသဘောမပေါက်သူများအတွက် ဤဝတ္ထုကိုရေးသည်...’ ‘အနုပညာဆိုသည်မှာ ဤလောကတွင် အံ့ဩဖွယ်ရာအကောင်းဆုံးသောအခြင်း

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

အရာဖြစ်သည်ဆိုသော သစ္စာတရားကို သိရှိစွဲမြဲကြဖို့ လွန်စွာလိုအပ်နေပါသည်...၊ 'အလှတရားကို စကားစပ်၍ ပြောကြတာ တော်လောက်ပါပြီ၊ ဝိတိုရိယခေတ် အင်္ဂလိပ်ကဗျာတုမှာပဲ နေရစ်ကြတော့... ' စသည့် အရေးအသားများတွင် ပေါ်လွင်နေသည်။ ဆရာတစ်ယောက်၏ စေတနာစိတ်တို့ကိုလည်း ဤသို့တွေ့ရပြန်သည်။ ဥပမာ... ဩဇာပေးချင်သောစိတ်များ မထားပါနှင့်။ အာဇာတများ၊ မာနများမထားပါနှင့်။ မြို့ရွာဒေသအမည်များ မထားပါနှင့်။ ဝါးလုံးရှည်များမထားပါနှင့်။ ဘဝင်မြင့်ရောဂေါပိုးများ မထားပါနှင့်။ တတ်ယောင်ကားလူတွင်ကျယ်လုပ်မှုများ မထားပါနှင့်။ တရားသေပုံစံများမထားပါနှင့်။ ဘာနှင့်မှပိတ်ဆို့မထားပါနှင့်... စသည်ဖြင့် ရေးခဲ့သည်။ အဓိကဆိုလိုသည်မှာ ပို့(စ)မော်ဒန်လူသား၏ ဘဝများစွာကိုပိုင်ဆိုင်မှုနှင့် ကျွမ်းကျင်နဲ့ စပ်မှုတို့မှာ သူ၏ဖန်တီးဖော်ထုတ်မှုများတွင် လွတ်လပ်စွာ ပါဝင်ပတ်သက်နိုင်ခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုသို့လွတ်လပ်စွာဖန်တီးထားခဲ့မှုအတွက် ဖန်တီးခံဇာတ်ကောင် ဇော်ဇော်အောင်မှာ 'ဇော်ဇော်အောင်'ဟု သတ်မှတ်ခေါ်ဆိုခံရသည်မှအပ ဘာမျှမဟုတ်တော့။

ရဲဖန်ရဲခါ ဝတ္ထုကိုဖန်တီးသူ ဇော်ဇော်အောင်နှင့် ဝတ္ထု၏ဇာတ်ကောင် ဇော်ဇော်အောင်တို့ ထွေးရောယှက်တင်ဖြစ်သွားသော အရေးအသားများပါဝင်လာခဲ့တော့သည်။ ဝတ္ထု၏တစ်နေရာတွင် 'လူဆိုသည်မှာ ယုံတတ်သည်၊ တစ်ခါတစ်ရံ ယုံသူ၏အမှားသာဖြစ်သည်၊ ဘယ်သူ့ကိုယုံရမည်လဲ၊ ဘယ်သူပြောတာကို ယုံရမည်လဲ၊ ဇော်ဇော်အောင်ကိုယုံပါ၊ ဇော်ဇော်အောင် ပြောတာကို ယုံပါ'... ဟုရေးခဲ့သည်။ ဝတ္ထုရေးဆရာက သူ့ဇာတ်ကောင်ဇော်ဇော်အောင်ကို ဝတ္ထုတွင်ပါသော အခြားသောဇာတ်ကောင် မိမိဝါက ယုံစေချင်သည်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် ဝတ္ထုကိုတည်ဆောက်ပြနေသော ဇော်ဇော်အောင်က ဝတ္ထုအားဖြင့် သူနှင့်ဆက်သွယ်နိုင်မှုအလုံးစုံကို သူ့အား ယုံကြည်စေလိုသောသဘော ဖော်ဆောင်လာခဲ့သည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် ယေဘုယျနှင့် အလုံးစုံတို့မှာ ယှဉ်တွဲဆက်စပ်နေမှု ပေါ်လွင်လာခဲ့သည်။ ဘာသာစကားက (ဖော်ထုတ်တင်ပြနေသော) အကြောင်းရပ်၊ အကြောင်းအရာကိုသာ ဦးတည်

ဖော်ထုတ်တင်ပြနေသည် မဟုတ်တော့။ ကျယ်ပြန့်စွာ တင်ပြဖော်ထုတ်လာသည်။ ထို့ကြောင့်လည်း ဘာသာစကား၊ ဘာသာရပ်၊ ယဉ်ကျေးမှု စသည်တို့အား ကျွမ်းကျင်နဲ့စပ်မှုမှာ စာရေးဆရာတွင် လိုအပ်ချက်တစ်ခုဖြစ်လာသည်။ စာရေးဆရာသည် သူ၏ဘာသာစကားအသုံးအနှုန်းတွင် ကျွမ်းကျင်နဲ့စပ်မှုကိုသုံးစွဲကာ (ကာလတရားတစ်ခုအတွင်း ပေါ်ပေါက်၊ ဖြစ်ပျက်နေသော) ယဉ်ကျေးမှုတွင် ပါဝင်ပတ်သက်လာခဲ့သည်။¹²

[၃]

ပို့(စ)မော်ဒန်ကာလတွင် ဘာသာစကားသည် အလွန်အရေးပါလာသည်။ အထူးသဖြင့် လူမှုဘဝအားဖြင့် အမှန်တရားများကို တည်ဆောက်ရာတွင် ပိုမိုအရေးပါလာခဲ့သည်။ ‘အမှန်တရား’ သည် ‘အမှန်တရားများ’ ဖြစ်လာသောကာလလည်း ဖြစ်သည်။ ရောတီ¹³၏ အသုံးအနှုန်းအရဆိုသော် ‘အမှန်တရားကိုတွေ့ရှိသည်မဟုတ်၊ ဖန်တီးယူကြခြင်းသာဖြစ်သည်’ ဟု ဆိုရတော့မည်။ ရောတီကပင်...

ကမ္ဘာကြီးသည် (လူ၏အပ) ‘သ’ဘာဝလောကကြီးအတွင်း၌ တည်သည်။ အမှန်တရားသည်(လူ၏အပ) ‘သ’ဘာဝလောကကြီးအတွင်း၌ တည်သည်ဆိုသည့် အဆိုနှစ်ရပ်ကို ကွဲပြားရန် လိုသည်။ ကမ္ဘာကြီးသည် သဘာဝလောကအတွင်းတည်ရှိသည်။ (ကမ္ဘာကြီးမှာ) လူတို့၏ဖန်တီးချက်တစ်ရပ်မဟုတ်ဟုဆိုခြင်းမှာ ကာလနှင့် အာကာသအတွင်း ဖြစ်ပျက်နေကြသည်များမှာ လူတို့၏ ဆန္ဒတစ်စုံတစ်ရာကြောင့် မဟုတ်ဟု သာမန်အားဖြင့် ပြောဆိုနိုင်သည်။ အမှန်တရားသည် လောကကြီးအတွင်း၌မရှိဟုဆိုလျှင်မူ လောကကြီးအတွင်း ‘ဝါကျ’ များ (စာကြောင်းများ)မရှိကြဟုဆိုသလို ဖြစ်ပေမည်။ ဝါကျများ(စာကြောင်းများ)မှာ လူတို့၏ ဘာသာစကားများ၏

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

အရင်းခံဖြစ်သည်။ လူတို့၏ဘာသာစကားများသည်
လူတို့၏ဖန်တီးမှုများသာ ဖြစ်သည်¹⁴

...ဟုရေးသားခဲ့သည်။ ဤတွင် နားလည်ရန်လိုသည်မှာ အမှန်တရားများမှာ ဘာသာစကားများ ‘အားဖြင့်’သာ ဖော်ထုတ်တင်ပြနိုင်သည်ဟူသော သဘောဖြစ်သည်။ ဤသည်မှာပင် ပို့(စ)မော်ဒန်ကာလတွင် လက်ခံ လာကြသောအမြင်တစ်ရပ် ဖြစ်လာသည်။ အတွေးအခေါ် တစ်စုံတစ်ရာအား နားလည်ရန်မှာ ဘာသာစကားကိုနားလည်ရန် လိုအပ်သည်ဟု လက်ခံလာကြခြင်းဖြစ်သည်။ ဘာသာစကားဟု ဤတွင် လွယ်ကူစွာသုံးနှုန်းရသော်လည်း ဘာသာစကားသည် ဘာသာစကားသာဖြစ်သည်ဟု ခပ်လွယ်လွယ် မထားစေလိုပါ။ ဘာသာစကား၏အောက်တွင် ပါဝင်လျက်ရှိသော ယဉ်ကျေးမှု၊ အတွေးအခေါ်၊ စိတ်ပညာ၊ သမိုင်းပညာ၊ စာပေ၊ အနုပညာစသည့် ဘာသာရပ်အလုံးစုံကိုလည်း သတိရကြစေလိုသည်။ ထိုဘာသာရပ်တို့၏ နွယ်ငင်ယှက်စပ်နေမှုကိုလည်း သဘောပေါက်ကြစေလိုသည်။ သို့မှသာ နေ့စဉ်ဘဝအတွင်းမှ အမှန်တရားများကို ကျယ်ပြန့်စွာသဘောပေါက်နိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။ ပို့(စ)မော်ဒန်ကာလအတွင်း (တစ်ခုတည်းသောအမှန်တရားကို တရားသေလက်ခံခြင်း သဘောမှ) ပိုမိုကျယ်ပြန့်စွာ လက်ခံလာသောအမှန်တရားများ ‘သဘောကို သိသာလာပါမည်။ ဤတွင် မြန်မာတို့၏ဘာသာစကား၌ ရင်းနှီးရင်းစွဲရှိသော စာလုံးများကို သုံးစွဲရသော် သမုတိနယ်ပယ်အတွင်းမှာ အမှန်တရားများ၏ ရှိနေခြင်းကို လက်ခံလာနိုင်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ဆိုခဲ့ပြီးသော ရှင်းလင်းပြဆိုချက်များအရ ဇော်ဇော်အောင်၏ ‘အရောင်မဲ့စိမ်းလန်းသောစိတ်ကူးများ ဒေါသတကြီးအိပ်စက်နေကြသည်’ ဝတ္ထုတိုကိုဖတ်ရှုသော် ဘာသာစကားအားဖြင့် သူဖော်ထုတ်တင်ပြခဲ့သောသူ၏ အမှန်တရားများ နေ့စဉ်ဘဝအတွင်းမှ အမှန်တရားများ၊ သမုတိသဘောဆောင်သည့်အမှန်တရားများကို တွေ့ရမည်မှာမလွဲပါ။ စာရေးဆရာဇော်ဇော်အောင်က တည်ဆောက်ပြထားသော (သူ၏) အမှန်တရားများအနက်မှ အမှန်တရားတစ်ခုအား နမူနာပြပါရစေ။...

‘မိမိဝါ၏ ညနေခင်းကိုယ်သင်းနဲ့ကလွဲလျှင် ဤလောက
မှာ ဒုတိယအမွှေးဆုံး၏အနံ့သည် နေရောင်ခြည်၏ အနံ့
သာ ဖြစ်ပါသည်။’¹⁵

ဤဝါကျမှာ မူရင်း၏တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းသာ ဖြစ်ပါသည်။ ဤတွင်
စာရေးဆရာက သူဖော်ထုတ်တင်ပြချင်သော အကြောင်းတစ်ရပ်၊ အမှန်တရား
တစ်ခုအား စကားလုံးများ၊ စာလုံးများအားဖြင့် တည်ဆောက်ပြခဲ့ပါသည်။
သူ၏စံ၊ သူလက်ခံထားသော အမှန်တရားတစ်ခုမှာ ‘ဤလောကတွင်’ ပထမ
အမွှေးဆုံးအနံ့မှာ မိမိဝါ၏ကိုယ်သင်းနဲ့ဖြစ်ပြီး ဒုတိယအမွှေးဆုံးအနံ့မှာ နေ
ရောင်ခြည်၏အနံ့သာ ဖြစ်သည်။ သူလက်ခံထားသောအမှန်တရား တစ်စုံ
တစ်ရာကို သူက ဘာသာစကားအားဖြင့် ဖော်ထုတ်တင်ပြခဲ့သော်လည်း ‘ငါ
စကား နွားရ’ တိုက်တွန်းခဲ့သည်မဟုတ်။ ဘာသာစကားကိုသုံးစွဲ၍ ဖော်ထုတ်
တင်ပြခြင်းသာဖြစ်သည်။ မိမိဝါ၏ ညနေခင်းကိုယ်သင်းနဲ့နှင့် နေရောင်ခြည်၏
အနံ့တို့မှာ မည်သည်မည်သို့ဟု စာရေးဆရာက မပြောပါ။ စာဖတ်သူက
သိလိုသော် ထိုကိစ္စမှာ စာဖတ်သူ၏ကိစ္စသာဖြစ်ပါသည်။ စာရေးဆရာက
သိစေလိုသည်မှာ သူ၏လက်ခံထားရှိမှုအပိုင်းသာဖြစ်သည်။ စင်စစ် စာဖတ်သူ
အဖို့မှာလည်း ထိုမျှသာသိသော် လုံလောက်ပါပြီ။ ထို့ပြင် အားလုံးနှင့်
သက်ဆိုင်သော (အလုံးစုံသဘောဆောင်သော) ‘ဤလောက’ ကို သူနှင့်သာ
ဆိုင်သော(ပုဂ္ဂလိကသဘောဆောင်သော)နယ်ပယ်တစ်ခုအဖြစ် ဖော်ထုတ်လိုက်
သည်။ စင်စစ် စာရေးဆရာက ဖော်ထုတ်တင်ပြလိုသည်မှာ အားလုံးနှင့်
သက်ဆိုင်နေသော ‘ဤလောက’အတွင်းမှ သူဖန်တီးတည်ဆောက်ထားသော
သူ၏ ‘ဤလောက’သာဖြစ်သည်။ ဤသည်ကို မြင်နိုင်ခဲ့ပါလျှင် စာရေးဆရာ
တည်ဆောက်ပြသော၊ တစ်နည်း တောင်းဆိုနေသောအမှန်တရားများအပေါ်
နားလည်နိုင်မည်သာမက သူ၏အားထုတ်မှုကိုလည်း အသိအမှတ်ပြုလာနိုင်
မည်ဖြစ်သည်။ ပို့(စ)မော်ဒန်ကာလတွင် အလုံးစုံနှင့် သီးခြားသဘောများ
ရောထွေးလာတတ်ကြောင်းကိုလည်း မြင်လာကြမည်ဟုထင်ပါသည်။

ဆိုခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း ပို့(စ)မော်ဒန်တွင် ဘာသာစကား၏ အရေးပါမှု

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

အောက်၌ပင် အလုံးစုံသဘောဆောင်ခြင်း၊ သီးခြားသဘောဆောင်ခြင်း စသည့် သညာများ၏ ရောထွေးလာမှုသာမက အစဉ်အလာနှင့်ယဉ်ကျေးမှုစသည်များ လည်း ရောယှက်လာကြောင်းများ တွေ့လာရတတ်သည်။ ပို.(စ)မော်ဒန် မတိုင်မီက ‘ငါ’၊ ‘မိမိ’ ၊ ‘ငါတို့’၊ ‘မိမိတို့’၊ အစရှိသည့် နယ်ပယ်သတ်မှတ် ထားမှုများမှာ ပို.(စ)မော်ဒန်ကာလတွင် စည်းရိုးများ ကျိုးပေါက်လာခဲ့ကြောင်း တွေ့ရလာသည်။ ကမ္ဘာကြီး၏ ကူးလူးဆက်ဆံမှု မြန်ဆန်လာခြင်းသည် ယဉ်ကျေးမှုနှင့်အစဉ်အလာ နယ်နိမိတ်များကို ပါးလွှာသွားစေခဲ့သည်။ အနုပညာတစ်စုံတစ်ရာကို ဖန်တီးထုတ်လုပ်သူနှင့် ခံစားရယူသူတို့အကြားတွင် စည်းတားထားချက်များနည်းပါးသောကာလတစ်ခုအတွင်းသို့ ရောက်ရှိလာခဲ့ပြီ ဖြစ်ရာ အနုပညာကိုခံစားသူတို့က အနုပညာပစ္စည်းကို ကြည့်ရှုခံစားသူအနေ ဖြင့်သာ ကြည့်ရှုခံစားတော့သည်မဟုတ်တော့ဘဲ ထိုအနုပညာတွင်ပါ ပါဝင် ပတ်သက်လာကြတော့သည်။ အနုပညာကိုခံစားသူသည်ပင် ဖန်တီးသူ ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ထိုအခါတွင် ‘... ရှိတ်စပီးယားက ပြောခဲ့သလား၊ ဦးပုညက ပြောခဲ့သလား အရေးမကြီးဟုထင်ပါသည်။’¹⁶ အလားတူပင် ‘ဟာမိုနီ အောက်သောတီးလုံး’၊ ‘ကီမိုနိုလုံချည်စွန်းသည့်အလှတရား’၊ ‘အပြာရောင် သံစဉ်များ’အစရှိသည့် အသုံးအနှုန်းတို့မှာ ကန့်သတ်မှုနယ်နိမိတ် တစ်စုံ တစ်ရာအောက်၌ မရှိကြတော့။ မော်ဒန်ကာလတွင် အနောက်နိုင်ငံများ၏ ‘ငါတို့’၊ ‘သင်တို့’ ခွဲခြားခဲ့မှုမှာ ပို.(စ)မော်ဒန်တွင် လျော့ပါးလာနိုင်ရန်အတွက် တတ်နိုင်သမျှ သုတ်သင်ခဲ့ကြသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် စံများစွာ၏ ရောထွေး လာမှုအတွင်း၌ အတူတကွနေထိုင်ရန် ကြိုးပမ်းလာကြခြင်းဖြစ်သည်။ သတိ ထား၍ ကြည့်မြင်ကြရမည်မှာ ပို.(စ)မော်ဒန်ကာလ၏စာပေ၊ အနုပညာ ဖန်တီးသူမှာ ဋီကာဆရာမဟုတ်ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

[၄]

ဤစာတမ်း၏ အစပိုင်းတွင် ဆိုခဲ့ပြီးဖြစ်သည့်အတိုင်း ဇော်ဇော်အောင် ၏ ‘အရောင်မဲ့စိမ်းလန်းသောစိတ်ကူးများ ဒေါသတကြီးအိပ်စက်နေကြသည်’

ဝတ္ထုမှာ ပို့(စ)မော်ဒန်ကာလတွင် စိတ်ဝင်စားရန် ‘အလွန်’ ကောင်းသောဝတ္ထု တစ်ပုဒ်ဖြစ်နေပါသည်။ ဆိုလိုသော် ပို့(စ)မော်ဒန်ကာလ၏ဝတ္ထုတစ်ပုဒ်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ နှိုင်းယှဉ်ကြည့်လိုသော် ၎င်းဝတ္ထုပါဝင်ခဲ့သော မဂ္ဂဇင်းဝတ္ထု အချို့နှင့်လည်းကောင်း၊ အခြားအပြိုင်ဝတ္ထုတိုများနှင့်လည်းကောင်း ယှဉ်၍ ကြည့်စေလိုပါသည်။ ထို့ပြင်တဝ ဇော်ဇော်အောင်ရေးသားခဲ့သော ပီတာဇော်မြင့် ဝတ္ထုတိုများနှင့်ယှဉ်၍ ဖတ်ကြည့်ကြစေလိုပါသည်။ ထိုအခါ ဤဝတ္ထု၏ တည်ဆောက်ထားမှု၊ ဖော်ထုတ်တင်ပြထားမှုတို့မှာ ဖုံးကွယ်၍မရအောင်၊ ငြင်းဆို၍ မရအောင် ထူးခြားနေခဲ့ကြောင်း တွေ့ရပါလိမ့်မယ်။¹⁷

အကယ်၍ တစ်ဦးတစ်ယောက်က ဤဝတ္ထုကိုဖတ်၍ နားမလည်ဘူးဟုဆိုသော် စာဖတ်သူကိုသော်လည်းကောင်း၊ စာရေးသူကိုသော်လည်းကောင်း အပြစ်ဆိုရန်မရှိပါ။ စာဖတ်သူတိုင်း ဤဝတ္ထုကိုဖတ်၍ နားလည်ရမည်ဟု အာမခံထားသည်မဟုတ်။ စာရေးသူအနေဖြင့်လည်း စာဖတ်သူ နားလည်ရန် ရေးရမည်ဟူသော ကန့်သတ်မှုတစ်စုံတစ်ရာမရှိ။ အကယ်၍ တစ်ဦးတစ်ယောက်က ဤဝတ္ထု နားလည်လွယ်ရန် ရေးစေလိုသော် ဇော်ဇော်အောင်က အစီရင်ခံစာရေးသကဲ့သို့ ‘မိမိဝါကို ဇော်ဇော်အောင်က သိပ်ချစ်သည်’ ဟူ၍ စာရွက်တစ်ရွက်ပေါ်တွင် ရေးပြနိုင်ပါလိမ့်မည်။ သို့ရာတွင် ၎င်းမှာ စာရွက်တစ်ရွက်ပေါ်တွင် ရေးသားထားသောစာတစ်ကြောင်းသာ ဖြစ်ပါသည်။ ဝတ္ထုတစ်ပုဒ်မဟုတ် ဖြစ်မလာပါ။ ၎င်းမှာ ဖန်တီးမှုမပါသော ဖော်ထုတ်မှုတစ်ရပ်သာဖြစ်ပါသည်။ ထိုစာရွက်ကို အကျိုးရှိစွာ အသုံးပြုနိုင်သောနည်းမှာ ကွမ်းယာထုတ်ရန်ထက် ပိုတော့မည်မဟုတ်ပါ။ ယခုအခါကာလမှာ မိမိတို့ကကြိုက်သည်ဖြစ်စေ၊ မကြိုက်သည်ဖြစ်စေ သို့မဟုတ် သဘောတူညီမှုရှိသည်ဖြစ်စေ၊ မရှိသည်ဖြစ်စေ ပို့(စ)မော်ဒန်ကာလကြီးတစ်ခု ဖြစ်နေခဲ့ရာ ဇော်ဇော်အောင်၏ ‘အရောင်မဲ့စိမ်းလန်းသောစိတ်ကူးများ ဒေါသတကြီး အိပ်စက်နေကြသည်’ ကဲ့သို့သော အနုပညာဖန်တီးမှု ပေါ်ပေါက်နေမည်မှာ ငြင်းဆို၍မရနိုင်သော အခြေအနေတစ်ရပ်ဖြစ်ပါသည်။ ကာလတရားကို ရပ်တန့်ထားလိုကြသော တွင်းထဲကဖားကလေးများ(နှင့် ဖားကြီးများ)ကမူ

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

ဤသို့သောဖန်တီးမှုများအပေါ် လက်ခံကြလိမ့်မည်မထင်ပါ။ ပုဂ္ဂလိက ဆန့်ကျင်ငြင်းဆိုမှုများမှာ ရှိနေပါမည်။ ဤသည်မှာပင် ပို့(စ)မော်ဒန်ကာလ အတွင်းတွေ့လာရသော ‘အမှန်တရား’မှ ‘အမှန်တရားများ’ကို ဖော်ထုတ် တင်ပြလာတတ်သော သဘောသာဖြစ်ပါသည်။ ယေဘုယျစုံတစ်ခု တည်ထား ရန်၊ ရယူရန်ခက်ခဲလာသောကြောင့် ဖြစ်သည်ဟု ဆိုလိုကဆိုနိုင်ပါသည်။

အစဉ်အလာလူ့အဖွဲ့အစည်းနှင့် မော်ဒန်ကာလမတိုင်မီက လူ့အဖွဲ့ အစည်းများအတွင်းတွင် ယေဘုယျစုံများအကြောင်းတို့ကို ပြောဆိုခဲ့ကြပါ သည်။ ထိုကာလကား စိတ်ကူးပုံစံတို့ဖြင့် ကန့်သတ်လက်ခံထားသော မိမိတို့၏ လူမှုအဖွဲ့အစည်းများအတွင်းမှ အခြားအဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်အတွင်းသို့ ထွက်ခဲ့ ခြင်း၊ ‘အခြားသူ’တို့၏ ဝင်ရောက်လာမှုကို လက်ခံခဲ့ခြင်းများ နည်းပါးခဲ့သည်။ တနည်းအားဖြင့် အစဉ်အလာလူ့အဖွဲ့အစည်းသည် ရပ်တန့်နေခဲ့သည်။ အသိ ပညာအရာတွင် မိမိ၏အဝန်းနယ်ပယ်အတွင်းမှာ အသိပညာတို့ကို ထပ်ဖန် တလဲလဲဖြင့် ဖွတ်ဖွတ်ညက်ညက်ကြေရန် အားထုတ်ခဲ့သည်သာ ဖြစ်သည်။ ထိုအခါ လူတို့တွင် ကာလတရားကြီး၏ ဘောင်ခတ်ထားမှုအတွင်းမှာပင် ပေါ်ပေါက်နေသော ဖြစ်ရပ်ဖြစ်ခြေ အစုံအပေါ်တွင် ငြီးငွေ့လာတတ်ပါသည်။ အစဉ်အလာမှ ကွဲထွက်ရန်ရည်ရွယ်လာတတ်ကြပါသည်။ ဤတွင် အစဉ် အလာဖော်ထုတ်မှုတွင် ပိုင်နိုင်ခဲ့သော စာရေးဆရာကြယ်နီ၏ စာကြောင်း အချို့ကို နမူနာပြပါရစေ...

မြန်မာမျက်စိနဲ့ လုံးဝကြည့်မရတဲ့ ဟော်လီးဝုဒ်ရဲ့ ဝတ်လစ် စလစ်အကတွေကို မျက်စိနောက်နေတဲ့ ခေတ်ပညာတတ် တွေ၊ ပိုးဖဲရောင်၊ နိုင်လွန်ရောင်၊ စိန်ရွှေရောင်၊ စတူဒီ ဘောကာရောင်၊ အမေရိကန်ဓာတ်မီးချောင်းရောင် ပြောင် ပြောင်တွေကို မြင်ရလွန်းလို့ မျက်စိကျိန်းစပ်နေတဲ့ မြို့ကြီး သားတွေ...၊ ကားသံ၊ ရထားသံ၊ ရေဒီယိုသံ၊ ရှောက်သီး ဆေးပြားအော်သံ၊ ဘတ်စကားစပယ်ယာ ခေါ်သံတွေကို နားကြားပြင်းကပ်နေတဲ့လူတွေ... ။¹⁸

ထိုလူများအားလုံးသည် အစဉ်အလာဖြစ်ပျက်နေမှုအတွင်းမှ ရုန်းထွက် လိုကြသူများသာဖြစ်ခဲ့သည်။ ကြယ်နီကမူ ထိုစဉ်က သူ့နည်းသူ့ဟန်ဖြင့် အင်္ကျီအင်းသို့ ခေါ်သွားခဲ့သည်။ ဤတွင်လည်း အနက်ယူ မလွဲကြစေလိုပါ။ မော်ဒန်၊ ပို့(စ)မော်ဒန်ကာလတွင် လူသားတို့ သိမြင်ခံစားလာရသောအသိ အမြင်ကို ပြဆိုလိုသည်သာဖြစ်ပါသည်။ မော်ဒန်၊ ပို့(စ)မော်ဒန် (ပြောင်းလဲရန်၊ ထွက်ပေါက်ရန်မှာ လိုအပ်နေပြီဖြစ်သော)အရေးအသားဘက်သို့ တိမ်းညွတ် လာခဲ့ပြီဖြစ်သောအရေးအသားများ ထိုအခါကပင် ရှိခဲ့သည်ဆိုသည်မှာ ငြင်းဆို ၍ မဖြစ်နိုင်ပါ။¹⁹

မော်ဒန်လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင်မူ လူတို့သည် မိမိပါဝင်ပတ်သက်နေ သော လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ နယ်နိမိတ်များကို ကျော်လွှားလာကြသည်။ ‘မိမိ’နှင့် ‘အခြားသူများ’ သို့မဟုတ် ‘မိမိတို့မဟုတ်ကြသူများ’ အကြားတွင် ကူးလူး ဆက်ဆံမှုများ များပြားလာခဲ့သည်။ ‘မိမိ’ နှင့် ‘အခြားသူများ’ ဟူသော အမြင်ကိုမှီ၍ ‘ကိုလိုနီပြုကျင့်သူများ’၊ ‘ကိုလိုနီပြုကျင့်ခံရသူများ’၊ ‘အရှေ့’နှင့် ‘အနောက်’စသည်ဖြင့် ကွဲပြားလာခဲ့ကြသည်။ ထိုသို့ ကွဲပြားနေခြင်းအတွင်း မှာပင် အသိ၊ အမြင်၊ သညာ စသည်တို့မှာ ရောယှက်စပြုလာခဲ့တော့သည်။ မိမိနှင့်အခြားသူတို့၏အကြားတွင် စံများစွာ ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည်။ အထူးသဖြင့် ဘာသာစကားနှင့် ယဉ်ကျေးမှုတို့မှာ စံတစ်ခုတည်းအောက်တွင်ရပ်တည်ရန် မလွယ်တော့ကြောင်း တွေ့လာရသည်။ ထို့ကြောင့် ကန့်သတ်ဘာသာစကား သုံးနှုန်းမှုကို အခြေခံ၍ ပို့(စ)မော်ဒန်(စာပေ၊ ယဉ်ကျေးမှု)အား ဝေဖန်သော ဝေဖန်ချက်တို့မှာ ကာလတရား၏ ပြောင်းလဲနေသောဖြစ်စဉ်ကို လေ့လာခြင်း ကင်းပသည့်ဝေဖန်ချက်တို့သာ ဖြစ်ခဲ့ရသည်။

စဉ်းစားကြည့်နိုင်ရန် နမူနာတစ်ခု-နှစ်ခု ပေးလိုပါသည်။ မြန်မာတို့ ၏ (မော်ဒန်အစဉ်းကာလ(?)ဟု ခေါ်ဆိုလိုက ခေါ်ဆိုနိုင်မည်ဟုထင်ရသော) ခေတ်စမ်းကာလ အရေးအသားအချို့ကို ကြည့်ပါ။ အရှေ့-အနောက် ကူးလူး ဆက်ဆံမှုများ များပြားလာသဖြင့် မြန်မာစာအရေးအသားတွင် အနောက်တိုင်း အတွေးအခေါ်ပုံစံ၌ အခြေတည်သောအရေးအသားများ ဝင်ရောက်လာခဲ့ပါ

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

သည်။ ခြပ်ရို-ခြပ်မဲ့စကားလုံးများ တွဲစပ်သုံးစွဲလာခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ မိမိ တို့၏ မူရင်းဘာသာစကားနှင့် အခြားသူတို့၏ ဘာသာစကားများ ပေါင်းစပ် သုံးစွဲလာခြင်းကိုလည်းကောင်း ကြည့်စေလိုပါသည်။ ဇော်ဇော်အောင်၏ ဝတ္ထုထဲမှ ‘ကီမိုနိုလုံချည်စွန်းသည် အလှတရား’ ဟူသော အသုံးအနှုန်းမျိုးကို သိပ္ပံမောင်ဝ၏အရေးအသားထဲမှ ‘မော်တော်ကားယာဉ်ပျံ’²⁰ ဟူသော အသုံးအနှုန်းနှင့်လည်းကောင်း၊ ဇော်ဂျီ၏အရေးအသားထဲမှ ‘ဗျာမိမင်း သံလှောင်အိမ်’²¹ နှင့်လည်းကောင်း ယှဉ်၍ကြည့်သင့်ပါသည်။ အလားတူပင် ဆရာကြီးဦးထင်ဖတ် (မောင်ထင်)က သူ၏ဇာတ်ကောင် ကိုဒေါင်းအား အသေသတ်ရာတွင်²² (ထိုစဉ်က)မြန်မာတို့၏ သိမှတ်နားလည်မှုနှင့်များစွာ ရင်းနှီးခဲ့ခြင်းမရှိသေးသော အသုံးအနှုန်းကို ဇာတ်ပိတ် စာတစ်ကြောင်းအဖြစ် ဤသို့ သုံးပြခဲ့သည်...

ကိုဒေါင်းကား သေလေပြီ။ ကိုဒေါင်း သက်တော်ရာကျော် ရှည်ပါစေသတည်း။²³

ဤတွင် ‘အဓိက’ထား၍ တင်ပြလိုသည့်အကြောင်းမှာ ယဉ်ကျေးမှု၊ ဘာသာစကားတို့၏ ကူးလူးဆက်ဆံမှု ပိုမို၍ မြန်ဆန်လာသောကာလတွင် လူ့အဖွဲ့အစည်းအသီးသီးအတွင်းမှ ကာလတရား၏ပြောင်းလဲနေမှုကို မျက်မြင် မပြတ်သော စာပေ အနုပညာဖန်တီးသူများသည် ဧဝံမေသုတံကို အကြိမ်ကြိမ် မရွတ်ကြတော့ခြင်းပင်ဖြစ်ပါသည်။ အကယ်၍ ထိုစဉ်ကသုံးစွဲခဲ့ခြင်းများ အပေါ်တွင် အပြစ်တစ်စုံတစ်ရာ မမြင်နိုင်ခဲ့သော် ဇော်ဇော်အောင်၏ (ကာလ) အရေးအသားများအပေါ် အပြစ်တစ်စုံတစ်ရာဆိုရန် အကြောင်းမရှိပါ။

[၅]

ဇော်ဇော်အောင်၏ ‘အရောင်မဲ့စိမ်းလန်းသောစိတ်ကူးများ ဒေါသ တကြီး အိပ်စက်နေကြသည်’ ဝတ္ထုတွင် (နှင့်၊ အလားတူ)ရေးသားသောပုံစံ၊ ဟန်များအပေါ် မခိုင်မာသောဝေဖန်ချက်များ ပြုခဲ့ကြသည်ကို ကြားခဲ့ဖူးပါ သည်။ ဤတွင် ၎င်းကိစ္စရပ်များအား ထည့်သွင်းဆွေးနွေးရန် ရည်ရွယ်ချက်

မရှိပါ။ မခိုင်မာသော ဝေဖန်ချက်တို့အား ပြန်လည်ဆွေးနွေး၍လည်း အကျိုး ထူးမည်မထင်ပါ။ သို့ရာတွင် အကြောင်းအရာစပ်လျဉ်းနေ၍ အချက်တစ်ခုကို အကျဉ်းမျှ ဆွေးနွေးတင်ပြလိုပါသည်။ ထိုအချက်မှာ ပို့(စ)မော်ဒန်ဝတ္ထုများ (ပုံစံသစ်၊ ရေးဟန်သစ်ဝတ္ထုများ)အား အကြောင်းမရှိ အကြောင်းရှာ ရေးသည်။ စကားလုံးဖောင်းပွသည်ဟူသော ပညာတတ်လောက၏ယိုးစွပ်ချက် ဖြစ်ပါ သည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် ဖော်ထုတ်တင်ပြနေရန်ပင် မလိုသောအကြောင်းရပ် တို့အား စကားလုံးများစွာဖြင့် တန်ဆာဆင်သည်ဟုဆိုသောကိစ္စဖြစ်ပါသည်။ သို့အတွက် ဤတွင် ဇော်ဇော်အောင်၏ဝတ္ထုထဲတွင် တွေ့ခဲ့ရသော ဖော်ထုတ် တင်ပြနေရန်ပင် မလိုအပ်သည့်၊ ဖော်ထုတ်တင်ပြစရာပင်မရှိသည့် အကြောင်း ရပ်တစ်ခုအား ဖော်ထုတ်တင်ပြထားခြင်းအပိုင်းအား ကြည့်စေလိုသည်။ ၎င်းမှာ ‘ဇော်ဇော်အောင်က မိမိဝါအားချစ်ခြင်း’ ဖြစ်သည်။ ထိုအကြောင်းတစ်ရပ်အား ဘာသာစကား၊ စာလုံး၊ စကားလုံးများအားဖြင့် စာရေးဆရာက တည်ဆောက် ပြနိုင်ခဲ့သည်။ ဖော်ထုတ်ပြနိုင်ခဲ့သည်။ အနောက်တိုင်းစာပေ ဖြစ်ပေါ်တိုးတက် ခဲ့မှုကို နမူနာကြည့်သော် ပရော၊ ဂျိစ်တို့ကို နမူနာကြည့်စေလိုပါသည်။ ဤတွင် ၎င်းတို့၏ အရေးအသားများမှာ ၎င်းတို့အလျင်က ရေးနှင့်ခဲ့ကြသူများ၊ ဥပမာ... ဘော(လ)ဇက်၊ ဖလော်ဘဲတို့ထံမှ ဆင်းသက်ရွေ့လျောလာခဲ့ခြင်း များကို တင်ပြလိုခြင်းဖြစ်သည်။ အဓိကဇာတ်ကောင်၏ အရေးမပါမှုသာမက ဖော်ထုတ်တင်ပြလိုသောအကြောင်းရပ်တို့က ဇာတ်ကောင်၏အခန်းကဏ္ဍကို လျော့ပါးပစ်နိုင်ခဲ့သည်။ အကြောင်းရပ်များ အားကောင်းလာခဲ့သော်လည်း ဆိုလိုရင်းအကြောင်းရပ်ကား ပျောက်ဆုံးမသွားခဲ့ချေ။ ထိုဖော်ထုတ် တင်ပြ လာသောအသုံးအနှုန်း၊ အရေးအသား၊ စကားလုံး၊ စာလုံးတို့မှာ တစ်နည်း အားဖြင့် မူရင်းဆိုလိုသည့်အကြောင်းအရာကို သွယ်ဝိုက်၍မဟုတ်ဘဲ ဖော်ထုတ် လာနိုင်ခဲ့ကြသည်သာ ဖြစ်၏။²⁴ သို့ရာတွင် အနက်မြှုပ်ရေးသားသောသဘော နှင့် ရောထွေးမသွားကြစေလိုပါ။ ပို့(စ)မော်ဒန်ကာလ၏ ဖော်ထုတ်တင်ပြမှု များမှာ မြှုပ်နေသောအနက်များကို ဖော်ထုတ်ရန်မဟုတ်ပါ။ အမြင်၊ အရှိကို အမြင်၊ အရှိအတိုင်းသိမှတ်ခံစားရန် (နားလည်ကြရန်ဟု ဆိုလိုသော်ဆိုနိုင်ပါ သည်) သာလိုသည်။²⁵

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

ဤသို့ရေးရခြင်းမှာ ဇော်ဇော်အောင်၏(ကာလ)အရေးအသားကို အခြေအမြစ်မရှိ (ဆိုလိုသည်မှာ ကာလတရား၏ ပြောင်းလဲလာမှု၊ အသိပညာ၏ ဖြစ်ပေါ်တိုးတက်မှု၊ အသိအမြင်နားလည်မှတ်ယူထားခဲ့မှု ပြောင်းလဲလာခြင်း၊ ယဉ်ကျေးမှုနှုန်းစံများနှင့်ကူးလူးဆက်ဆံမှုများ မြန်ဆန်လာခြင်း စသည် စသည့် အချက်များကို ထည့်သွင်းမစဉ်စားဘဲ) တစ်စုံတစ်ရာ ယိုးစွပ်မည်၊ ရန်ဘက်ပြုမည်ဆိုသော် ဇော်ဇော်အောင်အလျင်ကရှိခဲ့သော အရေးအသား တစ်ခုကို လေ့လာကြည့်ကြစေလိုပါသည်။ ၎င်းမှာ ခေတ်စမ်း(ကာလ)အရေး အသားထဲမှ ‘လောကဓံ’²¹ ဟူသော စာတစ်ပုဒ်ပင်ဖြစ်ပါသည်။ ‘မြဝတ်ရည် မှာ ကျောင်းသို့ပြန်မသွားရတော့ချေ’ ဟူသော မူရင်းအခြေခံအကြောင်း တစ်ရပ်အား ဆရာကြီးသည် ဘာသာစကား၊ စကားလုံး၊ စာလုံး စသည် တို့ဖြင့် ကျွမ်းကျင်စွာ ဖော်ထုတ်တင်ပြနိုင်ခဲ့သည်ကို တွေ့ရပါမည်။ သူ ဖော်ထုတ်တင်ပြခဲ့သည့် စကားလုံး၊ စာလုံး၊ အသုံးအနှုန်းများသည် ထပ်ဆင့် အနက်ဖွင့်ဆိုရန်မလိုပါ။ ဆိုလိုရင်းအကြောင်းရပ်ကို ထိုစကားလုံး၊ စာလုံး၊ အသုံးအနှုန်းတို့က ပိုမိုထင်ပေါ်လာရန် အားပေးခဲ့သည်ကို တွေ့ရပါမည်။ စာရေးဆရာတို့သည် သူတို့၏ကျွမ်းကျင်နံ့စပ်မှု နယ်ပယ်အတွင်းမှသာ ဖော်ထုတ်တင်ပြတတ်ကြသည်ကိုလည်း သဘောပေါက်ကြပါလိမ့်မည်။ အကယ်၍ လယ်သူကြီးဖိုးသာဦး ခဲထားသော ‘တံတိုကြီး’ကို ဘာဘာညာညာ ရေရာစွာ သိရှိခဲ့ခြင်းမရှိဟုဆိုသော် ဇော်ဇော်အောင်၏ ‘အပြာရောင်သံစဉ်များ’ ကိုသိရန် မကြိုးစားပါနှင့်တော့ဟုသာ ဆိုပါရစေ။

ယခုအခါကာလမှာ ပို့(စ)မော်ဒန်ဝတ္ထုများအား ဖတ်ရှုရာတွင် စာဖတ်သူ၏ ဉာဏ်ရည်ဉာဏ်သွေးမှာလည်း အရေးကြီးကြောင်း ထည့်သွင်း ပြောဆိုနေရန်ပင် မလိုတော့သည့်အခါသို့ ရောက်နေခဲ့ပြီထင်ပါသည်။ အလား တူပင် အနုပညာ စာပေဖန်တီးမှုများမှာ ပိုမိုကျယ်ပြန့်လာခဲ့သည်မှာ မှန်သော် လည်း ဖန်တီးမှုအလုံးစုံသည် ‘လူအားလုံးအတွက်ဖြစ်သည်’ ဟူသော အခြေ အနေမှ ရုန်းထွက်ခဲ့ပြီဖြစ်သည်ကို သတိရကြစေချင်ပါသည်။ အဂ္ဂိရတ်ဆရာ တို့အတွက် အဂ္ဂိရတ်ကျမ်းရှိသကဲ့သို့ စိတ်ကူးယဉ်ချင်သူတို့အတွက် စိတ်ကူး

ယဉ်စရာဝတ္ထုများ ရှိနေခဲ့ပါသည်။ ဇော်ဇော်အောင်၏ ‘အရောင်မဲ့စိမ်းလန်းသောစိတ်ကူးများ ဒေါသတကြီးအိပ်စက်နေကြသည်’ ကဲ့သို့သောဝတ္ထုမျိုးမှာ ဤဝတ္ထုနှင့်အတူလိုက်ပါခံစားသူများ၊ ပါဝင်ပတ်သက်နိုင်သူများအတွက် (တစ်နည်း လိုလားသူများအတွက်)သာ ဖြစ်ပါသည်။ ထို့အတူ ကာလတရား၏ ပြောင်းလဲနေမှုကို အခြေတည်ကာ ပေါ်ပေါက်နေသောပို့(စ)မော်ဒန်ဖန်တီးမှုများမှာ အခြေအမြစ်မဲ့သော တိုက်ခိုက်မှုများကြောင့် ရပ်တန့်သွားမည်မဟုတ်ပါ။ ကျွန်တော်၏ ပုဂ္ဂလိကအဆုံးအဖြတ်အရဆိုသော် သာမန်စာဖတ်သူများအနေဖြင့် ‘မကြိုက်သော် မဖတ်ကြပါနှင့်’ ဟုသာ ဆိုချင်ပါသည်။ ထိုအဆိုကို စာဖတ်သူများကသော်လည်းကောင်း၊ ဇော်ဇော်အောင်ကသော်လည်းကောင်း သဘောမတူဟုဆိုသော် ကျွန်တော်က ဘာမျှတတ်နိုင်မည်မထင်ပါ။ သူတို့တွင် သူတို့၏ ‘အမှန်တရားများ’ ရှိသကဲ့သို့ ကျွန်တော့်တွင်လည်း ကျွန်တော်၏ အမှန်တရားရှိပါသည်။ အမှန်တရားရှိနိုင်ခွင့်ရှိပါသည်။ ယခုအခါ တစ်သားတည်းမကျနိုင်သော ပုဂ္ဂလိကစံများစွာဖြင့် ကျွန်တော်တို့သည် မိမိပါဝင်ပတ်သက်နေရသော လူ့အသိုက်အမြုံအတွင်း သမမျှတအောင် နေထိုင်တတ်ရန် ကြိုးပမ်းသင့်သည့်အခါတစ်ခုအတွင်း ရောက်ရှိနေခဲ့ပြီမဟုတ်ပါလား။

ဇော်ဇော်အောင်ကမူ ဤကဲ့သို့သောဝတ္ထုမျိုးကို ရေးပြလိုက်ခြင်းဖြင့် ယေဘုယျစံတို့ဖြင့် ကန့်သတ်ထားသဖြင့် မွန်းသိပ်ကျပ်ညပ်နေသော အစဉ်အလာ အသိုက်အမြုံကို စွန့်ခွာခဲ့ပြီဖြစ်ကြောင်းကို ပြဆိုလိုက်သည်နှင့်သာ တူပါသည်။ ဖန်တလဲလဲဖြစ်နေသော အစဉ်အလာလောကကြီးအတွင်းမှ ရုန်းထွက်နိုင်ရန် ကြိုးပမ်းခဲ့ပြီထင်သည်။ ယေဘုယျစံများကို ငြင်းဆိုနိုင်ရန် ကြိုးပမ်းခဲ့ပြီထင်သည်။ ဇော်ဇော်အောင်ကား ယခုအခါပို့(စ)မော်ဒန်၏ အင်ကြင်းမြောင်နိဗ္ဗန်၌ အေးငြိမ်းသာယာစွာဖြင့် ဖန်တီးမှု၏ လွတ်လပ်မှုနှင့် လွတ်မြောက်မှုအရသာတို့ကို ခံစားနှလုံးသွင်းနေလောက်ပြီဟု တွေးဆကြည့်နေမိပါသည်။

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

¹ ဇော်ဇော်အောင်။ ။ ‘အရောင်မဲ့စိမ်းလန်းသောစိတ်ကူးများ ဒေါသတကြီး အိပ်စက်နေကြသည်’ သဘင်မဂ္ဂဇင်း၊ (အယ်ဒီတာ ချစ်ဦးညို) ထုတ်ဝေသူ၊ သဘင်ကောင်စီ၊ ရန်ကုန်၊ ၁၉၈၆ နိုဝင်ဘာလ၊ စာ ၅၀-၅၃။

² သဘင်မဂ္ဂဇင်း၊ အမှတ် ၃၇၊ စာ ၅၃၊ အောက်ခြေရှု။ Words in Brackets are mine.

³ မှန်းဆအဆိုတစ်ရပ်ဖြစ်ပါသည်။ ထိုစာတမ်းများအပါအဝင် ဇော်ဇော်အောင် ၏ လွန်ခဲ့သော ခုနစ်နှစ်၊ ရှစ်နှစ်အတွင်းမှ အရေးအသားများကို ကျွန်တော် မဖတ်ဖူး၊ မဖတ်ဖြစ်သေးပါ။

⁴ Foucault, Michel. *The Archaeology of Knowledge*, (trans). A.M. Sheridan Smith, Routledge, London, 1994. (First Published 1972).

⁵ ibid, p. 90, Words added in Myanmar translation.

⁶ သဘင်မဂ္ဂဇင်း၊ အမှတ် ၃၇၊ စာ ၅၀။

⁷ ယင်း။ ။ စာ ၅၂။

⁸ ယင်း။ ။ စာ ၅၁။

⁹ Lifton, R.J.

¹⁰ Protean man, Read, *Boundries: Psychological Man in Revolutioion* by Robert Jay Lifton, Vintage, New York, 1970.

¹¹ Proteus.

¹² Read, Kvale, S. "Postmodern Psychology: A Contradiction in terms?" in *Psychology and Postmodernism*, SAGE Publications Inc. 1996.

¹³ Richard Rorty.

¹⁴ Rorty, R. *Contingency, Irony, and Solidarity*. Cambridge University Press, New York, 1989, pp. 4-5. (Words added in Myanmar translation.)

¹⁵ သဘင်မဂ္ဂဇင်း၊ အမှတ် ၃၇၊ စာ ၅၃။

¹⁶ ယင်း။ ။ ၅၀။

¹⁷ ဤဝတ္ထုနှင့် တန်းတူထားဖတ်ရှုသင့်သည့် ဇော်ဇော်အောင်၏ဝတ္ထုနှစ်ပုဒ်မှာ စီးပွားရေးတက္ကသိုလ်နှစ်လည်မဂ္ဂဇင်း(ထုတ်ဝေသည့်နှစ် မမှတ်မိပါ) ပါ ‘မိုးရေထဲက ကံ့ကော်ပင်လွမ်းချင်း’နှင့် ပို့(စ)မော်ဒန်နှင့်သဘင်မဂ္ဂဇင်းအမှတ် ၂၉ပါ ‘ကျွန်တော်၏ချစ်လှစွာသော အစရှိသဖြင့်’ (မော်ဒန်ကာလ နောင်ပိုင်း ပုံစံ)နှစ်ပုဒ်ဖြစ်သည်။ ကျွန်တော်၏ သတ်မှတ်မှုသာဖြစ်သည်။ အများကသဘောတူရန် မဟုတ်ပါ။

¹⁷ ကြယ်နီ၊ အက္ခီအင်းသွားရေလား၊ သဘင်မဂ္ဂဇင်း၊ (အယ်ဒီတာ ချစ်ဦးညို) အမှတ် ၄၁၊ ၈၊ ၅၈၊ စာလုံးပေါင်း မူရင်းအတိုင်း။ ဆိုလိုသည်မှာ ၁၉၈၇ မူအတိုင်း၊ မူရင်းမှာ ၅၀ ခုနှစ်(နောင်ပိုင်း) သို့မဟုတ် ၆၀ ခုနှစ်ကာလများတွင်ဟုထင်ပါသည်။ မူရင်းရှာမရ၍ ပြန်လည်ဖော်ပြခြင်းကို ကိုးရပါသည်။ တည်းဖြတ်သုတ်သင်ထားခြင်း ရှိမရှိကို မပြောနိုင်ပါ။

¹⁹ ဤတွင် ပို့(စ)မော်ဒန်ကိုပိုင်ဆိုင်သူ စာရေးဆရာအွန်ဘဲရတိုအေကို Umberto Eco ၏ ရှင်းပြချက်အရ ရှင်းပြလိုပါသည်။ ‘ပို့(စ)မော်ဒန်တွင် အမျိုးသားတစ်ယောက်က အမျိုးသမီးတစ်ယောက်အား ‘နင့်ကိုငါ သိပ်ချစ်တယ်’လို့ပြော၍ မဖြစ်တော့ပါ(မလုံလောက်ပါ)။ အကြောင်းမှာ ဘာဘရာကတ်လင်က ရေးခဲ့ပြီဖြစ်သောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် အမျိုးသားက ပြောရာတွင် ‘ဘာဘရာကတ်လင် ပြောသလိုပေါ့၊ နင့်ကို ငါ သိပ်ချစ်တယ်’ ဟုပြောလာပါသည်။ (Read postscript of his best-selling novel *The Name of the Rose*.) အလားတူပင် ကြယ်နီက ‘အရှင်ဇေယျန္တာဘိဓဇဆို ရေလားရတုပိုဒ်စုံ ကောက်နုတ်ချက်ကို ဆိုပြပါရစေ’ဟု သူ၏ရေလားမစမီ ကိုးခဲ့သည်။ ဇော်ဇော်အောင်၏ (ကာလ) အရေးအသားတွင်မူ ‘မဟာမင်းလှမင်းခေါင် ဦးရွန်းရေးဖွဲ့ခဲ့သော ဥမ္မာဒန္တီ၏ လက်မောင်းကလေးများသည် မိမိဝါ လက်မောင်းလောက်.... စသည်ဖြင့် ရေးခဲ့သည်။ ထို့အပြင် ‘ဒစ်စနေ၏အပြာ’ဟူသောအသုံးအနှုန်းကို ဤနေရာတွင် မေ့မထားသင့်ပါ။

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

- 20 သိပ္ပံမောင်ဝ၊ အင်းဝ၊ သုံးပွင့်ဆိုင်ခေတ်စမ်းစာပေ၊ ရှုမဝစာအုပ်တိုက်၊ ၁၄၆၊
ဗိုလ်ချုပ်ဈေး၊ ရန်ကုန်၊ ၁၉၅၅၊ စာ ၂၇ နှင့် သိပ္ပံမောင်ဝ၏
ဝတ္ထုဆောင်းပါးများ၊ စာပေဗိမာန်၊ ရန်ကုန်၊ ၁၉၆၁၊ စာ ၃၁။
- 21 ဇော်ဂျီ။ ။ ဖိုးမာဒင်။ သုံးပွင့်ဆိုင်ခေတ်စမ်းစာပေ၊ စာ ၁၂၅။
- 22 မူရင်းမှာ ၁၉၄၇ ဇွန်လထုတ် ရှုမဝဟု ဆရာကြီး၏အရေးအသားအရ
သိရပါသည်။ ဤတွင်မူ ၁၉၆၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဒုတိယအကြိမ်အဖြစ်
မာလာမြိုင်ပုံနှိပ်တိုက်တွင် ရိုက်နှိပ်သောမူကို ကိုးပါသည်။
- 23 မောင်ထင်၊ ကိုခေါင်း၊ မာလာမြိုင်ပုံနှိပ်တိုက်၊ ရန်ကုန်၊ ၁၉၆၀၊ စာ -
၁၅၉။
- 24 ဤတွင် ဒဿနိဗေဒနှင့် ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်ပြီးသူများအဖို့ ဟောဂယ်၏ *Phenomenology of Spirit* ကို ရှာဖွေ၍ အရှေ့ပိုင်းကိုမျှသာဖြစ်စေ
ဖတ်ရှု ကြည့်သင့်သည်ဟု ထင်ပါသည်။ ဆိုလိုခဲ့သောအကြောင်းများကို
ပိုမို သဘောပေါက်လာကြမည်ဟု ထင်ပါသည်။
- 25 Read, *Archaeology of Knowledge*.
- 26 လောကဓံ၊ သုံးပွင့်ဆိုင်ခေတ်စမ်းစာပေ၊ စာ ၂၂၄-၇။

ကျွန်ုပ်တို့၏ 'မြန်မာ' မဟုတ်သော စကော့(ရွှေရိုး)၏ 'ဗမာ'

[၁]

အနောက်တိုင်းသား လူဖြူတို့၏ အရေးအသား ပြန်လည်တင်ပြချက်များသည် လည်းကောင်း၊ ၎င်းတို့တည်ဆောက်ခဲ့သော ကိုလိုနီစနစ်သည် လည်းကောင်း လက်လွတ်စပယ် လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြသည်မဟုတ်။ လူဖြူတို့ အနေဖြင့် အချိန်ယူ၍ တင်ကူးကြံစည်ချက်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ရည်ရွယ်ရင်း အကြောင်းတစ်စုံတစ်ရာဖြင့်လည်းကောင်း လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်ချည်း ဖြစ်သည် ဟုသာဆိုရမည်။ အရှေ့တိုင်း၏အကြောင်းကို လူဖြူတို့က ၎င်းတို့၏ အရေးအသား(စာပေ)များအားဖြင့် ပုံရုပ်ဖော်ကြမှုများတွင်လည်း ၎င်းတို့ပေါ်စေလိုသလို 'သာ'ပေါ်အောင် ဖော်ခဲ့ကြသည်။ ထို့ကြောင့် ၎င်းတို့၏အရေးအသား၊ ပြန်လည်တင်ပြမှုများတွင် ရည်ရွယ်ချက်ပါနှင့်ခဲ့ပြီးဖြစ်သည်ဟု ဆိုရမည်။ ထို့ကြောင့်လည်း လူဖြူတို့က ပြန်လည်ဖော်ထုတ်တင်ပြခဲ့မှုများမှာ သဘောရိုးဖြင့်ဖြစ်သည် သို့မဟုတ် အသိပညာစစ်စစ်ပေးသည်ဟုဆိုရန် ခက်ခဲလာသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ အသိပညာတစ်စုံတစ်ရာပေးဝေဖြန့်ဖြူးရာတွင် အတ္တနောမတိနည်းရန်၊ ကင်းရန်လိုသည်။ ဥပမာ... အဖြူကိုမြင်စေလိုသော် အဖြူဟုဆို

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

ရမည်။ ဖြူတူတူဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဆင်စွယ်ရောင်ဟူ၍လည်းကောင်း ဆိုရန်မှာမသင့်။ တစ်ဆင့် အသိပညာပေးဝေသူများအနေဖြင့် အသိပညာတစ်စုံ တစ်ရာရှာဖွေသူ၊ လက်ခံရယူသူတို့ကို ၎င်းတို့၏ သဘောဆန္ဒအရ အသိပညာ ပေးဝေနိုင်သည်ဖြစ်ရာ အသိပညာပေးဝေသူတို့တွင် မိမိ၏အလိုအရ လုပ်ပိုင်ခွင့် ရှိသွားသကဲ့သို့ ဖြစ်နေသည်။ အနီရောင်ပစ္စည်းတစ်ခုကို အသိပညာတစ်စုံ တစ်ရာပေးဝေသူက အဖြူဟုပြောဆိုရေးသားတင်ပြခဲ့သော် ထိုပစ္စည်း၏ ရှိနေခြင်းကိုသိသော်လည်း လက်တွေ့မြင်ခဲ့ဖူးခြင်းမရှိသူတို့အဖို့ အဖြူဟူ၍ လက်ခံပေးတော့မည်။ ဤသို့ဖြင့် အသိပညာပေးဝေသူ၏ ရိုးသားမှု၊ မရိုးသားမှုက အသိပညာလက်ခံရယူသူ၏ အသိပညာရယူမှုအပေါ် ထိန်းကျောင်းလာနိုင်ခဲ့သည်။

ထို့ပြင်တဝ အသိပညာပေးဝေသူတို့အနေဖြင့် အသိပညာစစ်ကို ပေးဝေရာတွင် ရည်ရွယ်ရင်းအကြောင်းတစ်စုံတစ်ရာကို ထည့်သွင်းထားရန်မှာ မသင့်။ အလားတူပင် အသိပညာရှာဖွေသူတို့တွင်လည်း ၎င်းတို့ရှာဖွေနေသော(ခဲ့သော)အသိပညာမှာ အသိပညာကိုရယူလိုခြင်းသက်သက်လော၊ ရည်ရွယ်ချက်တစ်စုံတစ်ရာကြောင့်(တင်ကူးသတ်မှတ်ချက်၊ ရည်ရွယ်ချက်ကြောင့်)ရှာဖွေရယူခဲ့ခြင်းလော ဆိုသည်တို့ကို လေ့လာရန်လိုအပ်ပါသည်။ အချို့သော အသိပညာရယူမှုမှာ အသိပညာသစ် တစ်စုံတစ်ရာကို ရယူလိုခြင်း ‘သက်သက်’သာဖြစ်သည်။ တစ်နည်းဆိုရသော် ပယောဂကင်းပသောအသိပညာရယူလိုမှု ဖြစ်သည်။ တစ်နည်းထပ်မံဆိုရပြန်သော် အနှောင်အတည်းကင်းသော အသိပညာရယူလိုမှု ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် အနောက်နိုင်ငံသား လူဖြူတို့က ၎င်းတို့၏ခရီးသွားလာမှုမှ တွေ့မြင်ခဲ့ရသော သို့မဟုတ် ရယူခဲ့သော အသိပညာတို့မှာ အသိပညာသက်သက်ကို လိုလားစွာဖြင့်လည်းကောင်း၊ အသိပညာသန့်သန့်ဖြန့်ဝေလို၍လည်းကောင်း ရယူခဲ့ကြသည်မဟုတ်။ ၎င်းတို့တည်ဆောက်နေသော ကိုလိုနီစနစ်ကြီးထွားရှင်သန်ရေး၊ ၎င်းတို့၏ အင်ပါယာကြီးများ ကျယ်ပြန့်လာရေး စသည်တို့ကို ရည်ရွယ်၍ အသိပညာများ ရှာဖွေလာခဲ့ခြင်းသာဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့်လည်း ပါမောက္ခဆာယိ¹ က အနောက်

တိုင်းသား လူဖြူတို့အနက် အရှေ့တိုင်းနှင့်ပတ်သက်၍ ကျွမ်းကျင်နဲ့စပ်သည် ဟုဆိုသော ပညာရှင်များ၊ ခရီးသွားများ၏ ပြန်လည်တင်ပြချက်(အသိပညာ) တို့မှာ ၎င်းတို့၏အကျိုးစီးပွားအတွက်သာဖြစ်သည်ဟု ဆိုခဲ့လေသည်။

သို့အတွက် အနောက်က အရှေ့နှင့်ပတ်သက်သော ရေးသားတင်ပြ ပြန်လည်ဖော်ထုတ်ထားမှုအား ပြန်လည်လေ့လာစစ်ဆေးကြည့်ရန်လိုအပ်လာ ပါသည်။ ပါမောက္ခမင်းများ၏ တစ်ခုသောစာတမ်း¹ တွင် အရှေ့နှင့်ပတ်သက် သော အနောက်တိုင်းသား(လူဖြူ)တို့၏ ပြန်လည်တင်ပြချက်များအား ‘သတိ ရှိစွာဖြင့် လေ့လာဆန်းစစ်ရန်လိုခဲ့ပြီ’ ဖြစ်ကြောင်း ရေးသားခဲ့လေသည်။ ထိုသို့ အသိပညာဖြန့်ဖြူးမှုများအပေါ် ဆန်းစစ်ကြည့်ရာတွင် ၎င်းတို့၏အရေးအသား အသုံးအနှုန်း၊ စကားလုံးရွေးချယ်မှု စသည်များကိုဂရုပြု၍ကြည့်မိရန် လိုပါ သည်။ ထိုသို့ဆန်းစစ်ကြည့်ရာတွင် ကွယ်လွန်သူ ပြင်သစ်တွေးခေါ်ရှင် မိုက်ကယ်ဖူကိုးပြဆိုခဲ့သော အသိပညာဆိုင်ရာနည်းလမ်းများကို အထောက် အကူယူ၍ ဖျင်ကြည့်တတ်ရန်လိုပါသည်။ ထိုနည်းလမ်းကိုပင် ပါမောက္ခ ဆာယိကသုံးစွဲ၍ ‘အိုရီယင့်တယ်လစ်ဇင်’² ဟူသောကျမ်းတစ်ခုကို ရေးသား ကာ အနောက်ကပုံဖော်ခဲ့သော အရှေ့၏အကြောင်းများကို ဖျင်ပြခဲ့သည်။ လူဖြူတို့၏ အရေးအသား၊ ပြန်လည်တင်ပြချက်များတွင် သူတို့၏စံဖြင့် အရှေ့ ကို တိုင်းထွာခဲ့မှုများသာမက သူတို့ပုံဖော်လိုသလို ပုံဖော်ခဲ့ခြင်းကိုလည်း ပေါ်လွင်စေခဲ့သည်ဟု ဆိုသည်⁴။

ဤသို့လေ့လာဆန်းစစ်ကြည့်ရာတွင် ရေးသား(ပြန်လည်)တင်ပြသူ၏ ပြောရေးဆိုနိုင်ခွင့်ရှိသောအဆင့်အတန်းနှင့် ဩဇာအာဏာရှိမှုကိုလည်း ကြည့်ရန် လိုပါသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ရေးသားတင်ပြသူ(စင်စစ် ပြန်လည်တင်ပြသူ)အား သူတင်ပြသောအကြောင်းအရာ(ဘာသာရပ်)နှင့် ပတ်သက်၍ မည်ရွေ့မည်မျှ အထောက်အထားပြုနိုင်မည်၊ အကိုးအကားပြုနိုင်မည်ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ ဤတွင် မျက်မှောက်ခေတ် မြန်မာကဗျာလောကဖြင့် ဥပမာပေးပါရစေ။ မြန်မာကဗျာ လောကတွင် သီဝရီနည်းပညာစသည်တို့နှင့်ပတ်သက်၍ မြဇင်၊ မောင် သန်းတို့မှာ ဩဇာအာဏာရှိသူများ ဖြစ်ကြပါသည်။ သူတို့သည် ကဗျာ ဆရာ

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

ဖြစ်ကောင်းမှဖြစ်ပါမည်။ သို့ရာတွင် သူတို့သည် ကဗျာနှင့်စပ်ဆိုင်သော အသိပညာများရှိကြသည်သာမက ထိုအသိပညာများကို ဖြန့်ဖြူးနိုင်ကြသူများ ဖြစ်ကြပါသည်။ သို့အတွက် ကဗျာနှင့်စပ်ဆိုင်သောနည်းပညာ၊ အသိပညာ များအား ဆွေးနွေးပြောဆိုရာတွင် သူတို့၏တင်ပြချက်များ၊ တစ်ဖန် ပြန်လည် ဖော်ထုတ်ချက်များ စသည်တို့ကို အကိုးအကားပြု၍ရပါသည်။ အကယ်၍ အကြောင်းကြောင်းကြောင့် သူတို့၏တင်ပြချက်တို့မှာ ကာလဒေသ ဆက်စပ်မှု ဘောင်အတွင်း သင့်တင့်လျောက်ပတ်မှုမရှိခဲ့သည့်တိုင် သူတို့၏ တင်ပြချက်များ အပေါ် အရေးတယူပြု၍ စောကြောစစ်ဆေးကြည့်ရန် လိုလာခဲ့ပါသည်။ သို့ရာ တွင် အလားတူတင်ပြချက်များ၊ ပြန်လည်ဖော်ထုတ်ချက်များကို ကျွန်တော် ကဲ့သို့ လမ်းပေါ်ကလူတစ်ယောက်က တင်ပြခဲ့သည်ရှိသော် ထိုကျွန်တော်၏ တင်ပြချက်တို့မှာ သူတို့၏တင်ပြချက်ကဲ့သို့ အားကောင်း၍ တန်းတူ အလေး ဂရုပြုမှု ခံရမည်မဟုတ်ပါ။ အကြောင်းမှာ ကျွန်တော့်တွင် ၎င်းတို့ကဲ့သို့ အများကလက်ခံထားသော 'စံ' တစ်စုံတစ်ရာမရှိသည့်အတွက် ၎င်းတို့ကဲ့သို့ ဩဇာအာဏာမရှိနိုင်ပါ။ ဤတွင် တင်ပြသူ၊ ပြန်လည်ဖော်ထုတ်သူတို့၏ ပြောနိုင်ဆိုနိုင်သည့်အခွင့်အရေးနှင့် ဩဇာအာဏာရှိမှုသဘောကို ဆိုလိုခြင်း သာဖြစ်ပါသည်။ မှန်ခြင်း၊ မှားခြင်းမှာ အခြားသောပြဿနာတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။

စကော့ (ရွှေရိုးက) 'ဗမာ' စာအုပ်ရေးသားခဲ့သောကာလတွင် အရှေ့ တိုင်းမှာ ကိုလိုနီပြုကျင့်ခံထားရပြီးသောကာလတစ်ခုဖြစ်ရာ စကော့အဖို့ အရှေ့ တိုင်းရှိ မြန်မာပြည်သို့ရောက်ခဲ့ဖူး၍ မြန်မာပြည်တွင်နေထိုင်ခဲ့ဖူးသူ လူဖြူ တစ်ယောက်ဟူသောအကြောင်းတစ်ရပ်မျှနှင့်ပင် ၎င်းတို့၏ လူ့အဖွဲ့အစည်း အတွင်း မြန်မာတို့နှင့်ပတ်သက်၍ ပြောရေးဆိုခွင့်ရှိသူ၊ မြန်မာတို့အကြောင်းကို အသိပညာတစ်ရပ်အဖြစ် ဖြန့်ဝေနိုင်သူ၊ ဖြန့်ဝေခွင့်ရှိသူတစ်ဦး အလိုအလျောက် ဖြစ်သွားတော့သည်။ စင်စစ် ဤသို့ပြောရေးဆိုခွင့်ရှိသည်ဟူသောသဘော များကို ထိုစဉ်က အရှေ့ဘက်သို့ခရီးထွက်လာတတ်ကြသော လူဖြူတို့၏ အရေးအသားတွင် တွေ့ရတတ်သည်မှာ မဆန်းလှ။ ပါမောက္ခဘီဒတ်က ၁၈၈၁ ခုနှစ်က ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့သော လေဒီအန်ဘလန်^၅ ၏ စာအုပ်တွင် အရေးပါသော

ရှင်းလင်းချက်များဖြည့်စွက်ရေးသားခဲ့သော ဝေး(လ)ဖရစ်ဘန့်^၆ ၏ အရေးအသားနှင့် ပတ်သက်သော လေ့လာချက်တစ်ရပ်တွင် ဘလန်၏အမှာပြုထားသောအဆိုမှာ ရှင်းလှပါသည်။

‘ကျုပ်အနေနဲ့ ဒီအကြောင်းကိုပြောနိုင်တယ်၊ အကြောင်းကတော့ ကျုပ် အဲဒီရောက်ဖူးတယ်’(ဟူသောသဘောဖြစ်ပါသည်။)။ အရှေ့တိုင်းအကြောင်း ရေးသားခဲ့ခြင်းများတွင် (သူတို့၏) အတွေ့အကြုံများသည်ပင် (သူတို့၏) ပြောရေးဆိုနိုင်ခွင့်များ ဖြစ်ခဲ့သည်^၇

... ဟုရေးသားခဲ့သည်။ ဤတွင်ဆိုလိုသည်မှာ ရွှေရိုးတို့ကဲ့သို့ လူဖြူများသည် အရှေ့ဘက်ဒေသများသို့ ရောက်ဖူး၊ နေထိုင်ခဲ့ဖူးရုံမျှဖြင့် အရှေ့တိုင်းနှင့်ပတ်သက်၍ ကျွမ်းကျင်နဲ့စပ်သူများအဖြစ်သို့ ရရှိခဲ့ကြကာ အရှေ့တိုင်းနှင့်ပတ်သက်၍ ငါ့စကားနွားရသဘောမျိုး ပြောနိုင်သောပြောရေးဆိုခွင့်တစ်ရပ်ကို ရရှိခဲ့ကြခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့ကပေးချင်သော အသိပညာကို ပေးနိုင်ခွင့်ရှိ သွားခဲ့သည်။ ၎င်းတို့၏ ပြန်လည်တင်ပြချက်များတွင် ၎င်းတို့က မြင်စေချင်သည်တို့ကိုသာမြင်ရန် ဖန်တီးနိုင်ခဲ့ကြတော့သည်။

အနောက်တိုင်းသားလူဖြူတို့က ရေကြောင်း၊ ကုန်းကြောင်းတို့အားဖြင့် အရှေ့ဘက်တစ်ခွင်သို့ ခရီးထွက်လာကြသည့်အခါကပင် အရှေ့တိုင်းနှင့် ပတ်သက်သည့်အကြောင်း (အသိပညာ)များကို ၎င်းတို့၏ဘာသာစကားများဖြင့် ရေးသားဖော်ထုတ်လာခဲ့ကြပါသည်။ သာမန်အားဖြင့်မူ အနောက်တိုင်းသားလူဖြူတို့မှာ ၎င်းတို့ကျင်လည်နေသောနယ်ပယ်ကို ကျော်လွန်၍ အတွေ့အကြုံသစ်၊ အသိပညာသစ်တို့ကို လိုလားသောကြောင့် အရှေ့ဘက်ဒေသများဆီသို့ စွန့်စားကာ ခရီးထွက်ကြသည်ဟု ထင်မှတ်စရာဖြစ်ခဲ့သည်။ စောစောပိုင်းခရီးသွားများတွင်မူ ထိုသဘောကိုတွေ့ရတတ်သည်။ ထိုနယ်ပယ်သစ်၊ ဒေသသစ်၊ အရှေ့ဘက်အရပ်ဒေသများသို့ ပေါက်ရောက်ခဲ့သူများ၏ ပြန်လည်ထုတ်ဖော်ရေးသားချက်များ၊ ပြန်လည်တင်ပြချက်များကို ကာလအတော်ကြာစစ်ကြောခြင်းမရှိကြဘဲလျက် လက်ခံခဲ့ကြသည်ကများခဲ့သည်။ ၎င်းတို့အနေ

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

ဖြင့် အရှေ့တိုင်းကိုလည်းကောင်း၊ အရှေ့တိုင်းနှင့်ပတ်သက်သည့် အသိပညာနှင့် အရှေ့တိုင်း၏ သိမှတ်ဖွယ်ရာတို့ကိုလည်းကောင်း မည်သို့မည်ပုံ ရယူခဲ့သည်ကို ပြန်လည်စစ်ဆေးခဲ့ကြခြင်း မရှိခဲ့ကြ။ ထိုသို့မကြည့်ခဲ့ကြသည်မှာလည်း ‘လူဖြူ ကလုပ်သမျှ ‘ဟုတ်ပ’ဟူသောအမြင်’ကို တင်ကူးမှတ်ယူထားခဲ့မှုများကြောင့်သာ ဖြစ်တော့သည်။ စင်စစ် ထိုအမြင်သည်ပင် လူဖြူတို့၏ ကိုလိုနီစနစ်က ကမ္ဘာကြီး အား လွှမ်းမိုးခဲ့မှုအောက်တွင် ပျိုးထောင်ထားခဲ့သည့်အမြင်တစ်ခု ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ ၎င်းတို့သည် ထိုသို့(၎င်းတို့၏အမြင်၊ အသိ၊ သဘောဆန္ဒသက်သက်ဖြင့်) တင်ပြခြင်းနှင့် ပြန်လည်တင်ပြခြင်းများ ပြုနိုင်ခဲ့ခြင်းအတွက် သူတို့၏ဩဇာ အာဏာကို တည်ဆောက်လာနိုင်ခဲ့သည်။ သူတို့၏ဘာသာစကား နယ်ပယ် အတွင်းမှ အရှေ့ကို ၎င်းတို့လိုသလို ပုံဖော်ကာ ပုံပေါ်စေခဲ့တော့သည်။

သို့အတွက် စကော့(ရွှေရိုး)သည် အခြားသောလူဖြူတို့၏ လုပ်ထုံး အတိုင်း မြန်မာကို သူ၏ ‘ဗမာ’ အဖြစ်ဖော်ထုတ်ခဲ့သည်။

[၂]

ဤစာတမ်းတွင် စကော့(ရွှေရိုး)၏ မူရင်းအရေးအသား^{၁၃}မှ အချက် အချို့ကို နမူနာအဖြစ် လေ့လာတင်ပြပါမည်။ ထိုတင်ပြချက်ကိုမပြုမီ ၎င်း စာအုပ် မြန်မာပြန်^{၁၄}အကြောင်း အကျဉ်းမျှဆွေးနွေးလိုသည်။ သို့သော် ဤ ဆွေးနွေးချက်တွင် မြန်မာဘာသာပြန်သူတင်ထွေး၏ ဘာသာပြန်သည့်ရည်ရွယ် ချက်ကို တိတိကျကျ ဆွေးနွေးနိုင်မည်မဟုတ်ပါ။ ဆိုလိုသည်မှာ ထို ‘ဗမာ’ စာအုပ်အား ဘာသာပြန်ဆိုခြင်း၏အကြောင်းရင်းမှာ မိမိ၏သဘောဆန္ဒအရ မြန်မာတို့အား အနောက်နိုင်ငံသားလူဖြူတစ်ဦးက မည်သို့မြင်သည်ကို သိမြင်စေ လိုသော စေတနာဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ သို့မဟုတ် စီးပွားရေး၊ နိုင်ငံရေး စသည့်အကြောင်းတစ်ရပ်ရပ်၏ စေ့ဆော်တိုက်တွန်းမှုအရသော်လည်းကောင်း ဆိုသည်ကို တင်ပြနိုင်လိမ့်မည်မဟုတ်ပါ။ သို့ရာတွင် ဘာသာပြန်သူ၏အမှာ တစ်နေရာတွင် ဤသို့ဖတ်ရှုနိုင်သည်။

စာရေးသူတစ်ယောက်သည် မူရင်းစာတစ်အုပ်ကို ဖတ်ပြီး နောက် သူ့စိတ်ထဲတွင် ထိုစာအုပ်နှင့်ပတ်သက်၍ ကျေနပ် နှစ်သက်မှုများ ပေါ်ပေါက်လာသည်။ ထိုကျေနပ်နှစ်သက် မှုတို့သည် စာရေးသူ၏နှလုံးထဲတွင်သာကိန်းမနေ။ သူ ဖတ် ခဲ့ရသောစာအုပ်နှင့်ပတ်သက်၍ စာရေးသူက အခြားသူများ ကိုလည်း ပေးဖတ်လိုလာသည်။ ထို့ကြောင့် သူက ထို မူရင်းစာအုပ်ကို ဘာသာပြန်ဆိုခြင်းပြုလေတော့သည်။¹⁰

ထိုအရေးအသားကြောင့် ဘာသာပြန်သူတွင် စေတနာ(ကောင်း၊ ဆိုး) တစ်စုံတစ်ရာပါခဲ့သည်မှာ မငြင်းသာ။ သူက မည်သည်ကိုမည်သည့်အတွက် ကြောင့်ကျေနပ်သည်ကို ရှင်းမပြခဲ့။ သို့ရာတွင် ဘာသာပြန်သူသည် အနောက် နိုင်ငံသား လူဖြူတို့၏အရေးအသားများနှင့်ပတ်သက်၍ နှံ့စပ်မှုရှိခဲ့ပါသည်။ အကြောင်းမှာ သူက-

‘မြန်မာနိုင်ငံသို့ရောက်လာခဲ့သည့် အင်္ဂလိပ်များက မှတ်တမ်းတင် ရေးသားခြင်းတို့ကား ရှိခဲ့သည်။ သို့သော် လည်း သူတို့ရေးသားခြင်းတို့သည် မှမမှန်။ ဝါဒဖြန့်သည့် စာအုပ်များသာသာပင်ရှိခဲ့သည်။’¹¹

...ဟု ရေးခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ဘာသာပြန်သူသည် ရွှေရိုးကိုမူ ယုံကြည်ခဲ့ပုံရသည်။ ဘာသာပြန်သူ၏အမှာတွင် ဤသို့ဆိုပြန်သည် ... ရွှေရိုး၏စာအုပ်သည် တစ်ဘာသာထွက်ခဲ့သည်။ ထူးခြား ခဲ့သည်။ ရွှေရိုးက သူတွေ့မြင်ကြုံကြိုက်နေရသော ဗမာတို့ အကြောင်းကို အမှန်အတိုင်း မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည်။ ... သူက မြင်သည့်အတိုင်း။ သူ နားလည်သည့်အတိုင်း မကွယ်မဝှက်ဘဲ ရေးခဲ့သည်။¹²

ဤတွင်ဘာသာပြန်သူ၏ စကော့(ရွှေရိုး)အပေါ် နားလည်မှုပေါ်လာခဲ့ သည်။ ဘာသာပြန်သူသည် အထောက်အထားတစ်စုံတစ်ရာကို မဖော်ပြဘဲ စကော့(ရွှေရိုး)ရေးသားတင်ပြချက်(စင်စစ် ပြန်လည်တင်ပြချက်)ကို အမှန်

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

အတိုင်းမှတ်တမ်းတင်သည်ဟုလည်းကောင်း၊ သူနားလည်သည့်အတိုင်းဟူ၍ လည်းကောင်း ရေးသားခဲ့ခြင်းများမှာ ခိုင်မာသောအဆိုတစ်ရပ် ဖြစ်မလာပါ။ သူ၏ ပုဂ္ဂလိကထင်မှတ်ယုံကြည်နေမှုကို အခြေခံ၍ တင်ပြသောအဆိုတစ်ရပ် သာဖြစ်ပါသည်။ သူနားလည်သည့်အတိုင်းဟူသောအသုံးအနှုန်းတွင် စကော့ (ရွှေရိုး)ဘယ်ကဲ့သို့ နားလည်ခဲ့ပါသလဲဟူသည်မှာ စစ်ကြောကြည့်ရန် လိုခဲ့ ပါသည်။ အကြောင်းမှာ ပါမောက္ခ ရွှာ(စ)၏ စာတမ်းတစ်စောင်တွင် ...

‘အခြားသော ယဉ်ကျေးမှုတစ်ခုအား လေ့လာကြသော သူများ၊ နိုင်ငံရပ်ခြားခရီးသွားများ၊ သမိုင်းပညာရှင်များ၊ လူ့မျိုးနွယ်စုနှင့် ၎င်းတို့၏ယဉ်ကျေးမှုစသည်တို့ကို လေ့လာကြသည့် ပညာရှင်များ အစရှိသူတို့တွင် ကြည့်ရှု လေ့လာခြင်း၊ သိမှတ်နားလည်ခြင်းနှင့် ပြန်လည်တင်ပြ ခြင်းများတွင် တူညီသောပြဿနာတစ်ရပ်ကို ကြုံတွေ့ကြ ရသည်။¹³

...ဟုဆိုခဲ့သည်။ ပြဿနာမှာ သိမှုဗေဒဆိုင်ရာပြဿနာများသာမက လေ့လာသူနှင့် လေ့လာခံရသောအရာ(အကြောင်းအရာ)တို့အကြားရှိ ပိုင်းခြား ကန့်သတ်ရန်ခက်ခဲသော်လည်း ရှိနေခဲ့သည့်အကန့်အသတ်၊ အပိုင်းအခြားများ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့်လည်း မိမိ၏မူရင်းမဟုတ်သောယဉ်ကျေးမှု၊ လူမျိုးစု စသည်များအကြောင်းကို လေ့လာသူများတွင် ချဉ်းကပ်ပုံများ ကွာခဲ့ကြရသည်။ ထို့ကြောင့်ပင် ရွှာ(စ)က အချို့သောပညာရှင်များက ပြန်လည်တင်ပြခြင်း အပိုင်းသည်သာလျှင် အရေးပါလှသည်ဟု ရှုမြင်ကြသည်။ ထိုသို့ ပြန်လည် တင်ပြရာတွင် အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ (အကြောင်းအရာ၏) မှန်ကန်ခြင်း၊ မမှန်ကန်ခြင်းမှာ များစွာအရေးမပါဖြစ်ခဲ့ရသည်¹⁴ ဟု ဆိုခဲ့သည်။ သို့အတွက် တင်ထွေးကညွှန်းခဲ့သော... သူနားလည်သည့်အတိုင်း... ဆိုသည့်အချက်မှာ စကော့(ရွှေရိုး)၏ ပြန်လည်တင်ပြချက်တွင် မှန်ကန်ခြင်း၏အတိုင်းအတာမှာ မည်ရွှေ့မည်မျှပါခဲ့သည်ဆိုသည်မှာ စဉ်းစားရန်ရှိလာသည်။ ဤတွင် သတိချပ် စေလိုသည်မှာ စကော့(ရွှေရိုး)မှာ မြန်မာတို့၏အကြောင်းကို ပြန်လည်တင်ပြ

သူ' တစ်ဦး 'သာ' ဖြစ်ခဲ့သည်ဆိုခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ မှန်ကန်ခြင်းအပိုင်းကို ချန်လှပ်ကာ သူဖြန့်ဝေသောအသိပညာ၏ရိုးသားမှုရှိ၊ မရှိကိုကြည့်ရန်လိုပါ သည်။

ဘာသာပြန်သူ၏ စကော့(ရွှေရိုး)အပေါ်ယုံကြည်ခဲ့မှုမှာ ကြောက်ရွံ့ စရာကောင်းလောက်အောင် ယုံကြည်ခဲ့သည်ဟုသာ ဆိုချင်ပါသည်။ 'ကိုလိုနီ အရိပ်အမြှောက်အနည်းငယ်နှင့် စကားလုံးအသုံးအနှုန်း အနည်းငယ်ကွဲလွဲသည်မှ အပ အားလုံးကိုခြုံ၍ပြောရသော် သူ့စာအုပ်မှာ လက်ခံနိုင်စရာ၊ လေ့လာစရာ ကောင်းသောစာအုပ်တစ်အုပ် ဖြစ်လေတော့သည်'¹⁵ ဟု ဆိုသည်။ လက်ခံနိုင် စရာဟူသောအပိုင်းကို ကျွန်တော့်အနေဖြင့် အဆုံးအဖြတ်ပေးရန် အကြောင်း မရှိသော်လည်း လေ့လာစရာကောင်းသည်ဟူသော အပိုင်းကိုမူ သဘောတူ ကြောင်း ဆိုရပါမည်။ အကြောင်းမှာ သီပေါမင်းအား 'ရက်စက်ကြမ်းကြုတ် သောအာဏာရှင် အစဉ်အဆက်တို့အနက် လူသားမဆန်ဆုံးပုဂ္ဂိုလ်'¹⁶ဟု ရေးသားခဲ့သော ကိုလိုနီအရာရှိတစ်ဦးကို မြန်မာတို့အပေါ်စေတနာထားသူဟု ယုံမှတ်မှားခဲ့ကြခြင်းကိုသာမက သူ၏ပြန်လည်တင်ပြချက်များ (သူက ဖြန့်ဝေခဲ့ သော မြန်မာတို့နှင့်စပ်လျဉ်းသည့် အသိပညာများ)ကိုပါ ရိုးသားခဲ့ပါ၏ဟု အကြမ်းဖျင်းမှတ်ယူထားခဲ့မှုများအပေါ် ပြန်လည်လေ့လာသင့်လှပါသည်။

[၃]

စကော့(ရွှေရိုး)၏ အရေးအသားအရ ပထမဆုံးစာမျက်နှာမှ နောက်ဆုံးစာမျက်နှာအထိ သိသာ၊ ထင်သာ၊ မြင်သာလှသောအချက်တစ်ခုမှာ အရှေ့တိုင်းအကြောင်း ရေးသား(ပြန်လည်)တင်ပြကြလေ့ရှိသော အနောက်တိုင်း သားတို့၏ လုပ်ထုံးတစ်ခုဖြစ်သည့် 'သင်းတို့' နှင့် 'ငါ'တို့ကို ခွဲခြားပြခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ မြန်မာကို မွေးကင်းစမှသေဆုံးသည်အထိ ရွှေရိုးက (ပြန်လည်)ရေးသားတင်ပြရာတွင် သူ၏အရေးအသားကို ဖတ်သူက 'သင်းတို့' ကား ဤသို့ ဤသို့ ...ပါတကား ဆိုသည်ကို သိစေလိုခဲ့သည်။ ဤနေရာတွင် မေ့လျော့မထားနိုင်သည့်အကြောင်းတစ်ခုမှာ ရွှေရိုးက အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကား

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

ဖြင့် ရေးသားခဲ့သည်ဖြစ်ရာ သူ၏ဦးတည်ချက်မှာ အင်္ဂလိပ်ဘာသာကို ဖတ်နိုင်သူတို့၊ တစ်နည်း အနောက်တိုင်းသားလူဖြူတို့အဖို့ ဖြန့်ဖြူးခဲ့သော အသိပညာဖြစ်သည်ဆိုခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ သို့အတွက် အနောက်တိုင်းသား လူဖြူက အနောက်တိုင်းသားလူဖြူတို့ကို သိစေမြင်စေလို၍ ပေးသောအသိ ဖြစ်ခဲ့သည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။ ထိုအသိထဲတွင် လူဖြူစာဖတ်ပရိသတ်က အရှေ့တိုင်း/အာရှ/မြန်မာစသည်တို့မှာ ‘ငါတို့’ ကဲ့သို့မဟုတ်ဟု သိသာမြင်သာ ဖြစ်လာသည်သာမက ‘သင်းတို့’ နှင့် ‘ငါတို့’အကြားတွင် ခွဲခြားရန် အသိ အမြင်ကိုပါ ရရှိလာခဲ့တော့သည်။ ဤတွင် ပါမောက္ခဆာယိစကားနှင့်ဆိုသော် ‘တိုက်ကြီးနှစ်ခု(ဥရောပနှင့်အာရှ) အကြားတွင် မျဉ်းသားထားလိုက်တော့သည်။ ဥရောပကား အင်အားရှိသည်။ ..အာရှကား(ဥရောပ၏) အနိုင်ခံများသာ ဖြစ်သည်’ စသည်ဖြင့် ရှုမြင်ရန် ဖြစ်လာတော့သည်။ အကြောင်းမှာ ထို‘သင်းတို့’၊ ‘ငါတို့’ ခွဲခြားမှု၏ အရင်းခံမှာ လူဖြူတို့က ဖော်ထုတ်ရေးသားဖြန့်ဝေခဲ့သောအသိပညာတို့တွင် အခြေခံသည်သာမက လူဖြူတို့ ပြန်လည်တင်ပြခဲ့ကြသော အကြောင်းရပ်တို့မှာ (ဆိုလိုသည်မှာ နိုင်ငံ၊ လူမျိုး၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ ပထဝီအနေအထား၊ စသည်တို့မှာ) ၎င်းတို့ ကိုလိုနီပြုကျင့်ထားခဲ့သောနိုင်ငံများနှင့် ကိုလိုနီပြုကျင့်ရန် ရည်ရွယ်ထားသော၊ တစ်နည်း အစီအစဉ်ရှိနေသော တိုင်းနိုင်ငံတို့၏အကြောင်းများသာ ဖြစ်ခဲ့သောကြောင့်သာဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် အရှေ့တိုင်းကို အောင်နိုင်ထားခဲ့သော‘ငါတို့’သည် ‘သင်းတို့နှင့် အရာရာကွာလှမ်းလွန်းလှသည် (သာလှသည်)ဟူသောအသိတရားကို မြဲစွဲသွားစေခဲ့တော့သည်။

သူ့စာအုပ်၏အစမှပင်လျှင် ‘မြန်မာကလေး’ ဖြစ်လာခြင်းတွင် သေးငယ်သိမ်မွေ့စွာဖြင့်လည်းကောင်း၊ မြန်မာတို့၏နောက်ကျသော(အောက်ကျသော၊ တိုးတက်ခြင်းမရှိသော)အမြင်တို့ဖြင့်လည်းကောင်း ဝန်းရံလျက် မွေးဖွားကြီးပြင်းလာရသည်ဟူသောပုံရိပ်ကို သူ၏ အင်္ဂလိပ်စာဖတ်ပရိသတ်ကို မြင်စေချင်ခဲ့သည်။ ဥပမာ ... ကလေးမွေးဖွားပြီးစ ကလေးအမေကို ပုံရိပ်ဖော်ရာတွင် လူဖြူတို့၏ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း မမြင်ဖူး၊ မကြားဖူးသည်များကို ပေါ်လွင်စေသည်။¹⁷ ကလေးအမေကို တစ်ကိုယ်လုံး နှုတ်လိမ်းခြင်း၊

ဆေးစိမ်းသောက်ခြင်း၊ အုတ်ပူတိုက်ခြင်းစသည်တို့မှာ အင်္ဂလိပ်စာဖတ် ပရိသတ်နှင့် မရင်းနှီးသောအသိတစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ အချက်အလက်အားဖြင့် မှန်ပေမည်။ သို့ရာတွင် စကော့(ရွှေရိုး)က ဖော်ထုတ်လိုသည်မှာ အချက်အလက် မှန်ကန်မှု တစ်ခုတည်းသာမဟုတ်။ မတူညီမှုဖြစ်သည်။ ထိုမတူညီမှုတွင် အရှေ့ (ဤနေရာတွင် မြန်မာ) သည် အနောက်ကဲ့သို့မဟုတ်သည်သာမက အမှောင် ကမ္ဘာကြီးထဲတွင်သာ ရှိသေးသည် သို့မဟုတ် ကျောက်ခေတ်သာသာ လူနေမှု ပုံစံတွင်သာ ရှိသေးသည်ကို ဖော်ထုတ်လိုသည်သာဖြစ်သည်။

မျက်ခြေမပြတ်သင့်သောအကြောင်းတစ်ခုမှာ ထိုအခါက လူဖြူတို့ သည် ၎င်းတို့၏ စီးပွားရေးနည်းလမ်းများ၊ စစ်အင်အားများဖြင့် ကိုလိုနီစနစ်ကို အောင်မြင်စွာကျင့်သုံးနေချိန်ဖြစ်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုစနစ်ကြီးကို အခွန်ရှည်စွာ ရပ်တည်နိုင်ရေးမှာ စစ်အင်အား၊ စီးပွားအင်အားသာမက လူတို့၏ အသိ ပညာအရာတွင် လူဖြူတို့က လူဖြူမဟုတ်သူ အခြားသူများထက်သာသည် ဆိုသည်ကို ဖော်ထုတ်ထားနိုင်ရန် လိုအပ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့်လည်း လူဖြူမှ အပ ဖြစ်နေကြသူများသည် လူဖြူထက်နိမ့်ကျသည်ကို ဖော်ထုတ်နိုင်ရန် လိုလာ သည်။ ကစ်ပလင်၏အရေးအသားတစ်ခုကို¹⁸ ဆန်းစစ်၍ ဖျင်ကြည့်ခဲ့သော ပါမောက္ခဘီဒတ်၏စကားဖြင့်ဆိုရသော် ‘အရှေ့တိုင်းအကြောင်း ပြန်လည် ဖော်ထုတ်ရေးသားကြသူများက ဖန်တီးတည်ဆောက်ထားသောအရှေ့တိုင်းသား တို့၏ပုံစံကို ပေါ်စေလိုခဲ့သည်၊ မြင်စေလိုခဲ့သည်သာ ဖြစ်သည်။’ ကစ်ပလင် က အိန္ဒိယကိုပုံဖော်ရာတွင် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ခြင်းမရှိသော၊ တိုးတက်ပြောင်းလဲရန် လမ်းစမမြင်နိုင်သောအရပ်တစ်ခုအဖြစ် ပုံဖော်ခဲ့သကဲ့သို့ ရွှေရိုးကလည်း မြန်မာ ကို ပုံဖော်ခဲ့ခြင်းသာဖြစ်သည်။ ဆိုခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း အရှေ့ (ဤနေရာတွင် ‘မြန်မာ’)ကို အမှောင်ကမ္ဘာကြီးထဲကလူများ၊ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု ကင်းပသူများ ဟု မြင်စေခဲ့ကြခြင်းသာ ဖြစ်သည်။ သို့အတွက် ထိုအခါက အရှေ့အာရှ၊ အာဖရိက စသည်တို့အကြောင်း ပြန်လည်တင်ပြရေးသားဖော်ထုတ်သူများသည် ထိုအရပ်ဒေသများအား ကိုလိုနီပြုကျင့်ခံရခြင်းမှာ ထိုအရပ်ဒေသတို့၏ ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်ရေးကိုရည်၍ လုပ်ဆောင်ခြင်းဖြစ်သည်ဟူသော သဘောရောက်ရန်

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

ရေးသားတတ်ကြသည်။ ဖွံ့ဖြိုးရေး၊ ခေတ်မီရေးဆိုသည်မှာ လူဖြူကလုပ်ပေးရမည်။ လူဖြူက ‘သာ’ လုပ်ပေးနိုင်သည်ဟူသောသဘောကို ဖော်ထုတ်လာကြသည်။ ကစ်ပလင်ကဲ့သို့သောသူတို့က ဤသည်မှာ ‘လူဖြူတို့၏တာဝန်တစ်ရပ်’ ဟုရေးသားလာကြသည်။ စင်စစ် ထိုအရေးအသားများမှာ လူဖြူတို့ကိုလိုနီပြုကျင့်ခြင်းများမှာ တရားပါပေသည်ဟု ဆိုလိုခြင်းမျှသာဖြစ်တော့သည်။

[၄]

အနောက်တိုင်းလူဖြူအဖွဲ့အစည်းသည် အရာရာကို ၎င်းတို့၏ပေတံတစ်ချောင်းဖြင့် တိုင်းထွာခဲ့သည်။ တိုင်းထွာနေသည်မှာ ၎င်းတို့၏ကိုလိုနီစနစ်များထူထောင်စ။ ၎င်းတို့၏ နိုင်ငံများထူထောင်စကာလမှ ယနေ့များသို့ တိုင်ခဲ့ပေပြီ။ ‘မိမိတို့’ နှင့် (မိမိတို့တွင် မပါဝင်သူများ) ‘အခြားသူများ’ ကို ပီပြင်စိမ့်သောငှာ ‘မိမိတို့’ မှာ တက်ကြွနေသူများဟု ပုံဖော်တတ်သကဲ့သို့ ‘အခြားသူတို့’ မှာ ပျင်းရိထိုင်းမှိုင်းသူများ၊ တက်ကြွမှုမရှိသူများဟု ပုံပေါ်စေခဲ့သည်။ ဤသည်မှာပင် အရှေ့တိုင်းကို ပြန်လည်တင်ပြပေးကြသော အနောက်နိုင်ငံသားတို့ ဖန်တီးထားသော အရှေ့တိုင်းသား၏ပုံရုပ် ဖြစ်လာခဲ့သည်။

ဤတွင် စကော့(ရွှေရိုး)က မြင်စေလိုသော မြန်မာအမျိုးသားကို ကြည့်ကြစေချင်သည်။

မြန်မာတစ်ယောက်အဖို့ တစ်ဝမ်းတစ်ခါးအတွက် နဖူးကချွေး၊ ခြေမကျသည်ထိ အလုပ်လုပ်ရန်မလို။ ကောက်ရိတ်သိမ်းပြီးသော် အချိန်ဖြုန်းရန်သာ စဉ်စားရန်ရှိသည်။ ဤသည်မှာလည်း မခက်လှ။ သူ့တွင် (ဖွာရန်) ဆေးပေါ့လိပ် များစွာရှိသည်။ (ဝါးရန်)ကွမ်းသီး များစွာရှိသည်။ အိမ်နီးနားချင်း မောင်ကြီးထံအလည်သွားကာ မောင်ကြီး၏ သား သစ်သားပန်းပုထုနေသည်ကို ကြည့်နေနိုင်သည်။ ဤသို့ဖြင့် အရပ်ထဲလည် လမ်းသလားရင်း အိမ်နီးနား

ချင်းတို့ လုပ်ကိုင်နေသည်တို့ကို နတ်ကရာ ကြည့်မော
 ခြင်းဖြင့် အချိန်ကုန်စေသည်။ ရံဖန်ရံခါ ဘုန်းကြီးကျောင်း
 သို့ဝင်ကာ လောကုတ္တရာအကြောင်းများကို နှီးနှောရင်းဖြင့်
 အချိန်ကိုကုန်စေသည်။ တစ်ခါတစ်ရံတွင်မူ အတင်းအဖျင်း
 ပြောရန်အလိုငှာ မိမိအိမ်မှထိုင်၍ ဧည့်မျှော်၍သာ
 နေတော့သည်။ နေ့လယ်စာစားပြီးသော် သင်ဖြူးဖျာပေါ်
 တွင် ပူပင်ကြောင့်ကြခြင်းကင်းစွာ တုံးလုံးလဲကာ
 ဆေးလိပ်ဖွာ၍သော်လည်းကောင်း၊ ကွမ်းမြံ၍သော်
 လည်းကောင်း နေပေမည်။ ဆေးလိပ်သောက်၊ ကွမ်းစား၊
 စကားစမြည်ပြောဆိုရင်း တစ်နေ့တာကို အချိန်ဖြုန်းပြီး
 နောက် ညနေစာစားပြီး၍ နေစောင်းသော် ရေတွင်းသို့
 သွားကာ ရေချိုးတော့သည်။ ရေမိုးချိုးပြီးသော် လူငယ်
 တို့က ဝတ်ကောင်းစားလှဝတ်ကာ အရပ်ဇာတ်ကရာကို
 ကြည့်ခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ တစ်ဦးတစ်ယောက်အိမ်တွင်
 စုဝေးကြခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း အချိန်ဖြုန်းကြသည်။
 လူကြီးတို့ကမူ ဘုရားကျောင်းကန်သွားကြသည်။ အရပ်
 ထဲတွင် ပွဲရှိသော် ပွဲတွင် တစ်ညလုံးအချိန်ဖြုန်း၍ မိုးလင်းမှ
 အိမ်ပြန်ကြတော့သည်။ ညဘက် အချိန်ဖြုန်းရာမှ ပြန်သော်
 အိမ်ပြန်အိပ်တော့သည်။ နောက်တစ်နေ့ အိပ်ရာမှနိုးသော်
 သူသည် မနေ့ကအတိုင်း အချိန်ဖြုန်းတော့သည်။ သို့ရာတွင်
 သူသည် သူ၏ပျင်းရိဖွယ်ကောင်းလှ၍ ရည်ရွယ်ချက်မရှိ
 သော(အားထုတ်ခြင်းကင်းမဲ့သော)ဘဝအတွက် ပူပန်သည်
 မရှိ’

မြန်မာတစ်ယောက်၏ နေ့စဉ်ဘဝမှာ အားထုတ်ခြင်းကင်းမဲ့သော
 ဘဝသာဖြစ်တော့သည်ဟု စကော့(ရွှေရိုး)ကမြင်စေလိုသည်။ အရှေ့၏
 တင်းတိမ်ရောင့်ရဲတတ်ခြင်းမှာ အနောက်၏တောက်လောင်နေသော တပ်မက်မှု

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

များ၊ အားထုတ်မှုများနှင့် မယှဉ်သာတော့ချေ။ ထို့ကြောင့်လည်း နောင်သော အခါ အရှေ့တိုင်းဟုဆိုသော် အနောက်တိုင်းသားလူဖြူတို့အမြင်တွင် ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်ခြင်းမရှိသော လူပျင်းလူပေါ့တို့အရပ်ဟု မြင်လာကြခြင်းဖြစ်သည်။ ဤတွင် စကော့(ရွှေရိုး)ချည်းသာမဟုတ်။ အရှေ့တိုင်းအကြောင်း ပြန်လည် တင်ပြသူတို့၏အရေးအသားများတွင် ဤသဘောမျိုးရေးသားခဲ့သည်ကို တွေ့ရတတ်သည်ချည်းဖြစ်သည်။ စကော့(ရွှေရိုး)အရေးအသားနှင့်ယှဉ်ကြည့် နိုင်ရန် အခြားအရေးအသားတစ်ခုကို နမူနာပြပါမည်။ ၎င်းမှာ ၁၆၉၆ ခုနှစ်က ထုတ်ဝေခဲ့သော ဒျူးမော့၏အရေးအသားမှ ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းက တူရကီ အမျိုးသားများအား ပုံဖော်ရာတွင် ဤသို့ရေးခဲ့သည်။

‘သူတို့ကား တစ်နေ့ကုန် ဆိုဖာပေါ်ထိုင်၍ ကော်ဖီသောက်၊
ဆေးလိပ်သောက်၊ သူတို့၏ဇနီးမယားတို့ကို ကလူကျီစယ်
နေသည်မှအပ ဘာမျှမယ်မယ်ရရ အလုပ်မရှိကြ။ သူတို့
၏ နေ့စဉ်ဘဝဖြစ်ပျက်နေမှုမှာ စားခြင်း၊ သောက်ခြင်း၊
အိပ်ခြင်းနှင့် ငြီးငွေ့ဖွယ်အပန်းဖြေမှုများမှအပ အခြား
မရှိချေ...’^{၁၅}။

အလားတူအရေးအသားများမှာ အနောက်နိုင်ငံသားလူဖြူများ ရေးသားထုတ်ဖော်ခဲ့သောစာများတွင် အလျှံအပယ်တွေ့ရတတ်သည်။ အရှေ့ တိုင်းသားတို့ တင်းတိမ်ရောင့်ရဲတတ်ခြင်းသဘောမှ အားထုတ်ခြင်းကင်းမဲ့ သောဘဝအတွင်း ပျင်းရိငြီးငွေ့စွာ အချိန်ဖြုန်းနေတတ်ကြခြင်းဟူသောသဘော သို့ပြောင်းလဲကာ ရှုမြင်စေရန်ဖြစ်လာခဲ့သည်။ တရုတ်လူမျိုးတို့မှာ ဘိန်းရှုရင်း အချိန်ဖြုန်းသကဲ့သို့ ကုလားလူမျိုးတို့မှာ ယာထဲတွင် စကားပြောဆိုငြင်းခုံ ကြခြင်းဖြင့်သာ အချိန်ကုန်ကြသည်ဟု အနောက်နိုင်ငံသားတို့က ဖြန့်ဖြူးခဲ့သော အရှေ့တိုင်းသားတို့၏ ပုံရိပ်တို့မှာ အများအပြား။ ထိုသို့ အရှေ့တိုင်းသားတို့တွင် ဝီရိယထက်မြက်ခြင်း မရှိခဲ့ကြရာ အနောက်တိုင်းသားမျက်စိတွင် ၎င်း အရှေ့ တိုင်းသားတို့အပေါ် စစ်ရေးစစ်ရာ၊ စီးပွားရေးရာ စသည်တို့ဖြင့် ခြယ်လှယ်နိုင် မည့် အခွင့်အရေးတစ်ရပ်ကို မြင်လာကြတော့သည်။ သို့အတွက်လည်း

အရှေ့တိုင်းကို အနောက်တိုင်းသားတို့က ကိုလိုနီပြုကျင့်၍ အကျိုးရှိစွာ အသုံးချနိုင်ခဲ့သည်။ အနောက်နိုင်ငံသားတို့က အရှေ့တိုင်းသားတို့၏ အားထုတ်ခြင်းကင်းမဲ့သောဘဝကို သာယာသူများအဖြစ်ဖော်ထုတ်ခဲ့မှု (အသိပညာ)မှာ ကာလရှည်စွာရပ်တည်ခဲ့သည်ကိုလည်း တွေ့လာရနိုင်သည်။ အကြောင်းမှာ မျက်မှောက်ခေတ်အထိ အနောက်နိုင်ငံသားများတို့၏အမြင်တွင် အရှေ့တိုင်းသားတို့မှာ ၎င်းတို့ကဲ့သို့မဟုတ်၊ လူပျင်းလူညံ့များသာ ဖြစ်ကြသေးသည်ဟု မြင်ကြဆဲ။ သို့အတွက်လည်း ‘မိမိတို့’ နှင့် ‘မိမိမဟုတ်သူများ’ အကြားမှ ကွာခြားချက်သည် ကြီးမားဆဲ။ ၎င်းတို့အမြင်တွင် ‘မိမိတို့’၏စံများအရသော်လည်းကောင်း၊ ‘မိမိတို့’၏စနစ်များအရသော်လည်းကောင်း နေထိုင်ပြုမူကြခြင်းမရှိသရွေ့ အရှေ့တိုင်းသားတို့သည် လူတန်းစေ့သည်၊ ယဉ်ကျေးလာနိုင်သည်မဟုတ်ဟု ရှုမြင်နေကြဆဲ ဖြစ်တော့သည်။

[၅]

၁၉၈၉ ခုနှစ်တွင် ပြန်လည်ရိုက်နှိပ်ထုတ်ဝေသော စကော့(ရွှေရိုး)၏ ‘ဗမာ’စာအုပ်မူတွင် အမှာရေးသားသော ဂျန်ဖဲလကွန်နာ၏အဆိုအရမူ ၁၈၈၀ ပြည့်နှစ်က မန္တလေးသို့ရောက်ရှိခဲ့သော စကော့(ရွှေရိုး)မှာ သီပေါမင်းက လက်ခံတွေ့ဆုံခဲ့ခြင်းမရှိဟု သိရပါသည်။ သို့ရာတွင် ရွှေရိုးက သူနှင့်သီပေါမင်းတို့ တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှု (တိုက်ရိုက်)ပြုခဲ့ရသယောင်ယောင် ရေးထားခဲ့သည်။ ထိုရေးသားချက်တွင်...

၁၈၇၉ ခုနှစ်တွင် ဝိတိရိယဘုရင်မကြီး၏ ကျေးတော်မျိုး၊ ကျွန်တော်မျိုးတို့က(မြန်မာနိုင်ငံ ပြည်တွင်းရေးနှင့် ပတ်သက်၍) ကန့်ကွက်ပြောဆိုသောအခါ၌ သီပေါသည် ဂေါတမ(ဘုရား)၏ ဆံတော်၊ဘုရား-တရား-သံဃာတည်းဟူသော ရတနာသုံးပါးစသည်တို့ကို ဦးထိပ်ထား၍ နောင်တွင် မည်သည့်လူဖြူကိုမျှ ကြည့်ပင်မကြည့်တော့ကြောင်း သစ္စာဆိုခဲ့လေသည်။ ထိုသစ္စာကား တစ်နှစ်

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

ခန့်သာခံသည်။ ...နောင်သော် ဘုရင်၏ဘဏ္ဍာသိုက်
 လျော့ပါးလာသောအခါ ... မှူးကြီးမတ်ရာတို့ကလည်း
 တိုက်တွန်းသဖြင့် ‘သစ္စာတရားကို အလေးထားတော်မူ
 သော မင်းတရားကြီး’သည် သူ၏ ကတိသစ္စာကို ပယ်
 ဖျက်တော်မူသည်။ ... ဤသို့ဖြင့် အစဉ် သီပေါသည်
 (နန်းတွင်းနှင့်၊ မှူးကြီးမတ်ရာတို့နှင့်) ရင်းနှီးရင်းစွဲရှိသူ
 (လူဖြူ)တို့ကိုသာ တွေ့ဆုံသော်လည်း နောင်တွင် မှူးကြီး
 မတ်ရာတို့ထံ ပေါက်ရောက်နိုင်သူ ဥရောပသားအားလုံး
 အား လက်ခံတွေ့ဆုံတော့သည်။ ဤသို့ဖြင့် ဂေါတမ
 ဘုရား၏ ရွှေဆံတော်ကိုလည်း မေ့ပစ်လိုက်တော့သည်။
 ရတနာသုံးပါးကိုလည်း ခပ်သာသာဖြင့် ဖော်ကားလိုက်
 တော့သည်။ သို့သော်လည်း ‘အရိုင်းအစိုင်းဘုရင်’ ကား
 ယခုကဲ့သို့ တွေ့ဆုံခွင့်ပေးရာတွင် သက်တောင့်သက်သာ
 ရှိပုံမပေါ်။...^{၂၀}

... စသည်ဖြင့် သီပေါဘုရင်ကို ပုံဖော်ခဲ့သည်။ သီပေါဘုရင်နှင့်
 သူ အမှန်တကယ်တွေ့ခဲ့သည်။ မတွေ့ခဲ့ရသည်မှာ ဤနေရာတွင် အဓိကမဟုတ်
 ပါ။ သူက ပုံဖော်လိုက်သော တစ်နည်း သူကမြင်စေလိုသော မြန်မာတို့၏မင်း
 သီပေါ၏ပုံ (မြန်မာတို့၏ပုံရုပ်)သည် အဓိကဖြစ်ပါသည်။ သူ၏ အရေးအသား
 ထဲက မြန်မာတို့၏မင်းအား ခေါ်ဝေါ်ပုံ၊ သရော်ထားပုံကို သတိထားကြစေ
 လိုသည်။

စကော့(ရွှေရိုး)အဖို့ မြန်မာတို့၏ဘုရင်ကိုသာမက မြန်မာတို့၏အသိ
 ပညာ၊ သိမှုအတိုင်းအတာကို မသိမမြင်နိုင်၊ သို့မဟုတ် လက်မခံနိုင်။ ကာလ
 ဒေသ၊ ပယောဂကိုတည်မှီ၍ ထားရှိသောပရိယာယ်သဘောကိုမသိ။ မသိသော်
 မသိသလိုမနေနိုင်။ သရော်လိုသည်။ ဖော်ကားလိုသည်။ သူ၏ စာဖတ်ပရိသတ်
 ကို မြန်မာဆိုသည်ကား ဘုရင်မှအစရိုင်းစိုင်းကြသည်။ သူတို့တွင် ကတိသစ္စာ
 ဆိုသည်မှာ မရှိ... စသည်တို့ကို မြင်စေလိုသည်။ ၎င်းတို့ ယုံကြည်ကိုးကွယ်ရာ

ဘုရားကိုပင် လိမ်လည်ချင်ကြသည်ဟု မြင်စေလိုသည်။ သီပေါဘုရင်မှာ မြန်မာတို့၏ဘုရင်ဖြစ်သည်။ ဘုရင်ဖြစ်ခြင်းနှင့်တော်ခြင်းမှာ သီးခြားစီ ဖြစ်သည်။ စကော့(ရွှေရိုး)မွေးဖွားကြီးပြင်းရာဒေသတွင်လည်း ခပ်ညံ့ညံ့ဘုရင်များ ရှိခဲ့ပါသည်။ မည်သည့်တိုင်းနိုင်ငံတွင်မဆို လူတော်လူညံ့ ရှိနေမည်သာဖြစ်သည်။ သို့သော် စကော့(ရွှေရိုး)အနေဖြင့် သီပေါမင်းအား သရော်လိုက်ခြင်းဖြင့် သီပေါမင်းကိုသာမဟုတ်၊ မြန်မာ၊ မြန်မာ့လူ့အဖွဲ့အစည်း၊ မြန်မာတို့၏ လူမှုရေး ပုံစံအစရှိသည်တို့ကိုပါ စော်ကားလိုက်ခြင်းဖြစ်တော့သည်။ အထက်တွင် ကောက်နုတ်တင်ပြခဲ့သောအရေးအသားတွင်ပင် တွေ့ရနိုင်သောအချက်တစ်ခုမှာ ရွှေရိုး၏အရေးအသားများတွင် မြန်မာတို့အပေါ် သရော်လိုခြင်းအပြင် မြန်မာတို့နှင့်ပတ်သက်သော အသိပညာဖြန့်ဝေရာတွင် အသိပညာစစ်စစ် ဖြန့်ဝေလိုခြင်းထက် မိမိ၏သဘောဆန္ဒပေါ်အခြေတည်ကာ ဆုံးဖြတ်ထားမှုများ၊ ပုံဖော်လိုမှုများ ထည့်သွင်းထားခြင်းဖြစ်သည်။

သူ၏ ပုံဖော်လိုမှုများဆိုသည်မှာ သူက သူ၏စာဖတ်ပရိသတ်(လူဖြူ၊ အင်္ဂလိပ်စာဖတ်ပရိသတ်)တို့က မြန်မာဆိုသည်မှာ ဤသည် ဤသို့ဟု မြင်လာကြရန် အသုံးအနှုန်း၊ ဘာသာစကားတို့ဖြင့် ဖော်ထုတ်ထားခြင်းများ ဖြစ်သည်။ ဥပမာ... သူက သီပေါဘုရင်စီးလာသည်ကို မြင်းဟူ၍ပင် မဆို။ မြင်းပုကလေး(အနောက်နိုင်ငံများ၌ မြင်းစီးသင်သူများ၊ ကလေးများစီးသော မြင်း) စီးလာသည်ဟုဆိုသည်။ အလားတူပင် မြန်မာစစ်သား(ကိုယ်ရံတော် တပ်ဖွဲ့ဝင်)တို့သည် တစ်လုံးထိုးသနတ်(ထိုအခါက အထိုက်အလျောက် ခေတ်မမီတော့ဟုဆိုနိုင်သော အင်္ဂလန်နိုင်ငံ၊ အင်ဖီးလ်မှ ထုတ်လုပ်သောသေနတ်) ကိုကိုင်ရင်း ဆောင့်ကြောင့်ထိုင်နေသည်မှာ ခရစ်စမတ်ကဒ်ပေါ်က ဖားတစ်ကောင်နှင့်သာတူတော့၏ ဟုရေးပြခဲ့သည်။ ဖန်ချက်ဝန်²⁰ ကို ပုံဖော်ရာတွင် ဖန်ထည်လုပ်ငန်းအတွက် အုပ်ချုပ်သူ(တာဝန်ရှိသူ)ဟူ၍သာ ညွှန်းသည်မဟုတ်။ ... သူသည် အင်္ဂလိပ်စကားကို သူငယ်တန်းကလေးတစ်ယောက်လို ပြောသည်။ သူ၏ အသုံးအနှုန်း(ဘာသာစကား)မှာ အောက်တန်းစားတစ်ယောက်၊ အောက်တန်းစား သဘောသားတစ်ယောက်လို ဖြစ်သည်ဟု ရေးပြခဲ့သည်။

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

ဖန်ချက်ဝန်က ဟန်လုပ်ထားသောအပြုံးဖြင့် နန်းတွင်း၌ အရက်ဖြင့် ဧည့်မခံနိုင်သည့်အကြောင်း တောင်းပန်သည်ဟုဆိုသည်။ ထိုတစ်ခဏ၌ ‘ဖန်ချက်ဝန်၏ မျက်နှာပေါ်တွင် အရိုင်းအစိုင်းတစ်ယောက်၏ ကြောက်စရာမျက်နှာပေးမှာ လှစ်ခနဲ ပေါ်လာခဲ့သည်’²² ဟု ရေးသားပြခဲ့ပြန်သည်။ ထိုအရေးအသားမျိုးမှာ ရည်ရွယ်ရင်းမဲ့ ရေးခဲ့သည်မဟုတ်။ မြန်မာတို့သည်ကား ရိုင်းစိုင်းသည်၊ ‘မိမိတို့’ နှင့်မတူကြ ဆိုသည်ကို ပေါ်လွင်စေလိုသည်သာဖြစ်သည်။ တဖန် နန်းတော်အပြင်ဘက်သို့ရောက်သော် လက်ဖက်ရည်အိုးထဲတွင် ထည့်ထားသောဘရန်ဒီနှင့် ရေသင့်တင့်စွာရောစပ်ထားသည်ကို လက်ဖက်ရည်ပန်းကန်ထဲတွင် ထည့်ကာ(၎င်းအား)ပေး၍ ဧည့်ခံသည် ဟု²³ ဆို၏။ ဤတွင် ဖန်ချက်ဝန်သည် နန်းတော်တွင်း၌တစ်မျိုး၊ နန်းတော်ပြင်တွင်တစ်မျိုးကို စကော့(ရွှေရိုး)က ပြလိုသည်။ မြန်မာတို့ကား ဘုရင်မှအစ များကြီးမတ်ရာအားလုံးတို့မှာ စကားအပြောင်းအလဲရှိသူများ၊ ၎င်းတို့စကားကို အမှန်အကန်ဟု ယုံကြည်လက်ခံထားရန် မသင့်ကြောင်းများ ဖော်ထုတ်လိုခြင်းဖြစ်သည်။

မြန်မာတို့၏စစ်တပ်²⁴ နှင့်ပတ်သက်၍ ရေးသားရာတွင်လည်း စစ်တပ်မှာ စစ်တပ်နှင့်မတူကြောင်း၊ စည်းကမ်းနည်းလမ်းတကျ မဟုတ်ကြောင်း ရေးသားခဲ့သည်သာမက ထိုသို့ စည်းကမ်းနည်းလမ်းတကျ မရှိကြောင်း ဖော်ထုတ်ရေးသားပြခဲ့ခြင်းဖြင့် အနောက်တိုင်းသား ကိုလိုနီပြုကျင့်ရန်အခါကို စောင့်နေသူတို့အဖို့ မြန်မာတပ်တို့နှင့် ပတ်သက်သောအသိပညာ တစ်စုံတစ်ရာကို ရရှိစေခဲ့သည်။ သို့အတွက် စကော့(ရွှေရိုး)၏အရေးအသားတွင် သာမန်အချက်အလက်များကို သမိုင်းဆိုင်ရာ အထောက်အထားပြုရန်အတွက် မည်မျှအထောက်အထားဖြစ်နိုင်သည်ကိုသာ ကြည့်ခြင်းထက် သူက မည်သည်ကို ရည်၍ မည်သို့ဖော်ထုတ်ခဲ့ကြောင်း ကြည့်မိရန် လိုလာတော့သည်။ ထိုအခါ စကော့(ရွှေရိုး)၏အရေးအသားများတွင် အသိပညာရယူခြင်း၌လည်းကောင်း၊ ဖြန့်ဝေခြင်း၌လည်းကောင်း မရိုးသားမှုများကို တွေ့လာရသည်။ ထို့ကြောင့်လည်း ဤသို့သာစာအုပ်များကိုဖတ်သော် ဆိုခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း အချက်အလက် မှန်မှားကို စောကြောကြရန်သာမဟုတ်ဘဲ စာရေးသူက မည်သည်ကို

မည်သို့ပုံဖော်လိုသည်ကို သိရန်(မြင်လာရန်) ဖျင်ကြည့်ကြရန် လိုလာပါသည်။ သို့မှသာ အနောက်နိုင်ငံသားလူဖြူတို့က အရှေ့တိုင်းအကြောင်း ပြန်လည် တင်ပြမှုများပြုရာတွင်လည်းကောင်း၊ အရှေ့တိုင်းအကြောင်း အသိပညာ ဖြန့်ဝေ ပေးမှုတွင်လည်းကောင်း ရိုးသားခြင်းမရှိခဲ့ပုံများကို သိမြင်လာကြပါမည်။

[၆]

သို့ဖြစ်ပါ၍ စကော့(ရွှေရိုး)၏ ‘ဗမာ’မှာ ‘သူ၏ဗမာ’သာ ဖြစ်ပါ တော့သည်။ ‘ကျွန်ုပ်တို့၏မြန်မာ’ မဟုတ်နိုင်တော့ပါ။ စောဒကတက်လိုသူ တို့က သင်းတို့မှာ ငါတို့အကြောင်းမသိရာသေးလို့ပါဟူသော ‘မုန်း၍မဟူ’ စိတ်ဓာတ်ကို အခြေခံထားကာ စကော့(ရွှေရိုး)နှင့် ရွှေရိုးကဲ့သို့ လူဖြူများအပေါ် ကြည်နူးစိတ် ပွားကောင်းပွားနေကြမည်ဆိုသော် စဉ်းစားရန်အချက်များ ရှိလာ ပါသည်။

စကော့(ရွှေရိုး) မြန်မာတို့၏ ပြည်ရွာများသို့ ရောက်ရှိလာသည်မှာ ၁၈၆၀ ပြည်နှစ် ကာလဦးပိုင်းတွင် ဖြစ်ပါသည်။ ထိုကာလတွင် မြန်မာတို့၏ ပြည်မှာ လူသူလေးပါးမရောက်သေးသောအရပ်တစ်ခု မဟုတ်တော့ပါ။ မြန်မာ တို့အကြောင်း စာတမ်းစာအုပ်များ ထွက်နေခဲ့ပြီဖြစ်ပါသည်။ ထို့ပြင် ကလ ကတ္တားတွင် ဘုရင်ခံဝဲလစလီက ကိုလိုနီအရာရှိများ၊ ပဒေသရာဇ်စိတ်ဓာတ် ရှိသောအရာရှိများ မွေးထုတ်ရန်အတွက် ဖို့ဝေလျှံကောလိပ်ကို တည်ထောင် ပြီးသောကာလလည်း ဖြစ်ပါသည်။ သို့အတွက် ထိုကာလ(၁၉ရာစုနှစ်)၏ ကိုလိုနီအရာရှိတို့မှာ ၁၈ရာစုနှင့် ၎င်းကာလထက်စောသောကာလများက ကိုလိုနီအရာရှိများကဲ့သို့ မိမိတာဝန်ချထားခံရသောဒေသများသို့ သွားရာတွင် ဆင်ကန်းတောတိုးသကဲ့သို့ မဟုတ်ကြတော့ပါ။ ကိုလိုနီအရာရှိတစ်ယောက် မဟုတ်သည့်တိုင် လူဖြူတစ်ယောက်အဖို့ မျက်စိသူငယ် နားသူငယ် ဖြစ်ရန် နည်းခဲ့ပါပြီ။ ထို့ပြင် ထိုအခါက မြန်မာပြည်အောက်ပိုင်းတစ်ခုလုံးမှာ အင်္ဂလိပ် လက်အောက် ရောက်နေခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ ရွှေရိုးကိုယ်တိုင် မြန်မာပြည်တွင် အနှစ်နှစ်ဆယ်နီးပါး နေထိုင်ခဲ့ပြီးမှ သူ၏ ‘ဗမာ’ ကို ရေးသားခဲ့ရာ သူ၏

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

အရေးအသားများ၊ စကားလုံးအသုံးအနှုန်းများကို ဖတ်ရှုပြီးနောက် သူသည် မြန်မာတို့အကြောင်းမသိ၍ ဤသို့ရေးသားခြင်းနေပါလိမ့်မည်ဟု ပြောပြကြောင်း လျှော့ပေါ့တွေး၍ မဖြစ်နိုင်တော့ပါ။

စကော့(ရွှေရိုး)၏အရေးအသားတွင် လက်ခံရမည်မှာ သူ၏ လူဖြူ အင်္ဂလိပ်ယဉ်ကျေးမှု အခြေခံချင်း မတူသူ၏ ရှုထောင့်မှကြည့်ရှုလေ့လာခြင်း အပိုင်းဖြစ်ပါသည်။ ယဉ်ကျေးမှုအခြေခံချင်းမတူသည့်အလျောက် မတူသကဲ့သို့ ရှုမြင်ကြသည်မှာ ငြင်းဆိုကန့်ကွက်ရန် များစွာမဖြစ်နိုင်သော ကိစ္စတစ်ခုဖြစ် သော်လည်း ထိုရှုမြင်ကြားနာမှတ်ယူခဲ့ခြင်းများအား ပြန်လည်တင်ပြရာတွင် မည်သည်ကို တင်ပြခြင်းသာဖြစ်သည်ဟူသောအပိုင်းမှာ အရေးကြီးသော အပိုင်းဖြစ်လာသည်။ လွယ်ကူသော မြန်မာ့အသုံးအနှုန်းဖြင့်ဆိုသော် ‘အရှိကို အရှိအတိုင်း တင်ပြနိုင်ခဲ့ပါသလား’ ဆိုသည်မှာ ဆန်းစစ်ရန် လိုလာပါသည်။ ထို့ပြင် အတ္တနောမတိကို အခြေခံသော ‘ပုံဖော်တင်ပြခြင်း’နှင့် မိမိ၏ ဆန္ဒ ကတိကို ပါဝင်ခွင့်ပေးထားသော ‘အကဲဖြတ်တင်ပြခြင်း’များကို မည်မျှအထိ ထည့်သွင်းဖော်ပြခဲ့သည်ကို သတိထားဖတ်ရှုရန် လိုအပ်လာပါသည်။ လူမျိုး၊ ယဉ်ကျေးမှုစသည့် မတူညီမှုကို အခြေခံထားသော်လည်း ပြန်လည်တင်ပြရာတွင် ရိုးသားမှုရှိခဲ့သောအရေးအသားတစ်ခုကို နမူနာပြလိုပါသည်။ ၎င်းမှာ ကင်းဝန်မင်းကြီး၏ လန်ဒန်သွားမှတ်တမ်းမှ ဖြစ်ပါသည်။

... အစည်းအဝေး ပြုလုပ်သည်မှာလည်း ဝန်ရှင်တော် မင်းကြီးနှင့် အပေါင်းပါသံတော်အရာရှိတို့သည် မြို့ရွာသို့ လာရောက်သည့်အခါ တစ်ဦးနှစ်တစ်ဦး တွေ့မြင် နှုတ်ဆက် မင်္ဂလာပြုလိုသည်သာမက ကောင်းသောနိမိတ် ဩဘာမင်္ဂလာမှတ်ယူပြီးလျှင် အစည်းအဝေး ပြုလုပ်ကြ ပါသည်။ သည်ကဲ့သို့ အစည်းအဝေး ပြုလုပ်ခြင်းလည်း နိုင်ငံတကာ အမျိုးသားများနှင့်နီးနီးချဉ်းချဉ်း ပေါင်းသင်း ဆက်ဆံနိုင်ရန်အကြောင်းဖြစ်ပါသည်။ ယခုအခါလောကီ အတတ်ပညာဖြစ်သော ကြေးနန်း၊ မီးစက်များကလည်း

မပေါက်မရောက်နိုင်သည့်အရာများကို ချိုးဖဲ့ဖျက်ဆီး ပြီးလျှင် အလွယ်တကူ ပေါက်ရောက်ရအောင် အထူး ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။ ကြေးနန်း မီးစက် ပေါ်ရှိခြင်း ကြောင့် ခရီးကွာလှမ်းသော၊ မိတ်ဖြစ်သော နိုင်ငံရှင်မင်း ကိုယ်စားလှယ်နှင့် ကုန်သည်တောင်းတို့ မျက်နှာချင်းဆိုင် ပြိုင် တွေ့မြင် ရှိကြရပါသည်။ နှစ်ဦးအကျိုးစီးပွားနှင့် စပ်သည့်အရာများကို တိုင်ပင်နှီးနှော ပြောဆိုခွင့် ရပါ ကြောင်း။...²⁵

ဤတွင် ကင်းဝန်မင်းကြီးသည် သူ၏လူမျိုး၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့်များစွာ ရင်းနှီးခြင်းမရှိသေးသည့် အကြောင်းရပ်များအား မြန်မာစာဖတ်ပရိသတ် အတွက် ပြန်လည်တင်ပြရာတွင် တတ်စွမ်းသမျှ ‘ပြန်လည်တင်ပြခြင်း’ ဘောင် အတွင်းမှသာ တင်ပြခဲ့သည်။ လူမျိုး၊ ယဉ်ကျေးမှုစသည့် ကွာခြားချက်များပေါ် တည်မှီ၍ သိသာမြင်သာရန်များကိုသာ ဖော်ပြခဲ့သည်။ သူဖာသာ တည်ဆောက် ပုံဖော်ပြခဲ့ခြင်း မပြု။ အလားတူပင် မိမိရပ်တည်ရာ အဝန်းအတွင်းမှသာ အကဲဖြတ်ခဲ့ခြင်း မရှိ။ ဆိုလိုသည်မှာ အနောက်နိုင်ငံသားတို့၏ ပြန်လည် တင်ပြချက်များတွင် ဥရောပ(အတွေးအခေါ်၊ အမြင်) ဗဟိုပြုကာ အရာရာကို ဆုံးဖြတ်၍ အရှေ့သို့မဟုတ် အနောက်ဥရောပမှအပဖြစ်သောနိုင်ငံများ၊ လူမျိုး ယဉ်ကျေးမှုစသည်တို့အပေါ် နင်ပဲငဆ ရေးသားပြောဆိုတတ်ကြသည့်ပုံစံကို ကင်းဝန်မင်းကြီး၏ အရေးအသားတွင် တွေ့ရခက်ခဲလှခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့်လည်း ပါမောက္ခဆာယိက ‘အရှေ့တိုင်းအကြောင်း အနက်ဖော်ထုတ် ထားခြင်း၊ တည်ဆောက်ထားခြင်းများအားလုံးမှာ ပြန်လည်အနက်ဖွင့်ဆိုထား ခြင်းနှင့် ပြန်လည်တည်ဆောက်ထားခြင်းများသာ ဖြစ်ကုန်သည်’²⁶ ဟု ဆိုခဲ့ သည်။

စကော့၏ဇနီးဖြစ်သူက ‘စကော့မှာ မွေးရာပါပဒေသရာဇ်တစ်ဦး ဖြစ်သည်’ ဟု ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခဲ့ရာ သူ့အနေဖြင့် ပဒေသရာဇ်မျက်လုံး စုံ မှိတ်ကာ ထိုစဉ်က ၎င်းတို့တည်ဆောက်နေသော ကိုလိုနီစနစ်၏ အကျိုးစီးပွား

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

ကို အထောက်အကူမပြုသည့်အကြောင်းများကို အချိန်ကုန်ခံကာ လုပ်ဆောင်နေခဲ့သည်မဟုတ်ပါ။ သူ၏အကျိုးစီးပွား၊ သူပါဝင်ပတ်သက်နေရသော ကိုလိုနီစနစ်၏အကျိုးစီးပွားအတွက် သူသည် မြန်မာတို့နှင့်ပတ်သက်သောအသိပညာကို ရှာဖွေရယူခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ မြန်မာတစ်နိုင်ငံလုံးအား အင်္ဂလိပ်က ကိုလိုနီပြုကျင့်ပြီးသောအခါ စကော့ခေါ် မောင်ရွှေရိုးကလေး၏ မြန်မာတို့နှင့်ပတ်သက်သောအသိပညာမှာ ကိုလိုနီစနစ်မြဲမြဲရေး၊ အခွန်ရှည်ရေးအတွက် အသုံးကျလှသည်ဖြစ်ရကား စကော့မှာ ၁၈၈၆ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ ကော်မစ်ရှင်နာအရာရှိဖြစ်လာခဲ့ပြီး ၁၈၉၁ခုနှစ်တွင် ရှမ်းပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းဒေသအတွက် အင်္ဂလိပ်အစိုးရ၏ဌာနေကိုယ်စားလှယ်အဖြစ်ပင် ခန့်အပ်ခြင်း ခံခဲ့ရသည်။ သို့အတွက်လည်း စကော့၏အသိပညာရှာဖွေမှုအပိုင်းမှာ အရှေ့တိုင်းအကြောင်း သိလို၊ ပြန်လည်တင်ပြလိုခြင်းသာ မဟုတ်။ ထို့ကြောင့် လည်း ဖဲလကွန်နာ၏အလိုအရ စကော့၏ မြန်မာနိုင်ငံနှင့်ပတ်သက်သော အသိပညာတို့မှာ ကိုလိုနီပြုကျင့်သူများအတွက် အကျိုးရှိခဲ့ရာ ၁၈၉၀ ပြည့်နှစ် ကာလအတွင်းကပြုလုပ်ခဲ့သော ယိုးဒယား၊ တရုတ်၊ ပြင်သစ်နှင့် မြန်မာတို့၏ နယ်နိမိတ်သတ်မှတ်မှုတွင် များစွာအသုံးပြုခဲ့ရသည်ဟု ဆို၏။ ထို့ကြောင့်လည်း စကော့(ရွှေရိုး)ရှာဖွေရယူခဲ့သောအသိပညာမှာ ကိုလိုနီစနစ်၏ အကျိုးစီးပွားအတွက် ရည်မှန်း၍ ရယူရှာဖွေထားသော အသိပညာသာ ဖြစ်တော့သည်။ ထို့ကြောင့် ၁၉ ရာစု အလယ်ပိုင်းမှစ၍ (လူဖြူတို့အတွက်) အရှေ့တိုင်းသို့ ခရီးသွားလာကာ အရှေ့တိုင်းအကြောင်း ပြန်လည်ရေးသားတင်ပြလာခြင်း၊ အရှေ့တိုင်းနှင့်ပတ်သက်သော အသိပညာဖြန့်ဝေခြင်းတို့သည် အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းပြုစရာတစ်ခု ဖြစ်လာခဲ့တော့သည်။ ၎င်းတို့အနေဖြင့် အရှေ့တိုင်းကို ၎င်းတို့ဖန်တီးတည်ဆောက်ပြချင်သလို ဖန်တီးတည်ဆောက်ပြနိုင်လာသည်သာမက ၎င်းတို့ကိုယ်ကျိုးစီးပွားအဖြစ်ပါ ဖန်တီးတည်ဆောက်နိုင်လာကြသည်ဟု ဒစ်စရေလီက ပြောခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။^{၂၇} ဆိုလိုသည်မှာ စကော့၏ ‘ဗမာ’မှာ သူနှင့်သူပါဝင်ပတ်သက်နေရသော လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ အကျိုးစီးပွားမှ ကင်းပ၍ ဖန်တီးထားခြင်းမဟုတ်ပေ။ သူဖြန့်ဝေခဲ့သော အသိပညာမှာ သူ၏ ပုဂ္ဂလိကအကျိုးစီးပွားနှင့်မကင်း။

ဤမျှဖြင့် စကော့(ရွှေရိုး)၏ ‘ဗမာ’ ကို ဖန်တီးမှုမှာ သဘောပေါက်လောက်ပြီထင်ပါသည်။ သို့အတွက် စကော့ကိုကာကွယ်ထားသော မြန်မာပြန်အကြောင်း ပြန်လည်၍ အကျဉ်းမျှဆွေးနွေးလိုပါသည်။ ‘ဗမာ’ မှာ အမှန်ပင် မြန်မာဘာသာသို့ ပြန်ဆိုသင့်သော စာတစ်အုပ်ဖြစ်ပါသည်။ အထူးသဖြင့် အင်္ဂလိပ်စာပေနှင့်လည်းကောင်း၊ အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားနှင့်လည်းကောင်း များစွာအကျွမ်းတဝင်မရှိသူများ၊ အကြောင်းကြောင်းကြောင့် မူရင်း အရေးအသားကို မဖတ်နိုင်သူများ ဖတ်ရှုနိုင်ရေးကိုဦးတည်၍ လုပ်ဆောင်သင့်ပါသည်။ ထိုသို့လုပ်ဆောင်ရာတွင် ဘာသာပြန်ရုံ ဘာသာပြန်နည်းမျိုးဖြင့်လည်းကောင်း၊ မိမိပြန်ချင်သည်ကိုသာ ဘာသာပြန်ရန်လည်းကောင်း လုပ်သင့်သော စာအုပ်တစ်အုပ်မဟုတ်ပါ။ သည်/လည်း၊ ညသတ် ပုံသေထား၍ ဘာသာပြန်ရန်မသင့်သည်သာမက အလိုက်သင့် သင့်လျော်စွာသာ ဘာသာပြန်ရန်မှာလည်း မသင့်သည့်စာတစ်အုပ်လည်း ဖြစ်သည်။ ထို့အတူ(ပညာတတ်များ လုပ်လေ့ရှိသော)တတ်တတ်နှင့် အရမ်းဘာသာပြန်ခြင်းမျိုးပြုရန်လည်း မသင့်လှပါ။ ဤသို့ဆိုရသည်မှာလည်း အကြောင်းရှိပါသည်။

၁၉၆၆ ခုနှစ်တွင် စကော့(ရွှေရိုး) ‘ဗမာ’၏ စာအုပ်ကို တင်ထွေးက ဘာသာပြန်ထုတ်ဝေခဲ့ရာတွင် စာရေးဆရာအတွက် ဩဘာစာရေးပေးသော ကြီးမောင်က...

‘တင်ထွေး’သည် ‘ရွှေရိုး’ ၏စာအုပ်ကိုတွေ့သောအခါ စေတနာဗလပွနှင့်ပြန်ဆိုရန် အပြင်းအထန် ကြိုးစားလာသည်ကို ကိုယ်တွေ့တွေ့ခဲ့ရသည်။ သို့ရာတွင် သူ့မှာ စေတနာပင်ရှိသော်လည်း လူငယ်တစ်ယောက်ဖြစ်သည့် အလျောက် အရှိကိုအရှိအတိုင်း ပြန်ဆိုရုံမှတစ်ပါး ပင်မပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးအနေဖြင့်မူ ‘ရွှေရိုး’ကို အကူအညီပေးနိုင်လိမ့်မည်ဟု မမျှော်လင့်နိုင်ခဲ့။...^{၂၃} ဟု ရေးသားခဲ့သည်။

တင်ထွေးအနေဖြင့် စေတနာဖြင့်ဘာသာပြန်သည်မှာ လက်ခံရပါမည်။ သို့ရာတွင် တင်ထွေး၏သတင်းကို လွှေပေးသော ကြီးမောင်မှာ မူရင်း

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

စာအုပ်ကို မဖတ်ဖူးသူသော်လည်းကောင်း ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။ သို့မဟုတ် တင်ထွေး၏ဘာသာပြန်နေမှုကိုသာတွေ့ခဲ့ပြီး တင်ထွေးဘာသာပြန်ပြီး‘မူ’ကို ဖတ်ခဲ့ခြင်းမရှိသူသော်လည်းကောင်းဖြစ်ပါလိမ့်မည်။ ‘အရှိကို အရှိအတိုင်း ပြန်ဆိုသည်’ဟူသောအချက်မှာ စကော့၏ ‘ဗမာ’နှင့် တင်ထွေး မြန်မာပြန် သော ‘ဗမာ’ကို ယှဉ်တွဲလေ့လာဖတ်ရှုခဲ့သူတိုင်း အလွယ်တကူ လက်ခံနိုင်ကြ မည့် အချက်တစ်ခုမဟုတ်ပါ။ ထို့ပြင် ‘ရွှေရိုး’ ကို အကူအညီပေးနိုင်လိမ့်မည်ဟု မမျှော်လင့်နိုင်ခဲ့’ ပါဟု ဆိုရာတွင် တင်ထွေးက ယခုထက်ပို၍ စကော့(ရွှေရိုး) ကို အကာအကွယ်ပေးကာ ကိုလိုနီစနစ်ကို ပြောင်ပြောင်ရှင်းရှင်း ခုခံကာကွယ် သူ ဖြစ်စေလိုခဲ့ပါသလားဟူသည်မှာ စဉ်းစားစရာ ဖြစ်လာပြန်သည်။ မြန်မာ အာရှတိုက်သားတစ်ယောက်ကို မိမိ၏လူမျိုးရင်းအတွင်းမှ ခွဲထွက်ကာ အနောက်တိုင်း၏ ‘စံ’ ‘တန်ဖိုး’ များအောက်တွင် ရပ်တည်၍ အနောက်၊ လူဖြူ၊ ကိုလိုနီစနစ် စသည်တို့၏ အကျိုးစီးပွားကို အထောက်အကူပြုသင့်ပါသလား။ အားပေးသင့်ပါသလား။

အာရှတိုက်မှ ပညာတတ်အချို့တွင် လူဖြူကလုပ်သမျှ ‘ဟုတ်ပ’ ဆိုချင်သူများ ရှိတတ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် လည်း ဂျပန်နိုင်ငံခြားရေးဌာနမှ အိုဂူရားက ...

အေရှန်းပညာတတ်အများတို့သည် ဗြိတိန်၊ ပြင်သစ်၊ အမေရိကစသည့်နိုင်ငံများ၌ ပညာသင်ကြား ရယူခဲ့ပြီးနောက် အေရှန်းဆန်ခြင်းကို စွန့်ပယ်ပစ်ကြကာ အနောက်နိုင်ငံ၏တန်ဖိုးများကို မိမိတို့၏တန်ဖိုးများသဖွယ် မွေးစားပစ်လိုက်ကြသည်။ (သို့ဖြင့်) သူတို့သည် သူတို့၏ ယဉ်ကျေးမှု၊ ထုံးစံလေ့၊ အစဉ်အလာတို့ကို ကိုင်စွဲထား သော သာမန်လူများနှင့် ကင်းကွာလာကြသည်။ သူတို့ သင်ကြားလာသော အနောက်နိုင်ငံပညာရေးနှင့် (လက်ခံ ထားသော) တန်ဖိုးများကို ခုတုံးလုပ်ကာ သူတို့သည် (သူတို့၏လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း) ‘သာ’ ကြောင်း လက်ခံ ထားကြတော့သည်။...²⁹ ဟု ရေးခဲ့ဖူးပါသည်။

အကယ်၍ တင်ထွေးက ကိုလိုနီတို့၏တန်ဖိုးများ၊ စံများကို လက်ခံကာ စကော့ခေါ်မောင်ရွှေရိုးကလေး၏ အကျိုးစီးပွားကို ထောက်ကူပြုလိုသောအားဖြင့် ဤစာအုပ်ကို ဘာသာပြန်ခဲ့ရသည်ဟုဆိုသော် ၎င်းမှာ သူ၏ ပုဂ္ဂလိကလုပ်ပိုင်ခွင့်တစ်ရပ် ဖြစ်ပါသည်။ တားမြစ်၍ရနိုင်မည် မထင်ပါ။ သို့သော်လည်း အကယ်၍ စကော့(ရွှေရိုး)က လူဖြူ ကိုလိုနီအရာရှိတစ်ဦး အနေဖြင့် သူ၏အမြင်အတွင်းမှ(ဘောင်ခတ်၍) ကျွန်ုပ်တို့၏ ‘မြန်မာ’ အား မည်သို့မည်ပုံ ‘သူ၏ဗမာ’အဖြစ် ပုံဖော်ခဲ့သည်ကို သိလိုသော် ထို မြန်မာပြန်စာအုပ်ကိုဖတ်၍ အကျိုးရှိလှမည်ဟု ကျွန်တော့်အနေဖြင့်မထင်မိပါ။ ထို မြန်မာပြန်စာအုပ်ကို ဖတ်မနေကြပါတော့နှင့်ဟူ၍သာ ဆိုပါရစေ။ ထိုစာအုပ်ကို မဖတ်ရ၍ ဘာမှဖြစ်မသွားနိုင်ပါ။

(စာရင်းနောက်အမှာ။ ။ ဤတွင်စပ်လျဉ်း၍ တင်ထွေး၏မြန်မာပြန်အကြောင်းနှင့် တင်ထွေး၏အပြုအမူ(ဘာသာပြန်ခြင်း)ကို ထည့်သွင်းဆွေးနွေးခဲ့ပါသည်။ ၎င်းကို ဝေဖန်သည်။ အကဲဖြတ်သည်ဟု မမြင်ကြစေလိုပါ။ လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်းစီ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် လုပ်သင့်-မသင့်သဘောကို ကြည့်မိရန် ဖြစ်ပါသည်။ အလားတူပင် စကော့(ရွှေရိုး)တည်ဆောက်ပုံဖော်ခဲ့သော ‘ဗမာ’ သို့မဟုတ် စကော့(ရွှေရိုး)ကဖြန့်ဝေခဲ့သော(၎င်း၏)ဗမာနှင့် စပ်ဆိုင်သောအသိပညာတို့မှာ တင်ထွေးက မြန်မာစာဖတ်ပရိသတ်ထံ ပြန်လည်၍ လက်ဆင့်ကမ်းရာတွင် သူ၏ဆန္ဒအရ (သို့မဟုတ် တစ်စုံတစ်ခုသော ပယောဂကြောင့်...)သူပေးချင်သည်ကိုသာ ပေးခဲ့သည့်သဘောကို ပြဆိုလိုခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ အသိပညာဖြန့်ဝေမှုများတွင် မရိုးသားခဲ့သည့်သဘောဖြစ်သည်။ မရိုးသားဟူသောစကားလုံးကိုလည်း နေ့စဉ်ဘဝတွင် သာမန်သုံးစွဲနေကြသကဲ့သို့ သို့ ကောင်း၊ မကောင်း အဆုံးအဖြတ်ပြုရန် သဘောမဟုတ်ပါ။ ပယောဂတစ်စုံတစ်ရာပါဝင်နေခဲ့သည့်သဘော၊ သန့်စင်မှုမရှိသည့်သဘောသာ ဖြစ်သည်။)

- ¹ Edward W. Said.
- ² Mincar, R.H. Orientalism and the Study of Japan. In *Journal of Asian Studies*, Vol. XXXIX, No. 3, May, 1980.
- ³ Said, E. W. *Orientalism*. Penguin Books, London, 1995. (First Published in 1978.)
- ⁴ Read, Introduction in *Orientalism*, pp. 1-28.
- ⁵ Lady Anne Blunt.
- ⁶ Wilfrid Blunt.
- ⁷ Ali Behdad, *Belated Travellers: Orientalism in the Age of Colonial Dissolution*. Duke University Press, Durham and London, 1994, pp. 99-100. Words added in Myanmar translation. Words in brackets are mine.
- ⁸ Shwe Yoe (James George Scott). *The Burman: His Life and Notions*. [First Published in 1882.] Kiscadale Publications, Scotland, 1989. [A reprint of revised 1910 Macmillan edition].
- ⁹ တင်ထွေး(မြန်မာပြန်)၊ ဗမာ၊ ထုတ်ဝေသူ-ပင်မရေစီးစာပေ၊ ၁၇၇၊ တတိယထပ်၊ ၃၆လမ်း၊ ရန်ကုန်။ ပုံနှိပ်သူ-စာလုပ်ငန်း ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၄၅၊ ဝတ်ကျောင်းလမ်း၊ ရေကျော်၊ ရန်ကုန်၊ ၁၉၆၆။
- ¹⁰ ယင်း။ ။ စာ အချုပ်ပို-၄၂။
- ¹¹ ယင်း။ ။
- ¹² ယင်း။ ။ စာအချုပ်ပို ၄၂-၄၃။ (စာရေးသူ၏အထူးပြုချက်)
- ¹³ Schwartz, Stuart B. Introduction in *Implicit Understandings: Observing, Reporting, and Reflecting on the Encounters Between Europeans and Other Peoples in the Early Modern Era*. (ed) Stuart B. Schwartz. Cambridge University Press, New York, p. 1.
- ¹⁴ *ibid.*

¹⁵ တင်ထွေး။ ဗမာ၊ စာ အချုပ်ပို - ၄၃။

¹⁶ ဤတွင် အလျဉ်းသင်၍ တင်ပြရန်ရှိလာပါသည်။ ရွှေရိုး၏ မြန်မာတို့အပေါ် ပုံဖော်မှုတစ်ခုကို ပြပါရစေ။ သီပေါမင်းကို သူက ဖော်ပြပါအတိုင်းရေးသား ခဲ့သည်။ ၁၉၁၀ခုနှစ် နောက်ပိုင်းတွင် ပြန်လည်ရိုက်နှိပ်ထုတ်ဝေသောမူတွင် သီပေါမင်းကို 'ဘုန်းကြီး၏သား' ဟု ပြင်ဆင်ရေးသားခဲ့သော်လည်း ၎င်းမတိုင်မီကမူတွင် 'ကတုံးပြောင်ပြောင်နှင့်သူတောင်းစား'ဟု ရေးသားကာ ဘုန်းကြီးကိုညွှန်းခဲ့သည်။ Shaven-headed bastard mendicant ဟုဆိုသည်။ ထိုအသုံးအနှုန်းတွင် Bastard ဟူသော စကားလုံးသည် ထည့်သွင်းခဲ့ရာ ၎င်းစကားလုံးကို လင်ကောင်မပေါ်ဘဲမွေးဖွားခဲ့သူ (တရား မဝင်ကလေး)အဖြစ် အနက်ယူ၍လည်းရသည်။ မြန်မာတို့၏နောက်ဆုံး မင်းကို ဤသို့ပုံဖော်ခဲ့သော ရွှေရိုးကို တင်ထွေးက အဘယ့်ကြောင့် ချီးပ ခဲ့သည်မှာမူ ယနေ့တိုင် ကျွန်တော်စဉ်းစား၍ မရနိုင်။

¹⁷ Read, *The Burman*, chp. 1.

¹⁸ The City of Dreadful Night (1891)

¹⁹ Jean Dumont, *A New Voyage to the Levant*. London, 1696, p. 262.

²⁰ *The Burman*, pp. 459-60. တင်ထွေး၏ဘာသာပြန်တွင် အဘယ့် ကြောင့် အရေးပါသောစကားလုံးအသုံးအနှုန်း အချက်အလက်အချို့ကို ချန်လှပ်ထားခဲ့သည်ကို နားမလည်နိုင်ပါ။ အဘယ့်ကြောင့် ကိုလိုနီအရာရှိ တစ်ဦး၊ လူဖြူတစ်ဦး၏ သိသိကြီးနှင့် ကျူးလွန်ထားခဲ့သောအမှားများ အပေါ် ကာကွယ်ချင်ရပါသနည်းဆိုသည်မှာ စဉ်းစားစရာဖြစ်ပါသည်။ ဤတွင် မြန်မာပြန်ကို ထုတ်ဝေသူ၏အမှာကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားနိုင်သည်။ ထုတ်ဝေသူ(ဦး)မြတ်ကျော်ကမူ လူဝါဒအကြည့်လျှင် ရွှေရိုးတစ်ယောက် ဗမာတို့အပေါ် ဖြောင့်မတ်လျှင်လည်း ဖြောင့်ပါလိမ့်မည်။ ရိုးသားလျှင်လည်း ရိုးသားပါလိမ့်မည်။ သို့သော်... ရွှေရိုးတစ်ယောက် ရိုးသားပေမယ့် နယ်ချဲ့ ဆန့်ကျင်ရေးအတိုင်းအတာဖြင့် မရိုးသား၊မဖြောင့်မတ်ဟူသာ သဘောထား

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

ရပါမည်... ဟုရေးခဲ့သည်။ ဤအမြင်မှာ ပိုမိုသင့်လျော်သောအမြင်တစ်ရပ် ဖြစ်ပါသည်။

²¹ တင်ထွေး၏ မြန်မာပြန်တွင်မူ ပန်းရက်ဝန်ဟု ဆိုသည်။ Pangyet ကို Pang-yet ပန်းရက်ဟု ဆိုလိုသည်ထင်၏။ ကျွန်တော့်အနေဖြင့်မူ Pangyet ကို Pan-gyet ဖန်ချက်ဟုထင်မှတ်ပါသည်။ ၁၈၅၉ ခုနှစ်က ပြင်သစ် နိုင်ငံသို့ ပညာသင်သွားခဲ့သူ မောင်ရွှေအို ဖြစ်ဖွယ်ရှိပါသည်။ သူသည် ၁၈၆၆ခုတွင် P Ecole Central မှ မြို့ပြအင်ဂျင်နီယာ ဒီပလိုမာရခဲ့သူ ဖြစ်ပြီး အင်္ဂလိပ်စစ်သူကြီးများ၊ ပြင်သစ်သံတမန်များ၏ မှတ်တမ်းများတွင် အမြဲလိုပင် ‘လူတော်တစ်ယောက်၊ ထက်မြက်သူတစ် ယောက်၊ ပညာရှင်၊ ပညာတတ်တစ်ယောက်’အဖြစ် မှတ်တမ်းတင်ခံခဲ့ရသူတစ်ယောက် ဖြစ် သည်။ ဤစာတမ်း၏ရည်ရွယ်ရင်းမှာ ဤကိစ္စမှာအဓိကမဟုတ်မူ၍ ဤ ပြဿနာကို ဆက်၍မဆွေးနွေးပါ။

²² Shew Yoc, *The Burman*, p. 462.

²³ *ibid.*, p. 465.

²⁴ *ibid.*, p. 497-508.

²⁵ ကင်းဝန်မင်းကြီးလန်ဒန်မြို့ သွားနေ့ စဉ်မှတ်တမ်း၊ ဒုတိယတွဲ (အယ်ဒီတာ- ဦးဖေမောင်တင်) အစိုးရပုံနှိပ်တိုက်၊ ရန်ကုန်မြို့။ ၁၉၅၄၊ စာ ၃၄၇။ ပါမောက္ခထင်အောင်၏ဘာသာပြန်(မူ)၏ နိဒါန်းတွင် ကင်းဝန်မင်းကြီး အနေဖြင့် သူ့ပြည်သူပြည်သားများကို ဥရောပတိုက်၏ အံ့ဩဖွယ်၊ စိတ်ဝင် စားဖွယ် အကြောင်းရပ်တို့ကို (အသိပညာတစ်ခုအဖြစ်) ပေးစေခြင်းသာ ဖြစ်သည်ဟု ဆိုခဲ့သည်။

²⁶ Said, E. *Orientalism*, p. 158.

²⁷ *op.cit.* *Orientalism*, p. 166.

²⁸ တင်ထွေး၊ ဗမာ၊ စာ အချပ်ပို ၆-၇။

²⁹ Ogura Kazuo, "A Call for New Concept of Asia" in *Japan Echo*, Vol. XX, Number 3, Autumn 1993, p. 38.

ကျွန်မ၏သစ်ပင်အောက်မှ ဆင်ခြင်ခြင်း၏ ပြတင်းတံခါးတစ်ပေါက်

(စာကိုယ်ရှေ့အမှာ။ ။ ဤစာတမ်းရေးရသည်မှာ အကြောင်းတစ်ခု ရှိပါသည်။ ကျွန်တော်အနေဖြင့် ၁၉၇၀ ပြည်နှစ်ကာလ(ခန့်)မှစ၍ မြန်မာမိန်းမ စာရေးဆရာတို့၏ ပြောင်းလဲ၍တင်ပြတတ်သောအကြောင်းအရာများအား သတိပြုခဲ့မိပါသည်။ ထိုတင်ပြလာမှုများတွင် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းမှ မိန်းမ တို့၏ ‘နေရာ’ တစ်ခုအားဖော်ထုတ်လာကြသည်ကို သိသိသာသာတွေ့ရပါ သည်။ ချစ်ခြင်းကိုသာအခြေခံ၍ မိမိပါဝင်ပတ်သက်နေရာ လူ့အဖွဲ့အစည်း အတွင်းမှ ထားရာနေ၊ စေရာသွား၊ အသုံးခံဘဝကို ကျော်လွှားလာကြပါသည်။ ချစ်ခြင်းကိုဖွဲ့ဆိုရာတွင်ပင် အစဉ်အလာ ဒဏ္ဍာရီချစ်ခြင်းများကို ငြင်းဆို၍ သို့မဟုတ် ရပ်တန့်ပစ်နိုင်ရန် ကြိုးပမ်း၍ ရေးသားလာကြသည်ကို တွေ့ရပါ သည်။ မိန်းမနှင့် ယောက်ျား၏ဆက်ဆံရေးတွင် တားမြစ်ထားခဲ့သော သို့မဟုတ် ကျောထောက်နောက်ခံအကြောင်း တစ်စုံတစ်ရာမရှိဘဲ အစဉ်အလာအားဖြင့် တည်ဆောက်ထားခဲ့သောကန့်သတ်မှုများကို မသိမသာ ကျော်လွှားလာခဲ့ကြ သည်ကို တွေ့ရတတ်ပါသည်။ ထိုသို့ ကျော်လွှားလာခြင်းဖြင့် ‘ယောက်ျား’ ‘မိန်းမ’ ဟူသော ကန့်သတ်ပိုင်းခြားထားသော စည်းရိုးတို့မှာ ပါးလျလာစေခဲ့

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

ပါသည်။ ‘မိန်းမ’ ဆိုသည်မှာ ‘ယောက်ျား’ကဲ့သို့ပင် ‘လူ’ ဖြစ်ကြောင်း သိသာလာစေခဲ့ပါသည်။ ယောက်ျားသားတို့၏ အကျိုးစီးပွား၊ မိန်းမသားတို့၏ အကျိုးစီးပွားစသည်ဖြင့် ခွဲခြားကြည့်မြင်ခြင်းများကို လျော့ပါးလာစေပါသည်။ ‘မိန်းမ’ တို့သည် ‘မယ်ခုမျှော်’ ထဲကကဲ့သို့ အချစ်ငတ်သတ္တဝါသက်သက်၊ ဒုတိယတန်းလူတန်းစားတစ်ရပ်မဟုတ်ကြောင်း ဖော်ထုတ်လာတတ်ကြပါသည်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် ‘မိန်းမ’တို့သည်(ယောက်ျားများကဲ့သို့ပင်)ဘဝ၏ ပစ်ချခံထားရသူများဖြစ်သော်လည်း ယောက်ျားများ၏ ပစ်ချထားခြင်းခံရသူများ မဟုတ်တော့ကြောင်း ဖော်ထုတ်လာတတ်ကြပါသည်။ သူတို့သည် ဘဝ၏ ရှင်သန်နေမှုအတွက် ရုန်းကန်နေသူများ၊ ဘဝကို လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ ကန့်သတ်မှု ဘောင်များအတွင်းမှ တည်ဆောက်နေကြသူများဖြစ်ကြောင်း ဖော်ထုတ်လာကြပါသည်။

ခြုံငုံ၍ဆိုရသော် မြန်မာမိန်းမ စာရေးဆရာတို့သည် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းမှ မိမိတို့၏တစ်နေရာအတွက် မိန်းမများကတင်ပြသော မိန်းမတို့၏ အမြင်များကို ဖော်ထုတ်လာကြပါသည်။ ဤသည်မှာ အလွန်အားရဖွယ်ကောင်းသော မြန်မာမိန်းမစာရေးဆရာတို့၏ အားထုတ်မှုတစ်ရပ်ဖြစ်ပါသည်။ ကာလတရား(အချိန်)ပြောင်းလဲလာခြင်းနှင့် ကူးလူးဆက်ဆံမှု မြန်ဆန်လာသော လူမှုဆက်ဆံရေးနယ်ပယ်များအတွင်း လူ့အဖွဲ့အစည်းအား အသိတစ်စုံတစ်ရာ (အသိပညာဟုမဆိုလိုပါ။ မရောထွေး ကြစေလိုပါ။) ပေးရာတွင် အလွန်တန်ဖိုးရှိသောအမြင်၊ တင်ပြချက်များ ဖြစ်လာပါသည်။ အချို့သောအမြင်များအတွက် စောကြောရန်၊ စောဒကတက်ရန် အကြောင်းများရှိနေခဲ့သော်လည်း လက်ခံခြင်း၊ ငြင်းဆိုခြင်းများမှာ ပုဂ္ဂလိကစံများ၊ ပုဂ္ဂလိကသိမှတ်ခံစားနိုင်မှု အတိုင်း အတာနှင့်လည်း ဆိုင်ပါသည်။ သို့ရာတွင် မိန်းမစာရေးဆရာတို့၏ အရေးအသားဖြစ်သဖြင့် နေရာမပေးချင်သော၊ တန်းတူရည်တူမထားချင်သောအရေးအသားများ၊ မိန်းမစာရေးဆရာဖြစ်နေသည့်အတွက် မဆိုင်သည်ကို ဝင်မရှုပ်ပါနှင့်ဟုဆိုကြကုန်သော တစ်နည်း၊ မိမိကိုယ်မိမိအလွန်အထင်ကြီးပုံရသော ယောက်ျားဘသား အနုပညာရှင်(ဟု မိမိကိုယ်မိမိအထင်ရှိနေသူ)များ၏ အပြောအဆိုများကို ဖတ်လိုက်ရပါသည်။ ထို့ပြင်တဝ ဆားရှိ နွားရ ရေးချင်လှသူတို့၏

အရေးအသားများလည်း ဖတ်လိုက်ရပါသည်။ ဤစာတမ်းမှာ ထိုသူများအား တုံ့ပြန်ရန်ရည်၍ ရေးသားသည်မဟုတ်ပါ။ ယနေ့များတွင် မြန်မာ မိန်းမစာရေး ဆရာများ၏ အရေးအသားပြောင်းလဲလာပုံနှင့် အသိတစ်စုံတစ်ရာ ဖြန့်ဖြူးမှုတွင် ကျယ်ပြန့်လာကြောင်း ဖော်ထုတ်ပြလို၍ ရေးရခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ထို့အတူ ကျွန်တော်၏အရေးအသားမှာလည်း ကျွန်တော့်အမြင်သာဖြစ်၍ အားလုံးက လက်ခံသဘောတူရန်မဟုတ်ပါ။

[၁]

‘ကျွန်မ၏သစ်ပင်’ သည် အနောက်တိုင်းခေတ်ပေါ်တေးဂီတနှင့် အနောက်တိုင်းခေတ်ပေါ်တေးဂီတ၏ ဖွဲ့စပ်မှုပုံစံ၊ တည်ဆောက်မှုစနစ် စသည် များတွင် အခြေတည်ကာ တည်ဆောက်ထားသော မြန်မာတို့၏မျက်မှောက် ခေတ် တေးဂီတအကြောင်းများကို အလျဉ်းသင့်သည့်အခါတိုင်း ဖော်ထုတ် တင်ပြထားသောဝတ္ထုတစ်ပုဒ် ဖြစ်သည်ကားမှန်၏။ တေးဂီတဆိုင်ရာ ဝတ္ထု တစ်ပုဒ်သက်သက်ကား မဟုတ်ချေ။ သို့မဟုတ်၊ တေးဂီတဆိုင်ရာ ဝတ္ထု တစ်ပုဒ်မဟုတ်။ ဝတ္ထုမှာ ပုဂ္ဂလိကတို့၏ ‘ချစ်ခြင်း’ကို ဖော်ထုတ်သော ဝတ္ထု တစ်ပုဒ်သာ ဖြစ်နေခဲ့သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ‘ချစ်ခြင်း’ကို ယေဘုယျအမြင် အတွင်းမှ သို့မဟုတ် လက်ခံထားရှိမှုများအတွင်းမှ ဖော်ထုတ်တင်ပြလေ့ရှိခြင်း များကိုကျော်လွန်ကာ သီးခြားလူတစ်ဦးချင်း၏ ဖြစ်နေသော၊ ဖြစ်နေနိုင်သော နှင့် ဖြစ်နိုင်ရာအခြေရှိသော ‘ချစ်ခြင်းတစ်ခု’အနေဖြင့် တင်ပြထားခဲ့သည်။ တစ်နည်းဆိုရလျှင် ‘ချစ်ခြင်း’ အပါအဝင် လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်းစီ၏ မတူညီ နိုင်ကြသော ပုဂ္ဂလိကအနက်ဖွင့်ဆိုမှုသဘောများမှာ ‘ကျွန်မ၏သစ်ပင်’ တွင် ထင်သာမြင်သာသော ဖော်ထုတ်မှုများအဖြစ်တွေ့ရသည်။

ထိုသို့ တင်ပြလာရာတွင် ‘ချစ်ခြင်း’၏ လွတ်လပ်မှုသဘောနှင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းရှိ လူလုပ်စံများ၏ တိုက်ရိုက်သော်လည်းကောင်း၊ သွယ်ဝိုက်၍သော်လည်းကောင်း ဆန့်ကျင်တတ်မှုအကြောင်းများကို တင်ပြ ထားခဲ့သည်။ ဖြစ်နေသောပြဿနာတစ်ရပ် (ဖြစ်နေခဲ့သောနှင့် ဖြစ်နိုင်မည်

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

ဖြစ်သောပြဿနာတို့အပါအဝင်) ‘ချစ်ခြင်း’၏ ကန့်သတ်ခံနေရမှုများကို ဖော်ထုတ်ပြခဲ့သည်။ ယခုအခါ အစဉ်အလာနှင့် အစဉ်အဆက်များကို ဖြတ်ကာ လျင်မြန်စွာပြောင်းလဲလာသော လူမှုရေးပုံစံသစ်တို့အတွင်း၌ အရေးတယူပြု၍ စဉ်းစားရန်သင့်လာသော လူမှုဆက်ဆံရေးပုံစံများနှင့် ‘ချစ်ခြင်း’ အတွက် တစ်နေရာကို စာရေးဆရာက သူ၏ စာဖတ်ပရိသတ်အား ဖော်ထုတ်ပြခဲ့သည်။ ‘ကျွန်မ၏သစ်ပင်’တွင် ထိုပြဿနာမှာ အရေးပါသော ဖော်ထုတ်ထားမှုတစ်ရပ် ဖြစ်ခဲ့သည်။ စာရေးဆရာ၏အရေးအသားတွင် ထိုအချက်ကိုသိသာစွာ တွေ့ရ တတ်သော်လည်း စာရေးဆရာကိုယ်တိုင်က ‘ထို’ အချက်ကိုသိသိချင်းဖြင့် ဖော်ထုတ်ခဲ့သည်လား၊ ခရီးသွားဟန်လွှဲ ဖော်ထုတ်တင်ပြခဲ့သည်လား ဆိုသည် မှာမူ ယတိပြတ်ပြောဆိုရန် ခက်ပါသည်။ စာရေးဆရာက သူလက်ခံမှတ်ယူ ထားခဲ့မှု တစ်စုံတစ်ရာကို စာဖတ်သူများ စဉ်းစားနိုင်ရန်၊ ဆင်ခြင်ကြည့်နိုင်ရန် ဖော်ထုတ်တင်ပြမှု ပြုခဲ့သည်မှာမူ မငြင်းသာ။

အခြားသော စိတ်ဝင်စားစရာကောင်းသည့် ဖော်ထုတ်ချက်တစ်ခုမှာ ရေရာခြင်းမရှိတတ်သော သို့မဟုတ် တွေ့တတ်သောယောက်ျားဘသားကြီး များ၏သရုပ်ဖြစ်သည်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပင်(မိမိ၏)မာနကိုချရန် ဝန် အလွန် လေးတတ်သာ ယောက်ျားဘသားတို့၏ ပုံရုပ်တို့ကို ‘ကျွန်မ၏သစ်ပင်’တွင် ဖော်နိုင်ခဲ့သည်။ ပစ်ချထားခြင်းခံထားရသောဘဝအတွင်းမှ ရုန်းမထွက်နိုင် ကြသူများ၊ မအောင်မြင်နိုင်ကြသူများ၏ အကြောင်းရေးထားသောဝတ္ထုတစ်ပုဒ် ထွက်ပေါက်မရှိခဲ့သော ဝတ္ထုတစ်ပုဒ်ဟုဆိုသော် မှားလှမည်မဟုတ်ပါ။ အုပ်စိုး သည်လည်းကောင်း၊ အုပ်စိုး၏ဖခင်သည်လည်းကောင်း၊ နီနီဇော်သည်လည်း ကောင်း ‘ချစ်ခြင်း’နှင့်ပတ်သက်သော အောင်မြင်မှုရှိခဲ့သူများ မဟုတ်ခဲ့ကြ။ လူ့အဖွဲ့အစည်း၊ လူလုပ်စံများ၊ စနစ်တကျတည်ဆောက်ထားသည် မဟုတ် သော်လည်း လူ့အဖွဲ့အစည်းက အသိအမှတ်ပြုထားသော ကန့်သတ်မှုများ အတွင်း သူတို့အားလုံး၏ ချစ်ခြင်းများမှာ ကျဆုံးခဲ့ကြရသည်။ စာရေးဆရာ သည် မအောင်မြင်ကြောင်း၊ ကျဆုံးသွားရကြောင်းကို ‘ထို’ စကားလုံး အသုံး အနှုန်းများကို မသုံးစွဲဘဲ ဖော်ထုတ်တင်ပြနိုင်ခဲ့ခြင်းသည်ပင်လျှင် သူ၏

ကျွမ်းကျင်မှုတစ်ရပ်ဆိုသည်ကို မငြင်းဆိုနိုင်။ စာရေးဆရာ၏ ဖော်ထုတ်ခဲ့မှုတွင် ဖြစ်နေခြင်းနှင့်ဖြစ်သင့်ခြင်းတို့ကို စာဖတ်သူဖာသာ ဆုံးဖြတ်နိုင်ရန် အခွင့်အရေးတစ်ရပ်အဖြစ် ချန်ထားရစ်ခဲ့လေသည်။

[၂]

ဝတ္ထုကို တင်ပြနေခဲ့သူမှာ အုပ်စိုးအမည်ရှိ လူငယ်တစ်ဦးဖြစ်သည်။ သူသည် ဝတ္ထုကို အစမှအဆုံးအထိ တင်ပြသူ၊ ပြန်လည်တင်ပြသူဖြစ်သည်။ ဝတ္ထုတွင် အုပ်စိုးနှင့်အပြိုင် ပါဝင်ပတ်သက်နေသောသူမှာ သူ၏ဖခင်ဖြစ်သည်။ ယောက်ျားသား(အထီး)တို့နှင့် အပြိုင်ပါဝင်နေခဲ့သူ မိန်းမသား(အမ)မှာ နီနီဇော် ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ဤဝတ္ထုမှာ သုံးပွင့်ဆိုင် အချစ်ဇာတ်လမ်းမဟုတ်ပါ။ ရွှေလျောသွားသောကာလတရား၏ ဖြစ်ပျက်ခဲ့မှုအတွင်း တိုက်ဆိုင်မှုအရ ပေါ်ပေါက်ခဲ့ရသော ချစ်ခြင်း၏အဖြစ်အပျက်များသာ ဖြစ်ပါသည်။ စာရေးဆရာ၏ ကျွမ်းကျင်မှုတစ်ရပ်အဖြစ် ဇာတ်ကောင်တို့၏ တံခါးပိတ်ထားသော အခန်းများအတွင်း၌ ပေါ်ပေါက်ခဲ့သောအကြောင်းရပ်များကို သိသာစေခဲ့သော်လည်း မြင်ခဲ့စေခြင်း မရှိခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ စင်စစ် ၎င်းအချက်အလက်များကို သိရ၍လည်း ဇာတ်လမ်းကိုအထောက်အကူမပြုဘဲ စာရွက်ဖြုန်းတီးရာသာ ရောက်ပေမည်။ သို့ရာတွင် ဝတ္ထုအတွက်အရေးပါသောအကြောင်းရပ်တစ်ခုကိုမူ စာရေးဆရာက အကြိမ်ကြိမ်ပြန်လည်၍ တင်ပြခဲ့သည်။ ၎င်းမှာ အိပ်မက်ကဲ့သို့သောဖြစ်ရပ်ဖြစ်ချေများ ဖြစ်သည်။

ဝတ္ထု၏အစ အပိုင်း(၁)တွင်ပင် ဇာတ်ကောင်‘အုပ်စိုး’၏ ပြန်လည်တင်ပြချက်များတွင် အိပ်မက်ကဲ့သို့သောအသိများ သို့မဟုတ် အိပ်မက်မှ ပေါ်ပေါက်ခဲ့သောအသိများကို တွေ့လာရသည်။ ထို အိပ်မက်သိများကို များစွာ ရေရာလှသော အသိတစ်ရပ်မဟုတ်ဟု ဆိုလိုကဆိုနိုင်သော်လည်း အိပ်မက်က ရောင်ပြန်ဟပ်ထားနိုင်သော တကယ့်ဘဝ၏ သိမှုများအကြောင်းမှာလည်း သိရန် လိုအပ်သည်။ စာရေးဆရာသည် ထိုသဘောကို (အနည်းဆုံး၊ အခြေခံကို) သိနှင့်ပြီးသူဟု မှတ်ယူရပါသည်။ ထို့ကြောင့်လည်း ဝတ္ထုတွင် အိပ်မက်သိ

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

ကဲ့သို့သော တင်ပြမှုမျိုးကို အရေးတယူပြု၍ တင်ပြခဲ့သည်ဟု ဆိုရတော့မည်။ ဝတ္ထုစသည်မှာပင် ‘အုပ်စိုး’က အနာဂတ်ကြို အိပ်မက်များမက်ခဲ့ရာ ၎င်းတို့သည် အတိတ်၌ အခြေခံခဲ့လေသည်။ အိပ်မက်များအားလုံးသည် အတိတ်က သိနှင့်ခဲ့ပြီးသောအကြောင်းတို့ကို အခြေခံခဲ့လေသည်။ ဇာတ်ကောင် ‘အုပ်စိုး’က အိပ်ချင်သော်လည်း နှောင့်ယှက်နေသည်မှာ အသံတစ်ခုဖြစ်သည်။(ဂျူး၊ ၁၉၉၇။ စာ ၂) သူ၏အသိထဲတွင် ရိုးသားခဲ့ခြင်းမရှိသော မိုက်ကယ်ဂျက်ဆင်၏ ပွဲသွင်းနည်းလည်းပါသည်။ (စာ ၅) ထိုအသိများထဲတွင် ‘မင်းရဲ့ မျက်လုံးတွေက အညိုရောင်နော်’ (စာ ၈)ဟူသော မှတ်ချက်စကားလုံးများသည် အပြင်းထန်ဆုံးဖြစ်နေခဲ့သည်။ အိပ်မပျော်ခြင်း၏ အတွင်းတွင် ‘အုပ်စိုး’က သူ၏အတိတ်များဆီသို့ ခရီးသွားခဲ့သည်။ ထိုခရီးများသည် ‘အုပ်စိုး’ အတွက် အိပ်မက်သဖွယ်ဖြစ်နေသည်။ ထို့ကြောင့်လည်း ‘အုပ်စိုး’၏ ပြန်လည်တင်ပြချက်များမှာ ထွေးရောယှက်တင် ဖြစ်သွားတတ်ပြီး နေ့စဉ်တကယ့်ဘဝနှင့် အမြဲတစေမတူတော့။

သို့အတွက် ဇာတ်ကောင်က ဇာတ်လမ်း(အကြောင်းအရာ) ဖော်ထုတ်တင်ပြရာတွင် ‘သရုပ်ဖော်’တင်ပြမှုအပိုင်းကိုသာမက ‘မှတ်ချက်ပေး’ တင်ပြမှုများကိုပါ တွေ့လာရသည်။ စာရေးဆရာ၏သရုပ်ဖော်ပုံကို သူ၏ အရေးအသားမှ နမူနာပြပါရစေ။

စိမ်းမှောင်သော အရွက်အခက်များဖြင့် အကိုင်းအနားများ ဖြာဝေလျက်ရှိသော သစ်ပင်တစ်ပင်။ ဖြူလွလွ ပန်းပွင့်သေးသေးကလေးများပင် ပွင့်လျက်ရှိသည်။ သူမလက်သည် သစ်ကိုင်းတစ်ခုဆီသို့ ဖြည်းဖြည်းချင်းကပ်လာသည်။ စိမ်းမှောင်နုဖတ်သော သစ်ရွက်ကလေးများကို သူမလက်နှင့်ထိမိသွား၏။ (စာ ၃၄)

တစ်ချိန်တည်းမှာပင် စာရေးဆရာက၊ မှတ်ချက်ပေးသည့်အနေဖြင့် တင်ပြဖော်ထုတ်လာပြန်သည်။

‘မင်းကသစ်ပင်ပဲ . . . လူမှမဟုတ်တာ၊ သစ်ပင်ဆိုတာ အသံမရှိ

ဘူးလေ’ (စာ ၃၅) ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ‘သစ်ပင်ဆိုတာ စကားမပြောနိုင်ဘူး၊ မအော်နိုင်ဘူး’ (စာ ၃၅) ဟူ၍လည်းကောင်း ရေးသားခဲ့ပြန်သည်။ ထို့ပြင် ထိုမှတ်ချက်ပေးတင်ပြထားခြင်းများအား ဤသို့ဖြင့် မှတ်ချက်ချကာ အတည်ပြုခဲ့ပြန်သည်... ။

သူမပြောတာ မှန်ပါသည်။ သစ်ပင်တစ်ပင်သာဖြစ်သောကျွန်တော် သည် အသံထွက်အောင် မအော်နိုင်ပါ။ (စာ ၃၅)

ဤနေရာတွင် အဓိကထားတင်ပြလိုသည်မှာ စာရေးဆရာက သူ၏ ဇာတ်ကောင်က ပြုလုပ်နေရသောပြန်လည်တင်ပြနေမှုများတွင် ပြန်လည် တင်ပြနေခြင်းအပိုင်းကိုပြည့်စုံရန် တတ်နိုင်သမျှ အားထုတ်ထားခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ တစ်နည်းဆိုရပြန်သော် ဝှက်မင်း၏သီဝရီအရ တစ်စုံတစ်ရာအား တင်ပြဖော် ထုတ်ခြင်းပြုရာတွင် အရှိအတိုင်းဖော်ထုတ်တင်ပြခြင်းပြုရန်မှာ မဖြစ်နိုင် (Goodman, 1976:p.27-40) ဆိုသည့်သဘော ဖြစ်သည်။

အရှိကိုအရှိအတိုင်း မဖော်ထုတ်နိုင်ခြင်းကို ‘အုပ်စိုး’၏သိမှုထဲတွင် ကိန်းအောင်နေသော သစ်‘တစ်’ပင်အကြောင်းကို ပြန်လည်တင်ပြနိုင်ရန် ကြိုးပမ်းနေမှု၌ တွေ့ရနိုင်သည်။ သူ့ထံမကြာမကြာရောက်ရှိလာသည်မှာ သူတစ်ခါကတွေ့ခဲ့ဖူးသော ‘ကျွန်မ၏သစ်ပင်’ (My Tree)ပန်းချီတစ်ကား ဖြစ်သည်(စာ ၃၆၁-၃၆၄)။ ပြင်ပလောက တကယ့်ဘဝထဲမှ ပန်းချီကား တစ်ချပ်သည် ‘အုပ်စိုး’၏ အသိထဲတွင် စွဲဝင်နေခဲ့သည်။ ရံဖန်ရံခါ သူ့ကို ချောက်လှန့်နေခဲ့သည်။ ‘အုပ်စိုး’၏ တင်ပြဖော်ထုတ်ချက်များတွင် ထိုသစ် ‘တစ်’ပင်သည် မကြာမကြာ ပေါ်ပေါက်နေတတ်သည်။ ဖရိုက်၏ စကားနှင့် ဆိုသော် တစ်ဦးတစ်ယောက်က သူ၏အိပ်မက်အကြောင်း တင်ပြခြင်းသည် စင်စစ် မူရင်းအကြောင်းတစ်ရပ်၊ သို့မဟုတ် အစစ်အမှန်တစ်စုံတစ်ရာအား မူရင်းအတိုင်းမဟုတ်တော့ဘဲ သို့မဟုတ် အစစ်အမှန်အတိုင်းမဟုတ်တော့ဘဲ ပြန်လည်ထုတ်ဖော်တင်ပြထားခြင်းမျှသာဖြစ်တော့သည်ဟု ဆိုရပါမည်။ အိပ်မက်မက်သူ၏ ပြင်ပလောကကြီးနှင့် အတွင်းရှိ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာခံစားမှု လောကကြီးတို့၏ ပြောင်းလဲနေခဲ့ပြီဖြစ်သော ရောင်ပြန်ဟပ်နေမှုများသာ

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

ဖြစ်တော့သည်။ ထိုသို့ အစစ်အမှန်အတိုင်း ပြန်လည်ဖော်ထုတ်တင်ပြနိုင်ခြင်း မရှိရသည်မှာ စင်စစ် အိပ်နေခြင်းမရှိသောကာလတွင် ပြင်ပလောကကြီးအား တင်ပြတတ်လေ့ရှိသော ဆင်ခြင်ခြင်းအသိမှာ အိပ်နေသောကာလတွင် အလုပ် မလုပ်သောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့်လည်း စိတ်၏ဆင်ခြင်နည်းလမ်း တကျလုပ်ဆောင်တတ်မှုများသည် အိပ်မက်တွင် ဆင်ခြင်နည်းလမ်းတကျ မဟုတ်တော့သည့်ဆန္ဒများ ဖော်ထုတ်လာတော့သည်။ (Freud, 1952:93)

ဇာတ်ကောင် 'အုပ်စိုး'၏ သိမှတ်နားလည်မှုအတွင်း 'ကျွန်မ၏ သစ်ပင်'ကို ထွေပြားစွာနားလည်ထားခဲ့မိသည်။ ကနဦးက ထိုသစ် 'တစ်'ပင် ကို 'သူ' 'မိမိ'ဟု ထင်မှတ်လိုက်မိသော်လည်း နောင်တွင် သူမဟုတ်ကြောင်း သိလာရသည်။ ထို သစ် 'တစ်'ပင်မှာ သူ၏အဖေသာဖြစ်နေကြောင်း သူက ဖော်ထုတ်ပြလာသည်(စာ ၄၂၇ နှင့် ၄၉၀)။ (ဤနေရာတွင် ဆွေးနွေးလိုသော် 'မိမိ'နှင့် 'မိမိမဟုတ်သူ'၊ သို့မဟုတ် 'အခြားသူတို့'၏ ပြဿနာ (ဆက်စပ်မှုနှင့်ပဋိပက္ခ)ကို ဆွေးနွေးလိုက ဆွေးနွေးနိုင်ပါသည်။ သို့ရာတွင် မဆွေးနွေးတော့ပါ။) ထို သစ် 'တစ်'ပင်မှာ နီနီဇော်နှင့်ပတ်သက်ခဲ့ရသော ပထမမျိုးဆက်မှာ သစ် 'တစ်'ပင်သာ ဖြစ်ခဲ့သည်။

[၃]

မျိုးဆက်ကွာဟခြင်းတွင် သိမှတ်ခံစားမှု ကွဲပြားလာသည်။ ထို သိမှတ်ခံစားမှုနှုန်းတာများကို ကာလတရား၏ ရွေ့လျော့ခြင်းအတွင်း(နှင့်၊ အတူ) လိုက်ပါပြောင်းလဲနိုင်ခြင်း၊ ရှိ-မရှိ သည် ပို့(စ)မော်ဒန်ကာလကြီးတွင် အရေးပါသော (လူ၏) အပြုအမူများဖြစ်နေခဲ့သည်။ ပုဂ္ဂလိကအသိ၊ အမြင်၊ သိမှတ်ခံစားမှုများကို ပိုမိုရှေ့တန်းတင်လာကြသော ယနေ့များ၏ နေ့ရက်တို့ အတွင်း လူတို့သည် အခြေခံအားဖြင့် မတူညီမှုများနှင့်အတူ သင့်တင့်လျောက် ပတ်စွာနေနိုင်ရန် အားထုတ်လာကြသည်။ စာရေးဆရာသည် ပြောင်းလဲနေခဲ့ပြီ ဖြစ်သောကာလတရားနှင့် ၎င်းကာလတရားနှင့်အတူ လိုက်ပါပြောင်းလဲ နေခဲ့သော လူမှုရေးပုံစံတို့ကို အသိပေးနိုင်ရန် သူ၏ဝတ္ထုတွင် အဓိက လူသုံး

ယောက်ကို ဖန်တီးပြခဲ့သည်။ တွင်းထဲမှထွက်လာရန် ဝန်လေးသူ (လူ၊ အထီး) တစ်ယောက်။ ဘဝ၏ တိုက်ဆိုင်မှုများကြောင့် ကာလတရားနှင့် အာကာသ တို့၏ ဆက်စပ်ဖြစ်ပေါ်နေမှုအတွင်း လိုက်ပါပြောင်းလဲခဲ့ရသူ (လူ၊ အမ) တစ်ယောက်။ ကာလတရားတစ်ခုတည်း၏ဘောင်အတွင်းမှ ကျယ်ပြန့်လှသော အာကာသအတွင်း လူသစ်အတွက်တစ်နေရာကို ရှာဖွေနေရသူ (လူ၊ အထီး) တစ်ယောက်။ ပို့(စ)မော်ဒန်ကာလတွင် အစဉ်အလာ အတွေးအခေါ်များတွင် ကဲ့သို့ ကာလတရားသည်များစွာ အရေးမပါတော့။ ထို့ကြောင့်လည်း လူသစ် အတွက် တစ်နေရာ(အာကာသ)သည် ပို၍အရေးပါလာခဲ့သည်။ မြို့ပြ (အာကာသ) သိမှတ်ခံစားမှုအပိုင်းသည် ပို၍လျင်မြန်လာသည်။

လူသစ်အတွက် တစ်နေရာရှာဖွေနေခဲ့သော ‘အုပ်စိုး’၏ နေ့စဉ်ဘဝ အတွင်းမှရရှိသော အသိပညာ၊ အသိသစ်တစ်စုံတစ်ရာတို့သည် တွင်းဟောင်းကို မစွန့်ချင်သော သူ၏ဖခင်ထက် လျင်မြန်သည်။ တစ်နည်း ပို၍ များပြား မြန်ဆန်သည်။ သို့ရာတွင် နီနီဇော်သည် ပြောင်းလဲနေသောကာလ တရား နှင့်အတူ လိုက်ပါပြောင်းလဲခဲ့ခြင်းအတွင်းမှပင် အသိသစ်များကို မြန်ဆန်စွာ ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည့် အာကာသ(နေရာ)အတွင်း ရောက်ခဲ့ရသူဖြစ်သည်။ သို့ အတွက် ကာလသစ်၏ လူမှုဆက်ဆံရေးပုံစံအပါအဝင် အသိအစုံတွင် နီနီဇော် က သာခဲ့သည်။ ဤသည်မှာ လက်မခံ၍မဖြစ်သော်လည်း တွင်းဟောင်းထဲမှ ထွက်ရန် ဝန်လေးလှသော အုပ်စိုး၏ဖခင်မှာ လက်မခံနိုင်။ ထိုမျှသာမက ကျား-ကျားမီးယပ်၊ အစဉ်အလာ ယောက်ျားဘသားတစ်ဦးသာ ဖြစ်နေခဲ့သည်။ သူ၏ အသိပညာဖြစ်ပေါ်နေခဲ့မှုတွင် ပြောင်းလဲဖြစ်ပေါ်ရန်အတွက် စဉ်ဆက် ‘ပြတ်’ ဖြစ်ပေါ်မှုသဘော (Discontinuity) မပါ။ ‘ကျွန်ကုလား၊ မယား တောသူ’ကဲ့သို့သော တစ်ဖက်စောင်းနင်းဖော်ထုတ်ထားခဲ့သော အသိတစ်စုံ တစ်ရာအပေါ် အခြေခံထားခဲ့မှုတွင် မြဲစွဲနေခဲ့သူသာဖြစ်သည်။ ကာလ ဒေသ ကွာခြားလာခဲ့ခြင်းမှာ ပေါ်ပေါက်တတ်သောအသိသစ် တစ်စုံတစ်ရာ ပေါ်ပေါက်ခြင်းမျိုးကို လက်ခံနိုင်လောက်သူမဟုတ်။ လူနှင့် လူ၏ဆက်ဆံရေး ပုံစံအတွင်း လူအမျိုးအစားနှင့်လူ၏အတန်းအစားကို အရင်းခံဆက်ဆံတတ်

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

သော အစဉ်အလာ (ပဒေသရာဇာ၊ ကိုလိုနီဆက်ဆံမှုနှင့်တူသော) ဆက်ဆံမှု ပုံစံကို မြဲမြံစွာလက်ခံထားရှိသူသာဖြစ်သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ လူနှင့်လူတို့၏ ဆက်ဆံရေးတွင် ‘လူ’ကို အဓိကထား၍ ရှုမြင်နိုင်သူမဟုတ်။ လူကို ကန့်သတ်မှုပြု၍ လက်ခံသူသာဖြစ်နေခဲ့သည်။ သူ၏မိန်းမ(လူ၊ အမ)နှင့် ပတ်သက်သောအမြင်ကို ကြည့်ပါ။...

‘ငါက မာနကြီးတဲ့မိန်းမ၊ စိတ်ထက်မြက်တဲ့မိန်းမမျိုးကို
မကြိုက်ဘူး’ (စာ ၄၉၁)

‘မိန်းမတွေဆီက ငါတို့လိုချင်တာက ရိုကျိုးမှု၊ ကြင်နာမှု၊
ပြုစုယုယမှု၊ ဒါတွေပဲ၊ ပညာတတ်တဲ့မိန်းမတွေ ငါဘာလုပ်
ရမလဲ၊ ချမ်းသာတဲ့မိန်းမရော ငါက ဘာလုပ်ရမလဲ’

(ယင်း။ ။ ဤတွင် စာရေးဆရာ၏ ဖော်ထုတ်တင်ပြလိုမှုမှ ရည်ရွယ်ရင်းကို ကျွန်တော် အသေအချာ၊ ယတိပြတ်ပြောမပြနိုင်သော အကြောင်းတစ်ခုရှိပါသည်။ ၎င်းမှာ ‘တို့’ဟူသောအသုံးအနှုန်းဖြစ်ပါသည်။ စာရေးဆရာက သူ၏ ဇာတ်ကောင်ကဲ့သို့ အလားတူ ယောက်ျား အများအပြား ရှိနေခြင်းကို ဖော်ထုတ်လို၍လော၊ သို့မဟုတ် သူ၏ ဇာတ်ကောင်နှစ်ကောင် (အဖေနှင့်သား)တို့တွင် ရှိသော၊ ရှိသင့်သောသဘောထားကို ဖော်ထုတ်ချင် သည်လား မပြောနိုင်ပါ။) ဇာတ်ကောင် ‘အုပ်စိုး’၏ အဖေက မိန်းမ(များ) အပေါ်ထားရှိသောသဘောထားမှာ စဉ်ဆက်မပြတ်ပြောင်းလဲလာခြင်းမရှိသော အမြင်သဘောထားတစ်ရပ်သာဖြစ်သည်။ ဤသည်ကို ‘အုပ်စိုး’ကိုယ်တိုင်က သူ၏တင်ပြချက်တွင် မှတ်ချက်ပေး၍ ဤသို့တင်ပြခဲ့သည်။

ဖေဖေသည် ဟိုတုန်းကလည်း မိန်းမနှင့်ပတ်သက်လျှင်
သည်အမြင်ပဲ၊ ယခုလည်း သည်အမြင်ပဲ။ (စာ ၄၉၁)

‘အုပ်စိုး’ ၏အဖေအနေဖြင့် ထိုသို့အမြင်မပြောင်းလဲရသည်မှာ အစိမ်း သက်သက်ဖြစ်နေသောကြောင့် မဟုတ်နိုင်။ ဝတ္ထုတွင် ဖော်ထုတ်တင်ပြထား ချက်အရ သူသည် မိန်းမ(အနည်းဆုံး)နှစ်ယောက်နှင့် ကိုယ်ကာယချင်း နှီးနှော ခဲ့ဖူးသည်သာမက မိန်းမတစ်ယောက်အား တရားဝင်ပေါင်းသင်းနေထိုင်ကာ

သားတစ်ယောက်ပင် ရရှိခဲ့ဖူးသူဖြစ်သည်။ သို့အတွက် သူ၏မိန်းမ(များ)နှင့် ပတ်သက်၍ မပြောင်းလဲနိုင်သောသဘောထားမှာ သူ၏ အသိပညာသစ် ရယူမှု အပိုင်းတွင် (က) အစဉ်အလာ၏ဘောင်အတွင်း၌ ရပ်တန့်နေခဲ့ခြင်း၊ တစ်နည်း ဆိုသော် စဉ်ဆက်မပြတ် ဖြစ်ပေါ်ပြောင်းလဲသိမြင်သောသိမှုအပိုင်း မရှိခဲ့ခြင်း နှင့်(ခ) အသိပညာဖြစ်ပေါ်မှုတွင် အရေးပါသောနေရာ နည်းပါးခြင်း၊ တစ်နည်း ကျဉ်းမြောင်းခြင်းတို့ကြောင့်သာဖြစ်သည်။

ဤတွင် အခြားသောဇာတ်ကောင်တစ်ဦးဖြစ်သူ နီနီဇော်နှင့် ယှဉ် ကြည့်သင့်သည်။

[၄]

နီနီဇော်သည် ဝတ္ထုတစ်ခုလုံးအတွက် အရေးအပါဆုံးဇာတ်ကောင် တစ်ဦးဖြစ်နေသည်။ စင်စစ် ‘ကျွန်မ၏သစ်ပင်’ မှာ ဇာတ်ကောင် ‘အုပ်စိုး’ က ပြန်လည်တင်ပြနေသောဝတ္ထုဖြစ်သော်လည်း အဓိကကျသည်မှာ နီနီဇော်သာ ဖြစ်နေခဲ့သည်။ ယှဉ်ကြည့်လိုသော် စာရေးဆရာကြီးသောမတ်ဟာဒီ၏ Far from the Madding Crowd(1874)နှင့် ယှဉ်ကြည့်ကြစေလိုသည်။ ဤ နေရာတွင်လည်း နားလည်မှုမလွဲစေလိုပါ။ ဇာတ်လမ်းဆင်သည်၊ ကျောရိုး တူသည် စသည်ဖြင့် ဆိုလိုသည်မဟုတ်ပါ။ ဇာတ်ကောင်မိန်းမ(လူ၊ အမ)ကို အင်အားရှိစွာ တည်ဆောက်ထားနိုင်ပုံကိုသာ ဆိုလိုပါသည်။ နီနီဇော်သည် သူပါဝင်ပတ်သက်နေရသော လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းတွင်သော်လည်းကောင်း၊ သူ၏ ဖြစ်နေရသောဘဝနှင့် ကြုံကြိုက်တိုက်ဆိုင်မှုများအတွင်း၌ သော်လည်းကောင်း သူသည်ပြောင်းလဲခြင်းများကို လက်ခံ၍ ပါဝင်နေခဲ့သူတစ်ဦးဖြစ်သည်။ ဝတ္ထုစာအုပ်၏ နောက်ကျောအဖုံးနှင့် စာမျက်နှာ ၄၃၃ တို့မှ နီနီဇော်၏ သဘောထားအမြင်ကို ကြည့်ပါ။

‘ကိုယ်အသက်ဆယ်နှစ်တုန်းက လောကကြီးထဲမှာ အသက်ရှင်ဖို့ ကိုယ်နဲ့လောကနဲ့ ဆက်သွယ်ပေးထားတဲ့ အရာက ကိုယ့်အမေပဲ။ ဒါပေမယ့် ကိုယ့်အသက်နှစ်ဆယ်

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

ရောက်တော့ ကိုယ်နဲ့လောကကို ဆက်သွယ်ပေးတာက
ဂီတဖြစ်သွားတယ်။ ကိုယ်အသက်သုံးဆယ်ရောက်တော့
ကိုယ်နဲ့လောက ဆက်သွယ်ပေးတာ ဂီတမဟုတ်တော့ဘူး။
စည်းစိမ်ချမ်းသာနဲ့ အောင်မြင်မှုပဲ။ ဟော... အခု ကိုယ့်
အသက်လေးဆယ်ရောက်တော့ ပြောင်းသွားပြန်ပြီ။ ကိုယ်နဲ့
လောကအကြား ဆက်သွယ်ပေးတာက၊ ယောက်ျား
တစ်ယောက် ဖြစ်သွားပြီ’ (စာ ၄၃၃-၄၃၄)။

ဤတွင် နီနီဇော်သည် သိမှုအပိုင်း၊ သိနိုင်မှုစွမ်းအားမှာ ဝတ္ထုတစ်ခု
လုံးတွင် အကျယ်ပြန့်ဆုံးနှင့် အများပြားဆုံးဖြစ်နေခဲ့သည်။ သူ၏ အသိတရား
ဖွံ့ဖြိုးမှုများကို အစဉ်အဆက်ဖြစ်ပေါ်နေမှုများက ရခဲ့သည်မဟုတ်။ စဉ်ဆက်
မပြတ် ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့မှုများအတွင်းက ရခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် သူ၏အသိ
ပညာ၊ သိမှုအမြင်များဖွံ့ဖြိုးလာခြင်းတွင် နေရာ(အာကသ)ကျယ်ပြန့်လာခြင်း
ပါဝင်လာကြောင်း ပေါ်လွင်စွာတွေ့ရနိုင်ပါသည်။ လောကနှင့် နီနီဇော်အား
ဆက်သွယ်ပေးမှုတွင် မိခင်၏ရပ်ဝန်း တစ်နည်း ပတ်ဝန်းကျင်၊ ဂီတ၏ ရပ်ဝန်း၊
စည်းစိမ်ချမ်းသာနှင့် အောင်မြင်မှုကို ဖြစ်ပေါ်စေသောရပ်ဝန်းနှင့် ယောက်ျား
တစ်ယောက် (အခြားလူပုဂ္ဂိုလ် တစ်ဦးတစ်ယောက်၊ အကြောင်းရပ်သစ်တစ်ခု)
၏ ရပ်ဝန်းများဖြစ်သည်ကိုတွေ့ရသည်။ ဤနေရာတွင် ကွယ်လွန်သူ ပညာရှင်
မိုက်ကယ်ဖူကိုး၏ စကားတစ်ခွန်းကို ဖြည့်စွက်ပြချင်ပါသည်။ ဖူကိုးက
‘ကျုပ်ကိုဘယ်သူလဲလို့မမေးနဲ့၊ ကျုပ်ကို အမြဲတစေ တစ်မျိုးတည်း မနေ(မမြင်)
ခိုင်းလေနဲ့’ (Foucault, 1994:17) ဟု ပြောခဲ့ဖူးပါသည်။ ယခုအခါကာလ၏
အသိပညာရယူပုံ၊ လက်ခံပုံတို့မှာ ရှေးကကဲ့သို့ (အထူးသဖြင့် မျက်ကန်း
မကဲ့(စ)ဝါဒီများ ထွန်းကားခဲ့သောနေ့ရက်များတွင်ကကဲ့သို့)မဟုတ်တော့ပါ။
ထို့ကြောင့်လည်း နီနီဇော်၏ သိမှတ်နားလည်ခံစားနိုင်မှုများ(နှုန်းစံများ)မှာ ပိုမို
ကျယ်ပြန့်သော၊ ပြည့်ဝသောသဘောများပါဝင်နေကြောင်း တွေ့ရသည်။ အထူး
သဖြင့် ယောက်ျား-မိန်းမဆက်ဆံရေးတွင် နီနီဇော်မှာ ပဝါတစ်ကမ်း၊
လက်တစ်ကမ်းခေတ်က အမြင်မျိုးမဟုတ်တော့။ ပိုမို၍ တန်းတူရည်တူ

ထားသည့်အမြင်များ ပါဝင်နေခဲ့သည်။ နီနီဇော်၏အင်အားမှာ ဘဝ၏ တိုက်ဆိုင် ဖြစ်ပေါ်နေမှုများနှင့် စဉ်ဆက်မပြတ် ဖြစ်ပေါ်နေမှုများကြောင့် ရရှိသောအသိ သစ်၊ အမြင်သစ်တို့နှင့် လိုက်ပါနေထိုင်နေနိုင်ခြင်း ဖြစ်သည်။

အစဉ်အလာနှင့်ထုံးစံလေ့ ကန့်သတ်မှုဘောင်များအတွင်းမှကြည့်ကာ အပြစ်ဆိုလိုသော်ဆိုရန်အကြောင်း နီနီဇော်တွင် ရှိနေခဲ့ပါသည်။ ထိုအပြစ်(ဟု ဆိုနိုင်သောအကြောင်းရပ်)တို့အနက် ‘အုပ်စိုး’ က မှတ်ချက်ချတင်ပြထားသော အချက်တစ်ခုကို ကြည့်စေလိုသည်။ ‘အုပ်စိုး’က...

သူမမှာ အရွယ်ဆိုတာမရှိ၊ အရွယ်၏ဂါရဝတရားဆိုတာ သူမခေါင်းထဲမှာ မရှိ၊ ဖြစ်ချင်းဖြစ်လျှင် ‘ဒရိုင်ဘာနှင့် အလုပ်ရှင်’ဟု ဆတ်ဆတ်ခါ နာကြည်းဖို့ပဲရှိသည်။ သူမ မှာ လူတန်းစားခွဲခြားစိတ်တော့ ဆိုးဆိုးဝါးဝါးရှိလေသည်။
(စာ ၄၃၅)

...ဟု တင်ပြခဲ့သည်။ ဤအချက်က ယနေ့များတွင်တွေ့ရတတ် လာသော ခေတ်မီခြင်းနှင့်ခေတ်မမီခြင်း(ကာလ)၊ အရှေ့၏အမြင်နှင့် အနောက် ၏အမြင်(ဒေသ၊ နေရာ၊ အာကာသ)တို့၏အကြားမှ ပြဿနာတစ်ရပ်ဖြစ်ပါ သည်။ စင်စစ် ကိုယ့်ဘက်မှကြည့်တော့ လက်ဖမိုး၊ သူဘက်က ကြည့်တော့ လက်ဖဝါးဟုဆိုနိုင်သော ပြဿနာသာ ဖြစ်နေပါသည်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် တစ်စုံတစ်ရာအား ရှုမြင်ရာတွင် အကြောင်းတစ်ကြောင်း(ပယောဂ)ကြောင့် ရှုမြင်သူတွင် ထွေပြားသောအမြင်တစ်စုံတစ်ရာ သို့မဟုတ် ကနဦးထားရှိခဲ့ သောအမြင်နှင့် တစ်ထပ်တည်းမကျနိုင်သောအမြင်များ (Ambivalence of the Representer/Viewer) ရှိလာနိုင်သည်။ စာမျက်နှာ ၃၇၃မှ ‘အုပ်စိုး’၏ ဖော်ထုတ်တင်ပြထားခြင်း တစ်နေရာတွင်...

ကျွန်တော်ရဲ့အဖြစ်က သဘာဝထက်ပိုပြီး ဘာများလွန်ကဲ နေလို့လဲ၊ အသက်နှစ်ဆယ်လောက်ကွာတာဟာ ထူးဆန်း မှုတစ်ခုလား။

ဤနေရာတွင် ‘အုပ်စိုး’သည် ကနဦး၌ သူက နီနီဇော်အပေါ်ထားရှိ ခဲ့သော ‘အရွယ်’နှင့်ပတ်သက်သောအမြင်နှင့် တစ်ထပ်တည်းမကျနိုင်သော

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

အမြင်ကိုတင်ပြလာသည်ကို တွေ့ရနိုင်သည်။ ထိုသို့ ပြောင်းလဲသွားခြင်းမှာ လည်း စင်စစ် လူတို့၏ဖြစ်ရိုးဖြစ်စဉ် ရှေ့နောက်ညီညွတ်ခြင်းမရှိတတ်သော အမြင်များသက်သက်ကြောင့်သာမဟုတ်။ ကနဦးထားရှိသောအမြင်တွင် အကြောင်းတစ်စုံတစ်ရာ(ပယောဂ)ပါဝင်လာသောကြောင့်သာဖြစ်သည်။ ဤတွင် ‘အုပ်စိုး’ သည် ‘အရွယ်’နှင့် ပတ်သက်နေသော လူမှုဆက်ဆံရေး ပြဿနာတွင် ပါဝင်ပတ်သက်နေခဲ့ပြီဖြစ်ရာ ကနဦးကထားရှိခဲ့သော အရွယ်နှင့် ပတ်သက်သည့် ခွဲခြားမှုရှိသည့်အမြင်မှာ ပြောင်းလဲသွားခဲ့ရတော့သည်။ သို့ရာတွင် ‘အုပ်စိုး’၏ အသိပညာပြောင်းလဲလာပုံမှာ စဉ်ဆက်ဖြစ်ပေါ်နေမှု အောက်မှ ပြောင်းလဲခြင်းဖြစ်သည်။ တစ်နေရာတွင် ‘အုပ်စိုး’က ဤသို့ ဆိုသည်...

‘ကျွန်တော်က ယောက်ျားပဲ၊ မိန်းမတစ်ယောက်ဆီက ကျွန်တော် ဘာမှတောင်းစရာမလိုပါဘူး’ (စာ ၄၃၁)

ဤတွင် ‘အုပ်စိုး’၌ ရှိရင်းစွဲအစဉ်အလာ ယောက်ျား-မိန်းမ ကန့်သတ်မှုမှာ ပြန်လည်ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည်။ အတောင်နှစ်ဆယ်ဝတ် ဘုရားဆုပန်မင်းယောက်ျားနှင့် သုံးတောင်ဝတ်မိန်းမသားအမြင်၊ သျှောင်နောက်ဆံထုံးပါအမြင်၊ ဆင်ပြောင်ကြီးနောက်က ဆင်မကြီးအမြင်၊ စသည် စသည့် အမြင် သူ့တွင် လွှမ်းမိုးဆဲတွေ့ရသည်။ နီနီဇော်ကဲ့သို့ သိသာသော ပြောင်းလဲမှု မဟုတ်တော့။ တစ်နည်းအားဖြင့် ‘အုပ်စိုး’ သည် နေရာတစ်နေရာစာ ဖွေရှာရင်း အစဉ်အလာနှင့် အသိသစ်များ၏အကြားမှ ဒုက္ခသည်တစ်ဦး ဖြစ်နေခဲ့သည်။

[၅]

‘အုပ်စိုး’ သည် ဤဇာတ်လမ်းအတွက် ပြန်လည်တင်ပြနေသူသာမက စာရေးဆရာက ပြောဆိုခွင့်၊ သရုပ်ဖော်ခွင့်နှင့် ကောက်ချက်ချခွင့် ပေးထားခြင်း ခံရသူဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ ဤနေရာတွင် စာရေးဆရာ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်ကို ကြည့်ရန် လိုလာသည်။ ပိုမိုတိကျစွာဆိုရသော် စာရေးဆရာက ‘အုပ်စိုး’မှ တစ်ဆင့် ဖော်ထုတ်ထားသော စာရေးဆရာနှင့်ဇာတ်ကောင်တို့၏ ဖော်ထုတ်တင်ပြနိုင်မှုနှင့်

၎င်းတို့အလွမ်းမိုးနိုင်သော သြဇာအာဏာကိုလေ့လာရန် လိုအပ်လာပါသည်။
'ရေးသားဖော်ထုတ်နိုင်ခွင့်'နှင့် ၎င်းကဖြစ်ပေါ်သော တစ်နည်း လွမ်းမိုးသော
'သြဇာအာဏာ လွမ်းမိုးမှု' 'ကိုယ်စားထိုက်မှု' ဆိုတို့သည်မှာ အင်္ဂလိပ်ဘာသာ
စကားမှ Authority ဟူသော စကားလုံးကို (ဤတွင်) ယူထားခြင်း ဖြစ်သည်။
ဤတွင် စဉ်းငယ်မျှ ရှင်းပါရစေ။

Authority ဟူသောစကားလုံးကို အောက်စဖို့ဒ်အဘိဓာန်တွင်
အနက်ဖွင့်ဆိုချက်များအရသာမက စကားလုံး၏အရင်းအမြစ်၊ အခြေခံနှင့်
ဆင်းသက်လာခြင်းများတွင် အခြေပြု၍(ဤနေရာတွင်) သုံးစွဲပါသည်။ 'အပြု
အမူတစ်ရပ်အား လွမ်းမိုးစေသော သြဇာအာဏာ'၊ 'နားလည်လက်ခံစေရန်
ကွပ်ညှပ်ထားသော စွမ်းအင်တစ်စုံတစ်ရာ'၊ 'ယုံကြည်မှုတစ်စုံတစ်ရာအား
ဖြစ်နိုင်လာစေသောစွမ်းအား၊ သြဇာအာဏာ' '၎င်း၏အမြင်၊ အယူအဆ
တစ်စုံတစ်ရာကို လက်ခံလာရသောပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးတစ်ယောက်' စသည်ဖြင့်
အဘိဓာန်က အနက်ဖွင့်ခဲ့ပါသည်။ သို့ရာတွင် Authority ဟူသော စကား
လုံးမှာ Author ဟူသော စကားလုံးနှင့်လည်း ဆက်စပ်လျက်ရှိခဲ့ပါသည်။
Author ဟူသောစကားလုံးမှာ တစ်စုံတစ်ရာကို တည်ဆောက်သူ၊ စတင်သူဟု
အနက်ရသည်သာမက 'အဆို'များအား ရေးသားဖော်ထုတ်သူဟုလည်း အနက်
ရသည်။ ထို့ပြင် Author ဟူသောစကားလုံးမှာ auctus ဟူသောစကားလုံး
နှင့်ဆက်စပ်နေခဲ့ရာ auctus ဟူသောစကားလုံးမှာ augere ဟူသော ကြိယာ
ပုဒ်၏ အတိတ်ဝိဘတ်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့်လည်း Author သည် အနက်ရင်း
အရ ချဲ့ထွင်သူ၊ တစ်နည်း တည်ဆောက်သူဖြစ်လာသည်။ ထို့ကြောင့် ဤနေရာ
တွင် ထိုအချက်များအားလုံးပေါ်အခြေခံ၍ စာရေးဆရာ၏လုပ်ပိုင်ခွင့် (ဆိုလို
သည်မှာ 'အဆို'များကို တည်ဆောက်ပြခြင်းဖြင့်) မည်မျှ လွမ်းမိုးနိုင်သည်။
လွမ်းမိုးရန် သြဇာအာဏာ ဖြစ်ပေါ်လာသည်(ရှိလာသည်)ကို ကြည့်ရန် လိုလာ
ပါသည်။

စာရေးဆရာနှင့် ဇာတ်ကြောင်းပြန်ပြောသူ၊ ပြန်လည်တင်ပြနေသူ
တို့က စကားလုံးများအားဖြင့် တည်ဆောက်ပြထားသောစာကြောင်းများ၊ အဆို

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

များ၏ ဩဇာသက်ရောက်နိုင်မှုကိုကြည့်ရာတွင် ဘာသာစကားအသုံးအနှုန်းနှင့် စေ့စပ်မှုကိုလည်း ကြည့်ရန် လိုလာပြန်ပါသည်။ သို့မှသာ ‘အဆို’တို့၏ ဖော်ထုတ်လိုမှုကို ထင်သာမြင်သာစွာ သိရပါမည်။ ဤတွင်အဆိုတစ်ခု နှစ်ခုကို ဥပမာအဖြစ် လေ့လာကြည့်နိုင်သည်။

(က) ကာယကံရှင်နှစ်ယောက်က ဘာမှမတွေးမိတဲ့ အကြောင်းတွေကို ဘာဖြစ်လို့ ပတ်ဝန်းကျင်က တွေးနေ ကြပါလိမ့် (စာ ၃၇၅)။

(ခ) (မင်း) ကိုယ်ပိုင်သံစဉ်ဟာ ကော်ပီလောက် ကောင်းမှာမဟုတ်ပါဘူး ဆိုတာ.....(စာ ၂၈၅)

စာကြောင်း(က)မှာ ရှင်းပါသည်။ စာရေးဆရာကသော်လည်းကောင်း၊ ဇာတ်ကောင်ကသော်လည်းကောင်း၊ ယတိပြတ် တစ်စုံတစ်ရာကို မဆိုခဲ့ပါ။ သို့ရာတွင် စာရေးဆရာက သူ၏ဇာတ်ကောင်ကိုသုံးစွဲ၍ စာဖတ်သူအား တစ်စုံတစ်ရာ နှိုးဆော်မှုပြုခဲ့သည်။ စာဖတ်သူကို စဉ်းစားကြည့်စေချင်သည်။ စာရေးဆရာက စာဖတ်သူကို တစ်စုံတစ်ရာစဉ်းစားနိုင်ရန် စတင်ပေးလိုက်ခြင်းဖြင့် သူလုပ်သင့်သည်ကို လုပ်ခဲ့သော်လည်း လွှမ်းမိုးရန်အတွက် အားမထုတ်ခဲ့။ စာကြောင်း(ခ)တွင်မူ စာရေးဆရာသည် အဆိုတစ်ရပ်ကို ဇာတ်ကောင်မပြုစေဘဲ ဇာတ်ကောင်၏အပြိုင်ဇာတ်ကောင်က ပြုစေခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ထိုအဆိုမှာ မှတ်ချက်ပေးအဆိုသဖွယ်သာ ဖြစ်နေခဲ့သည်။ ယတိပြတ် တင်ပြဖော်ထုတ်ထားသော အဆိုတစ်ရပ်မဟုတ်။ အားနည်းသောအဆို တစ်ရပ်ဖြစ်နေခဲ့သည်သာမက တစ်စုံတစ်ရာအပေါ် လွှမ်းမိုးနိုင်သောဩဇာအာဏာ ပါမလာချေ။ အဓိကမှာ စာရေးဆရာက သူ၏အမြင် တစ်စုံတစ်ရာ အား စာဖတ်သူအပေါ် လွှမ်းမိုးစေလိုသည်ထက် အသိပေးလိုက်လိုခြင်းသာ ဖြစ်သည်။ စာကြောင်း(က)မှာကဲ့သို့ပင် စာဖတ်သူ ဆက်လက်၍စဉ်းစားရန် စာရေးဆရာကတည်ဆောက်ပေးလိုက်သော၊ တစ်နည်း ‘လမ်းကြောင်း’ ပေးလိုက်သောအကြောင်းတစ်ခုသာ ဖြစ်ခဲ့သည်။

စာရေးဆရာက ရဲ့ရဲ့တင်းတင်းဆိုလိုက်သောအဆိုတစ်ရပ်မှာမူ ဤသို့ဖြစ်သည်။

ကဗျာဆရာတိုင်း သီချင်းရေးဆရာကောင်းမဖြစ်နိုင်ပါ။
 သီချင်းရေးနေသူတိုင်းလည်း ကဗျာဆရာကောင်း မဟုတ်
 ကြပါ။ ထိုနှစ်မျိုးတွင် ခြားနားမှုတစ်ခုရှိ၏။ ဂီတဖြစ်သည်။
 ကဗျာတစ်ပုဒ်ကို ဂီတနှင့်ပေါင်းစပ်လိုက်လျှင် သီချင်း
 ကောင်းဖြစ်နိုင်သည်။ သို့သော် သီချင်းကောင်းတစ်ပုဒ်ကို
 ဂီတနုတ်ပယ်လိုက်တိုင်း ကဗျာတွေဖြစ်မသွားကြပါ။
 ဒါဖြင့် သီချင်းတစ်ပုဒ်မှာ ဂီတနှင့်စာသား ဘယ်ဟာက
 ပို၍အရေးကြီးသနည်း။ သီချင်းရေးဆရာအဖြစ် အိပ်မက်
 များစွာမက်ခဲ့သူတစ်ဦးအနေဖြင့် ဘက်လိုက်မှုပါသွားနိုင်
ကောင်းပါသွားနိုင်မည်။ သို့သော် ကျွန်တော့်အထင်
အတိုင်း ပြောရလျှင်တော့ ဂီတက ပို၍ အရေးကြီးပါသည်။
 (စာ ၃၃၀။ ကျွန်တော်၏မျဉ်းသားထားချက်များ)

ဤတွင် စာရေးဆရာက သူ၏ဇာတ်ကောင်၊ ဂီတသမားထံမှာ ဂီတ
 သမားတစ်ယောက်အနေဖြင့် ပြောပိုင်ခွင့်ရှိသောစကားများကို အဆိုတစ်ရပ်
 အဖြစ် ဖော်ထုတ်တင်ပြခဲ့သည်။ ထိုအဆိုကိုပြုသူမှာ ဂီတနှင့်ပတ်သက်သော
 အဝန်း၊ နယ်ပယ်အတွင်းမှလူတစ်ယောက်ဖြစ်နေခဲ့သည်။ ထိုအချက်ကို စာရေး
 ဆရာက တည်ဆောက်ထားခဲ့ပြီးနောက် သူ၏ အမြင်တစ်စုံတစ်ရာကို သူ၏
 ဇာတ်ကောင်ထံမှတစ်ဆင့် စာဖတ်သူကို သိရှိစေခဲ့သည်။ ထိုမျှသာမက လွမ်းမိုး
 နိုင်ရန် အားထုတ်ခဲ့သည်။ ထိုအားထုတ်မှုကို ငါ့စကား နွားရ ဆိုသည်ဟု
 ယိုးစွပ်ခြင်းမခံရရန်အတွက် စာရေးဆရာက အကင်းပါးစွာဖြင့် သူ၏အဆို
 တို့တွင်ပါဝင်နေခဲ့သော အရှိန်အဟုန်တို့ကို လျော့ပါးပစ်လိုက်သည်။ စာရေး
 ဆရာက မိမိ၏အဆိုများအပေါ်သို့ ပြန်လည်ထိန်းကွပ်ခဲ့ပုံကို သိသာရန်မှာ
 မျဉ်းသားထားသော စကားလုံးများကိုသာ ကြည့်စေလိုပါသည်။

စာရေးဆရာသည်လည်းကောင်း၊ စာရေးဆရာ၏ဇာတ်ကောင်(များ)
 သည်လည်းကောင်း အကြောင်းအရာနှင့်အဆိုများကို ပြုခဲ့ကြသည်ကို ဤဝတ္ထု
 တွင်တွေ့ရပါသည်။ သို့အတွက် စာရေးဆရာက သူ၏လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

သုံးစွဲထားကြောင်းသိသာပါသည်။ ဤတွင် ဆိုလိုသည်မှာ Authorship ဖြစ်သည်။ စာရေးဆရာသည် စာရေးဆရာဖြစ်နေခြင်းမျှဖြင့်ပင် သုံးစွဲနိုင်သော သူ၏အခွင့်အရေးတစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့်လည်း ဤဝတ္ထုတွင် စိတ်ဝင်စားရန်ရှိလာသည့် အကြောင်းတစ်ရပ်မှာ စာရေးဆရာက စာဖတ်သူအား အသိပေးနေခြင်းနှင့် စာဖတ်သူများ စဉ်းစားလာနိုင်ရန် အချက်အလက်များ စတင်ပေးထားခြင်း ဖြစ်သည်။ စာရေးဆရာက သူ၏အဆိုများအပေါ် ယုံကြည်ကိုးစားထိုက်မှု ရှိ-မရှိကိုလည်းကောင်း၊ သူ၏လွှမ်းမိုးနိုင်မှုနှင့် ဩဇာအာဏာကို စောကြောကြည့်ရန်သော်လည်းကောင်း မလိုအပ်ဘဲ စာဖတ်သူ၏ သိမှတ်ခံစားနိုင်မှုများဖြင့် ဆုံးဖြတ်ကြစေရန် အားထုတ်ပြခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့်လည်း ဤသည်ကိုဝတ္ထုဟုခေါ်ပါသည်။ ‘ကျွန်မ၏သစ်ပင်’မှာ ဘုရားရှိခိုးနည်းပေါင်းချုပ် သို့မဟုတ် ဆုံးမစာပေါင်းချုပ် ‘ကျမ်း’ မဟုတ်ပါ။ Authority နှင့် Molestation နှစ်ခုစလုံးတွေ့ရနိုင်သောဝတ္ထုသာ ဖြစ်ပါသည်။

[၆]

ထည့်သွင်းဆွေးနွေးရန် မလိုအပ်သော်လည်း စဉ်းငယ်မျှ ထည့်သွင်းဆွေးနွေးလိုသော အကြောင်းတစ်ခု၊ နှစ်ခုရှိနေခဲ့ပါသည်။ ၎င်းမှာ ဤဝတ္ထု၏ အကြောင်းမဟုတ်ပါ။ ဤဝတ္ထုနှင့်ပတ်သက်သောအကြောင်းအချို့ ဖြစ်ပါသည်။ ဤဝတ္ထုထဲမှ စာတစ်ကြောင်း သို့မဟုတ် စာတစ်ပိုဒ်ကိုထုတ်နုတ်ကာ မရောင်ရာ ဆီလူးသောရေးသားချက်အချို့ကို ဖတ်ရှုခဲ့ရပါသည်။ ကိုသစ္စာနီ၏ မျိုးတူစုပြုထားမှုအရသော် ဗုံမဟုတ်ပတ်မဟုတ် ဝေဖန်ရေးမျိုးဟုခေါ်ရမည် ထင်ပါသည်။ ထိုအရေးအသားတစ်ခုထဲတွင် ဝတ္ထု၌ပါခဲ့သောစာတစ်ကြောင်းကို အခြေပြုကာ ဝတ္ထုတစ်ပုဒ်လုံးကို(မောင်ဇော်၏ အသုံးအနှုန်းအရဆိုသော်) ဝါးလုံးရှည်ဖြင့် ရမ်းပါတော့သည်။ ကျွန်တော်၏ ပုဂ္ဂလိကအမြင်အရ ဆိုရသော် ဝတ္ထုတစ်ပုဒ် (စာတစ်ပုဒ်)ထဲက စာတစ်လုံး၊ ဝါကျတစ်ကြောင်း၊ စာပိုဒ်တစ်ပိုဒ်ကိုသာဖတ်ရန် ဝေဖန်တိကပြုခြင်းမှာ ပြုသင့်သောအပြုအမူတစ်ရပ်၊ လုပ်သင့်သောအလုပ်တစ်ရပ် မဟုတ်ပါ။ စာတစ်ကြောင်း၊ တစ်ပိုဒ်မျှသာ

ဖတ်လိုသူများအတွက် ဖတ်ရှုရန်အသင့်ဆုံးမှာ ဘတ်စ်ကားလက်မှတ်ပေါ်က မိမိဆင်းမည့် မှတ်တိုင်၏အမည်သာဖြစ်သည်။

အခြားသောဝေဖန်ချက်တစ်မျိုးမှာ ယှဉ်တွဲ၍သော်လည်းကောင်း၊ နှိုင်းယှဉ်တွဲ၍လည်းကောင်း၊ မဝေဖန်နိုင်သည့်အကြောင်းအရာ၊ အချက်အလက်များကို ယှဉ်တွဲ၍လည်းကောင်း၊ နှိုင်းယှဉ်၍လည်းကောင်း ဝေဖန်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဥပမာ... ‘ရွာထိပ်က ဘိန်းစား’ ငဖြူသာ အမေရိကတွင် လူလားမြောက်ခွင့်ရလျှင် အေဘရာဟမ်လင်ကွန်းကဲ့သို့ သမ္မတကြီးဖြစ်မည်မှာမလွဲ ဖြစ်ကြောင်း ပြောလိုပါသည်’ ဟူသော အရေးအသားမျိုးဖြစ်ပါသည်။ ဤသို့ သောဆင်ခြင်ခြင်းပုံစံကို အစဉ်အလာယုတ္တိ ဗေဒသမားများကမူ ‘အကယ်၍လျှင်’ (If... then) ပုံစံဖြင့် ပြတတ်ပါသည်။ ရေရာသေချာခြင်း မရှိသည့်သဘောကို ဆောင်ပါသည်။ ယနေ့များ၏ ဝေဖန်ရေးများမှာ ပိုမိုသေချာသည့်သဘောများကို အခြေခံကာ ဝေဖန်မှုပြုလာကြရာ ထိုသို့ မရေရာသည့် (ဝေဖန်ရေးဟုခေါ်သော) ဝေဖန်ရေးတို့မှာ လက်ခံစရာမရှိတော့ပါ။ အကြောင်းမှာ ငဖြူသည် ‘ရွာထိပ်က’ ‘ဘိန်းစား’ ‘ငဖြူ’ သာဖြစ်ပါသည်။ အကယ်၍ ထို ငဖြူသည် အမေရိကတွင် လူလားမြောက်ခဲ့သော် ‘ရွာထိပ်က’ ‘ဘိန်းစား’ ‘ငဖြူ’ မဟုတ်တော့ပါ။ ထို ငဖြူမရှိတော့ပါ။ စပ်လျဉ်း၍ တင်ပြရလျှင် တစ်ခုသောစာပေဂျာနယ်တွင် ‘ဟာမင်းဟက်စ်ရဲ့ အတွေးအခေါ်ကဗျာတွေများစွာထဲမှာ ‘ဗေဒါလမ်း’ ကိုလိုက်မီတာ တစ်ပုဒ်မှမရှိဘူးလို့ တောင်ပြောရပါသည်’ ဟူသော အရေးအသားတစ်ခုကို ဖတ်ရဖူးပါသည်။ ထိုအရေးအသား နှိုင်းယှဉ်မှု အပြုအမူမှာ ထိုစာနှစ်ခုစလုံးအား ပိုင်နိုင်စွာမဖတ်နိုင်သူ၊ ဖတ်နိုင်သောစွမ်းရည်မရှိသူ သို့မဟုတ် ထိုစာပေဖန်တီးသူတို့၏ စာပေစွမ်းရည်နှင့် ရသပိုင်းဆိုင်ရာအားထုတ်မှုများကို မသိမြင်နိုင်လောက်သည့်သူမျိုးသာလျှင် ရေးသားပြုမူကြမည် ဖြစ်သည်။ တစ်နည်းအားဖြင့်ဆိုသော် အသိပညာအရာတွင် ချွတ်ခြံကျနေသူတို့၏ ဟန်ရေးပြအရေးအသားမျိုးသာ ဖြစ်ပါသည်။ ကျွမ်းကျင်နဲ့ စပ်သူတို့နှင့် ဂဗာနဏသိသူတို့ လုပ်လေ့ရှိသည်မဟုတ်ပါ။

အလားတူပင် ‘ဒန်တီရဲ့ ဘုံခန်းတို့၊ ငရဲခန်းတို့ စာအုပ်ကြီးတွေဟာ

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

ဖတ်လိုကောင်းပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ရှင်ဥတ္တမကျော်ရဲ့ ဘုံခန်းပျို့တို့ကို မိတယ် မထင်ပါဘူး’ ဟူသောအရေးအသားမျိုးကိုလည်းတွေ့ရဖတ်ရမိပါတယ်။ ဤသို့သောအရေးအသားမျိုး၊ ကောက်ချက်ချမှုမျိုးမှာ ‘ထို’ စာအုပ်မျိုးကို အမှန်တကယ်မဖတ်သူ၊ ဖတ်နိုင်စွမ်းမရှိသူတို့၏ ကောက်ချက်ချမှုမျိုးသာ ဖြစ်ကြောင်း ပေါ်လွင်လာပြန်ပါသည်။ အကြောင်းမှာ ‘ထို’အရေးအသားတွင် မည်သည် မည်သို့ စသည်ဖြင့် ခိုင်မာသောပြဆိုချက်များ ပါမလာပါ။ ရှင်ဥတ္တမ ကျော်၏ဘုံခန်းပျို့ကို ဒန်တီ၏အရေးအသားက မမီဘူးဟုဆိုသော် လက်ခံသင့် က လက်ခံရပါမည်။ ထိုသို့လက်ခံနိုင်ရန် အကြောင်းပြဆိုချက်လိုပါသည်။ သို့ရာတွင် ပြရန်မဖြစ်နိုင်ကြောင်း စာပေ၊ အသိပညာအရာတွင် နဲ့စပ်သူတိုင်း သိကြပါမည်။ ဒန်တီနှင့်ရှင်ဥတ္တမကျော်တို့၏ စာတို့မှာ အရင်းခံအကြောင်း တရားချင်း လုံးဝမတူညီသည့်အကြောင်းရပ်တို့ပေါ်တွင် တည်ဆောက်ထားခဲ့ ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ပြင် ‘ထို’ စာတို့သည် တူညီမှုမရှိသည့် အနုပညာပုံစံ၊ ဘာသာရေးအမြင်၊ လူမျိုးနွယ်တို့၏ဖြစ်စဉ်နှင့်ဖွံ့ဖြိုးမှုစသည်တို့တွင် အခြေခံ ခဲ့ပါသည်။ ဘာသာစကားအခြေခံ မတူညီပုံမှာမူ မည်သို့မျှငြင်းဆို၍မဖြစ်ပါ။ ‘ထို’ ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးတို့၏စာများကို အရသာခံနိုင်ရန်၊ တစ်နည်း သိရန်မှာ အနည်း ဆုံး ဘာသာစကားလေးမျိုးခန့် ‘ကျွမ်းကျွမ်းကျင်ကျင်’ တတ်ရန်လည်း လိုပါ လိမ့်မည်။ ထို့ပြင် ‘ထို’ စာပေတို့ထွန်းကားခဲ့သည့်ကာလ၏ အရှေ့တိုင်းနှင့် အနောက်တိုင်းစာပေ၊ အနုပညာတို့ ယှဉ်တွဲလေ့လာနိုင်လောက်သည့် ရပ်ဝန်း၊ ဆုံစည်းနိုင်ရာရပ်ဝန်း စသည်တို့ကို သိရန်လိုပါသည်။ ထိုသို့ နှိုင်းယှဉ်လေ့လာ၍ ကောက်ချက်တစ်စုံတစ်ရာပြုလိုသော် ‘ထို’ ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးများရေးခဲ့သည့်စာများ (အလုံးစုံနီးပါး)ကို အသေးစိတ်ဖတ်ရှုပြီးနောက် ဖျင်ကြည့်ရန် (Deconstruc-tion) လုပ်ကြည့်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ သို့ရာတွင် ‘ထို’ ဗုံမဟုတ် ပတ်မဟုတ် ကောက်ချက်ချသူ၏ အရေးအသားအား အကြမ်းဖျင်းဖတ်ကြည့်ရုံဖြင့် ထိုမျှအထိ ဉာဏ်ရည် ဉာဏ်သွေးရှိပုံမပေါ်ကြောင်း ပေါ်လွင်နေသဖြင့် ဤတွင် အကျယ်မရှင်းတော့ပါ။ ‘ထို’ ဗုံမဟုတ်ပတ်မဟုတ်သမား၏ အသိပညာအရာ တွင် သိမ်ဖျင်းနိမ့်ကျပုံကို ထပ်မံပေါ်လွင်လာစေခဲ့သည်မှာ ထိုစာများအပေါ်

ဖတ်၍ကောင်းပါတယ်ဟူသော မှတ်ချက်ချခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ‘ထို’ စာတို့မှာ ဖတ်၍ကောင်းရုံရေးခဲ့သည့်စာများ မဟုတ်ကြောင်း၊ စာပေအရာတွင် နှံ့စပ်သူ တိုင်းသိကြပါသည်။ အသိပညာ တစ်စုံတစ်ရာကို ဖြစ်စေနိုင်သော၊ ဖြန့်ဖြူး နိုင်ခဲ့သောစာများ ဖြစ်ကြပါသည်။ ဘုရားသုံးဆူ ဆရာတော်အရှင်နန္ဒမာလာ မြန်မာပြန်သော ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာကို ဖတ်၍ ဖတ်လို့တော့ကောင်းသားဟု မပြောနိုင်သကဲ့သို့ ဖြစ်ပါသည်။ သို့အတွက် ဗုံမဟုတ်၊ ပတ်မဟုတ် ကောက် ချက်ချသူ၏ အရေးအသားမျိုးမှာ ရှေးကအသုံးအနှုန်းအရဆိုသော် အရပ်ထဲတွင် လည်ကာ ကြွားဝါ၊ လက်ဖက်စားသည့် ဘုရားမကြိုက်သည့်လူမျိုးက ရေးသည့်စာသာ ဖြစ်ပါမည်။ သို့တည်းမဟုတ် ခေတ်စကားနှင့်ဆိုသော် ‘ငဖြီး’ ကရေးသည့်စာသာဖြစ်ပါသည်။ ခပ်ရိုင်းရိုင်းတန်ဖိုးဖြတ်ရသော် ပြည့်တန်ဆာမ ၏ မီးနေခန်းဝင်ထဘီကဲ့သို့(လောက်မျှ)မျှ တန်ဖိုးရှိသည်မဟုတ်ပါ။

အခြားသောအချက်တစ်ခုမှာ ‘ကျွန်မ၏သစ်ပင်’တွင် ဖော်ထုတ်တင် ပြ အားပေးခဲ့သော ကော်ပီသံစဉ်ပေါ်သို့ တိုက်ခိုက်မှုဖြစ်သည်။ ကော်ပီသံစဉ် ဟူသော စကားလုံးအသုံးအနှုန်းကို အခြေခံကာ ဗုံမဟုတ်ပတ်မဟုတ် ဝေဖန်ရေး ပြုသူတစ်ဦးက အနုပညာခိုးယူသူများဟူသောစကားလုံးကို သုံးစွဲလာခဲ့ပါ သည်။ စင်စစ် အနုပညာခိုးယူသူဖြစ်ရန် အနုပညာရှင်တို့၏ရပိုင်ခွင့် (Copy- rights)ကို ဖောက်ဖျက်ကြရပါသည်။ သို့ရာတွင် ဗုံမဟုတ် ပတ်မဟုတ်သမား က ‘ကော်ပီသံစဉ်’ပါ ‘ကော်ပီ’ ဟူသောစကားလုံးနှင့် အင်္ဂလိပ်ဘာသာ အားဖြင့် ‘ကော်ပီ’ဟု ရေးသောစကားလုံးများအားလုံးကို ဆရာကြီးဦးထွန်းငြိမ်း အဘိဓာန်စာအုပ်အားကိုးနှင့် ရောထွေးပစ်လိုပုံရပါသည်။ စင်စစ် အနုပညာ၏ ဖြစ်ပေါ်တိုးတက်ခဲ့မှုများတွင် ပုံတူကူးခဲ့ကြခြင်းနှင့် အပြန်အလှန် ကူးလူး ဆက်ဆံမှုများရှိခဲ့သည် မဟုတ်ပါလား။ ကော်ပီဟူသောစကားလုံးကို အရပ်သုံး နားလည်မှုဘောင်အတွင်းမှလက်ခံကာ ‘ကူးချသည်’ဟု နားလည်လက်ခံထား သော် ‘ကူးချသည်’ဟူသောကိစ္စကို ဇေယျသပြေသီးကြွသံအထိ ပြန်၍သွားကြ ရပါလိမ့်မည်။ သို့မဟုတ် မြမန်းဂီရိအကြောင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ကသည်း သီချင်းသံမှ ဆင်းသက်လာသော မန္တလေးဘိုးဘိုးကြီး နတ်ပင့်တေးသွား

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

အကြောင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ သို့တည်းမဟုတ် မြတ်ပန်းခွေ ဖြစ်သွား ရှာသော Rainbow of the River အကြောင်းကိုလည်းကောင်း ပြောကြ ဆို ကြရပါလိမ့်မည်။ အကယ်၍ ကိုယ်ပိုင်သံစဉ်ဟူသောအသုံးအနှုန်း အကြောင်း ဆွေးနွေးလိုသော် ‘မည်သူ၏’ ကိုယ်ပိုင်သံစဉ်ဆိုသည်ကို ဆွေးနွေးကြရပါ လိမ့်မည်။

ဆိုလိုသည်မှာ ‘ငဖြူ’ ‘ငနီ’ စသည်ဖြင့် ကန့်သတ်ပြောဆိုရန် လို ပါလိမ့်မည်။ ယေဘုယျသဘောသုံးနှုန်းကာ ‘မြန်မာတို့၏’ ကိုယ်ပိုင်သံစဉ်ဟု သုံးနှုန်း၍ မဖြစ်နိုင်ပါ။ နမူနာတစ်ခုပြလိုပါသည်။ ဆင်ခြင်ကြည့်နိုင်ရန် ဖြစ်ပါသည်။ ယနေ့များတွင် ကမ္ဘာကျော်နေသော ဟီကျန်ဟောနှင့် ချန်ဂန်းတို့ ၁၉၅၈ ခုနှစ်တွင် ရေးစပ်ခဲ့သည့် ‘လိပ်ပြာ(ဖြစ်သွားကြသော)ချစ်သူများ’ အမည်ရှိ ကြိုးတပ်တူရိယာဖြင့် ဦးဆောင်တီးမှုတ်ရန်(အထူးသဖြင့် တယောဖြင့် တီးခတ်ရန်) ကွန်ရှယ်ဒိုကို သတိရစေချင်သည်။ တေးသွားအလုံးစုံမှာ အစဉ်အလာ တရုတ်အော်ပရာတွင် တင်ဆက်လေ့ရှိသည့်အတိုင်းဖြစ်သည် သာမက တယောလက်ကွက်များ၊ သံစဉ်များမှာ တရုတ်လူမျိုးတို့၏ အစဉ် အလာ ကြိုးနှစ်ချောင်းတပ်တူရိယာ(အာဟု)မှ အတိုင်းသာဖြစ်သည်။ သို့ရာ တွင် ကွန်ရှယ်ဒိုအဖြစ် ရေးသားထုတ်လုပ်လိုက်သောအခါ အဖွဲ့အစပ်၊ တည် ဆောက်ပုံ၊ စည်းကမ်းနည်းလမ်းတို့မှာ အနောက်တိုင်းမှ ကန့်သတ်ချမှတ် ထားသည့်အတိုင်းသာ ဖြစ်သည်။ တစ်နည်းဆိုသော် အနုပညာဖန်တီးမှုတွင် အရှေ့အနောက်ပေါင်းစပ်မှုမှ ရလဒ်တစ်ခု ဖြစ်လာခဲ့သည်ဟုဆိုရပါမည်။ ထိုအခါ ‘ဟီ’ နှင့် ‘ဂန်’ တို့၏ ကွန်ရှယ်ဒိုအဖြစ်သာ ရပ်တည်၍သာ ကျန်ရစ် ခဲ့ပါသည်။ တရုတ်လူမျိုးတို့၏ ကိုယ်ပိုင်သံစဉ်တစ်ရပ်(သက်သက်)အဖြစ် မရပ်တည်တော့ပါ။ ထပ်မံ၍ရှင်းရသော် ထို-ကိုယ်ပိုင်သံစဉ်တို့မှာ အနောက် နိုင်ငံ တူရိယာပစ္စည်းများကို သုံးစွဲတီးမှုတ်နိုင်ရန် ရည်ရွယ်ကာ အနောက် နိုင်ငံ တေးဂီတတည်ဆောက်မှုစနစ်၊ ဖွဲ့စပ်မှုပုံစံစသည်တို့အရ တည်ဆောက် ဖွဲ့စပ်ထားသောကြောင့်သာ ဖြစ်တော့သည်။

ယနေ့ကာလများတွင် အနုပညာတစ်စုံတစ်ရာ ဖန်တီးတည်ဆောက်မှု

မှာ မည်သို့ဖန်တီးတည်ဆောက်သည်ဆိုခြင်းထက် ဖန်တီးတည်ဆောက်မှု ပြုခြင်းက ပိုမို၍ပဓာနကျလာခဲ့ပါပြီ။ သို့အတွက် သူသာသည်၊ ငါသာသည် ပြောခြင်းများမှာ ပုဂ္ဂလိကငြင်းခုံမှုများ(စနစ်တကျတန်ဖိုးဖြတ်မှုဟုမဆိုလိုပါ) သာ ဖြစ်ပါတော့သည်။ ပုဂ္ဂလိကငြင်းခုံမှုများတွင် အသိပညာကင်းမဲ့စွာ သို့မဟုတ် ချို့တဲ့စွာဖြင့် တန်ဖိုးဖြတ်တတ်ကြရာ ငါ့စကားနွားရပြောခြင်း မျိုးထက် မပိုနိုင်ပါ။ ဆက်လက်၍ ဆင်ခြင်ရန်၊ သုံးသပ်ကြည့်ရန် မလိုတော့ သည့် လေကိုဖမ်းရန် ကြံစည်မှုများသာ ဖြစ်ပါသည်။ ‘ကျွန်မ၏သစ်ပင်’မှာမူ စာရေးဆရာ၏ပုဂ္ဂလိကဓိဋ္ဌာန်အမြင်များမှ ပေါက်ဖွားလာသောစာပေပစ္စည်း တစ်စုံ တစ်ရာဖြစ်သော်လည်း ဆက်လက်၍ ဆင်ခြင်ကြည့်စရာများ၊ နှီးနှောရမည့် အကြောင်းအရာနှင့် အကြောင်းရပ်များ ပါဝင်နေခဲ့ပါသည်။ အနုပညာ၏ပုံတူ ကူးမှုများနှင့် ကူးလူးဆက်ဆံမြန်လာမှု၊ လူမှုဆက်ဆံရေးနယ်ပယ်အတွင်းမှ မရေရာသောစံများနှင့် ပြောင်းလဲလာသောစံများ၊ ခိုင်မာခြင်းမရှိသောလူမှုရေး ကန့်သတ်မှုများအတွင်းမှ မိန်းမတို့၏နေရာသစ်၊ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း တစ်နေရာစာရရှိရန် ရှာဖွေနေရင်း ယတိပြတ်စံ တစ်စုံတစ်ရာကို မဆုပ်ကိုင် နိုင်ကြသည့် လူသစ်များ စသည်ဖြင့် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့်လည်း စာရေး ဆရာသည် သူ၏ဖန်တီးမှုအတတ်ပညာဖြင့် ဆင်ခြင်သုံးသပ်လိုသူတို့ ကြည့်မြင် နိုင်ရန် သူ၏ဝတ္ထုအားဖြင့် ပြတင်းတံခါးတစ်ပေါက် ဖောက်ပေးထားခဲ့သည် နှင့်တူပါသည်။ ‘ကျွန်မ၏ သစ်ပင်အောက်မှ ဆင်ခြင်ခြင်းအတွက် ပြတင်းတံခါးတစ်ပေါက်’ ဟု ဆိုပါရစေ။

အကယ်၍ ထို ဆင်ခြင်ခြင်းပြတင်းတံခါးပေါက်မှ ရှုမြင်ရန် မစွမ်း ခဲ့သော် စာရေးဆရာက လှပစွာနှင့် အကျိုးသက်ရောက်စွာ အသုံးပြုကြခဲ့သော သီချင်းစာသားများ (စာလုံး၊ စကားလုံးများ)ကို ဝတ္ထု၏အတွင်းသားအား ပံ့ပိုးပေးနိုင်ခဲ့သည့် ရသတစ်ခုအဖြစ် ခံစားနိုင်ကြမည်ထင်ပါသည်။ ခံစား၍ မရနိုင်ဘူးဟုဆိုသော် လေချွန်၍သာ နေကြစေလိုပါသည်။

သူဝတ်သောစာ၊ သူရေးသောစာ

အညွှန်း

(Myanmar)

Dew (1997), *My Tree*, Dew Sarpay, C-Box 166, GPO, Yangon.

(English)

Foucault, Michel (1994), *The Archaeology of Knowledge*, tr. A.M.Sheridan Smith, N.Y., Routledge.

Freud, Sigmund (1952), *On Dreams*, tr.J.Strachey, N.Y., Norton.

Goodman, Nelson, (1976) *Languages of Art: An Approach to a Theory of Symbols*, Indianapolis, Hackett.

(Music)

He Zhanhao and Chen Gang (1958), *The Butterfly Lovers* (Violin Concerto), Shanghai Conservatory.

နောက်ဆက်တွဲ(၁)

စာကိုး/စာညွှန်း

.... ။ ။ ကင်းဝန်မင်းကြီး လန်ဒန်မြို့သွားနေ့စဉ်မှတ်တမ်း၊

ဒုတိယတွဲ၊ အယ်ဒီတာဦးပေမောင်တင်၊ အစိုးရပုံနှိပ်တိုက်၊ ရန်ကုန်မြို့၊ ၁၉၅၄။

ကျော်အောင် ။ ။ နိဗ္ဗာန်ဘုံပျောက်ဆုံးခြင်း
ပုဂံစာအုပ်တိုက်၊ ရန်ကုန်မြို့၊ ၁၉၆၉။

ကြယ်နီ ။ ။ အက္ခီအင်းသွားရေလား
သဘင်မဂ္ဂဇင်း၊ အမှတ်၄၁၊ ၁၉၈၇။

ဂျူး၊ မေငြိမ်း၊

မိုရု၊ ခက်မာ ။ ။ အရောင်များနှင့်တစားခြင်း
ရသအိမ်စာအုပ်ထုတ်ဝေရေး၊ ရန်ကုန်မြို့။ ၁၉၉၇။

စွမ်းရည်၊ မောင်။ ။ မန္တလေးမြို့ ရဲ့ မနက်ခင်း
ပုဂံစာအုပ်တိုက်၊ ရန်ကုန်မြို့၊ ၁၉၇၁။

- ဇော်ဇော်အောင်** **။ ။** အရှောင်မဲစိမ်းလန်းသောက်တံကူးများ
ဒေါသတကြီး အိပ်စက်နေကြသည်။
သဘင်မဂ္ဂဇင်း၊ အမှတ် ၃၇၊ ၁၉၈၆။
- တိုး၊ ဦး **။ ။** **ရာမရကန်**
တည်းဖြတ်သူ ဦးအုန်းရွှေ၊ ဟံသာဝတီပုံနှိပ်တိုက်၊
ရန်ကုန်မြို့၊ ၁၉၆၅။
- တင်ထွေး **။ ။** **ဗမာ**
ပင်မရေစီးစာပေ၊ ရန်ကုန်မြို့၊ ၁၉၆၆။
- ထင်၊ မောင် **။ ။** **ကိုဒေါင်း**
မာလာမြိုင်ပုံနှိပ်တိုက်၊ ရန်ကုန်မြို့၊ ၁၉၆၀။
- **။ ။** **ပေဖူးလွှာမဂ္ဂဇင်း၊** အမှတ် ၄၈၊ ၁၉၈၅။
- **။ ။** **ပေဖူးလွှာမဂ္ဂဇင်း၊** အမှတ် ၈၄၊ ၁၉၈၈။
- မာန်မြင့် **။ ။** **မြန်မာပြည်တွင်လုပ်သည်၊**
စာပေလောက၊ ရန်ကုန်မြို့၊ ၁၉၇၇။
- ဝင်းငြိမ်း **။ ။** **စာပေလူကြမ်းမင်းသားနှင့်တွေ့ဆုံပေးခြင်း**
ပေဖူးလွှာမဂ္ဂဇင်း၊ အမှတ် ၈၁၊ ၁၉၈၈။
- သွေးသစ်၊ မောင်** **။ ။** **အရှေ့အနောက် တောင်မြောက်ဝဲယာ**
အားမာန်သစ်စာပေ၊ ရန်ကုန်မြို့၊ ၁၉၈၉။
- သိပ္ပံမောင်ဝ ... **။ ။** **သုံးပွင့်ဆိုင်ခေတ်စမ်းစာပေ**
ရူမဝစာအုပ်တိုက်၊ ရန်ကုန်မြို့၊ ၁၉၅၅။
- သိပ္ပံမောင်ဝ **။ ။** **သိပ္ပံမောင်ဝ၏ဝတ္ထုဆောင်းပါးများ**
စာပေဗိမာန်၊ ရန်ကုန်မြို့၊ ၁၉၆၁။
- အောင်ဝေး **။ ။** **ယာမာဂူချီခင်ဆွေရီ**
ပေဖူးလွှာမဂ္ဂဇင်း၊ အမှတ် ၆၂၊ ၁၉၈၆။
- အိ၊ မ **။ ။** **ဆည်းစာလည်ဖွဲ့**
မဟေသီမဂ္ဂဇင်း၊ အမှတ် ၁၄၉၊ ၁၉၉၇။

နောက်ဆက်တွဲ (၂)

References

Ail Behdad. *Belated Travellers: Orientalism in the Age of Colonial Dissolution*. Duke University Press, Durham and London, 1994.

....., *The Post-colonial Studies Reader*, (eds.) Ashcroft, B, Griffiths, G, and Tiffin, H. Routledge, London, 1995.

Bochmer, E. *Colonial and Postcolonial Literature*. Oxford University Press, New York, 1995.

Dante Alighieri. *The Divine Comedy, I, Hell*. (trans.) Louis Biancolli. Washington Square Press, New York, 1966.

Fannon, F. *The Wretched of the Earth*, (trans.) Constantine Farrington, Penguin Books, 1986.

Federman, R. *Critifiction*. State University of New York, New York, 1993.

Foucault, M. *The Archaeology of Knowledge*, (trans.) A. M. Sheridan Smith. Routledge, London, 1994.

....., *Politics, Philosophy, Culture: Interviews and other writings of Michel Foucault, 1977-1984*, (ed.) Lawrence D. Kritzman, Routledge, New York and London, 1990

Freud, S. *On Dreams*, (trans.) J. Strachey, Norton, New York, 1952.

Goodman, N. *Languages of Art: An Approach to a Theory of Symbols*. Hackett, Indianapolis, 1976.

Gramsci, A. *The Prison Notebooks: Selection* (trans. & eds.) Quinton Hoare and Geoffrey Nowell Smith. International Publishers, New York, 1971.

Helms, M.W. *Ulysses's Sail*. Princeton University Press, Princeton, New Jersey, 1988.

Keats, J. *John Keats*. (ed.) Elizabeth Cook, Oxford University

- Press, Oxford. 1994.
- Langbaum, R. *The Poetry of Experience*. The Norton Library, New York. 1957.
- Lifton, R.J. *Boundries: Psychological Man in Revolution* Vintage, New York. 1970.
- Mincar, R.H. Orientalism and the study of Japan. *In Journal of Asian Studies*, Vol.XXXIX, No. 3, 1980.
- Ogura Kazuo, A Call for New Concept of Asia. In *Japan Echo*. Vol. XX, No.3, 1993.
- Pratt, M. L. *Imperial Eyes: Travel Writing and Trans-culturation*. Routledge, London and New York. 1992.
- Rorty, R. *Contingency, Irony, and Solidarity*. Cambridge University Press, New York. 1989.
- Roy, A. *The God of Small Things*. Flamingo, London. 1997.
- Said, E. W. *Orientalism*. Penguin Books, London. 1995.
- Schwartz, S.B. (ed.) *Implicit Understanding*. Cambridge University Press, New York.
- Scott, J.G.(Shwe Yoe). *The Burman: His Life and Notions*. Kiscadale Publications, Scotland. 1989.
- Symes, M. *An Account of An Embassy to the kingdom of Ava in 1795*. (Reprint) Gregg International Publishers, Westmead, (England). 1969.
- Thompson, J. *Fiction, Crime, and Empire*. University of Illinois Press, Urbana and Chicago. 1993.
-

အမည်ရင်း မြင့်သန်း။
 ရန်ကုန်မွေး၊ ရန်ကုန်ကြီး။
 ငယ်စဉ်က စိန်ဌာန်းကျောင်းတွင် ပညာသင်ကြားခဲ့သည်။
 ဘွဲ့ရရှိပညာရပ်များကို ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်၊ ဆစ်ဒနီတက္ကသိုလ်၊
 ဆစ်ဒနီအောက်ဘက်တက္ကသိုလ်များတွင် လေ့လာဆည်းပူးခဲ့သည်။

သု ၅ တ် ၆ သာ ၈၁ သု ၆ ရ ၊ ၆ သာ ၈၁

ပြဿနာ